

1080
D. 27

MAATSCH. DER NEDERL. LETTERK.

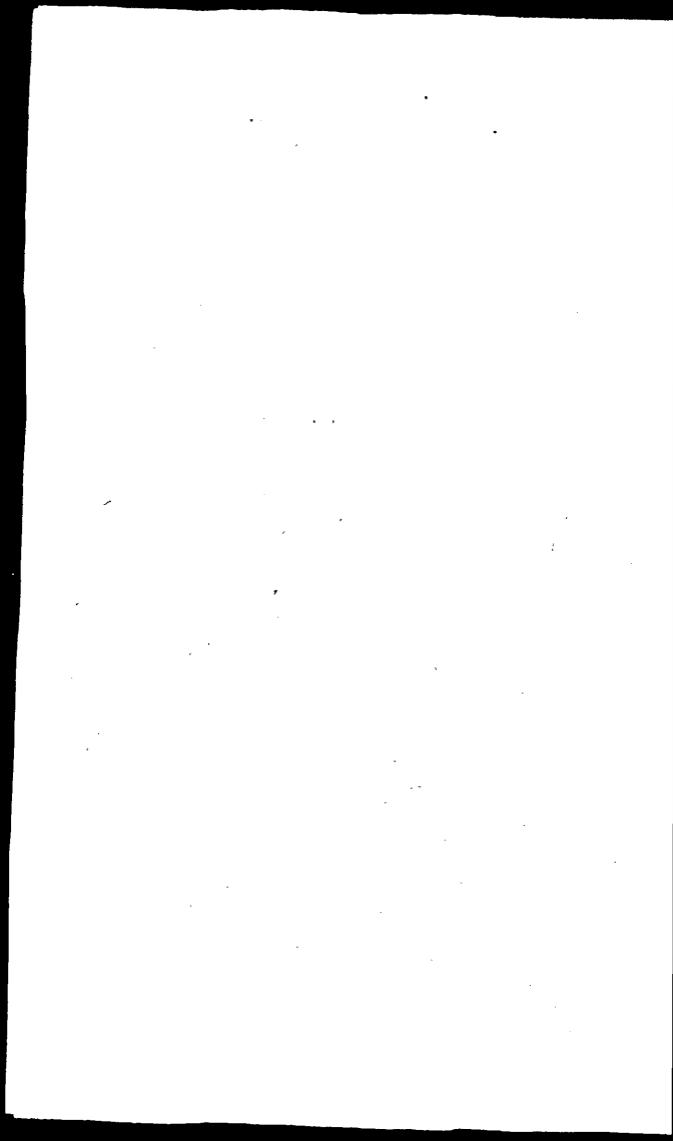
TE LEIDEN.

Catal. bl.

Geschenk van Tooneelstukken, 1841.

SPECTATORIAALE
SCHOUWBURG,

ZES-EN-TWINTIGSTE DEEL.

SPECTATORIAALE
SCHOUWBURG,

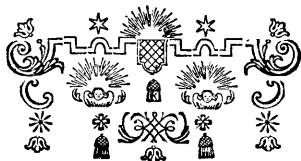
BEHELZENDE EENE VERZAMELING
DER BESTE ZEDELIJKE

TOONEELSTUKKEN,

WIJ EEN GEBRAGT UIT ALLE DE VERSCHIEDEN
TAALEN VAN EUROPA.

MET NIEUW-GEINVENTEERDE KONST-
PLAATEN VERSIERD.

ZES-EN-TWINTIGSTE DEEL.

Te AMSTERDAM.

Bij d'Erven P. MEIJER en G. WARNARS.

M D C C X C V I I I

INHOUD VAN HET ZES-EN-TWINTIGSTE
DEEL.

- I. DE BELEGERING. . . . . Bl. 3
- II. DE TE LEURGESTELDE VERLEIDER OF
DE SCHIJNDOODE. 215
- III. HET ONGEGROND VERMOEDEN OF DE
GESCHEURDE BRIEF. 347
-

D E
B E L E G E R I N G.
T O O N E E L S P E L.
I N V I J F B E D R I J V E N.

*Het Hoogduitſche van K. F. KRETSCHMAN,
vrij gevolgd.*

VI. DEEL.

▲

P E R S O O N E N .

De Generaal BORGHART.

De Overste BORGHART, Com- } Beide Zoons
mandant van de Vesting. } uit het eerste
De Luitenant BORGHART, } Huwelijk van
den Generaal.

Mevrouw BORGHART.

EERBURG, Veldmaarschalk.

STRAALBERG, Majior.

PROOSTDORP, Ingenieur.

STORMDAL, Officier der Curasfiers.

Officieren.

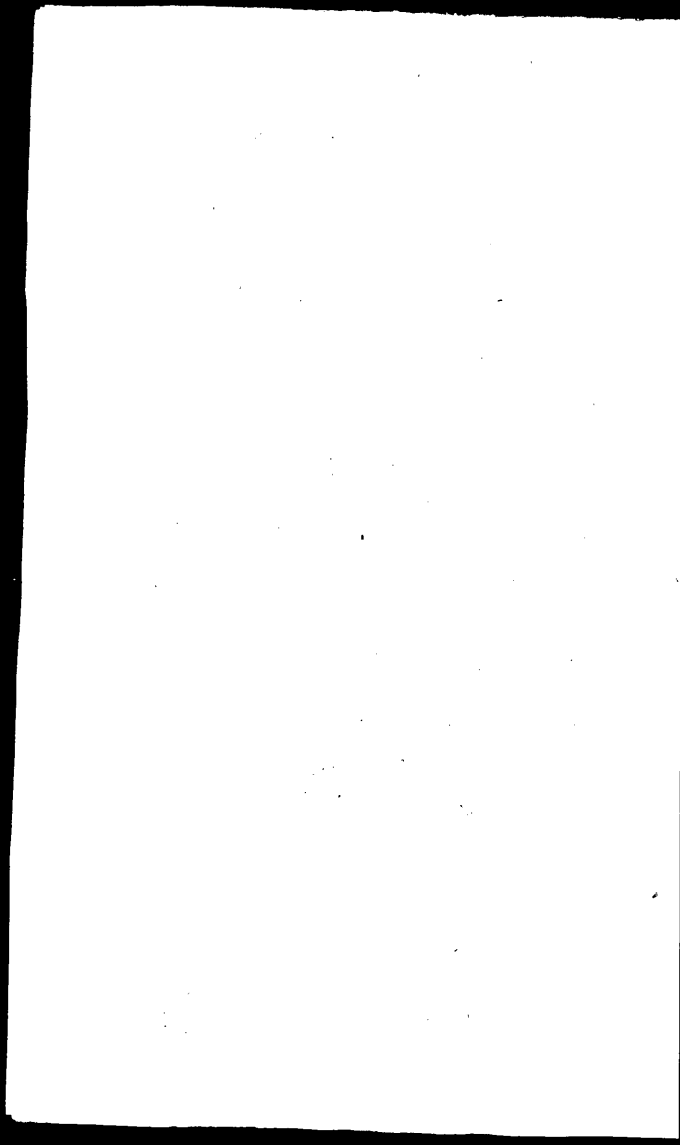
Een Trompetter.

Soldaaten en Bedienden.

Het Tooneel is in en nabij eene Vesting.

Mevrouw BORGHART.
ik laat u aan uw noodlot over, —
DE BEZEGERING, IV. Gedr. VII. 1800.

D E
B E L E G E R I N G.
T O O N E E L S P E L.

E E R S T E B E D R I J F.

*Het Tooneel verbeeld een Kamer in het Huis
van den Commandant. Verscheidene Ont-
werpen van Vestingwerken en Teke-
ningen liggen op eene Tafel.*

E E R S T E T O O N E E L.

De Overste BORGHART, STRAALBERG,
PROOSTDORP.

PROOSTDORP, *hen het Ontwerp eener
Vesting toonende.*

En hier komt dan de Schouwburg, dáár het Koffijhuis, en ginter een tweede *Felix Meritis* te staan. Wij zijn toch immers ook liefhebbers van Kunsten en Wetenschappen? Mogelijk besluit ik wel, om, dáár aan het eind, nog een Fransche Opera te plaatsen.

S T R A A L B E R G.

Hoi hoi nu merk ik al, dat dat geheele Ont-
A 2 werp,

werp, weder eene van uwe firecken is, en meer niet.

PROOSTDORP.

Niet te schimpen, Heer *Maijor!* Beken maar, dat ik zo goed weet te bouwen als te *fortificeeren*. Zie deeze Platte grond maar eens ter deeg in.

STRAALBERG.

Nu, zo veel kan ik wel zien, dat dezelve onze Vesting verbeeld.

PROOSTDORP.

Dat geloof ik wel, want dat staat hier met groote letters geschreven.

STRAALBERG.

Maar dáár hebt gij het werk geheel valsch aangewezen: Bij voorbeeld, hier, in deeze partij, behoord nog zeer veel.

PROOSTDORP.

Wat zegt dat? Het is gelijk het Ontwerp van de beste Waereld, 'er behoort zeer veel in, en 'er is toch weinig in.

OVERSTE.

Maar in ernst, Kapitein, gaarne zou ik uw oogmerk weeten, waarom gij zulk een keurig, maar geheel valsch getekend, ontwerp van onze Vesting hebt op 't papier gebragt.

STRAAL-

S T R A A L B E R G.

Onze Ingenieur had juist Potlood en Kraijon te veel. Zie daar de geheele zaak.

P R O O S T D O R P.

Juist getroffen — gelijk een Scherpschieter! Nu, men moet erkennen, dat als het op 't raaden aankomt, dat onze STRAALBERG dan de eerste *Maïor* van het geheele Leger is.

S T R A A L B E R G.

Gij zijt en blijft toch altoos de vrolijke PROOSTDORP!

P R O O S T D O R P.

Zeker? En dat trotsch mijn donderend handwerk? — Hoor eens, wat mij bewogen heeft, dit Ontwerp te vormen. Zedert veertien dagen zitten wij hier in deeze Vesting, gelijk Vogelzjens in eene kou opgesloten. De Vijand om dezelve verspreid, kijkt ons aan, en wij kunnen niet veel anders doen, dan hem weêr aankijken. Met zijne *Artillerij* kan hij onze *linien* niet *pasfeeren*, en wij kunnen niet bij hem komen. Zijne Kanonnen kunnen *ons* niet bereiken, en de mijne bereiken *hem* ook niet. Tot den storm schijnt hij ook weinig, of geheel geen, lust te hebben. Derhalven leven wij hier alleen om te eeten, te drinken en te slaapen.

S T R A A L B E R G.

Dat is zo: Maar hoe wel wij ook van levensmiddelen voorzien zijn, zo moet dat eeuwig opfluiten ons toch eindelijk eens verveelen.

6 DE BELEGERING.

PROOSTDORP.

Juist dat is het. In zulk eenen wanhoopigen luim, zeide ik tot mij zelve : Gij zijt al lang genoeg Kaptein van de *Ingenieurs* geweest ; gij moet nu ook eens Professor in de Verveelkunst worden. En nu zette ik mij neder, en ontwierp dit heerlijk Ontwerp, zo als men eene gewigtige *Frontierplaats* — niet zoude aanleggen. ha! ha!

DE OVERSTE.

PROOSTDORP! Gij zijt een aartschalk. Ik wil wedden dat gij in den grond, nog een geheel ander, en welligt een veel gewigtiger oogmerk, bij het ontwerpen van dit Ontwerp had, dan gij zegt.

PROOSTDORP.

Denkt gij dat ? Nu, en ik verzeker U, dat indien ik Opperbevelhebber was, dat ik dan den Oversten BORGHART spoedig uit de *Infanterij* zou neemen, en plaatsfen hem onder de *Mineurs*. Ik moge het maaken zo ik wil, ik moge in spotternij of in ernst liegen, gij merkt het altijd, en ontdekt mijne diepste geheimen.

STRAALBERG.

Juist als in het Schaakspel, daar de Overste U ook altijd mat zet.

PROOSTDORP.

Juist zo, en wel tot mijne eer.

E E R S T E B E D R I J F.

D E O V E R S T E.

Derhalven heb ik toch gelijk?

P R O O S T D O R P.

Waarom zoude ik het ontkennen? Dit zelfde Ontwerp, hoe belagchelijk het ons thans voorkomt, kan binnen korten of langen tijd, de ernstigste gevolgen hebben. Bezorg mij maar middelen en wegen, om het, op eene ongedwongene wijze in 's vijands handen te geeven; en wij zullen een schoon spel zien! Daar onze binnenwerken, in dit Ontwerp, zo zwak zijn aangegeeven, dat een *Patrouille* Engelsche Soldaten, 'er nauwelijks voor vreezen zou, zo durf ik U 'er voor instaan, dat de vijand daadelijk een storm 'er op zoude waagen: en deedt hij dit eens, hij zou het waarlijk de tweedemaal niet weêrdoen.

D E O V E R S T E.

Uw inval is uitmuntend. En uwe grondtekening zou wezeulijk dienst doen, indien wij in het geval waren, om haar te kunnen gebruiken. Maar de Vijand schijnt zich met eene enkele *Blokkade* te vrede te houden, en onze werken juist voor zo sterk aan te zien, als zij wezeulijk zijn.

P R O O S T D O R P.

Dat geloof ik niet. De Vesting is nieuw. Ik heb haar zelfs helpen maaken: Zij is dus eenigzins mijne dochter, en zeker nog maagd. Ik weet best hoe sterk en geheim zij in haaren aan-

DE BELEGERING.

leg gemaakt is. Ook durf ik, als zeer zeker be-
weeren, dat geene Mogenheid in de Waereld,
'er een ontwerp of Platte grond van heeft: of het
zou de Koning in de Maan moeten zijn, want
deeze heeft ons 's nachts menigmaal bescpiedt.

DE OVERSTE.

Het zij hoe het wil, ik heb noch order, noch
lust, om den Vijand uit te lokken, voorname-
lijk, daar ik deeze Vesting kenne, en weet hoe
veel vijandelijk bloed, een storm, zonder cenige
vrucht, zoude kosten.

STRAALBERG.

Dat zou eigenlijk geen groot ongeluk voor
ons zijn.

DE OVERSTE.

Maijor! het zou een ongeluk voor het geheele
menschdom zijn.

STRAALBERG.

Wie kan dat helpen! Oorlog is Oorlog; en
Vijanden zijn Vijanden.

DE OVERSTE.

Maar Vijanden zijn ook Menschen! *Maijor!*

PROOSTDORP.

Bravo! bravo! mijn waarde Overste! Ik zal
derhalven mijne kraam maar weër inpakken.

*(Hij rolt zijne tekeningen en Ontwerpen in
elkander.)*

Ik verheug mij altijd, wanneer ik zo veel dapper-

perheid aan menschlievendheid gepaard zie. Ik ben 'er hoogmoedig op, onder zulk een Overste te dienen.

D E O V E R S T E.

Geene vlijerijen, PROOSTDORP. Gij kent mij, in dit punt.

P R O O S T D O R P.

Goed, goed. — Mijn Ontwerp was ook enkel eene *Speculatie* voor het vervolg, voor de liefhebbers van tekeningen. Ik wil even zo graag mijn kruid tot vuurballen aanleggen, of 'er mosfen meê schieten, als dat ik een eenigen kanonfchoot zoude doen, om een Vijand buiten noodzaakelijkheid het leven te beneemen.

D E O V E R S T E.

Nu zijt gij mijn Vriend! Intusfchen behoeft gij uw kruid noch niet te verspillen. mogelijk komt het ons eerstdaags veel beter te pas. Wij hebben met een beproefd Krijgsman te doen, die ons, zonder een bezoek te geeven, zeker niet voorbij zal gaan.

P R O O S T D O R P.

In dat geval zullen wij hem onthaalen met het geen ons huis opgeeft.

D E O V E R S T E.

De oude Veldmaarschalk EERBURG, heeft niet te vergeefs den naam van *Stormlooper* verkreegen. Gij weet zeer wel dat hij in den voorigen Veldtogt twee Vestingen, door dezelve te bestormen,

10 DE BELEGERING.

heeft ingenomen; en in deezen Veldtogt reeds een tamelijk sterke *Fortres*. Men moet zijn Vijand nooit te klein achten.

STRAALBERG.

Jammer is het, dat hij daar weinig meer mede gewonnen heeft, dan dien naam. Hij moest 'er, kort daar na, over hals over kop weder uit-trekken.

DE OVERSTE.

Dat is zo, maar zijne terugtogt hing van het Krijgsgeluk af; zijne veroveringen had hij vooral aan zijne dapperheid te danken: en in beide gevallen, heeft hij getoond, een groot Veld-overste te zijn.

PROOSTDORP.

Nu, hij moge dan HOLOFERNUS of LUXEMBURG zijn, evenwel hoop ik, dat mijne Maagd hem den dans zal ontzeggen.

TWEEDE TOONÉEL.

DE OVERSTE, STRAALBERG, PROOSTDORP, *de Luitenant* BORGHART.

PROOSTDORP.

Goeden morgen Luitenant! Reeds van de nachtpost afgelost? Gij hebt wel geslaapen, hoop ik.

DE

DE LUITENANT, (*eenigzins dronken.*)

Bon jour, mijne Vrienden! *Bon jour!* hebt gij reeds ontbeeten? Ik heb een fatanschen dorst. Die vervloekte Schans ligt aan het eind van de Waereld, daar nooit een Marketenter komt.

DE O V E R S T E.

Zo het mij toefschijnt, Broeder! Zijt gij uw eigen Marketenter geweest.

DE L U I T E N A N T.

Wat kan dat baaten? Ik nam een half dozijn flesfen mede naar de Schans, dronk Uwe gezondheid, en wierp de ledige over den Wal. Klirr!

S T R A A L B E R G.

Luitenant! Wat heb ik U bij het *Parool* gezegt? Gij had order om U zo stil te houden als mogelijk was.

DE L U I T E N A N T.

ô Wij zijn, buiten dat, zo stil als muizen geweest.

DE O V E R S T E.

Zult gij dan nooit beginnen, om een ordenlijk gedrag te houden, en gegeevenc *Orders* te eerbiedigen.

DE L U I T E N A N T.

Wel, ik heb ordenlijk gedronken, en wagt gehouden.

DE

DE OVERSTE.

Broeder! ik zeg het U voor de laatste maal: Gedraag U als een braaf Officier betaamd: Want anders zweer ik U, dat ik zal vergeeten dat ik iets meer dan uw *Chef* ben. — Hoe staat het met het *Rapport*? Ha! daar heeft de jonge Heer zekerlijk noch niet aan gedacht?

DE LUITENANT.

Ik verzoek verchooning, Heer Overste! Men kan niet alles te gelijk doen. (*Hij haalt zijn Memorie boekjen uit zijn zak.*) Ik heb op alles gelet, en alles opgeschreeven. (*Hij leest*)
 „ Van elf tot twaalf uren, is 'er niets merk-
 „ waardigs voorgevallen, dan dat ik, om wak-
 „ ker te blijven, drie flesfen wijn heb gedron-
 „ ken. Van twaalf tot één uur heb ik mij stil
 „ gehouden, en het aflosfen en roepen der
 „ Vijandelijke Schildwachten gehoord. Van één
 „ tot twee uren, heb ik met den *Sous Luite-*
 „ *nant*, enkel om de koude, weêr twee flesfen
 „ geledigd.”

PROOSTDORP.

Vaar zo voort, Heer Luitenant! De *Attaque* wordt fierk.

DE LUITENANT.

Maar, — Sakkerloot! thans begin ik mij te bedenken: daar heb ik niets van aangetekend, en evenwel is deeze strek eenen ALEXANDER en KAREL den twaalfden waardig.

D E O V E R S T E.

Ik denk het iets uitneemends zal zijn.

D E L U I T E N A N T.

Mijn eerste Sergeant, een Kaerel die een kop grooter is dan ik, en vol moed als één Leeuw, zeide tegen mij, bij het geduurig hooren roepen der vijandelijke Schildwagten. „Heer Luitenant! slechts drie man, zo als wij zijn, en wij haalen den Schildwagt binnen, die naauwlijks honderd treden van ons af staat.” — Zeer goed, zeide ik tegens den Sergeant, zoek nog één man, en ik ga meê.

D E O V E R S T E.

Mijn Hemel! Mensch, gij deedt dit toch niet?

D E L U I T E N A N T.

Wel nu, welke schade heeft het mij dan toegebracht! Ik gaf intusfchen het *Commando*, aan mijn *Sous Luitenant* over, sloop met mijne twee mannen den Schans uit; de duivel weet hoe het verder is toegegaan, doch dit weet ik, dat wij den loop onzer Snaphaanen op den rug van den vijandlijken Schildwagt geplaatst hebbende, hem binnen de Schans bragten. Ik heb die knaap op de hoofdwagt laten brengen.

D E O V E R S T E.

Luitenant! gij verdient eene nadrukkelijke straffe, en die zult gij ook hebben.

PROOST-

PROOSTDORP.

Commandant, de strek is met dat al te aartig, om hem nu te straffen; vergeef hem voor ditmaal, enkel om de uitvinding 'er van.

STRAALBERG.

Luitenant, gij zijt een losbandig mensch. Uw Broeder heeft gelijk, gij verdient eene nadrukkelijke straffe.

DE LUITENANT.

Nu, dan mogen, voor mijn deel, vooraan alle de vijandelijke Schildwachten, tot den jongsten dag toe, blijven staan; ik zal 'er geen schrede meer om doen.

STRAALBERG.

Ha! ha! ha! aartig genoeg. Nu, Heer Oververfte! ditmaal moet ik zelfs voor hem spreken. Zijn hart zit toch op de rechte plaats.

DE LUITENANT.

Daarom heet ik BORGHART, even als mijn Vader.

PROOSTDORP.

Nu jonge held! hoe ging het verder?

DE LUITENANT. (*Hij leest*)

„Van twee tot drie uren heb ik de laatste fles, met den braaven Sergeant uitgedronken.” De *Sous-Luitenant* zou mij zekerlijk ook graag daar in geholpen hebben; maar nu ging de Sergeant voor.

DE

DE OVERSTE.

Ik weet genoeg.

DE LUITENANT. (*Hij leest*)

„ En van den gevangenen Schildwacht verstaan,
 „ dat gisteren avond laat, de laatste *Divisie* on-
 „ der den Generaal”..... (Ho! daar heb ik bij
 ongeluk gestort!! Ja, Ja) „ met”... (met, Nu
 ja, dat is zo!) „ met Stormladders in het Leger
 „ is gekomen.”

STRAALBERG.

Wat duivel! Met Stormladders?

DE LUITENANT.

Zo staat hier, ja.

DE OVERSTE.

Ik moet den gevangenen zelve spreken.

PROOSTDORP.

Bravo! nu zal ik mijn kruid op geen mosfen
 behoeven te verschieten.

STRAALBERG.

Dit bericht is zeer aanmerkelijk.

DE OVERSTE.

En om die reden *pardonneer* ik, voor ditmaal,
 maar ook voor de laatstemaal, deeze gepleegde
 wandaad. Draag zorg, om niet weder tegens
 gegevene *Orders* te handelen.

DE

DE LUITENANT.

Broeder! ik geloof zelfs, dat de morgenlucht mij een weinig verkoeld heeft; dat de daad al te stout was: maar dat is waarachtig ook het beste van de geheele daad; want dezelve had anders wel agter mogen blijven. Ik zal mij beteren, voornaamenlijk als ik bevorderd worde. Broeder! Gij hebt mij altijd beloofd, dat ik Kapitein zou worden, wanneer ik eene braave daad deedt. Mij dunkt, heeden zou daartoe de schoonste gelegenheid zijn.

DE OVERSTE.

Heeden! wel nu ja, dat ziet 'er wel naar uit. Een Luitenant die met de Officieren zich dronken drinkt, op de gevaarlijkste posten niet weet wat hij doet; die geene *Orders* gehoorzaamd, zijn *Commando* verlaat, om op avonturen uit te gaan: zulk een man verdient wel een Kapiteins plaats! Ik verzoek dat gij verder daarvan zwijgt.

DE LUITENANT.

Zeer wel: Maar dat zegt gij altijd wanneer ik U iets verzoek.

DE OVERSTE.

Jonge Heer! geen woord meerder!

DE LUITENANT.

Dat is hard! Ik kan niet denken, dat mij dit beter zal doen worden. Ik ben zo wel een BORG-HART, als gij zijt.

D E O V E R S T E.

PROOSTDORP! wees zo goed, en roep de wacht eens.

P R O O S T D O R P.

(Hij neemt met de eene hand zijne tekeningen en Ontwerpen, en met de andere vat hij den Luitenant bij den arm.)

Kom Luitenant! kom, gij zijt waarlijk nog dronken. Gij moet eerst uitlaapen, eer gij met den Overste spreekt. *(Hij leid hem weg.)*

D E R D E T O O N E E L.

D E O V E R S T E, S T R A A L B E R G.

S T R A A L B E R G.

Het is een jong mensch, vol vuur en moed. Ook aan verstand ontbreckt het hem niet. Jammer is het, dat hij onder onze Officieren wat verwilderd is.

D E O V E R S T E.

Ach! waarde *Maijor!* hoe spijt dit mij! Ik hoopte eer met zijne opvoeding in te leggen, maar thans moet ik deeze aangenaame hoop geheel opgeeven. Hij kwam reeds verwilderd in mijne handen. Hoe gaarne zag ik nu, dat mijn Vader hem bij zich gehouden hadt. ó Mijn Vriend! mijne Famielie heeft mij, tot heeden toe, niets dan verdriet veroorzaakt.

S T R A A L B E R G .

Ik weet 'er iets van, en beklaag U. Ik ken Uw Vader niet in perfoon; maar ik heb veel goeds — en ook veel bijzonders, door elkander van hem gehoord.

D E O V E R S T E .

Dit kan U geen onächtzaam waarneemer van hem gezegd hebben. Het is wezenlijk zo! Mijn Vader heeft een uitmuntend karakter, een goed verstand, en in den Krijgsdienst, in welken hij tot den rang van Generaal is opgeklimmen, veel ondervinding. Maar zijn onrustige geest, zijn hoogmoed, voeren hem van het eene Heir in het ander. Heeden is hij waarlijk ongelukkiger dan hij verdiend.

S T R A A L B E R G .

Hoe dat? Ik had gehoord, dat hij alleen uit grilligheid de rust, en uit enkele trotschheid onze Republiek, verlaaten, en een Generaals-plaats, onder een Koning, thans onze Vijand, had aangenoomen. Dat is alles wat ik 'er van weet.

D E O V E R S T E .

Geene enkele zucht tot een onrustig leven, geene bloote trotschheid, hebben hem tot deezen stap doen komen. Zijne omstandigheden vereischten eene spoedige hulp.

S T R A A L B E R G .

Men heeft mij echter willen verzekeren, dat hij

hij met zijne tweede Vrouw, de Weduwe van den Overleden Burgemeester BLOEMBURG, een aanzienlijk Capitaal heeft aangehuuwd. De Burgemeester was zeer rijk.

D E O V E R S T E.

Het laatste is waar, het eerste niet. Het grootste gedeelte van het Capitaal, behoort aan de nagelaatene Dochter, van dien Burgemeester, Mejuffrouw JULIA. Ik moet U deze, voor mij treurige geschiedenis, in haaren geheelen zamenhang verhaalen, zo gij lust hebt om dezelve te hooren.

S T R A A L B E R G.

Gij maakt mij nieuwsgierig.

D E O V E R S T E.

Ik was toen reeds eerste Luitenant, en lag met mijn Regiment, in het *Cordon*, op de grenzen; niet verre van de Lustplaats, op welke de Burgemeesters Weduwe, benevens haare Dochter, zich onthield. Deze Nabuurschap, en een zeker toeval, deeden mijn Vader en mij kennis met haar maaken. Mijn Vader toenmaals buiten dienst zijnde, en het Capitaal van die Weduwe zich grooter voorstellende, dan het in de daad was, vormde zich daadelijk twee ontwerpen, van welchen hij 'er altoos eene menigte bezat: Het eene was om mij met de Dochter te doen trouwen, het ander om zich zelve aan de Moeder te verbinden.

S T R A A L B E R G .

Ei, ei, dat was juist, *sans comparaison*, twee vliegen in cenen klap! Het eerste ontwerp was vast niet kwaad, want ik heb gehoord dat de Dochter een uitmuntend Meisjen is.

D E O V E R S T E .

Dat is zij, waarlijk, zij is een zeldzaam model van vrouwelijke tederheid, het welk tevens alle de bekoorlijkheden van verstand en hart in zich bevat. Mijn hart was, binnen weinige dagen, geheel aan haar overgegeeven. —

S T R A A L B E R G .

Maar gij had het haare, zekerlijk, daartegen in de plaats? Is 't niet zo?

D E O V E R S T E .

Waaröm zou ik U ontveinzen het geen mij op dat oogenblik, zo veel eer als geluk voorspelde. Maar, mijn Vriend! hoe veel vriendschap mij de Moeder betuigde, ja, hoe weinig zwaarigheid zij maakte, om mijn Vader haare hand te geeven; zo was zij echter ten opzichte van een Huwlijk tusfchen mij, en JULIA, geheel onverbiddelijk: en wel, (kunt gij het gelooven) alleen om deeze reden: dat een Burgemeesters Dochter met geen Officier zoude mogen trouwen, die een minderen rang dan van Generaal bezat.

S T R A A L B E R G .

Dit riekt een weinig naar hoogmoed: Dan, mogelijk is zij, sedert dien tijd, op dat Artijkel meer

meer verlicht en draaglijker geworden. Soortgelijke vooroordeelen hebben sints eenigen tijd vrij wat de *revue* gepasfeert.

D E O V E R S T E.

Neen : zij is de trotste en heerschzuchtigste Vrouw, die ik ooit gezien heb. Alle mijne voorstellen, alle mijne verzoeken waren te vergeefs: Eindelijk barste de Oorlog uit, en rukte mij van mijne geliefde JULIA af. Mijn Vader, of liever zijne Gemalin, had ten dien tijde, een groot deel van haar Capitaal, aan verregaande pracht en zwicr verspild. Beider ongeluk zou dus volkomen geweest zijn, indien de Moeder geen aanzienlijk Capitaal onder zich had gehad, het welk aan de Dochter behoorde; en bij derzelve huwelijk moest uitgekeerd worden: waarvan de vruchten nu door mijne Moeder konden getrokken worden: Doch hier moet ik U een trek van mijn Vaders karakter mededeelen, welke hem geheel fehildert. Geheel ontevreden zijnde, dat hij van eens anders Capitaal moest leven, bood hij onze Vijanden zijnen dienst aan, die denzelven dan ook met genoegen aanvaardden.

S T R A A L B E R G.

Waarlijk, zeer edel gedacht: Maar hij zou nog braaver gedacht hebben, indien hij in dienst van onze Republiek was getreden: in welke hij opgevoed en groot geworden was. Waarlijk, ons land zou zijne verdiensten niet minder recht gedaan, en hem brood verschaft hebben, dan eene vreemde Mogenheid, die hem alleen waar-

deerde, uit het geen hij in onzen dienst geleerd en verricht had.

DE OVERSTE.

Dit zij zo. Intuschen baart dit mij veele onangenaame uren, wanneer ik bedenk, dat hij, in zijnen ouden dag, enkel om den broode, zich aan alle de ongemakken en gevaaren van den Oorlog moct bloot stellen. Eene droevige opmerking voor elken Menschenvriend, en vooral voor een' Zoon.

VIERDE TOONEEL.

DE OVERSTE, STRAALBERG, EEN OFFICIER.

DE OFFICIER.

De eerste Luitenant bericht, dat 'er zo even een vijandelijk Officier, benevens een Trompetter, voor de Poort zijn verscheenen.

DE OVERSTE.

Van welken rang? En hoe heet hij?

DE OFFICIER.

Tot heeden weet ik geen van beiden. Maar de eerste Luitenant wenscht te weeten, of die beide perfoonen moeten ingelaaten worden, of niet?

DE OVERSTE.

Zeer zeker inlaaten: evenwel met de gewoone voorzorg, dat beiden vooraf geblind worden. Men leide hen hier.

VIJF-

V I J F D E T O O N E E L.

D E O V E R S T E , S T R A A L B E R G.

S T R A A L B E R G.

Daar hebben wij het nu : Heer Overste ! Zekerlijk , eene uitnodiging om met PROOSTDORPS Maagd eens te dansen.

D E O V E R S T E.

Buiten twijffel. Bij geluk weeten wij , in hoe verre wij ons , op onze Vesting mogen verlaaten ; zo dat wij ten dien opzichte gerust kunnen zijn. Maar ik geloof nog altijd , dat de Vijand ons een *Compliment* wil maaken ; want hij kan onmogelijk in vollen ernst , deeze Vesting , met eenige hoop , opeisfchen , laat staan dezelve met geweld neemen.

S T R A A L B E R G.

Mogelijk ! — mogelijk ook niet ! Gij weet zelfs , dat hem deeze Vesting een doorn in 't oog is. Hij kan zich nergens met eenige zekerheid uitbreiden , zo lang wij hem in den weg staan.

D E O V E R S T E.

In dat geval doet het mij leed , geweld met geweld te moeten keeren. Ik heb besloten mij tot het uiterste te zullen verdedigen , en heb daar alle schikkingen toe gemaakt.

S T R A A L B E R G.

Bravo ! bravo ! Verlaat U veilig op uwe bezetting.

zetting. De Officiers en verdere manschappen zijn vol moed, en uitgelezene lieden. — De groote Mijn voor het *Contre Escarp* is immers volkomen gereed?

DE OVERSTE.

Reeds zedert twee dagen. Maar wanneer het tot het uiterste komt, zo als ik niet hoope, zal ik mij wel wagten, om'er gebruik van te maaken.

STRAALBERG.

En waaröm niet?

DE OVERSTE.

Om dat deeze wijze van verdedigen de verschrikkelijkste is, en derhalven, door geen man van eer, behalven in de uiterste noodzaakelijkheid, gebruikt moet worden.

STRAALBERG (*zijn hoed opneemende.*)

Men moet het beste hoopen, maar evenwel het slechtste niet vreezen.

DE OVERSTE.

Blijf hier, *Maijor!* Ik zou gaarne zien dat gij het voortfel van den Vijand mede hoorde.

STRAALBERG.

Ik ben tot Uw dienst.

Z E S D E T O O N E E L.

DE OVERSTE, STRAALBERG, PROOST-
DORP, DE LUITENANT BORGHART;
STORMDAL en de TROMPETTER,
*worden geblind, door eenige Offi-
cieren gebragt.*

DE OVERSTE (*tegens de Officieren.*)

Maakt los! (*Men neemt STORMDAL en den
Trompetter, de doeken van de oogen.*)

S T O R M D A L.

Eindelijk zien wij weder het daglicht. Uw
gehoorzaame Dienaar, Mijne Heeren!

D E O V E R S T E.

Welkom, Mijn Heer! Mag ik Uw karakter en
naam weten?

S T O R M D A L.

STORMDAL, Adjudant bij den Veldmaarschalk
EERBURG.

D E O V E R S T E.

Het is mij lief U te leeren kennen; ofschoon
ik, ten uwen beste, eene andere gelegenheid
daartoe gewenscht hadde.

S T O R M D A L.

ô De gelegenheid komt mij zo kwaad niet
voor. Ik heb waarschijnlijk de eer om thans met
den Overste BORGHART te spreken?

DE OVERSTE.

Ik ben de *Commandant*.

STORMDAL.

Dat is daadelijk te zien. Waarlijk gij gelijkt zeer veel op uwen Vader, welke ik het geluk heb, zo wel te kennen.

DE OVERSTE.

Zo! Wees zo goed, en laat dit U in uw voorstel niet verhinderen.

STORMDAL.

Mijn voorstel is kort, maar bondig. De Veldmaarschalk eischt de overgave deezer Vesting, van U.

DE OVERSTE.

En mijn antwoord is, zo niet even zo kort, ten minsten even zo bondig. Uw Veldmaarschalk konde ons allen, zo als gij ons hier ziet, even zo goed onze Degens, Eer en Leven afeischen. Wij staan gereed om ons tot den laatsten man, en deeze tot op den laatsten druppel bloed, te verdedigen. Dit is ons eenpaarig besluit.

STORMDAL.

Uwe dapperheid, die ons zeer wel bekend is, heeft ons geen ander antwoord doen verwachten. Een Man van Eer spreekt altoos zo. Maar sta mij toe, dat ik U alle de gewigtige gronden herinner, die wij voor deezen eisch kunnen aanvoeren, en U dezelve op het harte leg.

DE

D E O V E R S T E.

Het hart van een man, die zodanige *Orders* heeft als ik heb, ziet alleen op dezelve, en niet op de gronden die hem den Vijand voorlegt.

S T O R M D A L.

De waare Krijgsman volgt de beginfelen van Eer, maar ook die van de Reden.

D E O V E R S T E.

Beiden onderrichten ons te laat. Intusfchen wil ik Uwe gronden wel hooren, indien ze kort zijn.

S T O R M D A L.

Uwe Vesting mag sterk zijn, ook zult gij mogelijk eene genoegzaame bezetting, en levens- en krijgsbehoefsten binnen dezelve hebben; maar weet gij wel, dat 'er vijftien duizend man, de kern van onze *Armeé*, U komt bezoeken?

D E O V E R S T E.

Wilt gij een lijst zien, welke uwe geheele macht ten hoogften op agt a negen duizend man bepaald.

S T O R M D A L.

Ja, zo als die lijsten dan zijn! Waarschijnlijk is onze *Artillerij* U dan ook bekend?

D E O V E R S T E.

Niet zo wel. Maar wees zo goed, en voert dezelve door onze Linien en Moerasfen, wat nader aan deeze Vesting.

PROOST-

P R O O S T D O R P .

Indien gij kond. Ik verlang ontzagchelijk om die schoone Batterijstukken van nabij te zien, en te bewonderen. Thans kan ik 'er nog weinig over oordeelen.

S T O R M D A L .

Gij zijt een *Ingenieur*, zo ik zie? Gij zult derhalven niet tegen uw handwerk aanspreken! — Maar Heer Overste, ik verzeker U, op mijne eer, dat onze Veldmaarschalk, die gij uit voortgelijke gevallen, hebt kunnen leeren kennen, macht en moed genoeg bezit, om eenen Storm te waagen, zo dra hij wil. En dan zullen wij *Batterijen* hebben, mijne Heeren! dat verzeker ik u.

P R O O S T D O R P .

Zo als wij die reeds hebben.

S T O R M D A L .

Heer, *Ingenieur*! steeken onder water zijn geen gronden.

P R O O S T D O R P .

En *Batterijen* zijn gemakkelijker genoemd dan gemaakt, Heer STORMDAL.

S T O R M D A L .

Gij drukt U, bij mijn Ziel, vrij sterk uit.

P R O O S T D O R P .

Nu, ja; dat is zo kanonniers wijze.

STRAAL-

S T R A A L B E R G.

Ha! ha! ha! *Bravo!* PROOSTDORP, *bravo!*

D E O V E R S T E.

Vrienden, wij moeten niet boos worden.
Hebt gij 'er nog iets bij te voegen, Heer STORM-
DAL?

S T O R M D A L.

Niets ter waereld, meer. Ik wagt enkel op
Uw bepaald antwoord: en dat is?

D E O V E R S T E.

Ontzeggen!

S T O R M D A L.

Zeer wel! — Ik heb intusfchen U vergeeten
te zeggen, dat de Veldmaarfchalk, wanneer gij
de zaak rijpelijk begeert te overleggen, U tot
heeden avond tijd geeft, om U te beraaden. En
als een teken van zijne hoogachting, U alle hoop
kan geeven, tot eene eerlijke *Kapitulatie*.

D E O F F I C I E R E N (*door elkander.*)

Geen *Kapitulatie!* geen *Kapitulatie!* Wij
zullen als braave lieden vegten.

D E O V E R S T E (*laghende.*)

Daar hoort gij het zelfs! Ik ben overstemd.

S T O R M D A L.

Ik beklaag U te famen, van ganscher harte.
Gij kent onze sterkte waarlijk te weinig. Wij
geeven U evenwel nog tijd tot heeden avond,
indien

indien gij van besluit kunt veranderen. Want ik moet U berichten, dat wij gister avond, nevens de Stormladders, ook eene aanzienlijke versterking gekreegen hebben.

D E O V E R S T E.

Ik weet het: doch ga geen lettergreep van mijn besluit af.

S T O R M D A L.

Dan heb ik ook order, om mijn aangeboden beraad in te trekken.

D E O V E R S T E.

Al naar uw goedvinden. Gij behoeft ons maar aan te spreken wanneer het u goedgeeft; wij verwachten u zeker, is het al met geen vermaak, het zal ten minsten volkomen gereed en met ge-laatenheid zijn.

S T O R M D A L.

Intusfchen verheug ik mij, zo veele braave Officiers te hebben leeren kennen. Maar, Heer Overfte! ik kan U verzekeren, dat ik den Generaal BORGHART, een onaangenaam bericht zal te rug brengen.

D E O V E R S T E (*verbaast.*)

Mijn Vader? Wat zegt gij? Waar is dan mijn Vader? Ik wil evenwel niet hoopen.....

S T O R M D A L.

Denkelijk weet gij noch niet, dat hij gisteren avond met de laatste *divisie* in het Leger gekomen is?

D E

D E O V E R S T E.

Mijn Hemel! — Gij verbaast mij op 't hoogste! — Maar gij spot 'er zekerlijk mede?

STORMDAL (*hem een brief overhandigende.*)

Deeze brief, dien hij mij mede gaf, zal alle verdenking van u verwijderen.

DE OVERSTE (*den brief met de hand te rug wijzende.*)

Neen, ik geloof U op uw woord.

S T O R M D A L.

Gij zult evenwel geen brief weigeren aan te neemen, die een Vader, in zulk eene bijzondere omstandigheid, aan zijnen Zoon schreef?

D E L U I T E N A N T.

Waarde Broeder, de Brief.....!

D E O V E R S T E.

Zwijg daar van.

D E L U I T E N A N T.

Sta mij ten minsten toe, om denzelfen te lezen.

D E O V E R S T E.

Geen woord verder! (*Tegens STORMDAL.*)
Mijn Heer, ik kan onmogelijk begrijpen wat mijn Vader en ik tegenswoordig aan elkander zouden te schrijven hebben. Stel hem zijnen brief weder ter hand, verzeker hem van mijne liefde en hoogachting; maar tevens van mijn leedwezen.

STORM-

STORMDAL (*de brief weêr wegbergende.*)

Zo als gij goedvindt. — Is deeze jonge Heer uw broeder? — (*Tegen den Luitenant BORG-HART.*) Hebt gij uw Vader niets te melden?

D E L U I T E N A N T.

ô, Mijn Heer STORMDAL, wanneer mijn broeder mij wilde toefaan. ....

D E O V E R S T E.

Wanneer de Overfte sprekt dan zwijgt de Luitenant.

(*De Luitenant flampvoet van gramschap.*)

S T O R M D A L.

Nu, mijne Heeren, dan is het tijd dat ik weder vertrek.

D E O V E R S T E.

Het is nog vroeg; wilt gij niet eerst ontbijten?

(*Hij fhelt. Een Ordonnans komt binnen, en gaat, na dat de Overfte hem in flilte iets gezegd heeft, weêr heen.*)

S T O R M D A L.

Ik voor mij heb 'er niets tegen. (*Lagchende.*) Gij denkt toch niet, dat ik geloof, dat uwe levensmiddelen zo na aan het einde zijn. — Een quartier uurs vroeger of laater veranderd niets in de zaak.

D E O V E R S T E (*tegens de Officieren.*)

Mijne Heeren! gij zult zo good zijn, om den

den Heer Adjudant van het noodige te voorzien. Bezigheden van belang roepen mij heeden. (*Tegens STORMDAL.*) Groot uw waardige veldoverste van mij, verkeer hem van mijne hoogachting, maar ook tevens van mijn vast besluit. (*Tegens STRAALBERG.*) Heer *Major!* één woord.

Z E V E N D E T O O N E E L.

STORMDAL, PROOSTDORP, *de Luitenant*
BORGHART, *en eenige andere Officieren.*
Daarna twee Ordonnanzen.

S T O R M D A L.

Uw Commandant heeft een zeer goed voorkomen, en een oog uit het welk verstand en moed doorblinkt.

D E L U I T E N A N T.

Ja, ja; doch hij is een weinigjen te streng. Ik ben zijn broeder, maar dat kan ik evenwel niet ontkennen.

S T O R M D A L.

Waarlijk? Dat is jammer!

P R O O S T D O R P.

Mijn Heer STORMDAL, onder ons gezegd, de Commandant heeft wel tien eigenschappen, die alle liegt zijn! Hij is niet alleen zeer streng, zo als de Luitenant zeer broederlijk daar zo even heeft aangenerkt, tegens ieder welke deeze vesting van hem zoude willen eischen, of aanval-

VI. DEEL.

C

len;

len; streng tegen ieder, welke geen lust heeft, om zich onder het juk der subordination te schikken; maar hij is zelfs zeer gramftoorig wanneer men geene weldaaden of vriendschaps bewijzen van hem wil aanneemen; onvergenoegd, wanneer men zich zelve te veel verbeeld; en eigenzinnig, ja mijn Heer, eigenzinnig tot in den hoogsten graad, wanneer het op het welzijn der bezetting aankomt, het zij Soldaaten, of Officieren.

STORMDAL (*lagchende.*)

Ei, ei; wel dan beklag ik u van ganscher harte. Het verwonderd mij dat de helft van het garnizoen dan niet reeds gedeferteerd is. Het is op die wijze niet wel uit te houden!

DE LUITENANT.

Men spreekt 'er niet gaarne over.

(*Twee Ordonnanzen brengen het Ontbijt binnen.*)

PROOSTDORP.

Dat is zo. Wel aan laat ons zijn beterschap drinken. (*Terwijl hij de glazen inschenkt.*) Gij zult mij wel toestaan, dat ik mij hier als heer van den huize gedraag. Gij ziet, dat het ons, zelfs aan geene lekkernijen nog ontbreekt? (*Zij drinken.*)

STORMDAL.

ô! Daar aan ontbreekt het in de vestingen dikmaals minder, dan aan waare levensmiddelen.

PROOST-

P R O O S T D O R P.

Indien gij wilt, zullen wij de liefhebbers op goed pekelvleesch en gerooktvleesch, zo wel als op varsch vleesch, met goed en lekker commiesbrood, specerijen en zout onthaalen, zonder dat wij ons vleesch met kruid behoeven te koken.

S T O R M D A L (*schertsende.*)

Ik begeer met u, noch met uwe kanonnen, iets te doen te hebben. Gij schijnt beter spotterij te kunnen uitgeeven, dan te ontvangen. Ons verder vermaak! Heer PROOSTDORP! (*Hij drinkt.*)

P R O O S T D O R P.

Ik wil wel wedden, dat ik op het einde van de geheele Historie, de hoofdspotvogel zijn, en blijven zal.

S T O R M D A L.

Zo het komt, zullen wij het neemen. Bekent gij niet, Mijn Heer BORGHART, dat gij, zo min als uw Broeder, uw Vader hier verwagtede?

D E L U I T E N A N T.

Ja zeker: en ik het allerminste.

S T O R M D A L.

En gij hebt dien braaven Generaal, evenwel lief?

D E L U I T E N A N T.

Meer dan ik uit kan spreken. Ik durf wel zeggen dat ik zijn lieveling was.

C 2

S T O R M -

STORMDAL.

Wel, als gij dan met mij eens naar hem toereed.

DE LUITENANT.

ô Zo ik durfde, dan zou ik dat zeer gaarne doen.

PROOSTDORP.

Mensch! wat praat gij toch? Weet gij dan niet meer dat wij gisteren onze twee laatste paarden geflacht hebben, zo als dat de mode en het gebruik is, in belegerde vestingen. Maar stil, laat de vijand niet weten, hoe zwak onze Cavallerij is.

STORMDAL (*zijn glas nederzettende.*)

Wie het laatste lagcht, lagcht goed.

PROOSTDORP.

Woorden, Mijn Heer! zo als gij reeds hebt opgemerkt, zijn geen gronden; en Wij — is Wijn. (*Hij schenkt het glas weér vol.*)

STORMDAL.

Laat den Luitenant BORGHART toch een uurtjen met ons mede rijden.

PROOSTDORP.

Ik! ô zeer gaarne. 'Er ontbreekt alleen aan, dat ik geen Commandant hier ben.

STORMDAL.

Zulk een jong Heer, moet dat eeuwig opgefloten zitten, toch eindelijk tot een onverdraaglijken last zijn.

DE

D E L U I T E N A N T.

Gij hebt mij begreepen, zelfs eer ik sprak.

PROOSTDORP (*tegen den Luitenant* BORGHART.)

Waarlijk! zijt gij het Kloosterleven reeds met de veertien dagen moede? Waarde Luitenant! wanneer gij, zo als ik goede hoop voede, het Podagra eens krijgen zult, dan zult gij wel langer aan eene plaats moeten blijven.

S T O R M D A L.

Daar is veel beweging het beste voor; en dus dacht ik, dat wij eens zouden rijden. ô Als gij eens zaagt, hoe vrolijk alles in het leger is; hoe wij ons daar vermaaken.

D E L U I T E N A N T.

Hier is alle vermaak ten einde.

P R O O S T D O R P.

Hebt nog maar een weinig tijds geduld: de Heer STORMDAL heeft ons daar straks hoop gegeven, dat het spoedig weder beginnen zal. Ik heb voorheen het vermaak in het leger zeer wel leeren kennen: ik heb, een geruimen tijd, bij de Artillerij in 't veld gediend. Maar ik houde het met het leven in eene vesting. Daar heeft men toch dak en gemak, wanneer de Hemel eens onguur weder zendt; en is het eens wat heet, dan zijn onze kafematten zo frisch, als de beste kelder van een Raadsheer.

S T O R M D A L.

Als een Soldaat maar goede *gagie* heeft, dan

ontbreekt het hem waarlijk in het veld ook niet aan uitspanning. Ook heeft een Luitenant bij ons, maandelijks een derde deel meerder, dan bij u.

D E L U I T E N A N T .

Een derdedeel! Dat zou mij wel aanstaan.

S T O R M D A L .

En dan vrijheid, Mijn Heer BORGHART! een volkomen vrijheid!

D E L U I T E N A N T .

Ach! die mist men hier geheel, en men zal die nog lang hier missen.

S T O R M D A L .

Voeg daar dan nog bij, het afwisselend en vermaakelijk leven, bij de Marketenters, en Gasthouders, en in onze gezelschappen. Nu, zo als gezegd is, kom spoedig tot ons, of — (*schertsende*) wij komen bij u; en dan zal geen kind in 's moeders lijf verfoond worden.

P R O O S T D O R P .

Den Hemel zij dank, dat wij thans in zulke omstandigheden niet zijn.

A G T S T E T O O N E E L .

S T R A A L B E R G , de voorige.

S T R A A L B E R G .

Nu, Mijn Heer STORMDAL, zult gij niets van
onzen

onzen kleinen voorraad gebruiken? De Overste verzoekt 'er u nogmaals toe.

S T O R M D A L.

Ik bedank voor alles. Het wordt tijd dat ik eindelijk weder op den terugtogt denk. Alleen had ik wel gewenscht, een aangenaamer antwoord bekomen te hebben.

S T R A A L B E R G.

Zo verschillende zijn de wenschen der menschen! Wij wenschten net het tegendeel.

S T O R M D A L.

Vaart dan wel, tot wederziens!

D E L U I T E N A N T.

Ik verzoek ten vriendelijkste mijnen Vader van mij te groeten. Zeg hem, hoe fier ik wenschte om hem te spreken... Zeg hem, maar neen.... zeg hem niets.

S T R A A L B E R G (*tegen* STORMDAL.)

Mag ik uw doek weder hebben. (STORMDAL geeft zijn doek.) Sta mij toe.... (*Hij bindt hem de doek voor de oogen, terwijl een der Officieren dit aan den Trompetter doet.*) Verzeeker den Veldmaarschalk van onze achting, en reist gelukkig!

(STORMDAL, en de Trompetter, worden weggeleid.)

NEGENDE TOONEEL.

STRAALBERG, PROOSTDORP, *de Luitenant*
BORGHART.

DE LUITENANT (*Hij ziet hen stampvoetende na.*)
Wij zijn, bij mijn ziel! toch de Muizen in
de val.

PROOSTDORP.

Ik meende dat gij ons, ouder Officieren, daar
over zoudt laten oordeelen, en uw ontbijt in-
tusfchen met smaak zoudt neemen.

STRAALBERG.

Weet gij wel, Heer Luitenant, dat de Over-
ste zeer moeilijk op u is?

DE LUITENANT.

Wanneer is hij dat niet?

STRAALBERG.

En wanneer heeft hij 'er geene reden toe?
Foei, Mijn Heer! Langs deezen weg van wanor-
de en ligtvaardigheid, geraakt men nooit op het
pad der eere. Ik raade u, voor de laatste maal,
als een' vriend; beveel het u evenwel ook, als
boven u gesteld zijnde, dat gij uwe levenswijze
tracht te veranderen, zo wel als uw gedrag, met
betrekking tot den Overste: want anders behoeft
gij u niet te verwonderen, wanneer gij alle die
straffe moet lijden, welken gij verdiend hebt; en
die gij zo dikmaals, alleen op onze voorspraaken,
nog ontgaan zijt.

DE

D E L U I T E N A N T.

Zeer goed. Ik dacht intusfchen , dat wanneer men een Krijgsman alle vermaak beneemd, en over elke kleinigheid valt , men hem daar door mismoedig en bloohartig moet maaken.

P R O O S T D O R P.

Daar dwaalt gij zeer verre van het spoor , mijn lieve BORGHART. Zie mij maar eens aan! Ben ik dan bloohartig of mismoedig? Ben ik wel immer droefgeestig? En evenwel draag ik de Deegen, welke mij tot de strengste pligten verbind, reeds zederd vijf en twintig jaaren , met zo veel vermaak als cere. Vertrouw slechts op mijne langere ondervinding : onze ontevredenheid vindt veel zeldzaamer haaren grond in onze omstandigheden, dan wel in ons hoofd, of in ons hart.

D E L U I T E N A N T.

Dat laat zich alles zeer wel zeggen. Maar dat ik zo streng behandeld moet worden , wanneer ik naar mijnen Vader vraag ; dat kan 'er toch niet door.

S T R A A L B E R G.

Hier uit kunt gij daadelijk zien, hoe voorbaarig gij besluit. Uw Broeder heeft ten minsten even zo veel liefde voor zijnen Vader , als gij: maar een geschikt mensch, vooral in zijnen toestand , weet zijne neigingen met zijne plichten over een te doen stemmen. Wat zoud gij wel zeggen, wanneer ik u berichte, dat uw Broeder beflouten heeft , om u nog deezen voormiddag, met mij, naar uwen Vader te zenden?

D E L U I T E N A N T.

Is het mogelijk! Maar ik verzoek vriendelijk, dat gij in deezen niet met mij spot.

S T R A A L B E R G.

Het is uw Broeders wil; en ik zeg het in volkomen ernst. Wat zegt gij nu?

D E L U I T E N A N T.

Ik zeg dat ik mijn Broeders gedrag dikmaals niet begrijp.

P R O O S T D O R P.

Dat kan wel weezen.

D E L U I T E N A N T.

En dat hij echter wel een goed hart kan bezien.

S T R A A L B E R G.

Zekerlijk, wanneer hij maar doet, wat men gaarne hebben wil. Ga heen, Heer Luitenant; laat uw paard vast zadelen; binnen een uur kunt gij mij komen haalen.

D E L U I T E N A N T.

Bravo! bravo! Waardste STRAALBERG! Wij zullen derhalven vertrekken!

Einde van het Eerste Bedrijf.

 T W E E D E B E D R I J F.

*Het Tooneel verbeeld een Kamer van den
Veldmaarschalk, in het Hoofdkwartier
van het Leger.*

E E R S T E T O O N E E L.

E E R B U R G , S T O R M D A L , *vervolgens een* B E D I E N D E .

E E R B U R G .

Ik had mij alles reeds zo voorgesteld , als gij mij verhaald hebt ; en het geen wel het slimste is , ik stel mij de gevolgen even zo duidelijk voor. Het kan niet anders uitvallen. Ik ken de Overste BORGHART ; hij is een jong , maar tevens braaf man ; en het spijt mij zeer , dat zijn Vader , de Generaal , met zijne overijde beloften , bij het Hof , zulk een indruk gemaakt heeft , dat hetzelfde gelooft , dat wij slechts behoeven te komen , en te zien , om de vesting weg te nemen.

S T O R M D A L .

Dit laatste zal zekerlijk veele zwaarigheden ontmoeten.

E E R B U R G .

Zeer zeker ! De man heeft zijn en mijn
roem,

roem, op eene geheel onbedachte wijze blootgesteld.

S T O R M D A L.

Helaas! ik geloof het ook.

E E R B U R G.

Hebt gij dan in 't geheel geen gelegenheid gevonden, om iets naders van de inwendige sterkte van de vesting, te vernemen?

S T O R M D A L.

In 't geheel niet. Men heeft mij met de uiterste zorgvuldigheid de oogen geblind, en mij in 't oog gehouden. Doch, wanneer ik volgens de gekaatenheid, en zelfs naar de vrolijkheid der Officieren, mag oordeelen; dan moeten zij zich al vrij wel op de sterkte hunner vesting durven verlaten. Ik heb 'er vrolijker gezichten gezien, dan hier.

E E R B U R G.

Ik herhaal het, ik zal alle hoop moeten opegeeven. Mijne Artillerij kan ik in 't geheel niet gebruiken: en het einde van het gezang zal derhalven waarschijnlijk dit zijn, dat wij uitgelagchen door de belegerden, en de geheele waereld, onverrichter zaake weder moeten aftrekken. Ik ben zeer verbitterd op den Generaal.

S T O R M D A L.

Het is een geluk voor ons, dat alle de schande slechts alleen op hem, en zijne kwalijk uitgedachte Ontwerpen, zal vallen.

EER-

E E R B U R G.

Maar de waereld , welke niet weet dat de Generaal het Hof tot deeze onderneeming verleid heeft , zal op mijne rekening alle de verachting stellen , die hij verdiend heeft. Evenwel zal hij ondervinden , wat het te zeggen is , mijn roem zo moedwillig in de waagschaal te stellen. Mijn bericht zal den onbezonnen man , in alle zijne naaktheid ten toon stellen : en op deeze wijze hoop ik , in het vervolg , van hem ontlast te worden ; indien men hem niet daadelijk ontflaat , zo als hij verdiende gedaan te worden.

S T O R M D A L.

Mogelijk rekt hij 'er te veel op , dat de Commandant zijn' Zoon is ; en dat de kinderlijke liefde voor ons tusfchen beiden zal treden.

E E R B U R G.

Dit zoude een Deugd op de onrechte plaats zijn ; en gevolgelijk zou dit eene hoop wezen , die zo denkbeeldig en grondloos is , dat zij nauwelijks een Soldaat in den droom zou kunnen te vooren komen. De Overfte BORGHART is een veel te rechtschapen man , dan dat hij , uit liefde voor zijnen Vader , een schelm zoude worden.

S T O R M D A L.

Dat geloof ik ook. Hij heeft den brief van den Generaal niet eens aangenoomen : maar weigerde denzelven voltrektelijk.

EEL-

E E R B U R G .

Een nieuw bewijs van zijn verstand en eerlijkheid.

S T O R M D A L .

Hij had nog een jonger Broeder bij zich, welke veel meer verkleeftheid aan zijnen Vader toonde.

E E R B U R G .

Ik heb van dien Jongeling gehoord. Hij heeft in den voorgaanden nacht, een veldpost, zeer stoutmoedig, doch onbezonnen, weg genomen.

S T O R M D A L .

Mogelijk rekt de Generaal ook op deezen Jongeling.

E E R B U R G .

Mogelijk. Want waar rekt zulk een Ontwerpenfmeeder niet op, die liever wil verraaden dan vechten?

E E N B E D I E N D E .

De Generaal BORGHART is daar.

E E R B U R G .

Goed. Ik wilde hem juist spreken. (*De BEDIENDE vertrekt.*) Heer Adjudant blijf nu hier, en bevestig het troostelijk bericht, dat gij mij gegeven hebt.

T W E E -

T W E E D E T O O N E E L.

De Generaal BORGHART, EERBURG, STORMDAL.

Generaal BORGHART.

Vergeef het mij, Mijn Heer! ik kon het antwoord op ons voorstel niet langer afwagten, zo dra ik hoorde dat de Heer STORMDAL terug was.

E E R B U R G.

Het gevolg zal uw ongeduld rechtvaardigen. Laat hem de geschiedenisfe zelfs verhaalen.

Generaal BORGHART.

Nu, waarde Heer Adjudant, welk antwoord brengt gij van mijne Zoonen?

S T O R M D A L.

Eene volledige weigering.

Generaal BORGHART.

Volledig? Zonder eenigen tijd van beraad?

S T O R M D A L.

Zonder den minsten tijd van beraad.

Generaal BORGHART.

En mijn brief? Héeft die goed gewerkt?

STORMDAL (*hem den brief te rug geevende.*)

Ik breng hem ongeopend te rug.

Generaal BORGHART (*verbaast.*)

Hoe! — Maar mijn Zoon is een man van eer;

eer; en wij konden zekerlijk niet vooronderstellen, dat hij bij den eersten eisch daadelijk zoude capituleeren.

E E R B U R G.

Dat zegt eigenlijk: dat uw Zoon in zo verre een man van eere is, dat hij de gemaakte weigering van een Meisjen naarbootst; een paar maal eershalven zijne vesting laat opeisfen, en die eindelijk, tot zijne schande, zoude overgeeven. Ik ken uw Zoon beter.

Generaal B O R G H A R T.

Dit verwijt is een weinig hard, Mijn Heer! Het laat zich toch aanzien, dat een verstandig Commandant, eindelijk liever een goed verdrag zal kiezen, dan zich aan de gevolgen eener strenge belegering, of wel aan een volkomen storm bloot stellen. In dit opzicht heb ik zekerlijk eenige verwagting in mijne Zoonen gesteld, en deeze verwagting met mijne ontwerpen verbonden.

E E R B U R G.

Heer Generaal, het verwonderd mij dat gij nog van hoop durft spreken, na dat gij den omtrek van de vesting zelve van nabij gezien, en opgemerkt hebt, hoe onmogelijk het is, dezelve van nabij te belegren en in te sluiten.

Generaal B O R G H A R T.

Voor onze sterkte, wanneer wij een behoorlijk overleg aan onzen moed verbinden, is weinig onmogelijk.

E E R -

E E R B U R G.

Mijn Hemel! hoe kunt gij, uit zucht tot zulk een valsch stelzel, zo tegens de eerste grondregelen aan redenceren. Ik kan met mijne linien onmogelijk bij de vesting komen; en de Artilleristen verzekeren, dat hunne verstschietsende stukken geschut, zo ver niet kunnen reiken. Geloofst gij dan, dat uw Zoon, dat niet even zo goed weet als wij?

S T O R M D A L.

Hij toonde dat zeer duidelijk.

Generaal B O R G H A R T.

Gesteld dat dit zo is, zo moet hij toch een storm vreezen, die onder de aanvoering van zulk een beproefd belegeraar als Gij zijt, zekerlijk voor elken Commandant zeer wisselvallig moet voorkomen.

E E R B U R G.

Een storm is altijd wisselvallig, zo wel voor de belegerden, als voor de belegeraars. Ik heb 'er verscheidene gewaagd, maar de nood dwong mij 'er toe; en de omstandigheden stonden allen veel gunstiger dan hier.

Generaal B O R G H A R T.

Maar weeten wij dan, of de binnenwerken wezenlijk zo sterk zijn, als wij vreezen?

E E R B U R G.

Dat is juist het ongeluk, dat wij dit niet weeten; en dat gij het even zo weinig wist, toen

VI. DEEL.

D

gij

gij dat schoon ontwerp van verovering aan het hof mededeelde, zonder zelfs een platte grond van de vesting te hebben. Maar deszelfs werken mogen dan gesteld zijn, zo als zij willen; wanneer uw Zoon bepaalde orders tot verdedigen heeft....

S T O R M D A L.

Hij verzekerde dit in de sterkste uitdrukkingen.

E E R B U R G.

Nu, dan is het geheel te vergeefs, wanneer wij bij deeze onzekere omstandigheden; bij deeze onweetenheid, hoe zwak of sterk, die vesting is; bij deeze ongunstige landstreek; bij deeze volkomen werkeloosheid van onze Artillerij; eene naauwer belegering of storm willen waagen. In 't kort, Mijn Heer Generaal, gij hebt uwe en onze eer, op eene onverantwoordelijke wijze in de waagschaal gesteld.

Generaal B O R G H A R T.

Mijn Heer, Veldmaarschalk, ik kom hier om raad te pleegen, niet om iemand te beledigen, noch van iemand beledigd te worden. Ik kom hier om werkzaam te zijn en te vechten; niet om de eerste de beste verfooning te hooren, of te laten gelden.

E E R B U R G.

Hoe verstaat gij dat, Heer Generaal?

Generaal B O R G H A R T.

Gij moet weten, dat ik mijn, door het hof
goed-

goedgekeurd , ontwerp , niet dan na rijp overleg , heb ontworpen ; en dat ik nimmer de man geweest ben , welke zich stilzwijgend liet verachten.

EERBURG (*tegens STORMDAL.*)

Heer Adjudant , gij zult moede zijn. Houd u niet op.

(STORMDAL *buigt zich en vertrekt.*)

D E R D E T O O N E E L.

De Generaal BORGHART , EERBURG.

E E R B U R G.

En gij moet weten , dat een oud Krijgsman als ik , zich nimmer ongestraft bij den neus laat omleiden. Ik heb in mijn gansche leven noch zo na niet geweest , dan heeden , om op eene bespottelijke wijze te moeten te rug trekken ! En wiens schuld is dat ?

Generaal BORGHART (*bedaarder.*)

Het is thans de tijd niet om drift met drift te beandwoorden. Wij hebben wederzijdsche pligten te vervullen ; laat ons enkel op deezen denken , en onzen twist , ten minsten heeden , in deszelfs aanvang afbreken. Eene oneensgezindheid zoude ons beiden tot schande versprekken , en de zaak volkomen bederven. Gij kent mij , en gij kunt alle oogenblikken de proef neemen , of mijn verzoek uit vreeze voordspruit.

E E R B U R G.

Maar wat zal al dat verder raadpleegen, en hier blijven, helpen? Mijn geduld is ten einde: ik zal nog heeden bevel geeven, om het Leger op te breeken.

Generaal B O R G H A R T.

Welk een ongeduld! Laat mij ten minsten zelve eene proef neemen, of ik mijn Zoon niet kan overreden. Ik zou hem in 't geheel niet moeten kennen, indien ik aan een goeden uitflag konde twijffelen. Daar wij hem zo spoedig overvallen, geloof ik niet dat hij order zal hebben, om zich tot het uiterste te verdedigen. Mogelijk krijgen wij, op de eene of andere wijze, nog een platte grond van de vesting.

E E R B U R G.

ô Ja! Mogelijk staat de Overste daar reeds mede te wagten! In 't kort, om alles te doen wat ik doen kan, en mogelijk niet doen moest — tot morgen hebt gij tijd. Beproof gij intusfchen zo veel als gij wilt; maar ik wagt geen uur langer. Morgen met de *Reveille* breeken wij de belegering op.

E E N B E D I E N D E.

Mevrouw B O R G H A R T, en Mejuffer B L O M B U R G, zijn met reituig aangekomen.

Generaal B O R G H A R T.

Vergeef mij, Mijn Heer! ik had vergeeten, dat mijn Vrouw en Dochter u wenschten te bezoeken.

E E R -

E E R B U R G.

Zij zijn welkom. (*De Bedienden vertrekt.*)
Denkelijk hebt gij de Dames hoop gegeven, dat
zij het tooneel van den storm — of van onze
terugtocht — zullen zien.

Generaal B O R G H A R T.

Ik zal mij deswegens ook lijdzaam gedraagen.
Ik zal 'er alleen van zeggen, dat zij ook tot mijn
ontwerp behooren.

E E R B U R G.

Zo, zo!

V I E R D E T O O N E E L.

Mevrouw B O R G H A R T, Mejuffer J U L I A
B L O M B U R G, de voorige. E E N B E -
D I E N D E (*welke stoelen zet.*)

E E R B U R G (*de Dames te gemoet tredende.*)

Ik heet u welkom, Dames! ik acht mij geluk-
kig zulke schoone vrouwen te leeren kennen.

Mevrouw B O R G H A R T.

En ik, dat ik de eer mag hebben, om een van
de dapperste en gelukkigste Generaals van onzen
tijd, hier te ontmoeten.

E E R B U R G.

Ik verzoek wel verschooning. Ik had geen
voorneemen om mij zulk een tegen compliment
te bezorgen.

D 3

Me-

Mevrouw BORGHART.

Een tegen-compliment? Mogelijk heeft hetgeen gij van onze schoonheid zeide, zeer veel van een *compliment*.

E E R B U R G.

Mevrouw, ik verzoek u te gelooven....

Mevrouw BORGHART.

En ik, Heer Veldmaarschalk, ik hield mij volkomen aan de waarheid, zo als dit meestal mijn gebruik is.

E E R B U R G.

Maar Mevrouw....

Mevrouw BORGHART.

Het is zo. En hoe zeer ik maar een vrouw ben, zo geloof ik toch een weinigjen kennis te hebben, van verdienften van deeze foort.

E E R B U R G.

Waarlijk!

Mevrouw BORGHART.

Dapperheid, en het geluk van den Oorlog, heb ik altijd bewonderd.

E E R B U R G.

Gij zijt al te verplichtende.

Mevrouw BORGHART.

Beiden hebben mij overgchaald, om aan den Generaal BORGHART mijne hand te geeven. Niet waar, mijn geliefde.

De Generaal BORGHART buigt enkel.

EER-

E E R B U R G.

Nu, dan verheug ik mij hartelijk, dat de Dames de gevoelens der oude Riddertijden weder aanneemen; offchoon zij den smaak der oude Ridders zelve schijnen verlooren te hebben.

Mevrouw B O R G H A R T.

Die aanmerking was ligtvaardig; maar de wending is vernuftig, en nieuw.

E E R B U R G.

En gij, Mejuffer! gij zult zekerlijk uw Mama volgen, en het ook met de dapperheid, en het geluk van den Oorlog houden.

J U L I A.

Gij vergist u niet, Mijn Heer. Ik bewonder het groote en het schoone waar ik het vinde. Het onderscheid ligt alleen daar in, dat ik, als meisjes, over het eerste veel schroomvalliger oordeel, dan over het laatste.

Mevrouw B O R G H A R T.

Mijn Hemel! JULIA, ik heb u immers meer dan honderdmaal gezegd: dat wij vrouwen het recht hebben, om over alles te oordeelen, wat wij zien.

J U L I A.

Ik meende, alleen over dat geene dat wij verstaan.

Mevrouw BORGHART.

Dat is juist het geval. Want hoe meer wij zien, hoe meer wij ook verstaan. Of zullen wij ons zelve nimmer onttrekken aan de onbillijke vooroordeelen, als of doorzicht, werkzaamheid, en zelfs dapperheid en moed, alleen aan den mannen behooren?

E E R B U R G.

Dat is zekerlijk onbillijk; vooräl ten opzichte van de dapperheid! Hier in stem ik volmaakt met u overeen.

Mevrouw BORGHART.

Gij moogt 'er dan mede spotten, of in ernst spreken: gij zult zekerlijk van een CLELIA, van een ZENOBIA, en van een TALESTRIS gehoord hebben. Niet waar?

E E R B U R G.

Ik weet nog een ander voorbeeld. Ik bewonder de Heldin JUDITH zeer dikmaals: waarlijk zij zou spoedig een ruim veld gemaakt hebben, indien zij niet in de kraam was gekomen.

Mevrouw BORGHART.

Ei, ei, Mijn Heer! en zij was Weduw! — Maar mijn waarde BORGHART, hoe zijt gij zo stil? Hebt gij reeds een goed bericht uit de vesting?

Generaal BORGHART.

Ja, wij hebben bericht.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Zo. En welk bericht dan? Want gij moet weeten, mijne Heeren, dat ik zeer veel deel in de zaak neem, en dus alles behoort te weeten.

Generaal BORGHART.

Waarde Gemalin — heb geduld — dat is alles wat ik u zeggen kan.

E E R B U R G.

Waarom wilt gij, voor zulk een dappere Dame, een geheim maaken, van het geen de geheele Waereld spoedig zal weeten? Mevrouw, de Overfte BORGHART heeft ons laten zeggen, dat wij op een andermaal eens weêr kunnen komen.

Mevrouw BORGHART.

Hij heeft dus het aanbod afgeslagen? Dat is onmogelijk.

E E R B U R G.

Gij ziet derhalven, Mevrouw, dat de Overfte geheel ongelooflijke zaaken, zeer mogelijk maakt.

Mevrouw BORGHART.

Nu; dat is waarlijk zeer trotsch! Zeg eens JULIA, wat moet dit op ons uitwerken?

J U L I A.

Vergeef het mij, Mama: ik weet 'er waarlijk niet over te oordeelen.

Mevrouw BORGHART.

En waarom niet?

D 5

JULIA.

J U L I A .

Eerst, om dat ik 'er niets van versta; en ten
tweeden, om dat ik vermoede, dat de Overste
zijn reden daar toe zal hebben.

Mevrouw BORGHART.

Geweigerd! — Ons aanbod geweigerd! —
(*tegens den Generaal BORGHART.*) Nu, daar
ziet gij het. Heb ik u niet dikmaals gezegd,
dat uw Zoon een hardnekkig, trotsch mensch is.

E E R B U R G .

Hij heeft 'er waarlijk de houding van.

Mevrouw BORGHART..

En is het niet onbegrijpelijk, daar hij onze
magt voor zich ziet.

E E R B U R G .

De magt van zulke schoone oogen!

Mevrouw BORGHART.

Ik verzoek verchooning; ik spreek zeer ern-
stig. Daar hij onze magt voor zich ziet; daar
hij van onze Artillerij doch gehoord moet heb-
ben.

E E R B U R G .

Alle avond het schot van aflossing.

Mevrouw BORGHART.

Daar hij denklijk reeds weet, dat wij onze
stormladders mede gebragt hebben; zo moet zijne
hardnekkigheid ons zeer vreemd voorkomen.

EER-

E E R B U R G.

Mejuffer heeft daar zo even aangemerkt, dat de Overfte 'er zekerlijk reden toe zal hebben.

J U L I A.

Ik zal met gelaatenheid, en zonder morren, de straffe draagen, indien ik mogelijk eene onwaarheid gezegd hebbe. Ik wenschte zelfs, dat ik kwalijk geoordeeld hadde.

E E R B U R G.

Uw antwoord toont wat uw deugdzaam hart gevoelt; ik spreek u van alle straffe vrij.

Generaal B O R C H A R T.

Wij zullen intusfchen den moed noch niet opegeeven. Ik neem op mij, om mijnen Zoon zelve in de vesting te spreken: en dan zullen wij meer weeten.

Mevrouw B O R C H A R T.

Zeer goed. Hij heeft altijd veel achting voor u gehad, dat is waar; maar ik ken ook meer dan al te wel zijnen onbuigzaamen aart. Men zal dus spoedig genoeg ontdekken, dat ik, benevens mijne dochter in het spel behooren, en dat wij onze Batterijen zullen moeten openen. Te vergeefs wil ik niet hier zijn gekomen.

E E R B U R G.

Nu, dan bewaare de Hemel den Overfte! Bravo! Mevrouw! bravo! Toen JUNO en VENUS in het spel traden, toen was het gedaan met *Trojen*.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Wanneer mijn fransche HOMERUS mij nog goed in 't geheugen ligt, dan hield VENUS eigenlijk de zijde van de belegerden.

E E R B U R G.

Wel dat konde hier ook wel het geval worden: niet waar Mejusier!

J U L I A.

Ik zal mij wel wachten, om nog eens onbedacht te antwoorden.

Mevrouw BORGHART.

Het moge dan zijn zo het wil, ik stem volkomen toe, dat de Generaal BORGHART zelve in de vesting gaat, en dat hij zegt, dat ik hier ook ben; en dat de Overste buiten *Capitulatie* niet weg zal komen, wanneer wij vrienden zullen blijven. Maar van JULIA moet gij hem geen woord zeggen. Ik heb reden om dit nog bedekt te houden.

E E R B U R G.

Ik merk, dat men de sterkste Batterij het laatst zal ontdekken. Gij zijt een gevaarlijke Veldoverste.

Mevrouw BORGHART.

Ik weet wel wat ik zeg. Verlaat u maar op mij.

E E R B U R G.

Ik zal waarlijk geene trede doen, zonder u.

V I J F D E T O O N E E L.

S T O R M D A L de voorige.

S T O R M D A L.

Vergeef mij Mevrouw en Mejuffer, dat ik het onderhoud eenige oogenblikken moet afbreeken.

E E R B U R G.

Brengt gij iets nieuws?

S T O R M D A L.

Zeer zeker, en iets onverwagts.

E E R B U R G.

Hoe zo? Wat is het?

S T O R M D A L.

Zo even heeft de Overlte BORGHART, zijn jonger broeder, benevens den *Major* STRAALBERG in het leger gezonden. Beiden wenschen de eer te hebben van u te zien.

Mevrouw BORGHART.

Mijn Hemel, is mijn Zoon daar? Mijn vrolijke GUSTAVUS? Nu dat doet mij vermaak, dat toch een van mijne Zoonen, zich aan zijns Vaders liefde herinnerd.

E E R B U R G (*tegen* STORMDAL.)

Geleid hen hier.

ZES-

Z E S D E T O O N E E L .

Mevrouw BORGHART, EERBURG, JULIA,
De Generaal BORGHART.

Mevrouw BORGHART.

Zou dat maar een enkel bezoek zijn? Wel ja!
Wie wil tegens mij wedden, of de Overste niet
reeds berouw heeft van zijn spoedig gegeven
andwoord: dat hij zich niet nader bedacht heeft,
en nu eene *Capitulatie* laat voorstellen. Maar
het is ook hoog tijd. In dat geval, Mijn Heer!
zal ik uwe goede gunst toch voor hem ver-
zoeken.

E E R B U R G .

Wees niet bevreest, Mevrouw. Als dat het
geval is, zal ik een verdrag met hem aangaan,
zo als nog geen mensch, zo lang de waereld ge-
staan heeft, met iemand heeft aangegaan.

Mevrouw BORGHART.

Ten minsten den vrijen uittogt, met vliegende
Vaandels, of zo iets.

E E R B U R G .

Zelfs met Pauken- en Trompettengeschal. Mijn
geheele Leger zal het geweer presentereen, en ik
zal mijn geschut, ter zijner eere, voor het eerst,
agter hem doen affchieten: en dat alles om aan
Mevrouws belofte te voldoen.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Nu dat verheugd mij. Het is mij altijd aangenaam, wanneer ik de dapperheid vereenigd zie met grootmoedigheid.

Z E V E N D E T O O N E E L.

STRAALBERG, de Luitenant BORGHART,
de voorige.

De Luitenant BORGHART (*naar zijn Vader loopende.*)

ô Mijn Vader! Mijn waarde Vader!

Generaal BORGHART.

GUSTAAF! waarde Zoon! Is het mogelijk dat wij elkander weder zien? (*Hij omhelst hem.*) Maar, mijn Zoon, vergeet niet om den Veldmaarschalk uwen eerbied te betoonen.

Luitenant BORGHART.

Uwe Excellentie zal het aan mijne vreugde vergeeven, dat deeze mij het eerst naar mijnen Vader voerde. (*Hij wordt Mevrouw BORGHART en JULIA gewaar.*) ô Mama! is het mogelijk? gij mede hier? En gij ook, Juffer JULIA? (*Hij kust haar de handen.*)

Mevrouw BORGHART.

Wees welkom, mijn Zoon!

JULIA.

Welkom, waarde GUSTAAF! Maar dubbel welkom zoudt gij zijn, zo gij uw' broeder mede gebragt hadt.

Mevrouw BORGHART.

Meisjen, ik weet niet wat gij praat. Het srijd met de regels van den krijg: een Commandant mag zijne vesting niet verlaten, om geen waerelds goed.

JULIA.

Ik moet bekennen, dat ik in dit punt, met u van hetzelfde gevoelen ben, als de krijgsregelen.

Mevrouw BORGHART.

Dat verstaat gij u niet.

JULIA.

ô! Dat wil ik zeer gaarne gelooven.

EERBURG.

Heer *Major*, ik heet u van mijne zijde mede welkom! Waar mede kan ik u dienen? Wat brengt gij nieuws?

STRAALBERG.

Uwe Excellentie, ik breng alleen van onzen Overste, de tegenverzekering van zijne persoonlijke hoogachting, voor den Heer Veldmaarschalk, en zijne betuiging van liefde jegens zijnen Vader, den Heer Generaal. Hij wenschte in staat te zijn, om u wederkeerige diensten te kunnen bewijzen; en beklaagd zich alleen daar over

over, dat tijd en omstandigheden hem verbieden, om het genoeg te smaaken om in uw gezelschap tegenwoordig te zijn.

Generaal BORGHART.

Ik wil evenwel niet hoopen, dat dit zeggen wil, dat ik mijn Zoon in 't geheel niet zoude mogen spreken?

S T R A A L B E R G.

Hetgeen mij geboden is, heb ik gezegd.

Mevrouw BORGHART.

Hoe! Mijn Heer, *Major!* brengt gij anders niets?

S T R A A L B E R G.

Zeker zou hij ook een kusch voor de hand van Mevrouw gezonden hebben, wanneer hij maar had geweten, dat gij zo dicht in de nabuurschap waart. Maar waarlijk, wij vermoedden geenszins dat onze Vijand zo sterk was.

Mevrouw BORGHART.

Dit laatste wil ik zeer wel gelooven: en het spijt den Oversten zekerlijk, dat hij de onderhandeling zo ras heeft afgebroken. Niet waar?

S T R A A L B E R G.

Eigenlijk weet ik nog van geene onderhandeling.

E E R B U R G.

Mevrouw meent eigenlijk, of de Heer Commandant zich over mijn aanbod nader bedacht heeft

heeft, en mogelijk nu genegenheid heeft om met ons in verdrag te komen. Ik heb gedacht, dat mijn voorstel is aangezien, even als het of niet in vollen ernst gedaan was. Maar, Heer *Major!* gij kunt zeer ligt deswegens u volkomen laten overtuigen. Het staat u vrij, om ons geheele leger, en alle deszelfs linien, door te wandelen; en dan zult gij ras ondervinden, dat wij sterk genoeg zijn, om het recht tot zulk een voorstel te hebben.

S T R A A L B E R G .

Ik waardeer dit aanbod, zo als ik moet: doch onze Commandant heeft 'er reeds op geandwoord, en dus voegt het mij zijne denkbeelden deswegens te volgen.

E E R B U R G .

Zeer goed; zo als gij goed vindt. — Hoe zijt gij in eens zo stil geworden, Mevrouw?

Mevrouw B O R G H A R T .

Ik stond in gedachten over onzen Luitenant. Hoor, B O R G H A R T , gij zijt, zedert wij elkander het laatst gezien hebben, zeer voordeelig opgewasfchen.

Luitenant B O R G H A R T .

ô Wat dat betreft....

Mevrouw B O R G H A R T .

Arme Zoon! ik beklaag u van harten; want gij moet weeten, dat 'er nu verder met ons geen spotten is. Wij zullen komen, G U S T A A F ! wij zullen

zullen komen, eer gij een van allen daar in kunt voorzien!

D E L U I T E N A N T.

In 's Hemels naam, Mevrouw! Gij zult toch zelfs geen storm willen loopen? — En moet Mevrouw JULIA daar mede bij zijn?

Mevrouw BORGHART.

Mogelijk, ondeugd! mogelijk.

J U L I A.

Ik verklaar u plechtig, dat ik geheel tot de *neutraale* troepen behoort.

Luitenant BORGHART.

Nu ja, die dat gelooven wilde. Ik wed om wat gij wilt, dat de Oversten op uwe *Alliantie* rekent.

Mevrouw BORGHART.

Kom, kusch mij, BORGHART. Uw inval behaagt mij zeer.

A G T S T E T O O N E E L.

S T O R M D A L, de voorige.

S T O R M D A L.

Uw Excellentie, ik kom zo uit de linien, alwaar men uwe bevelen wagt.

E E R B U R G.

Ik ga dadelijk mede. Vaart wel, Dames!
E 2 tot

tot strakjens ; en gij mijne Heeren , tot wederziens ; het geen ik hoop dat niet lang lijden zal. Heer *Maijor* ! verzeker uw Commandant mede van mijne oprechte hoogachting. Ik zal mij verheugen , wanneer hij , nu het tijd is , nog tot beter denkbeelden komt. Maar u , Heer Luitenant ! wil ik mijn uitgezette veldpost voor het vervolg aanbevelen , om hem te laten staan.

N E G E N D E T O O N E E L .

De Generaal BORGHART , Mevrouw BORGHART , JULIA , STRAALBERG , de Luitenant BORGHART.

Mevrouw BORGHART.

Wat betekend dat ? Wat wil hij zeggen , met zijn uitgezette veldpost ?

Luitenant BORGHART.

ô Dit is een kleine spotternij. Ik heb gisteren nacht een uitstaande veldpost binnen gehaald.

Mevrouw BORGHART.

Hoe ! een van onze veldposten ? Zijt gij reeds zulk een SCANDERBEG ? Maar hoe geschiede dat toch ? Verhaal mij alles.

Luitenant BORGHART.

ô Het was eene kleinigheid ! Wanneer men een BORGHART is , en in de gelegenheid komt , is dat niets.

STRAAL-

S T R A A L B E R G.

Maak uwe heldendaad niet geringer dan zij schijnt: sta mij ten minsten toe, dat ik, zelfs in het leger van den vijand, de trompet van uwen roem doe hooren. De Heer Luitenant was gisteren nacht op *Commando* in onze Sterrenschans gezonden. Daar zijnde storte de krijgsgod zelve, of God BACCHUS (want ik dien dit onbeslist te laten) hem het dapper besluit in, om in ééns een einde aan den oorlog te maaken, en de naastbij staande vijandelijke schildwacht binnen de vesting te haalen. Hij, zijn Sergeant, en nog een derde held, maaken zich op, bereiken den Veldpost, die denkelijk in een zagten slaap lag....

Luitenant BORGHART.

Ik verzoek verfooning! Hij riep tweemaal: Wie is daar? Eer hij dit voor de derdemaal roepen konde, hadden wij hem bij de kraag; en zijn geweer was in onze handen, eer hij schieten konde. Ik kan mij dit nog zeer wel te binnen brengen.

J U L I A.

Ja, gij zult zekerlijk altijd de wilde BORGHART blijven.

D E L U I T E N A N T.

Zo als gij, altijd de ernstige JULIA.

Generaal BORGHART.

Mijn Zoon, velt niet te rasch vonnis. Uw Broeder kon u dit onmogelijk veroorloofd hebben.

DE LUITENANT.

Zeker niet veroorloofd: maar zo veel te scherper bestraft.

Generaal BORGHART.

In zo verre had hij ook geen ongelijk. Soortgelijke onderneemingen zijn een' Officier onwaardig, en stellen hem, zonder eenige noodzaakelijkheid, aan gevaaren bloot.

STRAALBERG.

Juist. Nu, Heer Luitenant! nu zult gij toch wel willen gelooven, dat wij u geen onrecht gedaan hebben? Uw Vader bevestigt juist ons oordeel.

Mevrouw BORGHART.

Dat kan ik noch niet zien. In het vuur der jeugd moet men zulk eene daad niet alleen verschoonen, maar men behoorde dezelve te roemen. Heer Luitenant, van nu af aan bemin ik u, als mijn eigen Zoon.

DE LUITENANT.

Lieve beste Mama, behaagde het den Hemel, dat ik nog bij u en mijnen Vader ware! Daar smaakte ik het leven, de vrijheid, ja alles wat ik thans nauwelijks bij den naam kenne.

STRAALBERG.

Het bevalt u derhalven niet bij ons?

DE LUITENANT.

Heer *Major*! gij kunt onmogelijk kwalijk nemen,

men, dat ik in de tegenwoordigheid van mijne
ouderen, aan mijn hart lucht geeve.

Mevrouw BORGHART.

Gij zijt Officier, BORGHART, en kunt derhalven
vrij spreken.

D E L U I T E N A N T.

Nu, dan kan ik u zeggen, dat ik het uur zal
zegenen, in het welk ik uit de vesting verlost
worde, en weder bij mijn Vader mag komen.

S T R A A L B E R G.

Moet men daar uit niet besluiten, dat de
Overften u zeer veel leed heeft gedaan?

D E L U I T E N A N T.

Mijn Broeder is edelmoedig, is dapper, heeft
veel verftand en doorzicht, maar hij is streng.
Waarde Papa, wilt gij mij wel toestaan, dat ik
daadelijk mijn ontslag verzoek, en bij u blijve?
Ons Guarnifoen verliest aan mij niets; maar ik
win 'er zeer veel door.

Generaal BORGHART.

Mijn Zoon, uw verzoek doet mij leed. Gij
begeert iets dat onmogelijk is.

Mevrouw BORGHART.

Dat kan ik niet vinden: wanneer hij wil, en
wij willen het ook....

Generaal BORGHART.

Dan blijft het nog onmogelijk, Mevrouw. Be-

denk eerst, mijn Zoon, wat gij aan uw' stand schuldig zijt. Een Soldaat mag niet heeden hier, en morgen dáár dienen. De vesting is zekerlijk geen leger in het veld; maar ik ben toch ook verzekerd, dat uw broeder te edel is, dan dat hij u onrecht zoude doen. Gij moet bedaard zijn, en uw pligt vervullen.

Mevrouw BORGHART.

Maar, mijn Hemel! wanneer een jong en driftig mensch nu eens geen zin heeft om langer in eenen dienst te blijven. Officieren zijn toch geen gekogte slaaven. Zou men hem dan zijn ontslag weigeren, wanneer hij 'er ernstig om verzogt?

STRAALBERG.

Tegenwoordig ja, Mevrouw. Ik spreek vrij: maar in de omstandigheden, in welken wij thans verkeeren, is in 't geheel aan geen ontslag te denken.

Generaal BORGHART.

De *Major* spreekt juist zo als het is. Heb geduld, mijn Zoon. Wij moeten dit aan den tijd, en aan het geluk overlaten.

Mevrouw BORGHART (*tegens den Luitenant.*)

Goed dan, BORGHART! Heb dan nog maar wat geduld. Wij zullen 'er u wel uithaalen, en zelfs zeer spoedig: verlaat u maar op ons.

STRAALBERG.

Mevrouw zou ons bijna doen schrikken over dit

dit besluit. Waarlijk Mejufvrouw! wij zullen u, om uwe voorspraak moeten verzoeken.

J U L I A.

Ik heb reeds gezegt, dat ik geheel *neutraal* ben, en blijven zal.

S T R A A L B E R G.

Ook aan neutraale magten komt de voorspraak, en het treden in onderhandelingen toe, zo dra zij maar willen.

J U L I A.

Dat is hetzelfde. Ik bepaal mij enkel tot mijne wenschen.

S T R A A L B E R G.

En die zijn? — Wanneer ik niet al te onbescheiden vraag. Bij voorbeeld, wien wenscht gij wel de overwinning? den Vader, of den Zoon?

J U L I A.

Geen van beiden, Mijn Heer!

Mevrouw BORGHART.

Ha! ha! ha! Een braave Krijgsraad!

J U L I A.

Ik heb een eenigen wensch, en die is, dat de Hemel u, den Oversten, en den Veldmaarschalk, deszelfs handwerk ras onnut zal doen worden; door spoedig vrede te doen ontstaan.

Mevrouw BORGHART.

Wat praat gij toch al ? De Oorlog, zeg ik u, is de moeder van den Vreede.

STRAALBERG.

Dat is wel waar. Maar jammer is het, dat die Moeder daadelijk haar kind weder vermoord. — Heer Luitenant, wij hebben nu aan onzen last voldaan ; gij hebt uw Vader nu gesproken. Weet gij u nog iets te herinneren, dat wij moeten verrichten ? anders geloof ik het nu tijd te zijn, om te vertrekken.

Generaal BORGHART.

Zo spoedig reeds ? ô Mijn Heer ! gij hebt zekerlijk geen Zoon ! — Nu, waarde GUSTAAR, het baat niets, gij moet gehoorzaamen. (*Hij omhelst den Luitenant*) Vaar wel ! leef braaf, en gelukkig ! Omhels uwen broeder, in mijnen naam, en zeg hem, dat zijne dapperheid mij zo zeer verheugd, als zijn ontijdig belluit mij bedroefd. — Hemel ! ik zie twee mijner kinderen, aan den rand van den afgrond, en kan hen niet helpen ! Maar dat wil ik nog doen ; men mooge het dan gaarne zien, of niet : binnen een uur kom ik zelf bij u lieden, om u — mogelijk voor de laatste maal in mijn leven, te spreken. Ga, reis gelukkig. Ik zal spoedig volgen.

STRAALBERG (*afscheid neemende.*)

Mevrouw !

Me-

Mevrouw BORGHART.

Groet uw Commandant, en zeg hem, dat hij nog een kort poosjen heeft, om een beter besluit te kunnen neemen. Hoort gij, een poosjen van weinige uren.

S T R A A L B E R G.

Ik zal het hem zeggen. En Mcjuffer JULIA'S.

J U L I A.

Groet uw braaven Oversten ook hartelijk van mij. Verzeker hem, dat ik niets vuuriger wensche, dan dat de Hemel zelve, in deeze droevige omstandigheid, tusfchen Vader en Zoon moge treden.

DE LUITENANT (*zijn Moeder en Zuster kuschende.*)

Nu, daar gaan wij dan weder, naar die vervloekte Muizeval. — Muizeval!

T I E N D E T O O N E E L.

De Generaal BORGHART, Mevrouw BORGHART, JULIA.

Mevrouw 'BORGHART.

Ha! ha! ha! de Luitenant doet mij waarlijk door zijne invallen lagchen: hoe zeer ik hem beklage. Die arme jongen!

Ge-

Generaal BORGHART.

Weg is hij. Nog eens zal ik hem en den Oversten spreken! ach! Mevrouw! de Hemel weet, of ik mijne kinderen daar na ooit weder zie!

Mevrouw BORGHART.

Ik beklaag u hartelijk. Zekerlijk is het lot van den krijgsman altijd onzeker.

Generaal BORGHART.

En wanneer ik mijne kinderen verlies — wie heeft de schuld daar dan van, dan gij, Mevrouw?

Mevrouw BORGHART.

Ik? Dat is waarlijk eene nieuwe wijze van beschuldigen.

Generaal BORGHART.

Even zo nieuw, als de wijze van eigenzinnigheid, op welken gij mij, door alle uwe kunstten, tot dit rampzalig ontwerp van belegering hebt gedwongen.

Mevrouw BORGHART.

Dwingen? Ik zou u gedwongen hebben, toen het 'er op aankwam om uwe kunde in den krijg te toonen, en eer in te leggen? Waarlijk, Heer Generaal, uwe uitdrukking is zo nieuw voor mij als uwe beschuldiging.

Generaal BORGHART.

Het is de uitdrukking der waarheid, der bekommering, en van den tegenzin.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Zeg mij eens, welk een droomgezicht u ont-
rust?

Generaal BORGHART.

Gij zult vroeg genoeg zien, dat dit droomge-
zicht in waarheid zal veranderen; dat mijn
Zoon, de Oversten, bij zijne weigering zal blij-
ven volharden, en dat wij met smaad en schande,
onverrichter zaake weder zullen moeten aftrekken.

Mevrouw BORGHART.

Zo; nu gij had dat ook te vooren alles rijpe-
lijk moeten overleggen. Wanneer de Dame den
aanslag gemaakt heeft, dan is het overige de
zaak van den Ridder.

Generaal BORGHART.

Mijn mislag was, dat ik uit de gesprekken
mij de vesting veel zwakker voorstelde dan ik nu
bevind dat dezelve is: en dan, dat ik uwe aan-
drang te veel gehoor gaf.

Mevrouw BORGHART.

Hoe, mijn Heer! Is dit de naam die mijne zo
tedere zorg voor uwen roem verdiend? Goede
Hemel! moet ik mij dit van eenen man laten
zeggen, die zulke groote bewijzen van mijne
liefde heeft ontvangen! — Zie, zo zijn de man-
nen, JULIA, en de zoon zal mogelijk niet beter
zijn dan de Vader.

J U L I A.

Lieve Mama! ik verzoek, om alles wat uw
dier-

dierbaar is, deeze verwijtingen te staaken. Mogelijk komt de Veldmaarschalk op het oogenblik hier, en verrast u in deezen twist.

De Generaal BORGHART.

De Veldmaarschalk ziet dit geheele ontwerp uit dat oogpunt, uit het welk het gezien moet worden. Ik ben, bij mijn ziel! wanhoopende.

Mevrouw BORGHART.

Foei! Generaal! zo kleinmoedig had ik u nooit verwacht.

Generaal BORGHART.

Nu, toon mij uwe almagt! verander de omstandigheden tot ons voordeel.

Mevrouw BORGHART.

Uwe twijffelaarij verdiend naauwelijks dat ik mij verder in de zaak inlaate. Heb ik u niet twintigmaalen gezegd, dat, naar mijn inzien, de list vereenigd moet zijn met een vast besluit? Beproof het dus eerst, en spreek zelv' met uw Zoon. Stel hem alles voor oogen; hoe wij ons ontwerp gemaakt hadden; alle de voordeelen welke hij door eene spoedige overgave, bij ons Hof kan bekomen. Dring op zijne ouderliefde, zijne eer, zijne zwakheid, en zelfs op de vreeze aan, wanneer hij het op het uiterste wil laten aankomen.

Generaal BORGHART.

En als alle deeze kunstgreepen nu mislukken?

Me-

Mevrouw BORGHART.

Wel dan blijft jmmers nog het laatste en kragtige middel voor u over.

Generaal BORGHART.

En dat is?

Mevrouw BORGHART.

Uw geheugen schijnt u dikmaals te verlaten! — Kom, mijne Dochter, gij weet dat ik den Oversten altijd hoog heb geacht, offchoon ik 'er tegen was dat gij te zamen trouwden; en 'er ook tegen moest zijn, om dat hij toen als Oversten Luitenant bij de Armee diende, en uwe geboorte en rang een hooger persoon vereischte. Spreek vrij: bemint gij hem nog?

J U L I A.

Wat zal ik zeggen? Ik heb mijnen wil, zonder eenige bepaaling, aan uwe 'geboden onderworpen.

Mevrouw BORGHART.

Ik wil weeten, of gij hem nog bemint?

J U L I A.

En wat zou eene liefde, tegens uwen zin, of de erkenninge daar van, mij baaten?

Generaal BORGHART.

JULIA, mijn Zoon is een braaf man. Liefde voor hem te bezitten, kan geen Meisjen in de waereld tot schaude verstreken. Spreek dus vrij.

JULIA.

JULIA.

Nu, dan moet ik u zeggen, dat hij mij nog even zo dierbaar is, als in die gelukkige dagen, toen hij mij zijne liefde, op de tederste wijze verklaarde. Maar, waarde Mama, gij zult u wel herinneren, dat ik Dochter ben, en dat ik u daarom gehoorzaamde. Ik heb alle betrekking tot hem, en alle hoop, opgegeeven.

Mevrouw BORGHART.

Gij zijt een goed kind! Uwe gehoorzaamheid doet mij gevoelig aan, en de omstandigheden ontwapenen mij geheel en al. Heer Generaal! ik zou nu weinig zwaarigheid meer vinden, in het doen vereenigen van onze kinderen, doch alleen onder deeze voorwaarde, dat de Overste deeze opoffering op deszelfs prijs wist te schatten, en zich dus, wegens de overgave van de vesting, mede gereed betoonde.

Generaal BORGHART (*haar omhelzende.*)

Mevrouw, gij verrast mij wezenlijk op het aangenaamste, met deeze zo lang gewenschte toestemming. Waarlijk, nu begin ik weder hoop te voeden. Ik ken de neiging van mijnen Zoon voor onze waarde JULIA. Zo ik iets met vreugde ten einde breng, dan is het dit.

Mevrouw BORGHART.

Zeer goed. Maar zonder vlijerij gesproken, het zou mij leed doen, wanneer mijne JULIA niet zo veel waardig was als die bedroefde vesting! Maar ik denk dat de zaak genoegzaam beslucht is.

JU-

J U L I A.

Sta mij toe, lieve Mama! dat ik zeer verschillende deswegens denke, en die beslissing nog in lange niet voor zeker houde.

Mevrouw BORGHART.

Meisjen, ik verbied u alle spitsvinnige bedenkingen. Ik wil gehoorzaamd zijn.

J U L I A.

De Hemel bewaare mij voor de eersten: het laatste heb ik bij aanhoudenheid u bewezen. Ik heb blindelings alle uwe bedenkingen tegen ons huwelijk laten gelden; en daar deezem nog niet volkomen weggenoomen zijn, zo zult gij mij wel willen toestaan, dat ik mijne hand, ten minsten tot gunstiger tijden, te rug houde.

Generaal BORGHART.

Waarde kind! wat komt u in den geest?

Mevrouw BORGHART.

Gekheid! Gekheid!

Generaal BORGHART.

Hoe! gij wilt ons doen gelooven dat gij den Oversten niet meer bemind?

J U L I A.

Dat heb ik reeds gezegd, om dat gij het begerde.

Mevrouw BORGHART.

Ik kan dus niet zien, vanwelk nut de preutscheit van dit meisjen zal zijn.

JULIA.

Dat is het ook waarlijk niet, lieve Moeder. Sta mij toe, dat ik aan u beiden alles zegge wat mij op het harte ligt. Ik kan noch zal nimmer besluiten, om den Oversten, in de tegenwoordige omstandigheden, mijne hand te geeven.

MEVROUW BORGHART.

Meisjen! gij kent mij. Maak mij niet boos.

JULIA.

Ik vrees uwen toorn, naast die van mijnen Vader, het meeste: maar braafheid, wellevensheid, deugd, eer, ja zelfs de liefde, roepen mij toe, dat het heeden geen tijd is, om met den Oversten in den echt te treden.

MEVROUW BORGHART.

Weet gij wel, Nufjen! dat ik reeds genoeg hebbe, aan deeze proeve uwer dwaasheid.

Generaal BORGHART (*tegen zijn Vrouw.*)

Laat haar toch uitspreken. Ik geloof dat 'er enkel misverstand plaats heeft, het welk wel uit den weg kan genomen worden.

JULIA.

Lieve Papa, uw Zoon heeft, dunkt mij, tegenwoordig zulke zwaare en gewigtige pligten te vervullen, dat 'er geen belang op de waereld hem van dezelve kan aftrekken. Hij moet heeden alleen de stemme der eere, en geenszins die der liefde hooren. En gesteld, hij ware eens
zwak

zwak genoeg , om de vesting , enkel uit liefde voor mij , aan u over te geeven ; dan zoude ik dat niet anders kunnen aanmerken , dan als eene verwaarloozing van zijne pligten ; weshalven ik onmogelijk kan besluiten , om , als het lokaas aan den engel te zijn , ten einde hem aan de vervulling zijner pligten te onttrekken . Hij zou dan eeuwig te schande gemaakt zijn , en ik met hem ; hij zou dan geen man voor mij , en ik geene vrouw voor hem zijn ; want ik had dan het dierbaarste dat hij bezat , namelijk zijne eer , hem helpen ontsteelen , of doen opofferen . Ik kan in veele opzichten dwaalen , maar hier in ben ik zeker , dat ik gelijk hebbe ; en geene bedenking in de waereld zal mij daar van afhelpen .

Mevrouw BORGHART.

Hoe ! geene bedenking ? Ook niet deeze , dat mijn onverzoenlijke toorn u zoude vervolgen ?

J U L I A .

Ik hoop zeker , dat uw toorn zeer ras voor uwe goedheid , en zelfs voor uw doorzicht , plaats zoude maaken .

Generaal BORGHART.

JULIA , ik bewonder uwe nauwgezetheid in dit stuk : en ik wensch mijn Zoon dubbel geluk , wanneer hij zulk een hart mag bezitten . Maar , geloof mij , gij ziet toch de zaak in een verkeerd licht .

Mevrouw BORGHART.

Och! Hoe zou zulk een jong en onbedreven Meisjen iets in 't waare licht kunnen plaatsfen?

Generaal BORGHART (*tegens* JULIA.)

Alles wat gij daar gezegd hebt, laat zich zeer goed hooren, en zou zelfs niet te wederleggen zijn, wanneer het heeden niet, op dat enkel punt aankwam, dat gij door het geeven van uwe hand aan den Oversten, hem van een hoogst gevaarlijken stap te rug hield.

JULIA.

Ik begrijp daar niets van.

Generaal BORGHART.

Wanneer de Oversten het op het uiterste laat aankomen, dan is en blijft 'er niets anders over, dan — het stormloopen. Dit waarschouw ik u. Bedenk nu eens, welk een ongeluk hem wagt; en waar gij hem derhalven dan voor bewaard. Weet gij, of hebt gij wel bedacht, wat stormloopen is? Meer zal ik 'er niet van zeggen, want mijn eigen hart beeft 'er voor, offchoon ik onder de wapenen grijs ben geworden.

JULIA.

Ach! gij zijt zeer wreed! was ik verzekerd dat het tot zulk een verschriklijk middel zoude moeten komen....

Mevrouw BORGHART.

Meisjen, dat middel is onmogelijk te ontgaan, wanneer de Oversten langer blijft weigeren.

JULIA

J U L I A (*tegen den Generaal.*)

Maar gij twijfelde zelfs, aan het welgelukken van deeze geheele belegering. In alle gevallen zal de Oversten weinig acht slaan, op mijne tusschenkomst. Dezelfen kan hem bedroeven, maar niet verleiden.

Mevrouw BORGHART.

Gij moet hem dus niet zeer lief hebben, wanneer gij hem zo veel niet waardig acht, om de proef daar van te neemen.

J U L I A.

Ik weet het niet: maar mijn gevoelen besluit juist het omgekeerde.

Generaal BORGHART.

Kind, de tijd en de omstandigheden eischen spoed. In 't kort, wilt gij onzen Engel des vreedes zijn?

J U L I A.

Zo dra gij mij overtuigd hebt, dat zulks bestaanbaar is met de eer van mij, en van den Oversten. En dat de stap die ik dan doen zoude, waarlijk die gevolgen zoude hebben, die gij 'er van hoopt.

Generaal BORGHART.

Dat zou hij zeker, daar sta ik u voor in.

J U L I A.

Gij beëndwoord derhalven mijne eerste en

voornaamste vrage , niet ? Sta mij derhalven , tot zo lange , toe , dat ik blijf weigeren .

Generaal BORGHART.

En derhalven slaat gij geen acht op het verzoek van uwen Vader , die u zo hartelijk bemind .

JULIA.

Na mijne eer , is mij niets dierbaarer op de wereld , dan uwe liefde .

Mevrouw BORGHART.

Generaal ! verneder u niet verder om dit trotfche Nuffen , langer te smeeken ; ik zal , zonder alle deeze omftandigheden , haar daar wel toe krijgen . Meisjen , geloof niet , dat ik deeze gekheid langer ongeftraft zal hooren , of verdraagen .

JULIA.

Ik zweer u , dat ik mij overtuigd houde , dat het geene gekheid is .

Mevrouw BORGHART.

Niet slechts gekheid , maar loopjens zijn het . Geloof gij dan , dat wij om uwe uitvluchtjens een zo gewigtig ontwerp zullen laaten vaaren , van het welk onze eer en welvaart afhangt ?

Generaal BORGHART.

Zeer wel herinnerd , Mevrouw ! de invloed daar van strekt zich veel verder uit dan men wel zoude denken .

Me-

Mevrouw BORGHART.

Dus, in 't kort, Meisjen! wilt gij in ons ontwerp deelen of niet?

J U L I A.

Ach! ik zie reeds, dat ik ongelukkig moet worden, op welke zijde ik ook trede. Nu, de onschuld zal dan ten minsten zonder schande lijden.

Mevrouw BORGHART.

Wat helpen die praatjens? Kort en goed: Ja of Neen. Wat kiest gij?

J U L I A (*schreiende.*)

Dan kies ik, Neen.

Generaal BORGHART.

O JULIA! deeze hardnekkigheid had ik van u niet verwacht.

Mevrouw BORGHART (*boos.*)

Het is genoeg. Mejuffer, wij spreken elkan- der nader: het is hier 'er de plaats niet toe. Marsch! voort van hier.

Einde van het Tweede Bedrijf.

 DERDE BEDRIJF.

Het Tooneel is hetzelfde als van het Eerste Bedrijf.

EERSTE TOONEEL.

De Generaal BORGHART, STORMDAL, de
Luitenant BORGHART, PROOSTDORP.

PROOSTDORP (*den Generaal inleidende.*)

Mijn Heer zal wel zo goed willen zijn, om
intusfchen hier eenigen tijd te vertoeven, tot de
Oversten van de wallen te rug komt?

Generaal BORGHART.

Zeer gaarne, Mijn Heer! Het is mij aange-
naam kennis met u te maaken.

STORMDAL.

Ik heb de eer u den Heer PROOSTDORP aan te
bieden, een man die mij, bij mijn eerste bezoek,
zo door zijne openhartigheid als goeden luim
heeft ingenomen.

Generaal BORGHART.

Ik heb meermaalen veel goeds van u hooren
zeggen, Heer PROOSTDORP.

PROOST-

PROOSTDORP.

Dan heeft men mij bij u gevleid, Mijn Heer! want 'er is niet veel goeds van mijn handwerk te zeggen.

Generaal BORGHART.

Zo veel te meer frekt het u tot eer, dat uw hart en gedrag 'er niet door bedorven is.

PROOSTDORP.

Dit laatste hoop ik niet dat geschied is: Mijne grondstelling is altijd geweest, door een vlijtig werkend hoofd, een braaf hart, goed kruid, en een vrolijke inborst, komt een Ingenieur door de gantsche Waereld.

Generaal BORGHART.

Dat was juist. Die grondstelling moest die van elk Soldaat zijn.

STORMDAL.

Jammer is het, dat de laatste speerij, een vrolijken inborst, namelijk, zo zwaar te verkrijgen, en nog zwaarder om te behouden is.

PROOSTDORP.

Deeze rust weder op een ander middel, waar ik u op verwagten kan, dat is eene goede gezondheid, en een goed geweeten. — Maar een Bijchrift moet op zijn' tijd eindigen; sta mij derhalven toe, dat ik den Oversten van uwe aankomste kennis geeve.

T W E E D E T O O N E E L.

De Generaal BORGHART, Luitenant BORG-
HART, STORMDAL.

Generaal BORGHART.

Dat is één wellevend, en zo ik hoore, tevens een vrolijk man. (*Tegen den Luitenant.*) Nu, mijn Zoon, thans ben ik hier; wensch mij geluk wanneer ik het hart en het hoofd van uwen broeder moge buigen.

D E L U I T E N A N T.

Maar, waarde Vader! waarom bragt gij dan Mama, en JULIA niet mede?

Generaal BORGHART.

Hier was in het geheel niet aan te denken. Dit alleen kan ik u zeggen, dat JULIA in 't geheel niet toegeevend is geweest, zo dat wij beiden zeer boos op haar zijn geworden. — Maar, laat ons van iets anders spreken: zijt gij bedaard en wel te vreden?

D E L U I T E N A N T.

Ik, Hier? in eeuwigheid niet!

Generaal BORGHART.

Hoe komt het toch, waarde GUSTAAF, dat gij zo onvergenoegd zijt over uwen Broeder, en over uwen dienst in de Vesting? Ontbrekt 'er u dan iets?

DE LUITENANT.

In 't geheel niet, mijn Vader. Wij leven in zulk een overvloed, als de Regiments kwartieren in tijden van vrede immer kunnen doen.

Generaal BORGHART.

Maar waar komt uwe onvergenoegdheid dan van daan?

DE LUITENANT.

Eensdeels uit het leven in deeze opgeflootene vesting zelve, anderdeels van de strengheid met welke mijn broeder hier regceert. Wij Officieren mogen de minste feilen niet begaan, of verwijtingen, en arresten wagten ons reeds. Het is hier niet uit te houden.

Generaal BORGHART.

Heb geduld, mijn Zoon.

DE LUITENANT.

Ik moet het u bekennen, waarde Vader! mijn geduld is uit. Zo mijn naam mij niet te rug hield, dan *desferteerde* ik morgen: want men kan het, naar mijn inzien, niemand kwalijk neemen, dat hij uit een Tuchthuis ontsnapt.

Generaal BORGHART.

Jongeling, wordt niet dwaas! Bedenk dat uw beroep in tijden van vrede zijne aangenaamheden, zo wel als, in tijden van Oorlog, zijne onaangenaamheden heeft. Een Officier die de laatsten niet kan verdraagen, verdiend de eersten niet.

Bo-

Bovendien kan ik u verzekeren , dat uwe opsluiting hier niet lang zal duuren.

D E L U I T E N A N T .

Meent gij dan nog , dat gij mijnen Broeder tot de overgave van de Vesting zult beweegen ?

Generaal B O R G H A R T .

Dat hoop ik zeker.

D E L U I T E N A N T .

En dit is eigenlijk mijne bekommring en verdriet ! Gij kent hem , en ik ken hem ook . En wanneer gij dat geheele nest ondermijnd , en met kruid van onderen opgevuld had , en hem dan , met het lont in de hand , tot de overgave drong , dan zou hij vast nog liever met ons een grooten sprong naar den Hemel doen .

Generaal B O R G H A R T .

Gij spreekt volgens het weinige dat gij weet . Een verstandig Commandant ; en dat is uw Broeder zeer zeker ! zal nooit het onmogelijke willen staande houden . Wij behoeven uwe vesting niet te ondermijnen ; wij hebben stormladders en Soldaaten genoeg , die het klimmen verstaan .

D E L U I T E N A N T .

Ik wenschte wel eens een storm te zien , doch onder die voorwaarde , dat gij , mijn Vader daar niet bij waart . Het zou ten minsten eene afwijking zijn , van die vreesfelijke verveeling , die ons zedert veertien dagen reeds heeft bezogt .

Gene-

Generaal BORGHART.

ô Dat kan spoedig genoeg geschieden.

D E L U I T E N A N T.

Maar onder ons gezegd, wij vreezen daar
zeer weinig voor.

Generaal BORGHART.

En waarom niet? Zeg mij dit toch, mijn Zoon.

D E L U I T E N A N T.

Gij spot 'er mede, mijn Vader! Gij zult dat
veel beter inzien, dan ik.

Generaal BORGHART.

Is de vesting dan zo sterk?

D E L U I T E N A N T.

Zo zegt men. Ik zelv' kan 'er niet over oor-
deelen; de Ingenieurskunst was tot heeden mijne
zaak niet. PROOSTDORP heeft zeer veel moeite
met mij gehad, eer ik een paar schanssen konde
tekenen: en toen dezelve af waren, verklaarde
hij nog, dat ze niet eens goed waren voor een
Banketbakker.

Generaal BORGHART.

Dat doet mij leed. Ik had mij zelve gaarne
willen overtuigen, of de berichten welken ik van
deezee vesting heb, met de waarheid overeen ko-
men. Bij voorbeeld, hoe veel Kanonnen hebt
gij wel?

DE LUITENANT.

Ik heb nog nooit de moeite genomen, om de-
zelve te tellen. Ook zou dit al zeer moeilijk zijn.

Generaal BORGHART.

Dit zij zo. Wij hebben ook Kanonnen; en
vast eens zo veel als gijlieden. Hoor eens, mijn
Zoon, en let naauwkeurig op het geen ik u zal
zeggen. Gij bemint mij immers?

DE LUITENANT.

Zoud gij daar aan kunnen twijffelen?

Generaal BORGHART.

Goed. En gij wenscht hartelijk om spoedig
weder bij mij te zijn?

DE LUITENANT.

Liever heeden, dan morgen!

Generaal BORGHART.

Derhalven zult gij ook geen zwaarigheid maa-
ken, om dat tijdstip zo veel mogelijk te vervroe-
gen; en de geheele zaak spoedig ten einde te
helpen brengen: zodanig namelijk (versta mij
wel!) dat wij ras meester van de vesting worden.

DE LUITENANT.

Wanneer dat enkel aan mij staat, dan hebt gij
dit nest nog voor den avond.

Generaal BORGHART.

GUSTAAF! ik ben geen vriend van verraderij,
die somtijds echter noodig is. Maar weet gij
wat?

wat? Kunt gij mij geen Ontwerp van de vesting bezorgen?

DE LUITENANT.

Zeer gemakkelijk. PROOSTDORP, die hier in huis woont, heeft eene menigte van dezelveu op zijne kamer liggen.

Generaal BORGHART.

Zie, mijn Zoon; wanneer ik een Ontwerp van de vesting heb, dan zijt gij, en dan is alles geholpen: want wij breeken dan de belegering op; of wij kunnen uw Broeder den duim wat sterker op het oog drukken. Thans is hij stout, om dat wij zijne vesting niet genoeg kennen.

DE LUITENANT.

Ja, ja, dat heb ik zelf dikmaals gehoord.

Generaal BORGHART.

Maar als ik het Ontwerp van de vesting heb, dan laat de zaak zich spoedig verklaaren; wij geraaken op de eene of andere wijze tot ons doel; alles ontwikkeld zich gemakkelijk; en op het einde hebt gij de eer, dat gij ons alle uit de verlegenheid hebt gered, en uwen Broeder wezenlijk eenen dienst hebt gedaan.

DE LUITENANT.

ô Als het anders niet is! — Gij moet dit het beste weeten — bovendien zo blijft de zaak geheel onder de familie. Ik behoeve enkel op de kamer van PROOSTDORP te gaan, en een Ontwerp
weg

weg te neemen. Doch dit verzoek ik vriendelijk, dat gij mij niet verraad.

Generaal BORGHART.

Waarde Zoon, hier moet ik u zelv' om verzoeken.

DE LUITENANT.

En vervolgens, dat gij mij zo spoedig mogelijk, uit deezen dienst, en uit deeze vesting ontflaat.

Generaal BORGHART.

Daar hebt gij mijn hand 'er op: terwijl eene hoogere bevordering u reeds wagt.

DE LUITENANT.

Zo. Dan word ik zeker Hoofdman! niet waar Papa?

Generaal BORGHART.

Voor het allerminste.

DE LUITENANT.

Nu dan ga ik op het oogenblik, eer mijn Broeder en PROOSTDORP te rug komen. Ik ben daadelijk weërom.

DERDE TOONEEL.

De Generaal BORGHART, STORMDAL.

Generaal BORGHART.

Nu, mijn Heer STORMDAL, wat denkt gij hier van?

STORM-

S T O R M D A L.

Ik heb met opzet, dit gewigtig onderhoud niet willen flooren. Wanneer gij een goed ontwerp van de vesting krijgt, dan hebben wij waarlijk, een grooten stap gedaan.

Generaal B O R G H A R T.

Ten minsten kunnen wij dan duidelijker zien, hoe verre wij ons waagen mogen, of niet.

S T O R M D A L.

Intusfchen zo beklag ik den jongen Heer, uw Zoon: Want ongeveinsd gesprooken, hij heeft een zeer slegten rol op zich genomen; zo dat ik, voor geen waerelds goed, in zijne plaats zoude willen zijn.

Generaal B O R G H A R T.

Hoe zo! Heer Adjutant! De zaak heeft enkel tusfchen Vader en Zoon, en tusfchen Broeder en Broeder plaats. Maar behalven dat, zo komt het daar op uit, dat wij den Oversten, welken zich zo sterk op zijne vesting schijnt te verlaaten, een weinig doen blijken, dat wij ook weeten, hoe het met dezelve staat.

S T O R M D A L.

En als hij dan noch niet aan het oogmerk voldoet?

Generaal B O R G H A R T.

Ik heb mijn besluit genomen, en moet eerst nog met den Veldmaarschalk spreken. Voor
VI. DEEL. G het

het tegenwoordige ben ik niet van voorneemen om een nadeelig gebruik voor mijn Zoon, van dat Ontwerp, te maaken : wanneer hij ons niet tot geweld noodzaakt. Dan, zacht! men komt.

VIERDE TOONEEL.

STRAALBERG, de voorige.

S T R A A L B E R G.

Heer Generaal, de Overften zal daadelijk hier zijn: doch wij moeten u tot onze bevreesding zeggen, dat wij in uw leger vercheidene bewegingen zien, die een oogmerk aanduiden.

Generaal B O R G H A R T.

Hoe zo? Daar weet ik niets van.

S T R A A L B E R G.

'Er zijn vercheidene troupen stoutelijk bij de vesting genaderd; en het is alleen uit achting voor u, dat wij op hen nog geen vuur hebben doen geeven.

Generaal B O R G H A R T.

Gij ziet daar ten minsten uit, dat onze troupen uwe vesting niet vreezen. Intusfchen moogt gij u gerust stellen; daar 'er nog eene wapenftilstand plaats heeft, zo is het billijk dat alles blijft zo als het was. Mijn Heer S T O R M D A L, gij zult wel zo goed zijn, om daadelijk te rug te rijden, om den Veldmaarschalk te verzoeken, dat hij geene troupen laat voordrukken, vóór dat ik weder in het leger ben.

S T O R M -

STORMDAL.

Ik ga daadelijk.

STRAALBERG.

Gij zult beneden Officieren vinden, welken u de Poort zullen uit geleiden.

VIJFDE TOONEEL.

De Generaal BORGHART, STRAALBERG.

Generaal BORGHART.

Onze Krijgslieden zijn al te dapper; en dat komt, om dat zij deeze foorten van dansen dikmaals mede gedaan hebben.

STRAALBERG.

Onze bezetting zal het onder uwe troupen niet laten. Gij kunt deswegens de proef ncemen, wanneer gij wilt.

ZESDE TOONEEL.

DE OVERSTE BORGHART, PROOSTDORP,
de voorige.

Generaal BORGHART (*zijn Zoon, de Oversten, te gemoete tredende, en hem omhelzende.*)

Welkom! mijn waarde Zoon. Gij zijt gelijk een Arts welke zijne zieken niet mag verlaaten. Derhalven kom ik bij u.

DE OVERSTE.

Mijn Heer....

Generaal BORGHART.

De omstandigheid die ons hier te zamen brengt, is waarlijk zeer bijzonder.

DE OVERSTE.

Vergeef het mij, mijn Heer.

Generaal BORGHART.

Mijn Zoon, noemt mij uwen Vader. Ik heb mij altijd eene eer gesteld in dien titel, en niets is in staat om mij dien te ontnemen. Ik verheug mij hartelijk u te zien.

DE OVERSTE.

Gave den Hemel, dat ik dit ook konde doen. Gij kent mij, en ik behoeve u niet te zeggen, dat nooit een Zoon zijnen Vader hooger waardeerde dan ik doe. Maar tegenwoordig kan ik mij over onze zamenkomst niet verheugen.

PROOSTDORP (*ter zijde tegen STRAALBERG.*)

Ik ben ook van dat gevoelen.

Generaal BORGHART.

Het noodlot voert zekerlijk magt over onze omstandigheden, maar niet over onze gevoelens. Ik herhaal het nog eens, dat ik mij wezenlijk verheuge, mijnen oudsten en braaven Zoon, een Zoon die mij tot eere strekt, en mij anders nimmer beledigde, weder te zien.

STRAAL-

STRAALBERG (*ter zijde tegen* PROOSTDORP.)
Een Mijn, PROOSTDORP! waarlijk een Mijn!

DE OVERSTE.

Mijne gevoelens zijn nog even dezelfde als voorheen; ook bedank ik u, als kind, voor het recht dat gij mijn hart doet wedervaaren. Alleen het woordjen *anders*, waarde Vader, kwetst mij.

Generaal BORGHART.

Laat dat daar. Ik heb ten minsten geheel geen oogmerk gehad, om u te kwetsen.

DE OVERSTE.

Vriendelijk verzoek ik u, mij spoedig uit eene groote verlegenheid te redden. Komt gij, als Vader, die met zijnen Zoon wil spreken, of als Generaal van den vijand, die met den Kommandant van deeze vesting wil handelen?

STRAALBERG (*ter zijde, tegen* PROOSTDORP.)

Dat is juist het punt!

Generaal BORGHART.

Als Vader met zijnen Zoon.

DE OVERSTE.

Wilt gij mij uw woord daar op geeven?

Generaal BORGHART.

Van waar deeze bedenkelijkheid? — Nu, wel-
aan, ik geef u mijn woord.

DE OVERSTE.

Zeer goed. — Mijne vrienden! gij zult ons wel een korten tijd alleen willen laten. Onze familie zaken zullen ons niet lang bezig houden.

STRAALBERG (*in 't heengaan tegen* PROOSTDORP.)

Die *Tête a Têtes* heeft de Duivel verzonnen.

ZEVENDE TOONEEL.

De Generaal BORGHART, de Overste BORGHART.

Generaal BORGHART.

Ik dank u, mijn Zoon, dat gij mij gelegenheid geeft, om u zonder getuigen te kunnen onderhouden. Zekerlijk had gij niet vooronderstelt, dat wij elkander in zulk eene bijzondere gelegenheid zouden spreken.

DE OVERSTE.

Neen, nooit: en gave de Hemel, dat gij nimmer het droevig besluit had genomen, om in dienst van eene vreemde mogenschap over te gaan.

Generaal BORGHART.

Waarom niet? Ik ben een Waereldburger, en heb zederd mijn eerste jeugd geen Vaderland meer. Ik behoef mijn ouden arm alleen aan hem te verhuuren, aan wien mijn hoofd en harte meent, dat zulks noodig zij. Zekerlijk zijn daar ook andere gronden bij gekomen. Ik heb u daar

van

van voorheen reeds gefchreven , en herhaale u enkel , dat de omftandigheden van mij , en van mijne Vrouw , deezen flap noodzaakelijk maakten.

DE OVERSTE.

Ook in ons Leger zou een man , zo als gij , de aanzienlijkfte plaatfe hebben kunnen krijgen , zo dra gij dit flechts gewenscht had.

Generaal BORGHART.

Mifchien. Men fcheen mij intusfchen geheel vergeeten te hebben. Dan , genoeg ; de flap is gedaan , en ik kan nu niet meer te rug treden. Laat ons daar niet meer van fpreken.

DE OVERSTE.

Ik heb met verbaazing gehoord , dat gij uwe Gemalin mede in het Leger gebragt hebt. Zij is immers welvaarende?

Generaal BORGHART.

Zo tamelijk. Zij en ik zouden ons beter bevinden , wanneer de toefland van zaaken , en de daar door ontftaane bekommring voor u , ons minder ontrustede.

DE OVERSTE.

Ik bedank u voor het deel dat gij in mijn toefland neemt. En Mejuffer JULIA , hoor ik , met verwondering , dat mede aldaar is? Hoe kunnen zulke gevoelige perfoonen , zich midden op het onrustigfte tooneel van den Oorlog , waagen?

Generaal BORGHART.

Hier aan ziet gij, dat wij van uwe zijde minder tegenstand en hardnekkigheid verwagteden.

DE OVERSTE.

De Vrouwen zijn gewoon, om alles af te meeten, volgens de tederheid of het aandoenelijke van haar gevoel: Mannen, zo als gij zijt, zullen niet anders zeggen, dan dat ik mijn pligt heb betracht.

Generaal BORGHART.

Dat is de groote vraag! In waarheid mijn Zoon, kan men zelfs in het betrachten zijner pligten niet buitenspoorig handelen; en de deugd te verre trekken?

DE OVERSTE.

Dit is eene moeilijke vragge: ook is men in alle de omstandigheden van zijn leven niet geschikt genoeg, om wijsgeerig te denken: en zo is het juist heeden met mij gesteld.

Generaal BORGHART.

Dit is geene verontschuldiging, voor een man, als gij zijt. Ik herhaal het nogmaals, uw besluit, met het welk gij onzen eisch afflaat, bevreemd en bedroeft mij. Het is wezenlijk eene te ver getrokken pligt.

DE OVERSTE.

En evenwel geloof ik, dat een braave Vader zich verheugen zal, over dit besluit van zijnen Zoon.

Ge-

Generaal BORGHART.

Laaten wij die speelingen met woorden maar weg laten. Ik heb intuschen besluit genoemd, het geen ik veel harder naam had kunnen geven: want bedenk zelv' eens, of het voor een Commandant van zulk eene gewigtige vesting als deeze, voorzigtig gehandeld is, wanneer hij ten spijt der dringendste omstandigheden....

DE OVERSTE.

Vergeef het mij, waarde Vader! Gij houdt uw woord niet. Zo dra de Generaal van den vijand begint te spreken, dan mag de Zoon 'er niet verder naar hooren.

Generaal BORGHART.

Dat kan mijn geliefde Zoon onmogelijk in ernst meenen.

DE OVERSTE.

Zo waarlijk als ik mijne eer hooger acht dan mijn leven, zo kan ik u verzeekeren, dat het niet slechts ernst, maar zelfs noodzaakelijkheid aan mijne zijde is. De grenzen welken wij thans betreden zijn zeer smal; en het vermogen der menschen is niet in staat, om dezelve verder uit te leggen.

Generaal BORGHART.

Nu, dan is het wel ongelukkig voor mij, dat ik den Vader niet zo gemakkelijk van den Generaal kan afscheiden, als gij den Zoon van den Oversten hebt afgescheiden. Dus is het dan mijn

ongeluk, dat ik oude man! mij vastelijk daar op verlaaten heb, dat ik een Zoon had, die ofschoon hij de zaak van mijnen vijand voorstond, evenwel een vriend was van mijn persoon, en mij ten minste zoude hooren spreken. Ô **FREDERIK BORGHART**, zou ik mij zo geweldig in uw vergist hebben! Maar neen, dat geloof ik niet; ondanks allen schijn van het tegendeel, mij hebben bewezen. Verlaat derhalven die koelheid welke u niet natuurlijk is. Hoor mij, mijn Zoon, zo waard als u uwe eer, mijn welvaart, en de zegen des Hemels zij!

DE OVERSTE.

Ach! Vader! gij scheurt mij het hart uit den boezem! Hemel! welk een toestand! — Ben ik dan, buiten dit, niet ongelukkig genoeg? — Wat begeert gij van mij?

Generaal **BORGHART**.

Ik begeer niets dan het hart, het kinderlijk hart, van mijnen Zoon, te hooren spreken; om zijne goede eigenschappen daar mede te zien volmaaken. Beantwoord mij, voor alle dingen, slechts eene vraag, op welke uw en mijn lot onaffcheidenlijk rust: maar beantwoord mij dezelve zonder omwegen, en als een man van eer. Hebt gij van uwe Overigheid waarlijk bevel, om u, tot op den laatsten man toe, te verdedigen?

DE OVERSTE.

Ik kan niet liegen. Ik heb zulk een bevel niet. Ook leven wij niet in de tijden van **TILLIJ**.

Ge-

Generaal BORGHART.

Geloofst gij verder, dat ons Leger niet sterk genoeg is, om u tot de overgave, welke gij thans tegens de voordeeligste voorwaarde zoudt kunnen voorkomen, na lang weigeren, met geweld te kunnen noodzaaken?

DE OVERSTE.

Deeze vraag is te veel ingewikkeld, dan dat ik daarop met *Ja* of *Neen* te zeggen, zoude kunnen voldoen. Uw Leger is sterk en dapper genoeg: ook ken ik den onderneemenden geest van den Veldmaarschalk, en (ach! dat ik dit zeggen moet!) ook van mijnen Vader!

Generaal BORGHART.

Wanneer gij dat weet, dan moest gij ook vreezen, of liever noodwendig voorzien, dat wij niet voor deeze vesting gekomen zijn, om 'er zo weder van af te trekken.

DE OVERSTE.

Dat geloof ik zeker!

Generaal BORGHART.

Gij moest op het oogenblik bevreesst zijn, dat den uitslag onaangenaam voor u zoude kunnen zijn!

DE OVERSTE.

Waar over zou ik mij anders bekommeren?

Generaal BORGHART.

Derhalven, mijn Zoon! is het dan niet te fireng,

streng, niet te verre getrokken, niet te gevaarlijk, niet onverantwoordelijk, wanneer gij u zelve, benevens uwe braave krijgslieden, op eene geheel nuttelooze wijze, aan de woede en wraak der belegeraaren wildt opofferen, daar gij toch geen bevel hebt, om u tot het uiterste te verdedigen?

DE OVERSTE.

Zo als ik u reeds gezegd hebbe, zulk een' last heb ik niet. De vesting is aan mijn beleid en dapperheid toevertrouwd, om dezelve als een man van eer te verdedigen. Van dezen plicht kan mij niet dan de uiterste noodzaakelijkheid ontslaan, om niet, zo als gij zelve zegt, mijne krijgslieden gantsch onnoodiger wijze, op te offeren. Maar sta mij toe dat ik uwe oprechtheid even zo oprecht beandwoorde: in dat geval zijn wij in lange noch niet.

Generaal BORGHART.

In lange noch niet? Gij spreekt met iemand van het handwerk. Geloof mij, wij kennen de sterkte uwer bezetting, tot op één man toe. Ik twijffel ook geenzins of gij weet ook hoe sterk ons Leger is. Maar vergelijk beide getallen nu eens tegens elkanderen, en overtuig u zelve dan, indien gij kunt, dat gij geen gevaar zoudt loopen.

DE OVERSTE.

De menigte beslist niet altijd in den krijg.

Ge.

Generaal BORGHART.

Maar wel wanneer deszelfs aanvoerers dapperheid en kunde bezitten, en de krijgslieden zich wel gedraagen.

DE OVERSTE.

Wat de krijgskunde aangaat, zo sta ik thans op de proef daar van: aan moed zal het denklijk zo min den Commandant, als zijne bezetting haaperen. Dit durf ik met eenig vertrouwen, verzeekeren.

Generaal BORGHART.

Intusfchen speelt gij dan nog een spel, van het welk wij de hoogste kaarten in handen hebben. Ik weet zeer wel, dat gij u op uwe vestingwerken verlaat; maar ik heb dezelve van nabij gezien, en ik moet u derhalven zeggen....

DE OVERSTE.

Genoeg! genoeg! zelfs meer dan te veel. Als Commandant moet ik u, ten opzichte van dit punt, verzoeken, om niet verder daar over te spreken. Gij zijt Generaal, en weet maar al te wel, dat dit niet betaamd! Gij zijt Vader, en, vergeef het mij, ik word bijna schaamrood, dat gij mijne eer zo weinig wilt erkennen, of verschoonen.

Generaal BORGHART.

Waarde Zoon! maak u niet driftig. Niemand hoort ons.

DE OVERSTE.

Genoeg dat ik u hoore, en gij mij.

Generaal BORGHART.

Gij jonge Krijgslieden stelt dikmaals uwe eer zo spits en scherp, dat zij die hoogte waarlijk niet behoeft om eer te blijven. — Goed, ik wil van uwe vesting geen woord meer spreken. Maar dit blijft toch zeker, dat gij te hardnekkig zijt en te veel waagt.

DE OVERSTE.

Hier over kan eigenlijk niemand oordeelen dan ik zelve: aan mij alleen is dit overgelaaten. Onder deeze voorwaarde eet ik het brood van het Gemeenebest, en durf hoopen, dat ik naar maate van den moed dien ik toone, ook belooning zal erlangen; wanneer ik die verdiene.

Generaal BORGHART.

Wanneer het u enkel geleegeen is aan de belooning! — Ik zal het vast niet waagen, om, bij de zo sterk spreekende betuigingen uwer eere, u zulk eene aanzienelijke belooning aan te bieden, als mijn Hof, mij waarlijk geheel onbepaald, vrijgelaaten heeft; en welke gij onder zodanige voorwaarden kunt eischen als gij zelve goed vindt. Maar — overleg het eerst: het blijft in alle gevallen tusschen Vader en Zoon, en gij kunt verzekerd zijn....

DE OVERSTE (*toornig.*)

Geen woord verder daar van! Heer Generaal!
(want

(want van nu af aan waag ik het niet, om den naam van Vader verder te gebruiken, of te misbruiken.) Waar ziet gij mij voor aan? — Is het u niet genoeg, dat ik van u, als een Officier van den Vijand, veel meer heb gehoord, dan ik had moeten hooren? Moet gij zelfs poogingen aanwenden, om uw eigen geslacht te onteeren; om oogmerken te bevorderen, welken geen eerlijk man betaamen?

Generaal BORGHART.

Jongeling! gij spreekt zeer stout?

DE OVERSTE.

Ik spreek ten minsten als een eerlijk man, en als een braaf Officier. In 't kort, gij moet weten, dat ik mij hier in deeze vesting, van niemand in de waereld iets zal laten voorschrijven, laat staan afdwingen, of laten afvleijen.

Generaal BORGHART.

Ik keer met alle recht deeze woeste vraag om. Voor wien ziet gij mij aan, wanneer gij mij niet voor uwen Vader houdt, welke met ongenoegen en zorgen het oogenblik te gemoete ziet, in het welk gij u, benevens uwe krijgslieden, in het verderf, maar nog meer, in de schande zult zien nederstorten. Met u, en uwe vesting zal het spoedig genoeg ten einde zijn. Maar het zal uwen armen Vader het leven kosten. Gij zult mij op de wallen van deeze vesting weder zien; en dan wensch ik u moeds genoeg, om mogelijk uwen deegen met mijn bloed geverwd te zien.

DE

DE OVERSTE.

Ik herhaal het nogmaals, uw Zoon is Krijgsmán, hij is een eerlijk man; maar geen monster. Ik hoop ook zeker, dat het tot zulk een vreeslijken stap nimmer zal komen.

Generaal BORGHART.

Gij gelooft mogelijk den storm te kunnen afstaan? Maar ook dan zal zulks mij het leven kosten: want, ik heb mijn woord van eer te pande gesteld, dat ik deeze vesting zoude innemen; en dus zal de kogel of de kling, mij, in dat geval, voor de schande moeten bewaaren.

DE OVERSTE.

Het geen onmogelijk is moet men niet belooven.

Generaal BORGHART.

Maar niet alleen mij, maar ook andere personen, welke aanspraak op uwe liefde hebben, zal uwe hardnekkigheid en geluk, als dan het leven kosten. JULIA, de door u zo geliefde JULIA, is hier; en ziet met doodsangst het tijdstip te gemoet, dat u, of mij zal opofferen.

DE OVERSTE.

Hemel! kan men zo veele rampen verdragen, wanneer men denkbeelden en gevoelens volgt, die onberispelijk zijn! — Ik beklaag u van gantscher harte; ik beklaag JULIA, in mijne ziele; maar ik beklaag ook mij zelve: en zekerlijk met veel recht.

Ge-

Generaal BORGHART.

Mocht ik u nog te binnen brengen, dat de hand van JULIA eenmaal uwen eenigsten wensch is geweest?

DE OVERSTE.

Een wensch die mij, tot aan mijnen dood, zal bij blijven.

Generaal BORGHART.

Wel aan! weet gij wel, dat de toestemming uwer Moeder enkel en alleen afhangt van uw billijk of onbillijk gedrag?

DE OVERSTE.

Ach! mijn Vader! — Wat zegt gij daar? — Hoe! het geheel geluk van mijn leven; mijn eenigen nog onvervulden wensch, hangt af....

Generaal BORGHART.

Van u alleen.

DE OVERSTE.

Dat is onmogelijk! Het is een aangename droom. Uwe Gemalin zal haare grondbeginzelen zo niet in eens verlaten hebben.

Generaal BORGHART.

Ik geef u mijn woord van eer; JULIA is heeden, is morgen de uwe, zo dra gij tot de overgave der vesting besluit.

DE OVERSTE.

Ach! wreedaartig mensch! zo verwondt gij mijne

mijne ziele dan, zonder eenige barmhartigheid, slag op slag. Maar gij velst mij daar door niet ter neder. Wij hebben van nu af aan verder geen woord meer met elkandren te spreken. Nooit heb ik eenig gevaar ontweeken; nimmer heb ik voor een' vijand gevloeden: Maar! Hemel! heeden moet de Zoon zijnen Vader ontvlieden. Vaar wel! — Vaar eeuwig wel!

A G T S T E T O O N E E L .

De Generaal BORGHART.

Ach! — Zo is dan alles te vergeefsch angewend? Met recht lijde ik deeze straffe voor mijne te verregaande toegeevenheid, wegens eene Vrouwe! Maar, bij den Hemel! dat is toch te hard, dat mij een Zoon daar voor zal tuchtigen, die ik even zo zeer, als mij selv' beminde. Zijn Vader te redden is ook plicht, en doet geen Kind schande aan! Zijne trotschheid verdiend enige vernedering, en die zal hij ondergaan. Hij zal die ondergaan, of ik zal niet meer leven. Ik zal trachten te vergeeten, dat ik Vader ben, zo als hij vergeeten heeft, dat hij Zoon is.

NE-

NEGENSE TOONEEL.

De Generaal BORGHART, de Luitenant
BORGHART.

DE LUITENANT.

Zijt gij geheel alleen, waarde Papa!

Generaal BORGHART.

Ja, mijn Kind. Waar is nu het Ontwerp van
de Vesting? Is u uw voorneemen gelukt?

DE LUITENANT.

Niets waar gemakkelijker: ik behoefde het
flechts weg te neemen. Ik heb ook het schoonste
van alle de Ontwerpen van PROOSTDORP uitge-
zegt.

Generaal BORGHART.

En brengt gij het mede?

DE LUITENANT.

Ik kon hier niet inkomen, zo lang als de
Oversten hier was, hij had eenig vermoeden
kunnen krijgen.

Generaal BORGHART.

Zeer goed. Maar het Ontwerp?

DE LUITENANT.

Ik moest lagchen. Toen hij heen ging, en
mij in de voorzaal vondt, gelaste hij mij zelf
om hier naar toe te gaan, om uw gezelschap te
houden.

Generaal BORGHART.

Maar het Ontwerp, mijn Zoon! het Ontwerp!

DE LUITENANT, (*Hij haalt het Ontwerp toegevouwen uit zijn Zak, en geeft het aan den Generaal.*)

Generaal BORGHART.

ô Geef hier, geef spoedig, eer men ons ver-
rast. (*Hij bergt het Ontwerp weg*) Dank zij mijn
goeden en braaven Zoon, die mij uit zulk een
grootte verlegenheid redt, en mij nu gelegen-
heid geeft, om ons van dien trotschen onbuig-
zaamen Commandant te kunnen wreken, dien
ik voor het laatst mijn Zoon genoemd hebbe.

DE LUITENANT.

Wat zegt gij? Heeft mijn Broeder u beleedigd?

Generaal BORGHART.

Zeer zeker heeft hij dat gedaan. Maar de
Hemel vergeeve het hem! Waarde GUSTAVUS,
het geluk van deeze Waereld gaat ten einde: de
liefde tusfchen Ouders en Kinderen heeft zelfs
reeds affcheid genomen: — doch van ons beiden
niet.

DE LUITENANT.

Gij hebt gelijk, waarde Vader! dat gij mijn
Broeder FREDRIK een weinig te recht wilt stellen.
Hij heeft het waarachtig meer dan eenmaal aan
mij verdiend.

Generaal BORGHART.

Heb nog maar wat geduld.

DE LUITENANT.

Gij zult toch niet vergeeten, dat ik uit deeze vesting moet?

Generaal BORGHART.

Dat zal mijne eerste zorg zijn. — Wie komt daar?

DE LUITENANT.

De Oversten. Laat hem toch niets blijken, want hij zou u, bij mijn ziel, het Ontwerp weder ontnemen.

TIENDE TOONEEL.

De voorige, de Overste BORGHART, STRAALBERG, PROOSTDORP, en eenige andere Officieren.

DE OVERSTE (*tegen den Generaal.*)

Ik kon het niet over mij verkrijgen. Gij ziet mij nog eens weder.

Generaal BORGHART.

Denkelijk om mij op nieuw te beledigen?

DE OVERSTE.

De Hemel moge mij zijne hulp ontrekken, indien ik immer van zins ware om u te beledigen. De Overste heeft vrijmoedig gezegd wat

hem de pligt. gebod: het hart van den Zoon heeft 'er niets van geweeten.

Generaal BORGHART.

Heer Oversten, gij verminkt beide personen zo sterk, dat ik met geen van beiden iets weet te beginnen.

DE OVERSTE.

Dat antwoord is hard.

Generaal BORGHART.

En gij zijt het ook!

DE OVERSTE.

Ik had van uwe billijkheid durven verwachten, dat gij wil en dwang, voorneemen en toevalligheid, van elkanderen zoud gescheiden hebben, en het onderscheid tusschen beiden, op mijne rekening, ten goede zoud gesteld hebben.

Generaal BORGHART.

Juist om dat ik zulk een onderscheid meen maakt te hebben, zo kan ik u niet vrij spreken van eene opzettelijke belediging. Doch ik heb gezegd, wat ik zeggen moest: en sluit nu verder mond en harte toe. De Hemel bewaare u verder! (*tegen de Officieren.*) Mijne Heeren, vaart voor altijd wel. GUSTAAF! waarde Zoon, (*Hij omhelst den Luitenant*) vaar gij ook wel. Vergeet uwen Vader niet! Hoort gij? (*Hij wil heen gaan.*)

DE OVERSTE.

Slechts nog een oogenblik, waarde Vader!

Ge-

Generaal BORGHART.

Ja, ik zou bijna vergeeten hebben, mij deeze oude oogen wedér te laten blinden. (*Hij haalt een neusdoek uit zijn zak.*)

DE OVERSTE.

Neen, dat bedoel ik niet. Ga heen, nadien het toch wezen moet; maar ongeblind; ik wantrouw u niet. Ik verzogt u nog een oogenblik te vertoeven, alleen daarom — om dat ik ijverzuchtig ben, wegens de omhelzing die gij mijnen Broeder schenkt. Vader! Vader! het is een duister oogenblik. Mogelijk zien wij elkander nimmer weder.

Generaal BORGHART.

Nu, laat ons dan ook afscheid van elkander neemen. (*Hij omhelst hem.*) Denk altijd aan deeze omhelzing, om dat hij waarschijnlijk de laatste is.

ELFDE TOONEEL.

De Overfte BORGHART, STRAALBERG,
PROOSTDORP, de Luitenant BORG-
HART.

DE OVERSTE.

Ach STRAALBERG! Ach PROOSTDORP! Ik ben de ongelukkigste Zoon, op de waereld.

STRAALBERG.

Ik beklag u van harten! Ik wilde 'er nog wel
H 4 icts

iets om schuldig zijn, en ook als een eerlijk man betaalen, dat gij ons bij dit onderhoud niet had laten heen gaan. Waarschijnlijk zoud gij veel onaangenaamheden daar door van u geweerd hebben.

P R O O S T D O R P.

Wij hebben met smart op den uitflag van dit onderhoud gewagt. Maar, Heer Overste, gij moet het lot van den Krijgsman u niet al te veel aantrekken, hoe bijzonder dit ook moge wezen.

D E O V E R S T E.

Die raad is een weinig te koel, voor het hoofd en harte van P R O O S T D O R P.

P R O O S T D O R P.

Op mijn eer, ik heb geen beter raad. Het verdriet zo veel mogelijk te verwijderen, is het beste. Gij hebt opgeruimdheid en een vrolijk hart noodig.

D E O V E R S T E.

Mijn lot is zo bijzonder hard, mijn toestand zo droevig, mijne vrienden! dat gij het mij moet vergeeven, wanneer beiden mij ongemeen aantasten en droefgeestig maaken. Ik zal mijn pligt doen, maar met een zeer nedergeflagen harte.

D E L U I T E N A N T.

Maar, hoe zit dat toch! Mijn Vader is misnoegd, om dat gij de vesting niet wilt overgeeven; gij mijn Broeder, zijt ook misnoegd, om dat hij die van u eischt. Indien ik in uwe plaatse

fe waar, dan zou ik het noodlot laten doen wat het wilde: een van u beiden kan toch maar gelijk hebben

DE OVERSTE.

Gij spreekt altijd als de onbezonne Jongeling.

PROOSTDORP.

Dat onze Luitenant leeve! Tien Hoogleeraars in de Wijsbegeerte zouden deeze zaak niet half zo goed beslischt hebben. Heer Oversten! ik verzoek u vriendelijk, om een weinig gebruik te maaken van den raad, welke uwen Broeder u daar heeft gegeven. Zaakelijk heeft hij gezegd: „het geen men niet kan veranderen, dat moet men met geduld verdraagen; en met gelaatenheid verwagten.” — Ik durf de zeven wijzen van *Griekenland* wel op Deegens en Pistoolen uitdaagen, of zij wel ooit een verstandiger grondbeginsel te berde gebragt hebben.

STRAALBERG.

En ik, waarde Hoofdman, daag alle uwe vrolijkheid uit, om de droefheid van onzen Commandant, een weinig te verzetten.

PROOSTDORP.

Wij zullen zien, zeide de blinde. Wel aan, Heer Oversten, wie wilt gij voor uwen geneesheer hebben?

DE OVERSTE.

Komt, laat ons in de vrije lucht gaan. Wij willen nog een weinig op de wallen rond zien.

Mijn oog en harte, zal ten minsten mijnen ouden Vader, van verre nog vergezellen. Broeder, wees zo goed, en laat zorgen, dat wij aan tafel kunnen gaan, zo dra wij te rug komen.

(Hij vertrekt met STRAALBERG en PROOSTDORP.)

D E L U I T E N A N T .

ô Zeer gaarne. Dat is een post van eer, die ik altijd met vermaak wil waarneemen.

Einde van het Derde Bedrijf.

VIERDE

 VIERDE BEDRIJF.

*Het Tooneel verbeeld een kamer in het Huis
van den Oversten.*

EERSTE TOONEEL.

De Overste BORGHART, PROOSTDORP.

PROOSTDORP (*met den Oversten inkomende.*)

Ik heb geen rust, voor ik dezelve weêr zal gevonden hebben. De Drommel mag weeten waar ik dat vervloekt Ontwerp mag gelaaten hebben. (*Hij zoekt overal rond.*)

DE OVERSTE.

Maak u niet verleegeu, Kapitein! Gij zult het wel weêr vinden; ook is het immers niets anders dan het Ontwerp van deeze vesting, het welk gij enkel uit vermaak hebt ontworpen.

PROOSTDORP.

Dat zij zo! (*Hij zoekt verder.*) Offchoon het verlies niet groot zoude zijn, zo is het voorval toch aanmerkelijk: want PROOSTDORP moet dan gekolderd, en het Ontwerp verlooren hebben — of, het is mij ontfipolen. Het eerste hoe

hoe mogelijk dit ook wezen moge; komt mij nu geheel onmogelijk voor.

D E O V E R S T E .

En het laatste is voor mij nog onwaarschijnlijker.

P R O O S T D O R P .

Neen, het is hier ook niet. Ik vind het nergens.

D E O V E R S T E .

Gij hebt het zekerlijk onder uwe papieren verlegd.

P R O O S T D O R P .

Dat is onmogelijk. Ik kan mij nog zeer duidelijk herinneren, dat ik het heeden morgen vroeg, nevens andere tekeningen, in mijne kamer, aan de rechte hand, voor het vengster, op de tafel, heb gelegd. Toen ik van tafel kwam, dacht ik 'er aan, en wilde hetzelfde bergen. Alleen de andere tekeningen zijn 'er, maar deeze alleen ontbreekt. In 't kort — ik geloof zeker dat iemand dat Ontwerp gestolen heeft.

D E O V E R S T E .

Als dat zo is, zullen wij 'er wel agter komen.

P R O O S T D O R P .

Ik herinner mij nu ook, dat ik mijn kamer heb vergeeten te sluiten.

D E O V E R S T E .

Dat is derhalven eene kleine waarfchouwing

V O O R

voor hêt vervolg. Maar op zich zelven betekend het verlies niet veel.

PROOSTDORP.

Nu, ik wenschte dan wel — dat dat vervloekte ding in het leger was.

TWEEDE TOONEEL.

De voorige, de Luitenant BORGHART, daarna STRAALBERG.

DE LUITENANT (*met drift.*)

Broeder! Broeder! Heeden gaat het 'er op los.

DE OVERSTE.

Wat droomd gij weder?

DE LUITENANT.

De vijand rukt aan; het geheele leger breekt op! Alles gaat zo door elkander dat het een vermaak is om te zien: alles leeft en weemeld in de linien van den vijand.

DE OVERSTE.

Zijt gij gek?

DE LUITENANT.

Gek of niet gek, wanneer het nu waarheid is. Ik zal toch wel weeten wat Regimenten zijn, en wat *marsch* te zeggen is?

STRAAL-

STRAALBERG (*driftig inkomende.*)

Heer Overste, ik kom u nieuwe tijding brengen: de vijand rukt aan.

DE OVERSTE.

Zo! Dan is het toch waar?

DE LUITENANT.

Nu? Heb ik nu niet wel gezien? Zij zijn daar, zeg ik u; zij zijn alle daar.

PROOSTDORP.

Wel nu: dat is het Eerste Bedrijf: met het Tweede Bedrijf zijn wij 'er ook.

DE OVERSTE.

De bezetting is immers volkomen gereed?

STRAALBERG.

Wees gerust, alles is in den besten staat. Het geschut is zeer goed met kardoezen gepeept. Ik heb de Kannoniers zo dadelijk naar hunne posten laten aftrekken. De Overste Luitenant zal verder voor alles zorgen.

DE OVERSTE.

Wel aan, mijne Vrienden! ik ken u, en gijlieden kent mij. Laaten wij aan onzen pligt als braave lieden voldoen. Komt, gaan wij!

DER-

DERDE TOONEEL.

De voorgige. Een OFFICIER.

DE OFFICIER.

Heer, Overste, 'er komt een Trompetter, be-
nevens een Koets met twee Dames uit het Le-
ger, voor de Landpoort. Zullen wij dezelve
binnen laten?

DE OVERSTE.

Twee Dames? Wie zijn zij?

DE OFFICIER.

Zij zeggen de Vrouw en Dochter van den Ge-
neraal BORGHART te zijn.

DE OVERSTE.

Hemel! in deeze omstandigheden! Waarlijk,
dit voorval is buitengewoon.

STRAALBERG.

Volgens mijn gevoelen, zouden wij nu alles
moeten afwijzen, wat uit het Leger komt. Het
is heeden geen tijd meer om zulke bezoeken te
ontvangen.

DE OVERSTE.

Deeze streek is met list uitgedacht, en treft
mij gevoelig. — Doch, dit ongeacht Heer
Major, geef ik u gelijk. De Dames moeten af-
gewezen worden.

PROOST-

PROOSTDORP.

Mag ik zo vrij zijn, om u mijne gedachten mede te deelen? Ik ben juist van een omgekeerd gevoelen.

STRAALBERG.

Zo, zo; kunt gij dan in staan, dat 'er geen krijgslist agter verborgen is.

PROOSTDORP.

De Hemel zij dank, dat de Trojaansche Paarden thans geheel uit de *Mode* zijn; en ik kan bezwaarlijk gelooven, dat de beide Dames in haare Koetsen, veele vijandelijke onderneemingen zullen uitvoeren.

STRAALBERG.

Gij schertst naar gewoonte: maar alles heeft zijn' tijd.

PROOSTDORP.

Heer Overste, wanneer gij de beide Dames binnen laat komen, dan sta ik daar voor in, dat de vijand zekerlijk niet veel onderneemen zal, zo lang zij in de vesting zijn.

DE LUITENANT.

Zeer wel geredeneerd, Kapitein. Papa zal Mama en Juffrouw JULIA toch niet moedwillig willen opofferen.

STRAALBERG.

Dat kan wel wezen; doch naar mijn bedunken, is dit bezoek niets dan een wezenlijk verlies van tijd.

PROOST-

PROOSTDORP.

Als de vijand wagten kan, dan kunnen wij het waarlijk ook. Wees niet te hard, Heer Major! Wie weet hoe veel wakkere mannen daar aanrukken, welken maar weinig tijd noodig hebben, om hun laatste avondmaal te genieten.

DE OVERSTE.

En weet gij wel, Heer Hoofdman, dat uwe gronden, ondanks alle de vrolijkheid met welken gij haar, volgens uwe gewoonte, omkleedt, mij tot uw gevoelen overhaalen? Het is maar al te waar, dat wij aan onze zijde, tegen zo veel volk, niets roekeloos moeten waagen.

DE LUITENANT.

En dan is het boven dien nog iets ongewoons, dat onze vesting van Dames' opgeëischt zoude worden. De Drommel! dat zou veel geweld in de geschiedenis maaken.

DE OVERSTE.

Ik ben ten minsten nieuwsgierig, wat dit bijzonder bezoek zal betekenen.

STRAALBERG.

In dit geval heb ik 'er niets verder tegen te zeggen.

DE OVERSTE (*tegen den Officier.*)

Heer Luitenant, laat de wagen binnen rijden.

VIERDE TOONEEL.

De Overste, STRAALBERG, PROOSTDORP,
de Luitenant BORGHART.

DE OVERSTE.

Heer *Major*! ik bedank u voor de deelneeming, welke gij, bij deeze gelegenheid, in mijn geval neemt, en die ik op uw aanzicht lezen kan. Maar wees niet bezorgd; heb ik den storm uitgehouden, die mijn Vader op mij deed, dan hoop ik ook zeker voor deezen bestand te zijn.

STRAALBERG.

Indien het maar zonder nieuwe wonden geschied; dan wensch ik u geluk 'er mede.

DE LUITENANT.

Wat wonden! wij kunnen het tegen twee vrouwen toch wel uithouden, JULIA heeft van haar leven nog geen pistool afgeschooten. Zij schrikt voor elk schot, en schreit bijna, wanneer zij slechts het Ontwerp van een vesting in handen krijgt.

PROOSTDORP.

Ha! *a propos*! Heer Luitenant, daar gij juist van Ontwerpen van vestingen spreekt: hebt gij ook, uit spotternij, mijn Ontwerp, uit mijne kamer weggenomen?

DE

VIERDE BEDRIJF. 131

DE LUITENANT.

Hoe! Wat? — Waarom toch? Denkt gij dan dat ik een Dief ben? — Mijn Heer, ik verzoek...

DE OVERSTE.

Niet zo driftig, jongen Heer! Wanneer gij eene ontijdige schalkerij begaan hebt, zo zeg het: en geef het Ontwerp te rug.

DE LUITENANT.

Nu, dat ontbrak 'er nog aan, Heer PROOSTDORP; spreek mij daar niet weder over aan, of ik zal weeten, wat ik te doen heb.

PROOSTDORP.

Waarde, vonkenspuwenden Jongeling, gij verschiet uw kruit hier geheel te vergeefs. Zeg ik dan, dat gij het Ontwerp waarlijk hebt weg genomen?

DE OVERSTE.

Luitenant, ik verzoek u, mij niet toornig te maaken. Ik zou heeden niet veel lust hebben, om u uwe dwaasheden te vergeeven. Doch wij zullen elkander nader spreken.

VIJFDE TOONEEL.

De voorige, Mevrouw BORGHART, JULIA:

DE OVERSTE (*haar te gemoet tredende.*)

Is het mogelijk, Mevrouw, dat ik thans de eer moge hebben, om u te ontmoeten? En gij

ook, mijn waarde JULIA, gij denkt ook aan mij, in eenen tijd dien ik niet verwacht hadde.

JULIA.

Aan mijne vrienden denk ik ten allen tijde: maar mijn tegenwoordig bezoek hebt gij alleen aan het bevel mijner moeder te danken.

DE OVERSTE.

Zo veel te meer, ben ik uw Mevrouw, daar voor verplicht.

Mevrouw BORGHART.

Dat is een *Compliment*, Heer Overste: niets dan vleijen en *Complimenten*. Het is wel bedroefd; dat deeze toon de geheele vesting heeft aangestookten.

DE OVERSTE.

Hoe zo?

Mevrouw BORGHART.

Ik wil wedden, dat ons bezoek u even zo buitengemeen, als bezwaarlijk voorkomt?

DE OVERSTE.

Het eerste sta ik toe; maar het laatste moct ik tegenspreken, Mevrouw.

Mevrouw BORGHART.

Ei, ja! Gasten die men wezenlijk gaarne ziet, laat men toch niet zo lang voor de Deur, of voor de Poort, staan wagten.

DE LUITENANT (*ter zijde.*)

Daar hebben wij het al.

DE OVERSTE.

Ik verzoek deswegens versooning: maar mijne huisgenooten zijn zekerlijk niet veel gewoon aan voortgelijke bezoeken.

Mevrouw BORGHART.

JULIA, zouden wij de zaak ook een weinigjen nader onderzoeken?

JULIA.

Ik geloof van neen, Mama.

Mevrouw BORGHART (*de Kamer rondziende.*)

Weet gij wel, Heer Overste, dat gij als Commandant van een vesting, hier al een aartig ver-
trek bewoond?

DE OVERSTE.

Het is tamelijk, Mevrouw! ik ben 'er mede te vreden. Is het niet prachtig, het is toch goed.

Mevrouw BORGHART.

Alleen ontbreekt u nog eene Gemalin, die dat alles wat meer naar uwen smaak zou weten te schikken.

JULIA.

Men kan 'er ten minsten aan zien, dat de braave Krijgsman, die deeze kamer bewoond, zijn goeden smaak zelfs in de vesting niet ver-
looren heeft.

DE OVERSTE.

Mejuffer, uwe goedheid is zeer nabij geweest, om mij aan mijn smaak te ontnemen. Hoe zou men het ook kunnen vooronderstellen, dat een man de bevalligheden zoude offeren, die de Godin der liefde in toorn verlaaten, en tot een slaaf van den Krijgsgod gemaakt heeft.

JULIA.

Waarlijk, Heer Overste, ik heb zedert zekeren tijd, alle mijne Fabelkunde en *Mijthologie* verloor.

PROOSTDORP (*ter zijde, tegen den Luitenant.*)

Deeze betreffende zijt gij toch zeer gelukkig; nadien gij 'er nimmer iets van zult vergeeten.

DE LUITENANT (*tegen PROOSTDORP.*)

Bravo, Kapitein, gij draaft schoon door: eerst hebt gij mij uitgemaakt voor een Dief, en nu voor een Gek.

Mevrouw BORGHART.

Dat is alles zeer goed en fraai gezegd; maar mijn lieve Overste, gij behoort te weeten, dat ons bezoek een veel uitgebreider oogmerk heeft, dan een enkel vriendelijk gesprek met u te houden.

DE OVERSTE.

Ik zal nooit vergeeten, dat gij mij altijd zeer geneegen geweest zijt.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Het raakt niets minder dan uwe redding, en niet alleen de uwe, maar ook van die braave lieden, welken met u hier zijn opgesloten.

STRAALBERG (*ter zijde tegen* PROOSTDORP.)

Zij komt zagtgens aan! Merkt gij het?

DE OVERSTE.

Verlaat u op mijn woord, en stel u gerust, wanneer ik u zegge, dat het zo slegt met ons niet staat, als uwe verregaande goedheid vrees.

Mevrouw BORGHART.

Ik heb gehoord dat gij in dat denkbeeld zijt: maar weet gij wel, dat ons geheel Leger reeds opbreekt, om u het tegendeel te toonen?

DE OVERSTE.

Ik weet het: men heeft het mij zo daadelijk gezegd.

Mevrouw BORGHART.

En evenwel houdt gij u als of gij geheel onverschillig waart?

DE OVERSTE.

Ik heb lang genoeg de eere gehad om bij u bekend te zijn. Gij weet derhalven, dat eene gemaakte houding geheel mijne zaak niet is. Ik ben gaarne het geen ik schijne te zijn.

Mevrouw BORGHART.

Dat is toch zonderling! Sta mij toe, dat ik u

de gronden geregeld voorstelle, die u noodwendig moeten doen besluiten, om geen verkeerden stap te waagen.

DE OVERSTE.

Op mijn woord, Mevrouw, ik waag geen enkelen stap, en nog veel minder een verkeerden; ik gedraag mij geheel lijdelijk in het geval; op het hoogst genomen, zo verweer ik slegts mij zelve en de mijne. Wat de gronden aangaat, zo heeft mijn Vader mij daar reeds genoeg van gezegd.

Mevrouw BORGHART.

Helaas! En u toch niet overtuigd.

DE OVERSTE.

Neen: maar dat scheelt denkkelijk aan mijn hoofd: want waarlijk, gij kunt weinig hoop hebben, om dit ongeleerd hoofd te verbeteren.

Mevrouw BORGHART.

Zo veel te slimmer voor u, Mijn Heer! Eene Dame, een Vriendin, behoorde toch gehoord te worden: ten minsten ik weet niet welke redenen een Krijgsman daarvan kunnen ontslaan.

DE OVERSTE.

Wanneer het enkel op hooren aankoomt, ben ik tot uw dienst Mevrouw.

Mevrouw BORGHART.

Tot mijn dienst? — En ook enkel onder vier oogen?

DE OVERSTE.

Ten minsten evenwel in de tegenwoordigheid van Juffer JULIA.

Mevrouw BORGHART.

Voorerst alleen tusfchen ons beiden. Geef voor deeze keer, aan deeze eigenzinnigheid iets toe: wij hebben alle onze eigenzinnigheden.

DE OVERSTE.

En wat antwoord Mejuffer daar op?

JULIA.

ô Mijn Heer! ik geloof niet dat ik in deeze zaak eene stem heb. Maar gij hebt eene stem, die u overluid genoeg zeggen zal, wat gij moogt doen; en dat is de stem der eere.

DE OVERSTE.

Voortreffelijk Meisjen! — Ik heb een kleinen tuin hier naast mijne wooning liggen, die u mogelijk niet onbevallig zal voorkomen. Wilt gij dien intusfchen met uwe tegenwoordigheid vereeren?

JULIA.

ô Zeer gaarne. Heer *Major*, Broeder GUSTAAF, geleid mij, zo het u belieft.

(De Major geeft haar den arm, en zij vertrekt met hem, den Luitenant, en PROOSTDORP.)

ZESDE TOONEEL.

Mevrouw BORGHART, DE OVERSTE.

Mevrouw BORGHART (*na eenig stilzwijgen.*)

Maar, Heer Oversten?

DE OVERSTE.

Mevrouw?

Mevrouw BORGHART.

Uwe Huishouding schijnt nog al op eene redelijke wijze ingericht te zijn.

DE OVERSTE.

Zo tamelijk.

Mevrouw BORGHART.

Maar het schijnt u aan bedienden te ontbreken. Roep toch eenigen van dezelveu, want ik meen dat wij zeer wel zouden kunnen zitten.

DE OVERSTE.

Ik verzoek u duizendmaal verschooning, wegens mijne onachtzaamheid. De onverwachte eer u hier te ontmoeten, deedt mij al het overige vergeeten. (*Hij zet een stoel voor haar.*) Wilt gij niet zitten. (*De Overste gaat naast haar zitten.*)

Mevrouw BORGHART.

Nu, mijn Heer! Dat had ik toch van uw menschlievend harte niet verwacht, dat gij uwe

ves-

vesting tot op het uiterste toe zoudt verdedigen.

D E O V E R S T E.

Geloof dat toch niet ! Wij zijn nog verre van het uiterste af. Ik ben zeer gerust deswegens.

Mevrouw BORGHART.

Mijn Hemel ! nog heeden gerust ! Ons geheele Leger is reeds opgebroken , en naar deeze vesting in aantocht.

D E O V E R S T E.

En dan !

Mevrouw BORGHART.

'Er zijn vijftien duizend man op weg.

D E O V E R S T E.

En dan !

Mevrouw BORGHART.

De Kanonnen zijn gelaaden , de stormladders opgepakt.

D E O V E R S T E.

En dan , Mevrouw ? en dan.

Mevrouw BORGHART.

Uw Vader heeft mij gezegd , dat gronden van deeze foort , bij u niets zouden uitrichten , of eenigen vrees inboezemen.

D E O V E R S T E.

Neen , dat kunnen zij ook waarlijk niet.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Indien ik u niet beminde, indien gij niet de Zoon van mijn Gemaal waart, Mijn Heer! dan zou ik het bij deeze hardnekkige verklaring geheel laten berusten, en u aan uw eigen noodlot overlaten.

DE OVERSTE.

Mijn noodlot is om hard en ongelukkig te zijn: maar pligt en eere hoop ik zullen mij verontschuldigen; mogelijk schadeloos stellen, ten minsten troosten.

Mevrouw BORGHART.

* Pligt en eere spreken hunne bijzondere spraake; zij worden, dunkt mij niet altoos behoorlijk onderscheiden. Doch dit zij zo! Liefde voor u heeft mij hier doen komen, om u nog twee of drie redenen op het hart te drukken: redenen, Mijn Heer! die uw Vader niet gevoeglijk konde, of mogte aanvoeren. Een Vrouw mag, in die gevallen, iets meer doen.

DE OVERSTE.

De gevallen kunnen zekerlijk zeer verschillende zijn, en mogen wel overwoogen werden.

Mevrouw BORGHART.

Ik weet wat ik zegge. Hoor mij, mijn Zoon, en zijt verzekerd dat de vriendschap, als in persoon, met u spreekt. Vooraf moet ik u verzekeren, dat uw Vader over uwe hardnekkigheid ontroostbaar is.

DE

DE OVERSTE.

Dit doet mij van harten leed.

Mevrouw BORGHART.

Maar wat betekend dat leed doen, wanneer gij toch voorneemens blijft, om hem, en ons, benevens u zelveu, moedwillig op te offeren?

DE OVERSTE.

Dat zoude ik willen? Hemel! hoe verre is het daar van af! Hoor, Mevrouw, wanneer het mijn Vader gelukkig konde maaken, dan zoude ik deeze hand voor hem willen laten afkappen, en nog met de andere voor de eer van zijn huis, en voor het Vaderland vechten!

Mevrouw BORGHART.

Zeer heldhaftig, waarlijk. Maar zulk eene groote opoffering behoeft men noch in onzen tijd, noch in ons geval. Een weinig toegeevenheid van harte, is veel meer waardig dan zulke schelkinkende aanbiedingen. Beklaagt gij dan uwen goeden, ouden Vader niet?

DE OVERSTE.

ô Mevrouw! gij deedt voorheen mijn hart veel meer recht. Ik beklag hem, ja! het smart mij zeer: maar kan ik zijn, en mijn noodlot veranderen? Ik kan geheel geen reden vinden, dat het iets tot zijn geluk zoude aanbrengen, wanneer hij den roem mogt behaalen, om zijnen armen Zoon uit deeze vesting gejaagd te hebben.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Ik zie' wel , dat ik u alles moet ontdekken. Weet dus, mijn waardste Vriend, in vertrouwen gezegt : dat wanneer wij deeze vesting niet kunnen inneemen, dan is het met ons gedaan. Want (en dit moet gij wel in aanmerking neemen) wij hebben 'er onze eer op verpand ; en uw Vader zoude derhalven alsdan veel gevaar loopen, om met schande uit den dienst ontslagen te worden. Wat zegt gij nu?

DE OVERSTE.

Ik zeg dat de omstandigheid verschrikkelijk is. Waarlijk, mijn Vader, die zulk een verstandig Generaal is, had dat niet moeten doen.

Mevrouw BORGHART.

Maar hij heeft het nu gedaan: gedaane dingen hebben geen keer! En zoudt gij nu gerust kunnen aanzien, dat de oude waardige man, met droefheid en schande belaaden, ten grave daalde? Zoudt gij mij, voor de tweedemaal tot eene weduwe willen laten worden?

DE OVERSTE.

Van dat alles wil ik niet het minste. Ik wil dat mijn Vader, nog lang een stil, gelukkig en roemrijk leven met u leide; maar dat hij mij ook vrij laate om mijnen pligt te doen.

Mevrouw BORGHART.

Altijd pligt, en weder pligt. Is dat eenwig gezang, uw andwoord.

DE

DE OVERSTE.

Voor nu — en eeuwig. Ik weet het beste, hoe moeilijk het is, om op dit Instrument te spelen: maar ik heb geen ander.

MEVROUW BORGHART.

ô BORGHART, ook bij de pligten heeft rangschikking plaats: de een gaat voor den ander. Gij zult toch niet gelooven, dat gij van staal en ijzer zijt.

DE OVERSTE.

Niets minder dan dat, mijn hart is zo gevoelig, dat het mij zelfs ongelukkig maakt.

MEVROUW BORGHART.

En evenwel zo gemakkelijk uw geluk konde bevorderen.

DE OVERSTE.

Ik moet alle hoop deswegens laten vaaren.

MEVROUW BORGHART.

Waarlijk? (*Zij trekt haar stoel nader bij de zijnen.*) Nu, waarde Zoon, daar gij selv' u op uw gevoelig hart hebt beroepen, zo laat ons eens eene kleine proeve op dat aandoenlijk hart neemen. Ik heb u — ten minsten in dat geval, nog al iets bijzonders te zeggen. Zekerlijk moest ik dit niet doen, ik weet het: maar daar aan ziet gij, tot hoe verre mijne liefde voor u gaat. Ik breng u eene offerhande van gewigt, die u moest verbaazen. Om kort te zijn, Heer Overste: bemint gij JULLA nog?

DE

DE OVERSTE.

En gij doet deeze vraage aan mij? Hemel! ondanks uwe voorgaande afkeerigheid wegens zulk eene echt, bemin ik dat voortreffelijk meisje nog als te vooren, en ik zal haar ceuwig beminnen.

Mevrouw BORGHART.

Uwe oprechtheid verheugd mij. Verwijt mij evenwel mijnen voormaligen tegenzin deswegens niet: dezelve had zijne gronden.

DE OVERSTE.

Ik wil het gelooven.

Mevrouw BORGHART.

Tijden, Perfoonen, en Omstandigheden veranderen zich wel, en zo is het ook met mij gesfeld. Ten bewijze mijner oprechtheid, biede ik u thands de hand van JULIA aan. Wat zegt gij daar van? Wilt gij mijne vriendschap nu nog miskennen?

DE OVERSTE.

Hemel! Hemel! Wat hoor ik! — Het is een geluk, dat ik mij nimmer had kunnen voorstellen.

Mevrouw BORGHART.

Is het? En dan de bijzondere omstandigheid, dat Held en Heldin, om zo te spreken, midden in het strijdperk elkander de handen zullen toereiken: gij zult toch wel willen bekennen, dat dit bekoorlijk is. Maar nu, waarde Zoon, geef mij

mij uw andwoord kort en bondig: wilt gij, of wilt gij niet?

DE OVERSTE.

Of ik wil? ô Ja, mijn geliefde Moeder! Met beiden mijne handen, met dankbaarheid en eerbied, neem ik dat kostbaar geschenk aan: de Hemel moge het u vergelden, nadien ik buiten staat ben, om het te doen.

MEVROUW BORGHART.

Slechts nog eene kleine voorwaarde, en ik omhels u als mijnen Zoon. Liefde, mijn Heer! eischt wederliefde; en de vriendschap heeft aanspraak op dankbaarheid, niet waar?

DE OVERSTE.

Buiten twijffel.

MEVROUW BORGHART.

Wat dunkt u, zou de hand van JULIA... (*zij ziet overal rond.*) Wij zijn immers geheel alleen? — Zou de hand van JULIA deeze ellendige vesting niet waardig zijn?

DE OVERSTE (*in drift opspringende.*)

Ach! Mevrouw! — Derhalven niets meerder dan een aangenaam verschijnzel! Is dat uw oogmerk? Is dat ernst?

MEVROUW BORGHART.

Zeer zeker. En ik moet u boven dien zeggen....

DE OVERSTE.

En ook het gevoelen van JULIA?

Mevrouw BORGHART.

Zij zal niet anders willen dan ik. Nu, Heer Overste! Neemt gij deeze voorwaarde aan?

DE OVERSTE.

Nooit Mevrouw, nooit.

Mevrouw BORGHART.

Mijn Hemel! welk eene woestheid! gij schijnt waarlijk eenigzins de achting te vergeeten, welke gij aan eene zo na verwandte Dame schuldig zijt.

DE OVERSTE.

Ach! wie zou in deezen verschrikkelijken toestand niet alles vergeeten! Aan de eene zijde de liefde, aan de andere zijde, de eer, beiden in Furien veranderd; daar zij om mijn hart te zamen twisten. Mevrouw gij zijt zeer goed — maar, ook dubbel wreed.

Mevrouw BORGHART.

Hoe zou ik mij hebben kunnen verbeelden, dat het aanbieden van een geluk u zo moeilijk zou vallen, om het aan te neemen; daar gij het altijd zo hartelijk gewenscht, en zo zichtbaar zelfs gefineekt hebt?

DE OVERSTE.

Dat is alles waar. Eischt voor de hand van JULIA, alles wat ik heb, mijn vermogen, rang, bloed en leven! Me-

Mevrouw BORGHART.

Zo? zeer goed.

DE OVERSTE.

Alleen mijn pligt noch mijne eere niet.

Mevrouw BORGHART.

Mijn Heer, ik eisch niets verder van u; zelfs haal ik mijn woord weêr in, nadien gij mijne gunst niet hebt weeten te verdienen. (*Zij staat op.*) Wij hebben derhalven niets meer met elkanderen te spreken. Ik zal daadelijk vertrekken.

DE OVERSTE.

Mevrouw, heb medelijden met mij. Maak mij niet geheel ongelukkig. Ik bid u, deeze uwe goede gevoelens nog eenigen tijd voor mij te willen behouden.

Mevrouw BORGHART.

Gij fleekt den spot met mij; of gij dwaalt.

DE OVERSTE.

Nog maar één jaar; ten minste een half jaar: of, op zijn allerminst slechts drie maanden. Mogelijk vind ik middel om mij van deeze rampzalige Commandants plaatse te ontslaan. En dan zal ik, met verrukking, mijne bekoorlijke JULIA in de armen vliegen.

Mevrouw BORGHART.

Mijne verregaande grootmoedigheid is te vergeefs aan u verspild: al uw bidden zal voortaan voor altijd te vergeefsch zijn. Men zal nooit

van mij moeten zeggen, dat ik u op den weg der eere, ophield; een weg dien gij zo moedig betreed. Neen, Mijn Heer! het laatste oogenblik is daar. Ik kan JULIA onmogelijk langer te rug houden, om met een ander in den echt te treden; waartoe zij enkel behoeft te kiezen. In 't kort, het is afgedaan; ik moet weg. Vaar wel.

DE OVERSTE.

En dat zo geheel in gramfchap! Zo zonder eenigen troost voor mij?

Mevrouw BORGHART.

Zorg daar niet voor: mijne gramfchap zal spoedig in eene behoorlijke onverschilligheid voor u veranderen. Troost raade ik u, in alle gevallen, bij twen Guarnifoens prediker te zoeken. — Hoe, in cens zo stil? Berouwd u reeds uwe ontijdige hardnekkigheid? — BORGHART, ik geef u nog één minuut tijd.

DE OVERSTE.

Het geen gij hardnekkigheid noemt, kwelt mij, vermoordt mij — maar berouwd mij niet. Welaan, ik kan 'er niets anders aan doen.

Mevrouw BORGHART.

Zeer goed; ik wensch intusfchen, dat gij deeze heldhaftige denkbeelden niet nog vóór den avond veranderen moogt. Dit kan ik u intusfchen melden, dat onze Troepen enkel op mijne te rugkomst wachten, om u met alle magt aan te vallen. Waarschijnlijk is voor het vallen van den
nacht,

nacht, uwe ingebeelde eer, benevens uwe maagdelijke vesting, geheel en al verlooren. Dan hebt gij het aan u zelve te danken.

DE OVERSTE.

Ik moet het verwagten.

MEVROUW BORGHART.

Alles wat ik u gezegd hebbe, het geen ik u voorloeg, geschiedde met het beste oogmerk, en om een grooter ongeluk te verhoeden; geenszins uit vrees of noodzaakelijkheid. Maar gij hebt niet gewild. Derhalven berokkend gij uw eigen onheil.

DE OVERSTE.

Wie kan zijn lot veranderen?

MEVROUW BORGHART.

Verlaat u toch niet te veel op de sterkte uwer vesting. Wij kennen haar zo goed als ons eigen Leger.

DE OVERSTE.

Daar twijfel ik aan.

MEVROUW BORGHART.

Ei! Nu ik kan u op mijne eer verzekeren, dat wij een zeer juist ontwerp, van deeze uwe schoone onbekende, in handen gekregen hebben, en nu alles weten, wat wij weten willen.

DE OVERSTE.

Een Ontwerp? Van deeze vesting een Ontwerp? — Dat is onmogelijk.

MEVROUW BORGHART.

Ik zòu u zelfs de hand kunnen noemen die hem getekend heeft, ha! ha! ha!

DE OVERSTE.

Gij verbaast mij ten hoogsten. Mijn Vader wist van zulk een Ontwerp niets.

MEVROUW BORGHART.

Dat was zeer natuurlijk: Wij hebben het sedert dien tijd eerst gekreegen. — Maar wat kan dit nu baaten? Ik moet voort! Ik weet niet waar JULIA blijft.

DE OVERSTE.

Zo. Mogelijk raad ik het gansche geheim. PROOSTDORP heeft het Ontwerp getekend, en mijn Broeder heeft gelegenheid gevonden, om het aan mijn Vader ter hand te stellen.

MEVROUW BORGHART.

Gij zijt zeer gelukkig in het verdichten van een Roman. Maar wanneer gij gelooft, dat gij daar door eene Dame zult uithooren, dan moet ik u zeggen, dat gij u geweldig misrekend. Ha! ha! ha!

ZE.

ZEVENDE TOONEEL.

De voorige. JULIA, *met een ruiker bloemen in de hand*, STRAALBERG, PROOSTDORP, de Luitenant BORGHART.

Mevrouw BORGHART.

Nu Mejuffer, gij schijnt veel smaak in bolwerkstuinen te vinden.

JULIA.

Ik verzoek verschooning, wanneer ik te lang ben weg gebleven. Uw Tuintjen, Heer Oversten, is waarlijk allerliefst.

Mevrouw BORGHART.

Ô Ja, dat kan ik mij wel voorstellen, dat het daar agter de wallen zeer aangenaam moet zijn! Kom JULIA, wij moeten voort.

JULIA.

Zie eens, lieve Mama, deeze heerlijke bloemen. Ik heb dezelve niet verre van een perk vol bloeiende Roozen en Jasmin geplukt, welk perk door een grooten kring van frische Lauren en Mijrthen is ingesloten.

Mevrouw BORGHART.

Zo. Is die plaats ook vrij voor bomben?

PROOSTDORP (*ter zijde tegen STRAALBERG.*)

Mis, Mevrouw!

K 4

JULIA.

JULIA.

Waarlijk, het geheel verrukt ons.

MEVROUW BORGHART.

♠ Alles is hier verrukkende.

DE OVERSTE.

Waarde JULIA, wanneer gij wist aan welken naam ik dat bloemperk gewijd hadt!

JULIA.

Gij neemt het mij immers niet kwalijk, dat ik eenige van uwe Roozen geplukt heb? Ook van uwe Laurieren moet ik eenige takjens plukken, ter gedachtenisfe.

DE OVERSTE.

Ik wenschte dat gij ze alle geplukt, en het geheele Perk verwoest had: want dan zou mij nog het treffend beeld der schoonste hoop overblijven.

MEVROUW BORGHART.

Welk een inval? Het zou toch waarlijk jammer zijn van die groote Laurierboomen, welke de Heeren zekerlijk voor hunne helmen hebben opgekweekt.

DE OVERSTE.

Mevrouw, gij hebt volkomen vrijheid om te spotten; voor mij is de Laurier een ondankbare boom, die weinig schaduwen geeft, en niet dan onaangename vruchten draagt.

ALLES

Me-

Mevrouw BORGHART.

Wel nu, hij mag dan met voegzaamheid van dienst zijn, in de vestingen voor het pekervleesch. Maar ik kan mij onmogelijk hier langer ophouden om een lijst te hooren opleezen van planten uit uwen kruidtuin. De Heer PROOSTDORP, die zo bekwaam is in de tekenkunde, zal mij, bij gelegenheid wel eens een Ontwerp van dat Tuintjen willen maaken. — Kom, JULIA; neem afscheid. Gij ziet den Oversten mogelijk nooit weder.

JULIA.

Nooit, lieve Mama? Dat woord is hard.

Mevrouw BORGHART.

Zo veel te meer zal het naar den smaak van den Oversten zijn.

DE OVERSTE.

Nu, mijne voortreffelijke JULIA, laat ons dat afscheid neemen. Wanneer de pligt ons roept, dan moet men gehoorzamen, het hart moge dan bloeden zo het wil. Vergeet intuschen niet, hoe ongelukkig den man is, dien gij heeden met uw bezoek vereerde. Maar zijt ook billijk, en scheid noodlot en oogmerk niet van elkander.

JULIA.

Ach! BORGHART! in welke schrikkelijke omstandigheden verlaat ik u, — en gij mij?

Mevrouw BORGHART.

Moet ik het u tienmaal zeggen? Neem afscheid. Kom!

K 5

JULIA.

JULIA.

Wel aan. De Hemel bescherm u. Vaar wel?

DE OVERSTE.

Nog eenmaal, en duizendmaal, dierbaare JULIA, vergeet mij niet geheel en al.

(Terwijl hij haar de hand kust, geeft zij hem een briefjen.)

MEVROUW BORGHART.

Mijne Heeren!.... En gij, Heer Oversten! ik laat u aan uw noodlot over, of liever aan de gevolgen van uw eigen besluit. Kom, mijne Dochter. *(De Overste wil haar de hand kussen en haar vergezellen.)* Doet geen moeite. Mij laatste verzoek is, dat gij hier blijft.

AGTSTE TOONEEL.

De voorige, behalven MEVROUW BORGHART en JULIA.

DE LUITENANT.

Mag ik ik haar niet ten minsten tot aan de Poort geleiden?

DE OVERSTE.

Neen, blijf hier. ô Mijne Vrienden! *(Hij toont hen het briefjen.)* Ziet, wat dit waardig meisje mij gegeven heeft.

DE

D E L U I T E N A N T.

Wat Hagel ! Een liefdebriefjen? Nu, dat zal
Mama weeten.

D E O V E R S T E.

Ik sidder om het te leezen: maar gij moet het
hooren, want ik heb geene geheimen voor u.
(*Hij opent het briefjen en leest het.*) „ Wan-
„ neer gij dit zult leezen, dan heeft mijne Moc-
„ der zekerlijk u reeds alles gezegd, wat zij niet
„ zeggen moest; en het geen, zonder eenige de
„ minste deelneeming van mijne zijde, gezegd is.
„ Ondanks ik u nog even zo teder beminne als
„ te vooren; ondanks geen ander man, dan gij,
„ de mijne zal worden; zo kan of mag ik u
„ thans mijne hand niet geeven, en nog veel
„ minder dezelve opdringen. Liefde kan zon-
„ der Eer niet bestaan. Wij gehoorzaamen de
„ eerste, maar wij moeten ook hooren wat de
„ laatste zegt. De Eer, de Liefde, en het
„ Toekomstige zullen ons niet verlaten.” He-
„ melsch meisjes!

P R O O S T D O R P.

De Hemel zij dank, dat wij weder een vrou-
welijk hart ontmoeten, dat deeze schoone gefal-
te waardig is.

D E O V E R S T E.

Maar.... Hemel! wat zie ik daar? — ô Mijne
Vrienden! Luistert eens. (*Hij leest.*) „ Ik
„ ben u nog één wenk schuldig. Gij hebt in
„ uwe vesting een Verrader, die, de hemel
„ weet

„ weet hoe, een Ontwerp aan uwen Vader heeft
„ ter-hand gefield. Weest dus op uwe hoede.”

PROOSTDORP.

Ha! ha! daar komt het reeds aan den dag.
Juist zo als ik vermoede.

DE LUITENANT (*in eene zeer zichtbaare ver-
leegenheid.*)

Een Ontwerp? — Dat is onmogelijk? — Hoe
is dat dan gefchied? — Laat eens zien, Mijn
Broeder.

STRAALBERG.

Die daad is toch waarlijk zeer vermeetel, en
ten hoogften strafbaar! Heer Overften! Wij
moeten alles aanwenden om den Schelm te ont-
dekken.

DE OVERSTE.

Zo trefst mij dan slag op slag! — Ja, hij moet
voor den dag komen, offchoon ik voor de ont-
dekking beeve.

PROOSTDORP.

Nu, Heer Luitenant? Gij zegt 'er niets op.

DE LUITENANT.

Laat mij met vrede.

PROOSTDORP.

Wilt gij met mij wedden, dat ik raaden zal,
wie het Ontwerp weggenoomen heeft?

DE

DE LUITENANT.

Kort en goed, Kapitein; zo als ik gewoon ben: gij liegt het! En daar mede is het over.

STRAALBERG.

BORGHART! Waar, en tegen wien spreekt gij dan?

DE LUITENANT.

Ik heb mij reeds veel te lang, wegens dat vervloekt Ontwerp, laten hoonen. Heer Kapitein, ik ben ten minsten van zulk een ouden adel als gij zijt; ik ben een Officier zo wel als gij; ik eisch voldoening voor den hoon.

PROOSTDORP.

Onder ons gezegd, Heer BORGHART, op dat het u Broeder niet gewaar worde, die voldoening zal ik u niet weigeren; op Degens, Pistoolen of Kanonnen, zo gij wilt; doch eerst moet gij u van deeze verdenking gezuiverd hebben.

DE LUITENANT.

Wat verdenking! ik eisch voldoening.

DE OVERSTE.

Luitenant, mijn geduld is ten einde, en de verdenking tegens u maar al te groot! Noem mij niet weder uw Broeder, zo lang gij u met zulke slegte streken ophoudt. Thans hebt gij Arrest. Geef mij uw Degen.

DE LUITENANT.

Derhalven gelooft gij mede dat ik een Dief ben?

ben? Zeer goed! — Heer PROOSTDORP gij zult mij voldoening geeven, of ik neem die zelfs.

DE OVERSTE.

Geef mij uw Degen.

DE LUITENANT.

Nooit of nimmer. Hij is mij aangeboren.

PROOSTDORP.

Dan had gij verdiend moeten hebben hem te dragen.

DE LUITENANT.

Wat zegt gij, vermeetele? Dit zal u berouwen. (*Hij wil de Degen trekken, doch STRAALBERG en de OVERSTEN springen toe, en ontwapenen hem.*)

DE OVERSTE.

Mensch! gij zijt raazend. (*Hij schelt en een Ordonnans komt binnen.*) Laat hier daadlijk drie mannen uit de wacht komen. (*De Ordonnans vertrekt.*)

STRAALBERG.

Neen, dat gaat te verre. Mijn Heer, ik heb anders altijd voor u gesproken, maar vooraan zal geen woord meer, ten voordeele van zulk een wildzang, over mijne lippen komen.

DE LUITENANT.

Zo veel ophef te maaken van zulk een voddig Ontwerp; mi te hoonen, mij voldoening te weigeren.

DE

DE OVERSTE.

Een mensch van uw karakter kan die niet eischen.

DE LUITENANT.

Ik verzoek mijn ontslag.

DE OVERSTE.

Zwijg! Ik zal de zaak ten strengsten laten onderzoeken, en wee u! indien gij 'er schuldig aan zijt.

DE LUITENANT.

Ik ben evenwel uw Broeder.

DE OVERSTE.

Een slecht mensch was dat nooit, en zal het nimmer zijn. (*Er komen drie Soldaaten*). Brengt den Luitenant BORGHART in *Arrest*.

DE LUITENANT.

Ach! waarde Broeder! — veel geliefde Broeder! — laat mij niet in *Arrest* zetten — ik kan toch niet wegloopen.

DE OVERSTE.

Voort, voort in *Arrest*, zeg ik u!

DE LUITENANT.

o Laat mij ten minsten dan nog eerst eens op de wallen medevechten. Mogelijk blijf ik met de degen in de vuist — dan zijt gij van mij af.

DE OVERSTE.

Geen woord meerder. (*tegen de Soldaaten*)
Brengt hem weg. (*De Luitenant vertrekt met de Soldaaten.*)

NE-

NEGENDE TOONEEL.

DE OVERSTE, STRAALBERG, PROOSTDORP.

DE OVERSTE.

Het noodlot stelt mij toch waarlijk al te veel op de proef. Zal ik nu zelfs, tot schande van mijn huis en naam, den hoon moeten beleeven, dat mijn eigen Broeder als verrader te boek staat? — ô Vader! ô Broeder! Hoe onaangenaam doet gij mij het leven worden!

STRAALBERG.

Ik beklag u van herten. Gij hebt zeer wel aangemerkt, dat een slegt mensch uw Broeder niet kan wezen. Hij moet uit uw huis en uit uw hart uitgeroeid worden.

DE OVERSTE.

Dat is gemakkelijk gezegd, waarde *Major!* Maar zulk een uitroepen kost een eerlijk man toch bloed en smarte.

PROOSTDORP.

De zaak is bovendien nog zo uitgemaakt niet, als wij wel vermoeden.

DE OVERSTE.

Zij is toch zeer waarschijnlijk.

PROOSTDORP.

Het weggenomen Ontwerp betekend ook zeer wei-

weinig. Het is dat ding dat ik uit enkel boerterij gemaakt heb.

STRAALBERG.

Dat kan zijn; maar het oogmerk om het weg te neemen, is toch eerloos en strafbaar.

DE OVERSTE.

Gij hebt, helaas! gelijk.

PROOSTDORP.

Och! wat oogmerk? Ik bid u, mijne Heeren! welke vaste oogmerken zou zulk een jong en onbedachtzaam mensch, zich kunnen vormen. Nooit zal men mij kunnen overreden, dat losheid en oogmerk het zelfde is. Halfdronken van de nachtwacht te rug gekómen zijnde, nam hij mogelijk dat Ontwerp, als in eenen droom, weg; en gaf hetzelfde, uit spotternij mischien, weér weg. Ziet daar alles.

STRAALBERG.

Dat is wel mogelijk. Maar de drank, de drank. Wie heette hem, om zich op de wacht dronken te drinken?

PROOSTDORP.

Heer *Major!* 'er staat zekerlijk geschreven: *waakt* — en *bidt*. Maar, onder ons gezegd, hebben wij, toen wij Luitenants waren, dat ook altijd gevolgd?

STRAALBERG.

Hoe komt dat hier te pas? Dat alles kan hem van de strengheid der krijgswetten niet redden.

VI, DEEL.

L

PROOST-

PROOSTDORP.

Dan beroep ik mij van de wetten naar den Rechter, die haar in handen heeft; aan den menschlievenden Commandant, die, offchoon hij hem niet geheel kan bevrijden, zijne straffe toch kan verzachten.

STRAALBERG.

Ik ben de laatste van mijn stam; ik heb geen Broeder; maar wanneer ik 'er een had....

PROOSTDORP.

Dan zoudt gij geheel anders denken, spreken en handelen.

DE OVERSTE.

ô PROOSTDORP! uwe grootmoedigheid verrukt mij! Hoe voortreffelijk moet uw hart zijn, dat gij zelfs zulke groote beleedigingen, zo spoedig en geheel en al kunt vergeeten. (*Hij geeft hem de hand.*) Van nu af aan, zij 'er eene eeuwige vriendschap tusfchen ons beiden gesloten. Ik wensch dat wij te zamen iets zullen kunnen uitvinden, om de verdiende straffe van dien ongelukkigen te lenigen. Doch, Heer *Major*, gij begrijpt, dat noch de Eer, noch de Rechtvaardigheid daar bij iets behooren te lijden.

TIENDE TOONEEL.

De voorige, een OFFICIER.

DE OFFICIER.

De overste Luitenant laat den Heer Oversten verzoeken, om spoedig op den wal te willen komen. Naauwelijks was de wagen met de twee Dames, een Kanonschoot van deeze vesting af, of de vijandelijke benden raakten in beweging, en rukken, met verhaaste schreden, hier naar toe. Wij zullen waarlijk vuur moeten geeven.

DE OVERSTE.

Het is toch bedroefd, dat ik wezenlijk gedrongen zal worden om tot het uiterste te komen. Maar ik geloof noch niet, dat de vijand zo nabij kan wezen.

DE OFFICIER.

Hoort slechts? — Reeds hier kan men den klank der Trompetten gewaar worden. De zaak wordt zeer ernstig.

PROOSTDORP.

Houdt maar goeden moed, Heer Vaendrig, wij zijn niet in *Jericho*, alwaar de muuren voor de Trompetten omvielen.

DE OFFICIER.

Hunne wijze van aanrukken is zeer bijzonder! Wanneer men moet oordeelen naar den weg

dien zij neemen, dan schijnt hun doelwit om op onze fierkste werken aan te vallen.

DE OVERSTE.

Denkelijk willen zij ons door een valschen aanval misleiden.

PROOSTDORP.

Of, het geen mij waarschijnlijker voorkomt, mijn Ontwerp brengt haar geheel in de war. Nu, als het zo gaat, dan zijn wij waarachtig den wegneemer van dat Ontwerp, onze dankbaarheid verschuldigd.

STRAALBERG.

Wel zekerlijk, en nog wel eene belooning daar boven, niet waar?

DE OVERSTE.

Dit zij zo het wil: onze pligt roept ons: wel aan, dat wij haare stem dan opvolgen, en den vijand te keer gaan.

Einde van het Vierde Bedrijf.

V I J F D E B E D R I J F.

(Geduurende den tusschentijd tusschen dit en het voorgaand Bedrijf, speelt het Orchest, een zwaare Bataille, in het welk het stormloopen, en de onderlinge gevechten, duideljk onderscheiden worden.)

Het Tooneel is het zelfde, als in het vierde Bedrijf.

E E R S T E T O O N E E L.

Twee Officieren, elk met een Vaendel, dat zij op den vijand veroverd hebben.

De Eerste OFFICIER.

Kom, Broeder! hier moeten wij zijn. — Ei, ei, gij hebt waarlijk nog gelukkiger geweest dan ik. Uw Vaendel is veel meer doorfchoten dan het mijne.

De Tweede OFFICIER.

Ja, wij hebben daar om ook als Leeuwen en Beeren moeten vechten. ô Broeder! Broeder! indien onze oude Vader ons heeden gezien hadt! Wat dunkt u? Maar wat doen wij hier in deeze

L 3 kamer?

kamer? Ik zou veel liever den ganschen avond met mijn Vaendel de wallen rond wandelen.

De Eerste OFFICIER.

Hebt gij dan niet gehoord, dat de Commandant ons hier bescheide, en dat hij ons spoedig zal volgen. Waarlijk, hij is een uitmuntend man, dien ik, na mijn Vader, en mijn Broeder, onder alle menschen het meest bemin! Jammer is het, dat zijn Broeder hem zo veel misnoegen baart.

De Tweede OFFICIER.

Dat is het ook. En weet gij wel, dat hij het geheele verraad reeds bekend heeft? Hij verdient geen medelijden. Wat mij aangaat, zo mogen zij hem desgradeeren en arquebuseren. Broeder! ik hou zeer veel van u, maar wanneer gij, of ik zelve, voor zulk een slechte daad bekwaam waar'....

De Eerste OFFICIER.

Zacht! zacht! Laat dat denkbeeld daar, het is te droevig, te verschrikkelijk.

De Tweede OFFICIER.

Goed, het verdiend ons gesprek ook niet. Laat ons liever van onzen braaven Commandant spreken. Dat is een ander man, dat is een Soldaat, die heeft hoofd en hart. Hoe recht van pas gebood hij ons den uitval. De Drommel! wat vloog de vijand! Hoe schreeuwde hij! Alles liep door el-kander, hoe zag ieder naar een goed heen komen om? Geschut, Stormladders, alles bleef in de loop!

loop! ô Waarde Broeder, het is de aangenaamste en schoonste dag van mijn leven.

De Eerste OFFICIER.

Ik denk dat wij een aanmerkelijk getal gevangenen zullen gemaakt hebben.

De Tweede OFFICIER.

De Hemel weet het. Ik heb noch gehoord, noch gezien.

De Eerste OFFICIER.

Nu zweeft gij geheel in de lucht! Hebt gij de gevangenen niet gezien, toen wij over de groote allarmplaats gingen? 'Er waren meer dan honderd menschen, en de *Major* STRAALBERG is nog buiten, en brengt 'er nog meer binnen.

De Tweede OFFICIER.

Ha! daar komt onze braave Commandant! Daar is hij.

T W E E D E T O O N E E L.

De Overste BORGHART, PROOSTDORP,
de voorige.

D E O V E R S T E.

Zijt gij daar reeds, mijne Vrienden! met uwe Vaendels? Dat is braaf! dat is roemruchtig! Ik wensch u van harten geluk met deezen lofwaardigen buit. Ik zal het mij tot een pligt rekenen uwe heldendaaden aan den Souverain te berichten.

ten. Zo dra de vijand, zo ik hoope, onze gewesten verlaaten heeft, zal een van u beiden, met dat aangenaam bericht vertrekken. Maar wie van u zal ik daar toe kiezen?

De Eerste OFFICIER.

Kies mijn Broeder. Hij heeft het zo goed verdiend als ik.

De Tweede OFFICIER.

Dat zij zo. Maar ik wenschte liever bij onzen Commandant in de vesting te blijven.

PROOSTDORP.

Dit gefchil is spoedig te beslischen. Wie van u beiden is de oudsten?

De Eerste OFFICIER.

Dat ben ik; maar mijn Broeder heeft een geheel jaar langer gediend dan ik.

DE OVERSTE.

Braave Jongelingen! blijft altijd in deeze edele gevoelens, die uwen stand, uwen moed, en uwe menschlievenheid tevens eer aandoen. Legt uwe Vaendels daar neder, en gaat u in uwe quartieren wat uitrusten. Over het verdere zullen wij het wel eens worden.

(De twee Officieren leggen hunne Vaendels neder, en vertrekken.)

D E R D E T O O N E E L.

De Overste, PROOSTDORP.

D E O V E R S T E.

En dat zijn Broeders, PROOSTDORP! Broeders, die alle mijne achting verdienen! Hoe gelukkig zijn zij; en ik — hoe ongelukkig! als Broeder, als Zoon, als Minnaar, als Mensch! Ach! behaagde het den Hemel, dat deeze dag geheel uit het getal mijner dagen werdt weggenomen.

P R O O S T D O R P.

En juist was ik heden van voorneemen, om u plechtig geluk te wenschen, over den afloop der zaaken op deezen dag, die uwen roem op nieuw heeft bevestigd.

D E O V E R S T E.

Dat meent gij niet.

P R O O S T D O R P.

Volkomen.

D E O V E R S T E.

Ach! Vriend! wat baat de lauwer aan den hongerigen, of de roem aan het harte?

P R O O S T D O R P.

Nu, en wanneer men zeggen zal: de braave Overste BORGHART....

D E O V E R S T E.

In 's hemels naam, zwijg daar van! Men zal
L 5 zeggen:

zeggen: de Overste BORGHART is de moordenaar van zijn' Vader, en — de dwingeland van zijnen Broeder. De schijnbaar ongelukkige heeft meer medelijden bij de waereld, dan de waarlijk onschuldige. — Mogelijk vloeijen tegenswoordig de wonden van mijnen Vader! Mogelijk — hemel! — heeft hij reeds den geest gegeven.

PROOSTDORP.

Men weet niet of hij 'er wel eens bij was.

DE OVERSTE.

Hij was 'er bij; of ik kenne hem niet.

PROOSTDORP.

'Er kunnen slechts weinigen van den Vijand gebleven zijn; wij hebben hen, zo veel mogelijk, verschoond.

DE OVERSTE.

En zou hij zich onder deeze weinigen niet kunnen bevinden? Hoe gevoelig hij mij ook moge beledigd hebben, hij is toch mijn Vader. Zekerlijk dank ik den Hemel, dat wij in de vesting geen man verlooren hebben: maar mijn oude vriend, de *Major* STRAALBERG, is met de kern van ons volk nog niet te rug. Ook aan dien kant heb ik nog verlies te duchten.

PROOSTDORP.

Dat zal wel affoopen. De vijand is volkomen op de vlucht. Hadden wij nog duizend mannen gehad, dan hadden wij het Leger zelve weg genomen. Ha! ha! wie komt daar.

DE

D E O V E R S T E.

Gij zijt toch altijd een gelukkig Propheet.
 Waarlijk, daar komt hij, daar komt hij.

V I E R D E T O O N E E L.

De Major STRAALBERG, de vorige.

STRAALBERG (*Hij heeft de bloote degën onder den arm, die hij daadelijk in de schede steekt.*)

Daar ben ik, *Bravo!* Het is voorbij. Ik wensch u geluk, Heer Oversten.

D E O V E R S T E (*hem omhelzende.*)

o Welkom! mijn waarde vriend, en deelgenoot op deezen verschrikkelijken dag! Zijt gij eindelijk weêr te rug — en is alles gelukkig afgelopen?

S T R A A L B E R G.

Ik kom zo gezond te rug als een visch in het water, en zo gelukkig als mogelijk was. Ik heb geen eene dooden; maar alleen een half dozijn ligt gekwetsten. Maar de vijand trok met groot verlies aan gevangenen naar zijn leger; van welken ik nog een paar honderd man medebreng. Want, volgens uw bevel, liet ik niet, dan in gevalle van nood, vuur geeven: anders hadden wij een groot Kerkhof kunnen vullen.

P R O O S T D O R P.

Bravo Major! *Bravo!* Ik wil van avond gaerne

ne met u om een kom Punsch wedden, wie de minste dooden heeft, gij, of ik.

DE OVERSTE.

Ik bedank u, waarde *Major*, brave Kapitein, voor uwe deelneeming en hulp. Hoe gaerne wenschte ik dat ik mij geheel konde verheugen.

STRAALBERG.

Dat zult gij wezenlijk doen! PROOSTDORP en ik, hoopen onze weddingschap heeden avond in uwe tegenwoordigheid te houden. Wel aan, wees vrolijk!

DE OVERSTE.

Ik kan u ook niets meerder dan mijne tegenwoordigheid belooven. Ach! ik heb met afkeer gevochten, en zal zonder vreugde drinken. Heer *Major!* hebt gij mijn' Vader niet gezien?

STRAALBERG.

Uw Vader? — De Generaal BORGHART! Ha! ha! Hoe komt gij nu juist op die gedachten?

DE OVERSTE.

STRAALBERG! — Wanneer gij niet lagchte, dan zoude ik sidderen. Om 's hemels wille, trek mij uit deeze onzekerheid. Wat weet gij van hem?

STRAALBERG.

Veel, Heer Overste! zeer veel. Ik weet, bij voorbeeld — dat hij, binnen weinige minuten, — in uwe armen zal zijn.

D E O V E R S T E.

Mijn Vader? — Hoe kan dat zijn?

S T R A A L B E R G.

Ik heb hem medegebragt. Wij hebben het hem zo sterk verzogt, dat hij het ons onmogelijk konde weigeren. In 't kort, hij is uw gevangen.

P R O O S T D O R P.

Nu, het lot speelt waarachtig tegenswoordig een schoonen Roman. De Zoon wordt de Overwinnaar van zijn' Vader; de Vader een gevangenen van den Zoon. Waarlijk, dit is iets onge-meens!

D E O V E R S T E.

Aangenaamer tijding kondt gij mij zekerlijk nooit brengen. Nog ééne zaak moet ik weeten, en ik zal weder beginnen mij te verheugen. Is hij gewondt, of niet?

S T R A A L B E R G.

Verheug u vrij! Hij heeft geen vinger die hem pijn aan doet. Die goede Heer scheen het heel kwalijk te neemen, dat hij 'er zo heel huids is afgekomen.

D E O V E R S T E.

Bravo, Heer *Major*, nu verheug ik mij van harten.

P R O O S T D O R P.

Waarde *Major*! nu zal de Punsch ons heerlijk smaaken. Onze Vriend wordt vrolijk, en
gij

gij zelfs brengt den besten luim met u. Wat zouden wij meer begeeren?

DE OVERSTE.

Ik ben waarlijk als in een droom. Nimmer heb ik zo levendig gevoeld, hoe de smart plaatse maakt voor de vreugde.

V I J F D E T O O N E E L.

De voorige, een OFFICIER, kort daarop de
Generaal BORGHART.

DE OFFICIER.

Heer Oversten, wij brengen u den Generaal
BORGHART.

DE OVERSTE.

ô Spoedig! spoedig! hij is toch niet gewond?

DE OFFICIER.

Niet het minste. (*Hij vertrekt.*)

STRAALBERG.

Nog eens, Heer Oversten. Heb ik wel gedaan?
Ik heb uw Vader den Degen gelaaten. Ik konde
het onmogelijk van mij verkrijgen, om den ou-
den ongelukkigen Krijgsman zijn eereteken te ont-
neemen.

DE OVERSTE.

Ik billijk alles volkomen. (*De Generaal
komt, en wordt door den Oversten te gemoet*
ge-

gegaan.) ô Met hart en mond, en open armen, heet ik u thans welkom; mijn dierbaare en geliefde Vader.

Generaal BORGHART.

Ja, thans! (*Hij doet zijn Degen af, en geeft dien stilzwijgend aan den Oversten.*)

D E O V E R S T E.

Neen, waarde Vader! Neem te rug het geen u aangeboren is; en wat gij steeds met eere hebt gedragen.

Generaal BORGHART.

Die storm! — ô Die rampzalige storm!

D E O V E R S T E.

Hij is voorbij, en heeft u uit bruischende golven in de armen van een Zoon geworpen.

Generaal BORGHART.

Mijn Zoon! — gij zijt een braaf en waardig man! (*Hij omhelst hem.*) Indien iets in staat is om mijne smart te leenigen, dan is het dit.

D E O V E R S T E.

Maar gij zijt toch niet gewondt?

Generaal BORGHART.

Niet aan het ligchaam, maar zo veel te meer aan de ziel.

D E O V E R S T E.

Weg met deeze treurige gedachten! Het Krijgsgeluk is een zeer veranderlijk geluk. De
zege-

zegeviering is niet altijd roemwaardig; overwonnen te worden, is in alle gevallen geen schande.

Generaal BORGHART.

ô Mijn Zoon! — Dat geloof ik ook niet.

D E O V E R S T E.

Wees voor het overige geheel buiten vreeze. Gij komt in het huis van iemand die uw Zoon is. Gij kunt daar in gebieden, als of gij in uw eigen huis waart.

Generaal BORGHART.

Juist daarom, mijn Zoon! juist daar over ben ik hier (*hij legt de hand op zijn hart*) zeer diep gewondt. Ach! ik heb zeer veel met u te spreken.

D E O V E R S T E (*tegens de Officieren.*)

Mijne Heeren! gij zult Vader en Zoon wel willen toestaan om eenige oogenblikken met elkander te spreken.

Generaal BORGHART.

Neen, blijft alle hier. Ik wensch niets meer dan mijn hart lucht te geeven; en gij moogt getuigen zijn van het geen ik te zeggen heb. Neemt een voorbeeld aan mij, hoe wisselvallig de krijgsroem is. Veertig roemrijke jaaren, hebben mij voor deeze mijne gevangenschap niet kunnen behoeden.

S T R A A L B E R G,

Mijn Heer, ik ben mede geen van de jongste.
Ik

Ik heb van uwe dapperheid zo dikmaals hooren spreken, dat ik niet kan gelooven, dat een enkelen ongelukkigen dag in staat zoude zijn, om al dien roem te vernietigen. Het is met de eer even zo gelegen als met een zwaare wond; men houdt 'er voor al zijn leven nog een lidteken van.

D E O V E R S T E.

Stel u derhalven gerust, mijn waarde Vader. Zie, hier zijn enkel lieden die u hoog achten; en een Zoon die u altijd het bewijs zijner liefde wil geeven.

Generaal B O R G H A R T.

Als ik het verdien. Zekerlijk is het eene droevige bekentenis; maar zij moet 'er uit. Mijn Zoon, ik heb dwaas gehandeld, toen ik aan den Vorst beloofde, hem uwe vesting in handen te zullen leveren. Wanneer ik mijn eigen wil, mijn eigen doorzicht gevolgd had, dan zou ik mij zeker niet zo zeer overeild hebben om die belofte te doen. Maar een perfoon die mij dierbaar was, die 'er mij toe drong, heb ik te veel gehoor gegeeven. Dit was eene dubbele dwaaling. Gijlieden zijt mannen, en weet wat het te zeggen is, wanneer men eens zijn woord gegeeven heeft. De onvoorzichtigheid komt dan niet verder in aanmerking, en men tracht het onmogelijke dan mogelijk te maaken. Ook ontken ik het niet, dat uwe volstrekte weigering de trotscheid der oude Krijgslieden tegen zich verwekte. De tegenkanting van den Veldmaarschalk EERBURG, zettede mijne drift aan de andere zijde

aan, en dus waagde ik den ongelukkigen aanval op deeze vesting — die ik mij, door een bijzonder toeval misleid, veel zwakker had voorgesteld.

PROOSTDORP.

Vergeef het mij, Mijn Heer! dat ik u in de reden valle. Gij zijt waarschijnlijk, door een geheel valsch en alzins verdicht Ontwerp van deeze vesting, misleid geworden. Nooit had mogelijk een grap zulke ernstige gevolgen.

Generaal BORGHART (*na PROOSTDORP eene wijle stilzwijgend te hebben aangezien.*)

Mogelijk. Doch daarvan spreken wij wel eens op een anderen tijd.

DE OVERSTE.

Neen, niet op een' anderen tijd, maar als het u gelieft, heeden, mijn Vader. Wij moeten toch ééns over dat ongelukkig Ontwerp spreken. Ook weet ik reeds alles.

Generaal BORGHART.

Hoe! — Hemel! waar is CUSTAVUS?

DE OVERSTE.

Ach! die ongelukkige heeft u, en mij, benevens zich zelven, zeer diep gewondt.

Generaal BORGHART.

Hemel! waar is uw Broeder?

DE OVERSTE.

Ik kan noch wil u niet verbergen, dat hij in
de

de gevangenis is. Het behoeft geene opheldering meer : hij heeft het Ontwerp weggenomen ; hij heeft het buiten de vesting bezorgt ; hij heeft in zijne gevangenis reeds alles bekend, en verwacht nu zijne verdiende straffe. Ach ! dit is de ecnige donkere wolk, die tot heeden noch niet is opgeklaard. Laat ons dien ongelukkigen Zoon en Broeder beklagen.

Generaal BORGHART.'

Ja wel ongelukkig : maar niet ongelukkiger als uw Vader. Mijn Zoon, heeden ben ik in uwe handen ; gij kunt dus met mij doen, wat gij goed vindt : maar om onze bloedverwantschap, om uwe en mijne cere, vergeef uwcn Broeder, en laat hem los.

D E O V E R S T E.

Hoc, mijn Vader ! Mag ik dat doen ? Kan ik dat doen ?

Generaal BORGHART.

Nu, wel aan, moet gij straffen, moet gij wraak nemen ; laat dan, zonder wederhouding, alle straffe op mij vallen ; want weet....

D E O V E R S T E.

Neen, mijn Vader, neen, ik verzoek u vriendelijk niet uit te spreken. Ik mag noch wil 'er iets van weeten.

Generaal BORGHART.

GUSTAAF is mijn Zoon, zo als gij ; doch niet zo verstandig en dapper, maar integendeel drif-

tig en onbezonnen; echter is hij niet geheel ondeugend, en in het tegenwoordig geval meer dan de helft te verontschuldigen.

DE OVERSTE.

Vergeef het mij, alle mijne broederlijke liefde heeft op het ernstigste naar ontschuldiging voor hem gezogt, en niets gevonden.

STRAALBERG.

Dat kan zij ook niet, volgens onze strenge krijgswetten.

PROOSTDORP.

Maar toch wel volgens de wetten van het verstand en de billijkheid? Het zou waarlijk al te streng zijn wanneer een Commandant deelen door geenen niet mogt verklaren. Is dat zo; wel nu dan wenschte ik nog heeden mijn Degen af te leggen, en mij, na bekooming van een spoedig ontslag, in het eerste Dorp het beste, bij de Boeren te begeeven, om daar onder wetten te leeven, die met verstand en billijkheid gehandhaafd mogen worden!

Generaal BORGHART.

Heer PROOSTDORP, ik kan u heeden niet anders dan enkel mijne dankbaarheid betuigen: neem dezelve intusfchen aan, en laat het u niet berouwen, om verder de verdediger van mijn armen jongeling te wezen.

PROOSTDORP.

Alles komt aan op den Heer Oversten!

STRAAL-

S T R A A L B E R G.

Wie heeft dat dan ontkend?

P R O O S T D O R P.

En vooral in dit geval. Maar ik heb reeds alles gezegd, Heer Overfte, wat daar van te zeggen is; en nu stel ik mijne hoop en verwachting, op het grondig en befcheiden oordeel, zo als de rechtsgeleerden fpreeken. De kosten heeft uw hart reeds gefchonken.

S T R A A L B E R G.

In den grond geloof ik zelve, dat deeze misdaad eene enkele ligtvaardigheid is, en gevolgelijk zo veel te meer verfchooning verdiend; wanneer maar niet....

P R O O S T D O R P.

Oprecht gefproken, Heer *Major*; heeft deeze zo genoemde misdaad, den geringften kwaaden invloed gehad?

S T R A A L B E R G.

Voor ons zekerlijk niet, dat moet ik toefaan; maar evenwel, Kapitein....

P R O O S T D O R P.

Derhalven is hij ook door zijn *arrest* reeds genoeg geftraft.

S T R A A L B E R G.

Mogelijk: indien de gevolgen geen affchrik wekkend voorbeeld vereifchen.

PROOSTDORP.

De gevolgen? Hebt gij wel bedacht, dat een gelijk geval, eene soortgelijke gelegenheid, waar- schijnlijk in den geheelen oorlog, en mogelijk in geen duizend jaaren, meer voorkomen kan.

STRAALBERG.

Vriend! ik geef mij gevangen. Gij hebt gelijk.

Generaal BORGHART.

Heer Hoofdman! braave man! de Hemel ver- gelde het u. Nu, mijn waarde Overste, geef mij uwen Broeder weder. Gij zeide daar strak, dat ik in uw huis kon gebieden; dit wil ik zeker niet; maar bidden wil ik u, ik ouden man, tot gij mij verhoord.

DE OVERSTE.

Ik weet het niet — mijn hart is zo beklemd — zo bestormd. Laat' mij nog eenige oogenblikken ter overdenkinge over. De lichtvaardigheid mijnes Broeders is zo groot, dat hem een langer *Arrest* meer nuttig dan schadelijk kan zijn.

ZESDE TOONEEL.

De voorige, een OFFICIER.

DE OFFICIER.

Heer Oversten, tegen alle vermoeden is de Veldmaarschalk EERBURG zo even voor de Poort aangekomen.

D E O V E R S T E.

Hoe! Geheel alleen?

D E O F F I C I E R.

Enkel van een' Trompetter vergezeld. Hij verzoekt daadelijk met den Commandant te spreken.

S T R A A L B E R G.

Nu, wat zal dat weder betekenen?

Generaal B O R G H A R T.

Mijn Zoon, wanneer uwe rust, en mijne eer, u dierbaar is, zo sla zijn bezoek heeden af.

D E O V E R S T E.

Sta mij toe, dat ik hem spreke. Hij zal niets van mij hooren, dat den Krijgsman, of de welvoeglijkheid beledigd. (*Tegens den Officier.*) Geleid hem hier. (*De Officier vertrekt.*)

Generaal B O R G H A R T.

Zijn bezoek maakt mij zeer verlegen.

D E O V E R S T E.

Maar de aanleiding daartoe moet toch gewigtig en dringend zijn.

Generaal B O R G H A R T.

Wat zal hij toch anders doen, dan verwijtingen op een slapelen, en u en mij in drift doen ontsteeken? Ik ken zijne hitte.

D E O V E R S T E.

Ik heb hem te vooren niet gevreesd, en ik

M 4 vrees

vrees hem nu nog minder. Ook staat het geheel aan u, of gij hem zien wilt, of niet. Beledigen zal hij u zeker niet.

Generaal BORGHART.

In mijnen toestand is het zeker noodzaakelijk, dat ik hem spreek, hoe zwaar mij dit ook vallen moge. Ik moet nog met hem, zo over mijne Vrouw, als over JULIA spreken.

DE OVERSTE.

Gij hebt gelijk, waarde Vader! Zou het niet goed zijn, wanneer wij hem verzogten, dat hij de Dames bij u liet blijven? Mij zouden zij waarlijk zeer welkom zijn.

Generaal BORGHART.

Dit was juist mijn oogmerk: maar ik durf mij niet vleijen, iets bij hem te zullen uitwerken. Hij is geenszins mijn vriend, zo dat elke gelegenheid hem aangenaam is, welke hem in staat stelt, om mij te krenken. Het voorloopig bewijs daarvan geeft hij reeds door dit zijn bezoek.

STRAALBERG.

Volgens mijn gevoelen kan de Veldmaarschalk de Dames niet wel voorschrijven, waar zij zich willen ophouden.

PROOSTDORP.

Hij moet en zal haar aan ons overgeeven; laat ons daar maar voor zorgen.

Ge-

Generaal BORGHART.

Met ernst zal men weinig bij hem uitrichten.

P R O O S T D O R P.

Wel nu, dan zullen wij spottende ons oogmerk trachten te bereiken.

Z E V E N D E T O O N E E L.

EERBURG, een OFFICIER, de voorige.

E E R B U R G.

Wees gegroet, Heer Overste. (*Hij geeft hem de hand.*) Ziet hoe aangenaam is het, als vrienden bij elkander komen! laat staan als vijanden zulks doen.

D E O V E R S T E.

Het strekt mij tot eer.

E E R B U R G.

Nu van de eer heb ik thans wel: ik denk 'er liever heeden niet aan. — Mijne Heeren! het is mij aangenaam u allen hier nader te leeren kennen, dan het tot heeden geschied is. Ha! daar tref ik reeds kennis aan. Zijt gij het *Major STRAALBERG*?

S T R A A L B E R G.

Om u te dienen, Mijn Heer.

E E R B U R G.

Ik bedank u hartelijk voor uw dienste. Ik heb

heb van denzelfen proeven genoeg gezien , bij den uitval van heeden.

STRAALBERG.

Geen meerdere noch mindere dan mijn pligt van mij eischen.

EERBURG.

En deezen Heer van het Corps Ingenieurs?

PROOSTDORP.

Is Kapitein PROOSTDORP, en mede gered om u te dienen.

EERBURG.

De naam is mij met roem bekend. Maar met uw dienst wil ik mij even zo weinig bemoejen, ten minsten heeden, als met dien van den *Major* STRAALBERG. Een van uwe Satansche Kanonkogels, heeft mij het paard onder het lijf weggenomen.

PROOSTDORP.

Nu, dan zult gij mij zekerlijk wel willen verschoonen, wanneer ik wat te laag gemikt heb.

EERBURG.

Zo! schoon! — En dat? Ha! ha! de Generaal BORGHART! Heer Overste, ik kom mijn beklag doen, over het voorval van heeden. Gij zijt de eerste, die den ouden EERBURG, zijn bezoek heeft afgeflagen.

DE OVERSTE.

Gij zult u wel herinneren, dat ik ten rechten
tijd,

tijd, en zo bescheiden als mogelijk, mij van dat bezoek verschoonde.

E E R B U R G.

Dat verwonderd mij toch: want eigenlijk was het slechts een Famielie bezoek. (*Tegen den Generaal.*) Niet waar? Heer Generaal!

Generaal B O R G H A R T.

Ik verzoek u met mijn noodlot niet te spotten, daar hetzelfde zo bijzonder als droevig is.

E E R B U R G.

Nu, goed: ik zal eens een uitzondering van mijn regel maaken; en niet betaalen wat ik schuldig ben. Maar Heer Oversten, eer ik het weder vergeet, ik verzoek mijn Adjudant eens hier te laten komen. Ik heb hem nodig.

D E O V E R S T E.

Den Heer STORMDAL? Zeer gaarne. (*Tegen een Officier.*) Men laate hem binnen, zo dra hij komt. (*De Officier vertrekt.*)

E E R B U R G.

Ik bedank u voor uwe goedheid. Gij zijt een braaf man, en hebt heeden alle mijne hoogachting, in meer dan eene betrekking, verworven. Doch dat moet ons niet te rug houden, van het noodzaakelijke met elkander te spreken.

D E O V E R S T E.

Geenszins: namelijk in zo verre het met onze wederzijdsche pligten strookt.

EER-

E E R B U R G.

Verwacht van mij niets anders, Mijn Heer! gij hebt mij heeden een gedeelte van mijn best geschut ontnomen. Het spijt mij, maar ik moet mij troosten in mijn verlies. Ik weet dat noch ruiling noch koop hier plaats kan hebben. Maar een ander verlies is den Generaal BORGHART. Ik moet aan mijn Vorst rekening doen, en derhalven verzoek ik, dat hij uitgewisfeld mag worden.

Generaal BORGHART.

Uitgewisfeld? Wij hebben geen een man gevangen genomen.

E E R B U R G.

Dat hebben wij aan uw schoon Ontwerp te danken. Doch, dat zegt niets. Wij hebben van mijne twee laatste belegeringen, nog eene menigte onuitgewisfelde gevangenen, die mij tot last verstrekken, en hunne verlossing met snarte te gemoet zien.

D E O V E R S T E.

Zo verre ik weet is 'er niemand onder, die zulk een hoogen rang, als mijn Vader heeft.

E E R B U R G.

Dat is zo. Maar 'er zijn waaragtig zulke brave lieden onder, als menig Generaal. Bepaal gij zelve hoe veel mannen, het zij Officieren of gemeenen, ik u voor den Generaal moet leveren.

Generaal BORGHART.

Heer Veldmaarschalk! gij begint mij laager te be-

behandelen, dan ik kan dulden. Ik geloof, dat wanneer men van eene uitwisseling spreekt, dat ik dan ook mijne stem mag doen gelden. Ik be-geer niet uitgewisfeld te zijn, door u.

E E R B U R G.

Niet? Dus is uwe gevangenschap u aangena-mer, dan mijne vriendelijke aanbieding?

Generaal B O R G H A R T.

Ik bedank u, en houde het voor het geen het wezenlijk is. Ik zal op zijn tijd, en zo dra het mij goed dunkt, mij zelve op prijs stellen.

E E R B U R G.

Mijn Heer, dat hangt van u niet af.

D E O V E R S T E.

Ik verzoek vriendelijk alle deeze woorden te spaaren over eene zaak, wier beslissing mij alleen toekomt. Van mij moet het afhangen, of ik den Generaal B O R G H A R T wil laten uitwisfen, of niet.

E E R B U R G.

Wanneer gij niet wilt, is dit iets anders; maar ik meende....

D E O V E R S T E.

Neen mijn Heer! ondanks alle hoogachting welke ik voor u hebbe, zo moet ik u dit vol-strekt aflaan.

E E R B U R G.

Maar dan hangt het ook van mij af, wat ik
doen

doen wil, en doen zal. Heer Generaal! uw Cezarin en Dochter zijn in mijne handen. De eerste, zo als gij zelve weet, heeft, volgens haar eigen bekenctenisfe, veel meer fchuld aan deezen mislukten aanflag, dan gij zelve. Ik kan niets minder doen, dan haar morgen naar het Hof te laaten vervoeren.

Generaal BORGHART.

Mijn Heer! deeze firengheid tegens mij en mijne maagen, die u in het minfte niet beleedigd hebben, had ik nimmer van u kunnen verwagten. Maar misbruikt gij uw vermogen niet al te veel, daar mij de handen gebonden zijn? Ik ben heeden gevangen; maar ik zal het niet altijd zijn.

EERBURG.

Dreigingen, Mijn Heer! hebben mij nooit verwaard gemaakt. Ik dacht dat wij elkaar genoeg kenden.

DE OVERSTE.

Wees gerust, waarde Vader! De Veldmaarschalk kan dit onmogelijk in ernst zeggen. Een Krijgsman als hij, zal nimmer de flagen van het ongeluk misbruiken, noch zijne wraake, tegen het onweêrbaar geflachte, doen dienen.

EERBURG.

Gelooft gij dat?

DE OVERSTE.

Zo zeker, dat ik zelfs durf beweeren, dat gij, wegens een voorval dat enkel van het krijgsgeluk af-

afhangt, geheel onbekwaam zijt om wraake te neemen.

EERBURG (*tegen den Generaal BORGHART.*)

Mijn Heer uw Zoon, offchoon hij veel jonger is, dan gij Mijn Heer, heeft mij waarlijk veel beter doorkeeken en beoordeeld. Wel aan; uwe Gemalin is vrij. Ook zal ik JULIA, welke ik als een voortreffelijk Meisjen heb leeren kennen, benevens haare Mama, in goeden welfand, naar haare wooning laten brengen.

P R O O S T D O R P.

En waarom niet liever bij ons, waar de Generaal reeds is?

E E R B U R G.

Dit kan ik u wel in vertrouwen zeggen. Jufvrouw JULIA zal hiertoe bezwaarlijk te beweegen zijn. Offchoon ik nog heeden middag over tafel met haar, op het welzijn van onzen vriend, den Heer Oversten gedronken heb, zo schijnt zij toch eenigen toezin tegen alle vestingen te hebben.

P R O O S T D O R P.

Dat is te zeggen, zekerlijk, naar maate de Commandant is?

E E R B U R G.

Kapitein, ik merk dat alle uwe schooten zeer wel aangelegd zijn.

AGT-

AGTSTE TOONEEL.

Mevrouw BORGHART, JULIA, STORMDAL,
de voorigen.

DE OVERSTE (*verbaast.*)

Ach! Mijn Heer! wat zie ik?

EERBURG.

Nu, Heer Oversten, nu zullen wij zekerlijk met elkander wel verzoenen, nu ik u zulk aangenaam gezelschap bezorg? — Komt nader, Dames, zonder eenige vrees.

JULIA.

Mijn waarde Papa! — Waarde Heer Oversten!
— Maar ik ben te vreedden; ik dank den Hemel, dat ik u beiden in welstand wedervinde.

Mevrouw BORGHART.

Ach! ik kan niet meer. (*Zij valt op een stoel neder.*)

DE OVERSTE.

Waarde JULIA, zie daar reeds een der voortreffelijke voorzeggingen half vervuld: De *Eer* en de *Toekomst* hebben mij niet verlaaten.

JULIA.

Dan zal de andere helft u zeker niet misgaan.

PROOSTDORP (*ter zijde tegen STRAALBERG.*)

Hoort gij wel? Het Billet?

EER-

E E R B U R G.

Nu, Dames, nu moet gevat. Daar de Overste mij met zo veel vriendschap heeft ontvangen, hoe zal hij dan de vrouwelijke schoonheid en moed niet ontvangen?

Mevrouw BORGHART.

Ik ben buiten mij zelve!

Generaal BORGHART.

Maar mijn waarde, s'chep toch moed: ik ben immers fris en gezond!

Mevrouw BORGHART.

Ach! Ach! welk een moeilijk bezoek!

J U L I A.

Lieve Mama, in lange niet zo moeilijk als het vorige.

Mevrouw BORGHART.

Zo als Gij het begrijpt!

D E O V E R S T E.

o Mevrouw! het slimste is voorbij. Laat mijn verzoek zich met dat van mijnen Vader vereenigen, en wees bedaard. Gij hoopte zeer veel van uw eerste bezoek; doch het lot was ons beiden tegen. Thans geniet ik uw tweede bezoek, en ik hoop dat gij in hetzelfde uwe te vredenheid zult doen blijken.

Mevrouw BORGHART.

Mijne te vredenheid? Had ik mij kunnen

VI. DEEL.

N

voor-

voorstellen, of had ik kunnen droomen, dat wij in zulk een rampzaligen toestand voor u verschijnen zouden?

DE OVERSTE.

Geloof mij, de tusschentijd heeft uwen toestand zo weinig verergerd, als hij den onzen iets heeft verbeterd.

Mevrouw BORGHART.

ô Dat mag wel vleien, ten ontijde, genoemd worden. Niets verergerd? Nu, JULIA, zie ik 'er niet vreeslijk uit? — Maar ik zou van de schrik hebben kunnen dood blijven. Het geval was al te wreed. Welke menschen, zijn die Krijgslieden! Daar vliegen zij op en door elkan- der, even als woeste lieden. Waarlijk, ik had mij de zaak zo erg niet voorgefeld.

Generaal BORGHART.

Ach! had gij dit gedaan!

Mevrouw BORGHART.

Heer Generaal, daar eischt gij waarlijk te veel van mij. Het is de eerste storm die ik in mijn leven heb bijgewoond; en die ik nooit meer hoop te zien. Ik zal 'er mij in het vervolg wel voor wagen.

E E R B U R G.

Zeer wel. De Dames hebben, in 't algemeen, bij elken storm, een hun eigen zijnde, ongeluk.

Mc-

Mevrouw BORGHART.

Mijn arme Gemaal! gij zijt daar nu gevangen, geflagen! Heer Overste! gij hebt zeer veel gewaagd. Het is een geluk voor u, dat het zo afgelopen is. (*Tegen EERBURG.*) Maar wat zullen wij nu, met onzen armen Generaal, doen?

E E R B U R G.

Wat gij met hem doen zult? Ik ben geen Profeet. Maar wilt gij hem zo lang gezelschap houden, tot dat de omstandigheden veranderen, dat staat aan u.

D E O V E R S T E.

Dat is braaf, Heer Veldmaarschalk! Nu Mevrouw, kunt gij niet besluiten, om ons nog eenigen tijd de eer van uwe tegenwoordigheid te gunnen? Gij zult hier kunnen bevelen, als of gij in uw eigen huis waart.

Mevrouw BORGHART.

Hoe! in deeze ellendige vesting? Opgesloten als een Krijgsgevangen.

Generaal BORGHART.

Wederhoud u niet, Mevrouw. Gij hebt mij, zedert eenigen tijd, zo veele proeven van uwe goedheid gegeven, dat ik mij tegens deeze gewapend hebbe.

Mevrouw BORGHART.

Nu, daar ziet men de hardvogtigheid van het mannelijk hart. Onbuigzaam in vreugde en in

leed. Maar laat dat zijn. Heer Generaal! gij zult zien, tot hoe verre mijne vriendschap voor u gaat.

Generaal BORGHART.

Nog eens, wederhoud u niet, Mevrouw?

Mevrouw BORGHART.

Ja, ja, ik en JULIA zullen bij u blijven, tot men u uitwissfeld. Gij staat dit ons immers toe, Heer Overste?

DE OVERSTE.

Zo als ik reeds gezegd hebbe, met het grootste vermaak. Nu, mijn waarde JULIA, ben ik zeer te vreden, dat gij mijn bloemperk in uw voorgaand bezoek, niet verwoest hebt.

JULIA.

Zekerlijk dat met Jasmin, Roozen en Laurieren?

Mevrouw BORGHART.

Mijn Hemel! Meisjen, begint gij al weêr van uw' Kruidtuin te praaten! Heer Generaal, ik zie u jongste Zoon niet. Waar is GUSTAVUS?

Generaal BORGHART.

Ach! welk een droevig herdenken! Hij is ongelukkig.

Mevrouw BORGHART.

Hemel! wat is het? Wat is 'er met hem gebeurd?

Gene-

Generaal BORGHART (*tegen den Oversten.*)

Mijn Zoon, mag ik niet nog eens voor hem spreken?

MEVROUW BORGHART.

Hemel! Hij is immers niet gewond, of dood?

D E O V E R S T E.

Niets minder dan dat; hij is enkel — in de gevangenisfe.

J U L I A.

Ach! Heer Overste, gij hebt mij ontzaglijk doen schrikken. Ik wil toch niet hoopen....

MEVROUW BORGHART.

In de gevangenis! Hoe! de eene Broeder laat den anderen Broeder in de gevangenis zetten! Dat is zekerlijk, wegens dat noodlottig Ontwerp van de vesting. Ik wenschte wel dat hetzelfde, met den tekenaar 'er van, in het midden der Zee lag.

PROOSTDORP (*ter zijde tegen STRAALBERG.*)

Wel vervloekt! en ik kan niet zwemmen.

JULIA (*tegen den Oversten.*)

Ik besluit uit uw stilzwijgen, dat mijne Moeder het ongelukkig geheim heeft geraaden. Maar Heer Oversten, wanneer gij nog eenige achting voor mijne bede hebt, zo vergeef het hem, en vergeet het. Hebt gij deeze achting al niet voor mij, zo heb ten minsten medelijden.

DE OVERSTE.

ô Mijn waarde! ik heb zelfs liefde voor mijn Broeder — maar....

MEVROUW BORGHART.

Maar, Heer Oversten, het was immers niet wel van u gedaan, dat gij ons door dat Ontwerp zo om den Tuin liet leiden. Dat gedaan is, is zekerlijk gedaan; maar wanneer gij geheel en al met ons wilt verzoenen, zo laat den armen GUSTAVUS los; en dat nog heeden.

EERBURG.

Daar *protesteer* ik tegen, want dan zal hij mogelijk nog eenige Schildwachten, in den nacht, van mij in de vesting haalen.

DE OVERSTE.

Waarlijk, mijne verlegenheid is groot.

JULIA.

Maar BORGHART! zijn wij dan in eene mindere verlegenheid?

DE OVERSTE.

Hij lijdt niet onverdiend. Intusfchen, wanneer ik alle de omftandigheden te famenneeme — dan zou ik wel lust hebben, om de neiging van mijn hart nog eens te volgen.

PROOSTDORP.

Gewonnen! gewonnen! Daar heb ik alleen op gewagt. Heer Overste! mag ik uw Broeder hier haalen?

Me-

Mevrouw BORGHART.

Ja zeker, ja; vlieg, op mijn woord. Niet waar, Heer Overste?

Generaal BORGHART.

Nu mijn Zoon, wees grootmoedig.

E E R B U R G.

Heer Overste, offchoon ik mij niet inlaat in de zaak, en of ik dezelve raaden kan of niet; zo moet ik u zeggen, dat het toch uw Broeder is. Ik zie, dat gij zelfs 'er onder lijdt, en derhalven bid ik u ook voor hem.

D E O V E R S T E.

Wel aan, ik sta het toe. Hij moge het u dank weten.

P R O O S T D O R P.

Nu spoedig! in twee sprongen heen, en in twee weër te rug.

N E G E N D E T O O N E E L.

Mevrouw BORGHART, JULIA, de Generaal
BORGHART, EERBURG, STRAAL-
BERG, STORMDAL, de Overste
BORGHART.

E E R B U R G.

Mijn Heer STORMDAL, hebt gij het bewuste medegebragt?

STORMDAL.

Ja, Mijn Heer! (*Hij geeft hem eenige Papieren.*) Hier is alles bij elkander.

EERBURG.

Ik kan mij onmogelijk onthouden, om u met een aangenaam nieuws te verraschen. Deeze dag schijnt waarlijk tot iets buitengemeens bepaald te zijn.

MEVROUW BORGHART.

Nu? Toe zeg het mij. Gij hebt mij nieuwsgierig gemaakt.

EERBURG.

Deeze papieren, Heer Oversten! verzekeren mijne verwagting, dat wij als de beste vrienden van elkander zullen scheiden.

DE OVERSTE.

Nu, dat zou buitewoon genoeg zijn!

EERBURG.

Dat is het ook. Naauwelijks waren mijne Troepen weder in het Leger te rug, wanneer ik een *Courier* ontving, die mij deeze papieren ter hand stelde. Jammer is het, dat hij niet een paar uren vroeger is aangekomen! Onze Krijgsraad meld mij, dat in gevolge den voorflag tot vrede, de onderhandelingen daar over een aanvang zullen neemen.

JULIA.

Ach! dat is een hemelsch bericht!

EER-

E E R B U R G.

Dat 'er van nu af aan een stilstand van wapenen plaats heeft, en dat de vijandelijkheden aan beide zijden moeten ophouden.

J U L I A.

Den Hemel zij dank, dat deeze droevige Oorlog eindelijk haast een einde zal neemen.

D E O V E R S T E.

Mijn Heer! dit bericht zou mij verheugen, maar het is nog wat te vroeg.

E E R B U R G.

Hier hebt gij de verzekering, dat een Minister van uwe Republiek, reeds bij ons Hof is aangekomen. Begeert gij nog meer bewijs?

D E O V E R S T E.

Het kan zijn. Maar ik heb nog geene bevelen, die de voorigen doen ophouden.

E E R B U R G.

En derhalven zoudt gij wel lust hebben om nog eens met ons te dansen?

D E O V E R S T E.

Een man als gij, behoef ik noch *ja*, noch *neen* te zeggen; en evenwel verstaat gij mij volkomen.

Mevrouw BORGHART (*tegen* JULIA.)

Ach! welk eene vreesfelijke koelheid heerscht 'er bij die Krijgslieden!

EERBURG.

Gij zijt een braaf en dapper man! Gij verdiend alle mijne hoogachting, en zijt dit zo wel verdiend genoeg en volkomen waardig. (*Hij overhandigd hem een gesloten brief.*) Zie daar, Mijn Heer! In mijnen brief is ook deezen, door den Minister van uw Gemeenebest aan u geschreven, ingeflooten. Lees hem, en twijfel niet langer

DE OVERSTE (*Hij opent den Brief en leest dien.*)

„ Nadien tegenwoordig de beste hoop op een „ nabijzjnden vrede, voor handen is, zo zult „ gij van nu af aan alle vijandelijkheden staaken, „ zo als ons van des vijands zijde ook alle verze- „ kering is gegeven. Het is op uitdrukkelijk „ bevel van den Souverain, dat ik dit ter uwer „ kennisse brenge, en wel door middel van den „ *Courier*, die aan den Veldmaarschalk EERBURG „ gezonden wordt.

Ik ben, enz.”

Ik ken hand en zegel al te wel, om eenigzins te twijfelen. Alles is in orde.

STRAALBERG.

Nu, dan is de *Komedie* uit. Ik steek den Degen even zo gaarne in de schede, als ik hem 'er uithaale.

JULIA.

Nu, waarde Mama, nu kunt gij u toch verheugen. Dat is waarlijk een uitmuntend bericht.

Me-

Mevrouw BORGHART.

Het is niet onaangenaam, dat moet ik be-
kennen.

Generaal BORGHART.

Ik wensch u geluk, mijn Zoon, met uwe na-
bij zijnde, en zo welvendiende rust.

D E O V E R S T E.

Ik aanvaarde deezen wensch, doch alleen on-
der die voorwaarde, dat gij deeze rust met mij
gelieft te genieten. Wat dunkt u? Wanneer gij
uw ontslag verzogt, en wanneer wij dan, alle te
famen, Ouders en Kinderen, eens in vrede en
rust bij elkander gingen woonen.

Mevrouw BORGHART.

Zo maar in eens! — En dan op het midden
van den weg tot roem, te blijven stil staan?

E E R B U R G.

Ziet eens om, Mevrouw! wij zijn reeds aan
het einde.

Mevrouw BORGHART.

Ik ben raadcloos.

LAAT-

L A A T S T E T O O N E E L.

De voorige, P R O O S T D O R P, de Luitenant
B O R G H A R T.

P R O O S T D O R P.

Hier breng ik u mijn vriend, den Luitenant
B O R G H A R T.

D E O V E R S T E.

Ach! waarde P R O O S T D O R P! ik heb u iets nieuws
te melden, dat uw hart met genoeg zal ver-
vullen.

P R O O S T D O R P.

Ik zal ook dat met dankbaarheid verneemen:
gij kent mij reeds.

D E O V E R S T E.

Hoor dan! De Vreede is zo goed als zeker.
Alle vijandelijkheden houden op; ik heb een uit-
drukkelijk bevel daartoe ontvangen.

P R O O S T D O R P.

Hoe! Spot gij 'er mede?

S T R A A L B E R G.

Neen, neen mijn vriend, het is zo. Bewaar
nu uwe Kannonnen maar tot op het feest van
den Vreede.

P R O O S T D O R P.

Nu dat mag waarlijk wel heeten: onverwachts
komt het toch eindelijk.

De

De Generaal (*tegen den* LUITENANT.)

Welkom, ten derdenmaale, waarde GUSTAAF!
Nooit waart gij mij zo welkom als heeden. Thans
zien wij elkander weder!

D E L U I T E N A N T.

Ach! mijn Vader! wat komt mij alles hier
veranderd voor? — Ik beef — en worde
fchaamrood.

Mevrouw BORGHART.

Wees onbevreesd, BORGHART, gij zijt vrij. Ik
heb voor u gesproken. Treed vrij nader. Heer
Overfte, ontflaat toch dat goede kind.

D E O V E R S T E (*lagchende.*)

Mevrouw! gij hebt dat reeds gedaan.

Mevrouw BORGHART.

Maar, plechtigheden, weet gij, moeten ook
plaats hebben.

D E O V E R S T E (*met ernflice tederheid.*)

Broeder!

D E L U I T E N A N T.

Doet met mij wat gij wilt; ik onderwerp mij
aan alles, en heb alles verdiend. Maar befchaam
mij niet meerder, als ik het reeds ben. Ik heb
mijn roes uitgeslaapen. Ik koom mij zelve af-
fchuwelijk voor. Lieve Vader! waarde Broeder!
vergeef het mij, zo ik iets deed het geen mijnen
naam en karakter onteerde.

Ge-

Generaal BORGHART.

Vergeeft gij het mij zelf' waarde GUSTAVUS! De Vader deedt een misftap, en de Zoon struikelde. Buiten de grootmoedigheid van uwen Broeder, waren wij beiden zo ongelukkig, dat men met mocite kan bepaalen wie het ongelukkigfte zoude zijn.

DE OVERSTE.

Genoeg, genoeg, daar van. GUSTAAF! gij zijt vrij. (*Hij geeft hem zijn Degen weder.*) Neem, aan, maar neem hem aan, als van een Vriend, die alleen uw welzijn bedoelde.

DE LUITENANT (*den Overften omhelzende.*)

Lieve, grootmoedige Broeder! ik heb misdaan! helaas! ik voel het. Maar den Hemel zij dank, ik voel ook dat ik mij kan verbeteren. — Waarde Vader! thands ben ik weder den uwen. — Ach! Heer PROOSTDORP!... Kunt gij, kunt gij het mij ook vergeeven?

PROOSTDORP.

Al had gij mij waarlijk beleedigd, dan moest ik het reeds vergeeten hebben.

EERBURG.

Gij zijt uitmuntende lieden, dat moet ik kennen. Waarlijk, zo veel genoeg dacht ik in geene vesting te kunnen fmaaken. 'Er ontbrekt mij nu niets meer, dan nog een.... ik weet wel wat.

D E O V E R S T E.

Gij moogt volkomen staat maaken, op alles wat in mijn vermogen is.

E E R B U R G.

Dat verstaat zich van zelfs. Ha! ha! ha! 't is kluchtig genoeg, waarlijk. — Maar gij zijt eerst de derde persoon in het Spel. Voor eerst voeg ik mij, bij u, Mevrouw! Ik kan het uit de oogen van den Oversten; en uit die van uwe Dochter JULIA volkomen leezen, dat zij eindelijk eens uit de ijzeren vuisten van den Krijgs-god, in de streelende armen van de Godin der liefde, wenschen over te gaan. Uwe toefstemming alleen ontbreekt 'er aan.

Mevrouw B O R G H A R T.

Mijn Heer! .... ik verwonder mij.... welk een inval! De wending die gij aan de zaak geeft, is zeker fijn genoeg, maar....

E E R B U R G.

ô Om de wendingshalve! Maar ik bid u, welke zwaarigheden zoud gij nu nog verder kunnen maaken?

Mevrouw B O R G H A R T.

De Overste heeft mijn verzoek toch ook on-verhoord gelaaten.

D E O V E R S T E.

Dwang is geen oogmerk. Ik durf het aan uw eigen oordeel zeer wel overlaaten, om mijn lot en

en mijn' wil, van elkanderen te onderscheiden. De ongelukkige (en dit was ik toch heeden in allen gevalle,) verdiend medelijden en geen wraak.

Mevrouw BORGHART.

Dat is alles ligt gezegd : het klinkt ook zeer fraai ; maar, maar, ik ben zeer nabij geweest, om een zwaaren eed te doen, dat JULIA nimmer de uwe zoude worden.

E E R B U R G.

ô Zweeren komt daar bij in 't geheel niet te pas. Gij hebt zeer wel gedaan, door u voor dien eed te hoeden. Zo als gij ook altijd, als eene braave Vrouw doet, door denzelfven, wanneer hij gedaan is, te volgen.

Mevrouw BORGHART.

Mijn Heer ! wat dat betreft....

E E R B U R G.

Ik weet wat ik zeg. Gij zult mij toch niet in de pekkel laten ?

Mevrouw BORGHART.

Ja, ja, ik merk het wel. Maar vleijerijen zullen ons vrouwen, nooit beweegen.

Generaal BORGHART.

Verzoeken toch wel ? En vooral wanneer dezelfde strekken om billijk en rechtvaardig te zijn. Mijn waarde ! wanneer gij uwe stem geeft, dan maakt

maakt gij mij, dan maakt gij onze Kinderen, volkomen gelukkig.

MEVROUW BORGHART.

Nu, wel aan dan — het moge dan zwakheid, of goedhartigheid heeten! Heer Oversten, ik zal uw huwelijk met mijne Dochter niet langer tegen staan. Maar het is toch zeer zonderling, en zal opzien baaren. — Alles hangt nu van JULIA af.

D E O V E R S T E.

Dank zij u gezegd, waarde en lieve Mama. Nu, mijne zo zeer geliefde JULIA; de *Eer* en het *Toekomstige* hebben het hunne reeds gedaan: wat zegt nu de *Liefde*? (*Hij bied haar de hand.*)

J U L I A.

De Liefde? ô Die verraderesse! (*Zij reikt hem de hand.*) Zij zegt, dat ik van nu af aan, altijd de uwe zal zijn.

E E R B U R G.

Bravo? Bravo! Geniet wat ik u wensche, waardig paar! en dan zult gij zeker gelukkig zijn. Heer Overste, ik vertrek daadelijk naar het Leger: maar dit zegge ik u, dat ik heeden avond bij u koom eten, en dat gij mij niet vóór middernacht kwijt raakt.

210 DE BELEGERING. VIJFDE BEDRIJF.

STRAALBERG (*de hand van PROOSTDORP
vattende.*)

Ô PROOSTDORP! welk een genoeg! *Bravo!*
Bravo! Het Treurspel is in een Blijspel veranderd!

PROOSTDORP.

Ja; en de tijtel daarvan is: *de Eer* en *de Liefde.*

E I N D E.

DE

DE TE LEURGESTELDE
VERLEIDER,
OF DE
SCHIJNDOODE.
TOONEELSPEL.
IN DRIE BEDRIJVEN.

Onder de Spreuk

Per haec ad altiora.

P E R S O O N E N .

De Baron VAN LINDEN.

SOPHIA VAN LINDEN, zijne Gemalin.

FREDRIK, haar Zoon.

HENRIETTE een Wees, door SOPHIA opgenomen.

JULIA, Zuster van SOPHIA.

EDELHART, Dorpspredikant.

De Schoolmeester.

Een Doctor.

CHRISTINA, eene jonge Boerin.

ALIDA, eene jonge Vrouw.

ROBBERT, Bediende van den Baron.

FRANS, Bediende van FREDERIK.

CHRISTIAAN.

KLAAS.

FRANS.

CORNELIA. } Boerinnen.

MIETJEN. }

Boeren en Boerinnen.

Het Tooneel is op het Lusthuis van den Baron.

DE WED. J. VAN DER WOUDE.

ô Hemel! wees ons genadig! Het spookt, het spookt, ...

DE ST. GEORGESEKERK, IIIe DEEL, XIIIe STUK.

V O O R R E D E.

Dit stukjen heeft in volgend verhaal zijnen oorsprong.

„ Eene Dame in Parijs, welke men voor dood
„ hield, werd met een kostbaaren ring aan
„ den vinger begraaven. Een bediende, welke
„ zich denzelve wilde eigen maaken, besloot,
„ des nachts, zich in het graf, waarin de
„ kist geplaatst was, te begeeven. Bij de ope-
„ ning van dezelve vondt hij de hand zoodanig
„ gezwollen, dat hij den ring 'er niet kon af-
„ trekken, en was dus in de noodzaakelij-
„ heid, wilde hij zijn oogmerk bereiken, den
„ vinger aftefnijden. Nauwlijks eene insnede
„ gedaan hebbe, geeft de Dame, een ver-
„ schrikkelijke gil, waarvan de dief zoodanig
„ schrikte, dat hij levenloos op den grond ne-
„ derviel.

„ Juist was het vroegmis — de Munniken
„ hooren in het graf weenen, — vinden de Da-
„ me bij zich zelf gekomen, en den knecht zon-
„ der eenig teken van leven. Men bracht haar
„ naar haare wooning, waar zij welhaast
„ geheel herstelde, daar integendeel de schrik
„ den dief werkelijk gedood had (*).

Hoe zeker men ook van het bestaan der schijn-
dooden overtuigd zij, nog nergends in ons Va-
derland, voor zoo veel mij bewust is, word 'er,
door het oprichten van doodenhuizen, of het in-
't werkstellen van andere middelen (†) voor
hun

(*) Z. der vernunftige DORFFARRER. Zurich 1791. p. 244.

(†) In het Leipziger Intelligenzblatt von Jahr. 1781. p.

hun behoud gezorgd. Zal dan dit stukjen meer doen, dan de schriften van beroemde Geleerden? — Neen zeker; maar veelen, die van hunne werken verslooken zijn — die, ja weeten: 'er zijn schijndooden, doch dit ook bij het weeten enkel laten berusten: deeze kunnen mischien hier door erinnert worden, dat zij toch vooral hunne lijken niet te spoedig, — niet op de gewoone doodsteken alleen vertrouwende — doen begraaven.

Wat de bewerking van mijn stukjen betreft; ieder zal mij toestaan dat het onderwerp zeer moeilijk was — dat ik 'er veele en groote Episoden bij nodig had, welke echter meest ingericht zijn, om het beminnelijk Charaëter van SOPHIA te doen uitblinken, en dus den indruk van het onderwerp te vermeerderen. Wanneer de feilen, welke 'er in gevonden zullen worden, mij op eene heusche wijze worden onder't oog gebracht, zal mij zulks niet dan aangenaam zijn.

SOPHIA heeft alles gehoord, wat bij haar vermeend lijk gesproken werd, zonder eenig teken van leven te kunnen geeven. Dit zal veelen onwaar[schijnlijk] voorkomen, echter steunt het op de ondervinding. Men zie het Algemeen Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak p. 563. en der vernunfste DORFFARRER p. 245. welke uit de vorlesungen uber gerichtliche Arzenijkunde van den Geheimen Hofraad DELIUS, een soortgelijk voorbeeld aanhaald.

Leijden den 30 Mei 1797.

DE

385. in voornocnde werk aangehaald, wordt nog een ander behoedmiddel, als het oprichten van doodenhuizen, opgegeeven, 't welk zeer gemaklijk te gebruiken zijn zou, zo men de dooden op Kerkhoven begroef. Men vindt 'er een beschrijving van op p. 249 in de noot, van den FARRER.

DE TE LEURGESTELDE
VERLEIDER,
OF DE
SCHIJNDOODE.
TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRIJF.

Een Bosch nabij het Landhuis.

EERSTE TOONEEL.

EDELHART, HENRIETTE.

EDELHART.

Uwe traanen zijn tekens van een dankbaar hart; maar HENRIETTE! maatig uwe droefheid — onderwerp u.

HENRIETTE.

Ik mor niet, Eerwaarde Heer! — maar, kan ik mijne droefheid maatigen? Heb ik dan mijne Moeder niet verloren?

EDELHART.

Ja, billijk trest u dit verlies, doch HENRIETTE!

eene onmaatige droefheid is, zo niet misdaadig, echter steeds laakbaar, hier door kunt gij u buiten de mogelijkheid stellen, uwe pligten te vervullen, en 't was immers om die te leeren kennen om die te leeren betrachten, dat de goede hemel u zulk een braave voedster gaf. Elke pligt, welke gij door uwe toemloozc droefheid verzuimt, maakt u ondankbaar jegens die goede Vrouw, wier verlies gij betreurt.

H E N R I E T T E.

De Hemel behoeft mij, dat ik ooit moedwillig mijne pligten zou verzuimen; maar kan men dan, naar willekeur, zijne droefheid verminderen?

E D E L H A R T.

Niet op eens, lief Meisjen! een treffend verlies, een onverwacht geluk, eene onverdiende, bijtende belediging, brengen op eens onze hartstochten in eene hevige werking, waardoor wij niet zelden in gevaar zijn tot buitenspoorigheden overteslaan. En waardoor moet men dit gevaar vermijden? — Door van jongs af te zorgen, dat het verstand boven de hartstocht zij — ten minsten dat het spoedig den teugel herneeme, wanneer treffende gevallen hem dien somtijds uit de hand wrong — waarlijk HENRIETTE! alleen dan is de ziel kalm, wanneer al haare handelingen door het verstand bestuurd worden.

H E N R I E T T E.

Ach! wat moet ik doen? Mijne geheele ziel krint

krimt weg van weêdom, mijn verstand wil niet werken.

E D E L H A R T.

Kan niet werken, dewijl de hartstocht het reeds onderdrukt heeft. Zien wij, of wij het van zijn juk verlossen kunnen. 'Er is, lieve HENRIETTE! op deeze waereld zeer veel goeds te genieten, niet waar? —

H E N R I E T T E.

Veel, zeer veel; zo men slegts geleerd hebbe, wat goed zij. Hoe gelukkig was niet de zalige Mevrouw VAN LINDEN als zij den hongerigen gespijsd, en den dorstigen gelaafd had — als de verlaatene Weduwe haar zegende, en de Vaderlooze zuigeling haar toelagchte. — Ja, dit is goed, dit is waar geluk; wel hem, die 't weet te schatten!

E D E L H A R T.

Het is echter met veel onheil — met veel ramp vermengd. — Een ondankbaaren haat zijnen weldoener, dit smart den braaven man — 'er zijn veele booze menschen, die geen waar geluk beminnen, en anderen in deszelfs genot stoorén; dit kost hem traanen — hij poogt hen te verbeteren, maar hij word uitgejouwd en gelasterd; dit griest hem. Voor hoe veel geluk wij hier ook vatbaar zijn, HENRIETTE! hier word de deugd niet geheel beloond.

H E N R I E T T E (*levendig.*)

Doch dáár, waar geene onheilen meer zijn, —
O 5 waar

waar geene misdaden stand grijpen, — waar de tederste panden niet van elkander gerukt worden, daar zal zij beloond worden — daar zal zij boven de ellende zijn, welke haar hier zoo beknelde.

E D E L H A R T.

Maar ook deeze ellende, lief Meisjen! is zegen voor het menschedom.

H E N R I E T T E.

Zegen voor het menschedom!

E D E L H A R T.

Wat zou geluk voor ons zijn, zo 'er geen ellende was — wat prijs zouden wij 'er op stellen, zo wij nooit ongeluk gekend hadden — en het nimmer kosten leeren kennen? HENRIETTE! ons leven zou een redenloos genot zijn van dingen, wier waarde wij niet achten zouden. Geloof mij, onheilen, verdrukkingen, misdaden zelf, hee vaak zij ook de geesfels des menschedoms genoemd worden, zijn zegeningen in de wijze hand des Hemels. — Zij versterken de deugd des verstandigen — zij zijn de trappen tot zijn geluk, hoewel zij hem dikmaals traanen uit de oogen persen; dan HENRIETTE! de dag breekt aan, waarop de liefderijke hand des Hemels deeze traanen zal doen opdroogen — waarop al die rampen eindigen — deeze dag verwacht gij nog, voor uwe voedsfer spreidt hij reeds het luisterrijkst licht. HENRIETTE! hier aan twijfelt gij immers niet?

HEN-

HENRIETTE.
 Hoe zou ik dit kunnen?

EDELHART.

En blijft maateloos bedroefd?

HENRIETTE.

Maar heb ik haar evenwel niet verlooren?

EDELHART.

Immers de eigenliefde mag u niet omtrend anderen onrechtvaardig maaken, en gij wilt immers het geluk, het flooreloos geluk uwer weldoenster niet betreuren? — 't Is waar, gij hebt veel verlooren, alle onze Dorpelingen hebben veel verlooren, maar die zelfde Hemel, die u en hen een MEVROUW VAN LINDEN gaf, leeft nog, en zal zijne kinderen niet hulpeloos laten.

HENRIETTE.

Lieve Domine! gij overtuigt mij, — ik wil, ik zal mijne droefheid maatigen.

EDELHART.

Goed. ô De mensch kan veel als hij maar wil. Ik moct u nog iets zeggen, 't geen u in uw voorneemen zal sterken. Toen gij een arm verlaaten weesjen waart, heeft de zalige SOPHIA VAN LINDEN u opgenoomen — voor u gezorgd, gelijk eene verstandige moeder zorgt voor haar eigen kind.

HENRIETTE.

Ja, ja, dat heeft zij.

EDEL-

E D E L H A R T.

Hier voor zijt gij dankbaarheid schuldig, en zult die gaarne betoonen.

H E N R I E T T E.

Ô! Eeuwig zal ik haar zegenen.

E D E L H A R T.

Maar dit is niet genoeg. — Uwe voedster zelve kunt gij thands geene dienstbewijzingen meer betoonen; doch, zo gij, naar uw vermoegen, haar in menschenliefde nastreeft, zoo veel gij kunt ongelukkigen helpt, en bedroefden vertroost, dan zullen veelen haare nagedachtenis zegenen, om dat zij u tot zulk een edel mensch gevormd heeft; en, HENRIETTE! zo zij dan uit de plaats der gezaligden op u kan nederzien, zal zij den Hemel den vurigsten dank toezwaaijen, om dat Hij u tot haar voerde, toen gij van elk verlaaten waart.

H E N R I E T T E.

Welk een zucht tot weldoen doet gij in mij ontstaan; doch wat? waar kan ik helpen? ik — een arm Meisjen? —

E D E L H A R T.

Met geld kan men veel doen, maar zonder ook veel. Wat baatten u rijkdommen als eene Weduwe over 't verlies van haaren Echtgenoot treurt? — Wanneer eene Moeder haaren gestorven zuigeling met tranen besproeid? — Gij kunt vertroosten, raadgeeven, helpen, en —
mis-

mischien eenmaal een braaf man gelukkig maaken.

HENRIETTE.

ô! Konde ik slegts veelen menschen nuttig zijn!

E-DEELHART.

Zoek naar die gelegenheden en neem de gevondene waar. ô Gij weet niet hoe veel nut gij op een dag sichten kunt. -- Nu, lieve JETJEN! ik kan u thands niet langer onderhouden; verscheiden bezigheden roepen mij, vaarwel! -- Tot na den middag.

HENRIETTE.

Vaarwel, Eerwaarde Heer! Ik dank u voor uwe lesfen. (*Zij kust zijne hand en ziet hant een wijl na.*)

T W E E D E T O O N E E L.

HENRIETTE alleen. (*In traanen uitbarstende.*)

Kon ik dezelve slegts betrachten! o Moeder! -- Weldaadige Voedster. Ik wil uwe zaligheid niet flooren. -- Ongelukkige HENRIETTE (*zij gaat zeer treurig heen.*)

DER-

DERDE TOONEEL.

FRANS, ROBERT, (*van een andere zijde uitkomende.*)

ROBERT.

Nu, nu zijn wij hier; wat hebt gij nu voor te slaan.

FRANS.

Ik kan goud maaken.

ROBERT.

Gij hebt mij toch wel niet medgetroond hoop ik, om uwe zotternijen aantehooren.

FRANS.

Neen, maar luister. Wij zijn altijd goede Cameraads geweest, zuur en zoet hebben wij altijd trouw gedeeld. — Thands heb ik iets op 't oog, dat ons een paar handen vol goud zal bezorgen.

ROBERT.

En op eene eerlijke wijze?

FRANS.

Op eene eerlijke wijze? .... Ja, zoo taamelijk. Luister: Hebt gij Mevrouw al gezien, na dat zij gekist is.

ROBERT.

Ja, nu?

FRANS.

En haar rechtchand ook?

ROB-

R O B B E R T .

Ja, wat wilt gij nu met die rechthand?

F R A N S .

Die bevat al ons heil; zij heeft dien kostelijken juweelen ring nog aan den vinger, en de genadige Heer wil dat zij 'er mede begraaven worde.

R O B B E R T .

Nu, daar zullen de wormen veel aan hebben.

F R A N S .

Juist om dat ik begreep, dat deeze geen liefhebberij in ringen hebben, wil ik dit verhoeden — 'er hem afnemen, en bij den Juwelier 'er handen vol geld voor haalen. — He!

R O B B E R T .

Van mijnent wegen, maar ik wil niet deelen.

F R A N S .

Waarom niet?

R O B B E R T .

Waarom niet? — Wijl ik geen gelegenheid heb om gehangen te worden.

F R A N S .

Daar hebt gij ook in 't minst geen nood van, wij necmen hem niet eer voor dat de ontdekking is onmoogelijk geworden.

R O B B E R T .

En wanneer dan?

F R A N S

F R A N S.

Als de kist toegemaakt is, ontschroeven wij hem weder, neemen den ring en doen een godsdienstig werk, want de schrift zegt: naakt zijt gij de waereld ingekomen, naakt moet gij 'er ook weder uit.

R O B B E R T.

Een godsdienstig werk, bij mijne arme ziel.

F R A N S.

Nu, ten minsten een profijtelijk werk. Het is een ring — een ring, die den grootsten sijnbaard in verzoeking zou brengen.

R O B B E R T.

Ja maar 'er is te veel gevaar mede gepaard, gij weet hoe veel de Baron is met het lijk van Mevrouw te laten zien. Als de minste van 't Dorp kwam, zou hij, op zijn begeeren, de kist weer doen openen.

F R A N S.

Wel nu, men zal haar toch niet betasten.

B O B B E R T.

Neen, maar zoud gij denken, dat het niet in 't oog, zou loopen of 'er de ring was of niet: te meer, daar het haare trouwring is, gelijk Jufvrouw HENRIETTE mij verteld heeft? Was het een gemeen hoepringetjen....

F R A N S.

o Gij ijzeren kop! Als de kist eens geslooten is,

is, zal hij wel tot den jongsten dag geslooten blijven. En, al werd het ontdekt, dan was toch de man op 't kerkhof.

R O B B E R T.

Een naauwkeurig onderzoek zou 'er hem wel ras afjaagen. Neen, FRANS, ik deel niet met u, en, onder verbetering, zou ik u raaden, dat gij van uw plan afzaagt.

F R A N S.

Afzien? — van zulk een kostbaar juweel, dat mij een geheel jaar in mijn eer kan zetten? En waarom toch?

R O B B E R T.

Waarom? — omdat zij zulk een goede Vrouw was. Neen, foeij! 't zou onverantwoordelijk wezen, zulk eene braave Vrouw, nog na haar dood te besteelen.

F R A N S.

Gij groote gekskap! voor haar is het juweel 't zelfde, dat de paerel voor den Haan, in de Fabel was. Ik wed, kon zij 'er iets aan doen, zij gaf den ring liever aan een arm man, dan 'er meê begraven te willen worden.

R O B B E R T.

Ik weet van Haan noch fabel, maar dit weet ik, dat het een dieffstal is, en de meester heeft mij geleerd: „Gij zult niet steelen.”

F R A N S.

Hou wat; onnozele bloed! wat is steelen?
 VI. DEEL. P Dat

Dat is iemand benadeelen. Maar Mevrouw wordt niet benadeeld, al werd 'er van elk haarer vingers een ring genoomen. Wat nut heeft zij 'er van?

R O B B E R T.

Dat weet ik niet, en het raakt mij ook niet. De ring is niet van ons, en dus mogen wij hem niet wegneemen.

F R A N S.

o! Zaagt gij hem maar eens; ROBBERT! het zou u aan de ziel gaan, zo hij begraven wierd.

R O B B E R T.

Dan begeer ik hem niet te zien. Kort en goed, FRANS! ik steel niet.

F R A N S.

Nu, gij trapt uw fortuin met voeten, dat zeg ik u. Maar, gij zult mij toch niet verraden.

R O B B E R T.

Dat beloof ik u niet.

F R A N S.

Niet? — Wel dat zou recht fraaij zijn. Wij zijn altijd goede Kameraads geweest, en nu zoudt gij mij ongelukkig maaken.

R O B B E R T.

Als gij den ring laat blijven, waar de Baron wil dat hij zijn zal, dan zal ik niets zeggen, maar buiten dat beloof ik u niets. Ik dank u onder-
tus-

tusſchen voor uw aandenken, en gij zult mij naderhand danken, als gij mijn raad opvolgt. Adieu!

V I E R D E T O O N E E L.

F R A N S.

Een rechte druifloor! — welke duivel heeft het mij ook ingeblaazen om het hem aan den neus te gaan hangen. Nu ſta ik 'er fraaij bij. Weg is al de vreugd, die ik mij zou gemaakt hebben, weg al de mooije kleederen, weg de zoete Meisjens. Ik ben en blijf FRANS. — Kon ik nu nog maar iets verzinnen! De kwcezel ontdekt zeker alles, wanneer hij maar iets vermoed. Ik zou mij zelven waarachtig voor den kop kunnen ſlaan. (*Hij wil vertrekken.*)

V I J F D E T O O N E E L.

F R E D R I K , F R A N S.

F R E D R I K.

Waar heen? FRANS!

F R A N S.

Uw Gehoorzaame Dienaar, mijn Heer! Ik heb u niet gezien.

F R E D R I K.

Ik heb u in huis gezocht. Waar zijt gij dan geweest?

P 2

FRANS.

F R A N S.

Ik? — Ik wilde de natuur gaan beschouwen.

F R E D R I K.

He! de natuur gaan beschouwen? Kinkel! weet gij wel wat een boom van een steen onderscheidt?

F R A N S.

Nu waarachtig! als ik dit niet wist, verdiende ik de eer niet uw liefdebode te zijn.

F R E D R I K.

Nu, laat eens hooren wat voor goeds gij in dit vak hebt uitgericht.

F R A N S.

Ja, niet zeer veel; ik krijg haar niet in 't vier. Begrijp, zints den dood van uwe Moeder, en dat is nu al vijf dagen, ben ik slegts eens in 't Dorp geweest, en toen nog maar bij den Predikant.

F R E D R I K.

Ja, dat sterven juist nu, is lastig genoeg. Men kan nergens heen. Geen jacht, geen vischerij, geen rijden, geen bezoek. Ik wenschte hier tien mijlen van daan te zijn.

F R A N S.

Nu, daarna zult gij't niet erger hebben, (*glimlagchende*) als de eerste vlaagen van uwe droefheid overgedreven zijn....

F R E D R I K (*glimlagchende.*)

Ja, dat is waar. 't Was ook een wonderlijk mensch,

mensch, elk kon van haar iets krijgen, behalven ik. Tegen mij was 't altijd: „FREDRIK! gij „ krijgt op uwen tijd immers genoeg geld, om „ als een Edelman te kunnen leeven? Ga, leer „ zuinig worden, en gij zult nooit gebrek heb- „ ben.”

F R A N S.

Onder ons, mijn Heer! die moraal is zoo kwaad niet. Als zij u, op elk verzoek, opge- fchooten had, zou zij op 't laatst, om anderen te geeven, niet veel overgehouden hebben.

F R E D R I K.

Blijf 't huis met uwe aanmerkingen. Wien be- ledigt gij?

F R A N S.

Vergeef het mij, mijn Heer! het viel mij daar zoo los uit den mond. Maar, gij hebt gevraagd, of ik nog niets van CHRISTINA vernoomen heb. Gij begrijpt wel, dat men zoo hier en daar eens moet kunnen gaan, om ontdekkingen te doen. Bij voorbeeld, haar Broeder komt dikwijls bij dikken Piet, in de Kaatsbaan, en van hem....

F R E D R I K (*hem geld geevende.*)

Zie daar. Maar zo gij niets uitwerkt, zal ik Capitaal en Intresfen, met stokken u uit den huid slaan.

F R A N S.

Wees niet bekommerd, mijn Heer! FRANS weet wel hoe hij de zaaken moet aanleggen. Laatst

P 3

was

was ik bij CHRISJENS Broeder — ik begon al zoo,
 „ *Uwe Zuster is 'er gelukkig afgekomen, —*
 „ *was mijn Heer niet op slag gekomen, zij zou*
 „ *'er om koud geweest zijn.*” — „ *Ja, zeide*
 „ *hij, uw Heer is recht goed, maar los.*” —
 „ *De Hemel bewaare ons, hernam ik, dat is*
 „ *niet dan achterklap; geloof mij mijn vriend!*
 „ *geen twintig uren in 't rond, zult gij zulk*
 „ *een braaf en zulke een gezet Edelman vinden.*”.

F R E D R I K.

Nu, al wel van dit gesprek. Liet hij niet merken of CHRISTINA onverschillig over mij was?

F R A N S.

Zij sprak veel van u, zeide hij, en noemde u een zeer goed, fraai Heer.

F R E D R I K.

Ha, ha.

F R A N S.

En nederig, omdat gij een Boeren Meisjen uit het water getoogen hebt.

F R E D R I K.

o Ho! ik merk het. Ik zal haar nog nederiger schijnen, als zij hoort dat ik een Boeren Meisjen bemijn, — mijne nederigheid zal haar trotsch maaken, en dan — nu, men behoeft maar wat vrouwen kennis te hebben.

F R A N S.

Ja, ik versta mij juist op het fijne van de kunst niet,

niet. — Maar, mijn Heer! mag ik wel iets vraagen. Was het toch pure menschlievendheid, dat gij haar uit het water haaldet?

F R E D R I K.

Zij is zeer schoon, en de floot was niet diep; ik kon zonder gevaar haar een dienst doen, en die werkt wacht loon.

F R A N S.

Ik zou, dunkt mij, wel een Propheet kunnen worden.

F R E D R I K.

Hoe zoo?

F R A N S.

Omdat ik juist zoo dacht, als het met de zaak gelegen is. Maar, mijn Heer! hoe gij het aanleggen zult, met dat loon van haar te verkrijgen, dat begrijp ik niet.

F R E D R I K.

Laat mij daar voor zorgen. Zwets gij maar braaf van mijne goedheid, en nederigheid; en breng mij trouw bericht, hoe zij over mij denkt. Ik wenschte haar al in mijne armen te hebben.

F R A N S.

Ja, ik ook, want ik bedien een lastige post. Evenwel raade ik u de voorzichtigheid aan, zoo lang ten minsten tot uwe Moeder begraven is; al zijt gij juist niet tot krankwordens toe bedroefd, de wereld ziet toch graag zoo een beet-

jen treurigheid. HENRIETTE vooral zou geen gunstig denkbeeld van u krijgen, wanneer zij zag, dat gij niet gevoelig waart, over den dood van uwe Moeder. Gij weet zij hieldt zeer veel van haar.

F R E D R I K.

o! Niets is gemakkelijker dan haar te beguichelen. Als de Meisjens beminnen, vermoeden zij niets dan goed van ons.

F R A N S.

Evenwel, mijn Heer! de voorzichtigheid is de moeder van de wijsheid. Blinden menschen zijn wel ziende geworden, en merkt zij in het een dat gij niet zijt, 't geen gij schijnt, mogt zij het in 't andere ook ligt merken.

F R E D R I K.

Nu al wel; hier is geen zwaarigheid. — Maar wie komt gindsch? — Waarachtig CHRISTINA — pak u weg, FRANS! voord! —

F R A N S.

Nu mijn Heer! niet driftig, maar voorzichtig. Eéne domme freek, en alles is verlooren.

F R E D R I K.

Pak u weg, zeg ik u.

ZES.

Z E S D E T O O N E E L.

C H R I S T I N A , F R E D R I K.

C H R I S T I N A.

Goeden morgen, mijn genadige Heer! (*zij wil
voordgaan.*)

F R E D R I K.

Goeden morgen, CHRISTJEN! waarheen zoo
geheel eenzaam?

C H R I S T I N A.

Ik wilde eenigen van mijne goede vriendinnen
gaan bezoeken.

F R E D R I K.

En ontmoet toevallig een vriend.

C H R I S T I N A.

o Mijn Heer! gij zijt al te goed. Ik ben uw
dienaares.

F R E D R I K.

En waarom wilt gij mijn vriendin niet zijn?

C H R I S T I N A.

Ik wil voor u bidden — in uw geluk mij ver-
heugen, en om uw leed schreijen; maar het zou
mij niet pasfen, mij zelve de Vriendin van zulk
een Heer te noemen.

F R E D R I K.

Zoo wilt gij toch mijn Vriendin zijn, offchoon
gij u dus niet wilt laten noemen.

CHRISTINA.

Mijn Heer! de vriendschap van een eenvoudige Boeren Dochter is voor u van te weinig betekenis.

FREDRIK.

En waarom zou de vriendschap van een Boeren Dochter weinig betekenend zijn voor den Zoon eens Edelmans? Wij zijn toch beide menschen.

CHRISTINA.

Ja, maar in rang te verschillend. — Ik houde veel van u; gij hebt mij immers het leven gered? — Doch ik houde ook den afstand tuschen u en mij onder 't oog.

FREDRIK.

Van waar hebt gij toch dit beminnelijk verstand, lieve CRISJEN?

CHRISTINA.

Het geen ik weet, ben ik aan onzen braaven Dominc, en aan den Schoolmeester verschuldigd; maar zo gij mij een beminnelijk verstand toeschrijft, mijn Heer! dan vleit gij mij.

FREDRIK.

Ik vleit niet — geheel niet, lief Meisjen! uw verstand en uwe opvoeding verheffen u boven uwen stand. Een onbevooroordeeld Edelman zoudt gij gelukkig maaken, en uwe hoedanigheden zijnen stand cer aandoen.

CHRIS

C H R I S T I N A.

Ik weet waarlijk niet hoe ik uwe taal verstaan moet.

F R E D R I K.

Letterlijk, lief Meisjen! — in de daad gij zijt zeer beminnelijk.

C H R I S T I N A.

Vergeef het mij, mijn Heer! ik sprak reeds te lang met u.

F R E D R I K.

Waarom wilt gij mij reeds zoo spoedig verlaaten. Heb ik uwe kieschheid beledigd?

C H R I S T I N A.

ô In 't geheel niet; doch 't voegt mij niet zulk een gemeenzaam gesprek met u te houden.

F R E D R I K.

Waarom toch niet, al te schroomachtig Meisjen?

C H R I S T I N A.

Om veele redenen, mijn Heer! — al ware het slegts alleen de aanmerkingen der menschen.

F R E D R I K.

Wat behoeven wij de menschen te vreczen, zo wij geen kwaad doen?

C H R I S T I N A.

Ik wil den schijn van 't kwaad, zoo wel als 't
kwaad

kwaad zelf mijden, mijn Heer. Vergun mij dus dat ik ga.

FREDRIK *haare hand vattende.*

Lieve CHRISTINA! waarom wilt gij mij verlaten? — Ik acht u zoo hoog.

CHRISTINA.

Ik smeek u mijn Heer! dat gij mij loslaat.

FREDRIK.

Gij wilt mij dan niet verstaan?

CHRISTINA.

Ik vrees dat ik u reeds te veel verstaan heb. — Ik verzoek u ernstig mijn Heer! dat gij mij laat gaan.

FREDRIK.

Gij veracht mij dus?

CHRISTINA.

Ik veracht niets dan de misdaad.

FREDRIK.

Lief Meisjen!

CHRISTINA.

Laat mij los, mijn Heer! zo gij niet wilt dat ik den eerbied vergeete, welken ik u, als den Zoon des Landheers schuldig ben.

FREDRIK.

CHRISTINA! Ik redde u eens het leven — mijn eigen leven heb ik voor u over.

CHRIS-

C H R I S T I N A.

Mijne deugd is mij dierbaar, boven 't leven.
— Laat mij los. — P'oei! dat gij u niet schaamt,
u dus te gedraagen.

F R E D R I K.

Zo ik mij dan schaamen moet, wil ik 'er meer
reden toe hebben. (*Hij wil haar omhelzen.*)

C H R I S T I N A (*worstelend.*)

Godloos mensch!

Z E V E N D E T O O N E E L.

F R A N S, de voorigen.

F R A N S.

Pft! Pft! —

F R E D R I K *omziende, laat* C H R I S T I N A *los.*

F R A N S *wijst dat iemand komt.*

C H R I S T I N A.

Ik had zulk eene vernederende gemeenzaam-
heid van u niet verwacht. Doch ik zal mijne
vriendinnen tegen uwe vriendelikheden waar-
schuuwen.

F R E D R I K.

Vergeef het mij, zo ik u beledigde.

C H R I S T I N A.

'Er zijn daaden, mijn Heer! die ook een Boe-
rin geen Edelman vergeeven kan.

F R E -

F R E D R I K.

'Er zijn Edelheden, die de Boerin, zoo wel als haare vergiffenis, verachtèn kunnen. (*Hij vertrekt met FRANS.*)

A G T S T E T O O N E E L.

CHRISTINA, EDELHART, (*van een andere zijde uitkomende.*)

C H R I S T I N A.

Goeden dag, Eerwaarde!

E D E L H A R T.

Goeden dag, lieve CHRISTINA! waarheen reeds zoo vroeg?

C H R I S T I N A.

Ik wilde Jufvrouw HENRIETTE een bezoek geven, dat ongelukkig Meisjen zal wel zeer bedroefd zijn.

E D E L H A R T.

Zij heeft haare weldoenster, haare beste vriendin, haare oprechtste raadgeeffter verlooren.

C H R I S T I N A.

Ik zou gaarne reeds eerder bij haar geweest zijn, om haar optebeuren, maar ik had hiertoe den tijd niet. — Moeder is een weinig onpasselijk, en dan kan ik niet van huis.

E D E L H A R T.

Uwe Ouders hebben in u eene braave Dochter-
Ik

Ik hoop dat zij zich in u altijd verheugen zullen. En hier aan twijfel ik niet, zo gij altijd, zoo als nu, de voorzichtigheid onder 't oog houdt. — Zag ik zoo even niet iemand bij u? Waarom bloost gij? Werd 'er dan een gesprek gevoerd waarover gij u schaamen moet?

C H R I S T I N A.

Indedaad, de jonge Heer VAN LINDEN sprak met mij op een zeer zeldzaamen toon.

E D E L H A R T.

En matigde zich ook eenige vrijheden aan. Wees niet bekommerd, Meisjen! ik zag hoe gij u verweerdet, en uw gedrag draagt mijne goedkeuring weg. Alleen, houdt mijn raad, als de raad van een Vriend en Vader, onder 't oog, wees altijd voorzichtig: vermijd zoo veel de welvoegelijkheid dit, gedooft, alle gesprekken met jongelingen, als gij bij hen alleen zijt; de braafte heeft zwakke oogenblikken, waarin de driften boven het verstand gaan; en hoe braaf gij ook zijt, CHRISTJEN! gij zijt ook een mensch — een zwak mensch. — Denk niet, dat ik uwe deugd en eerlijkheid verdacht houde — hiertoe ken ik u te wel; maar mijn ambt, de zuivere vriendschap die ik u toedraage, en de achting, welke ik voor uwe braafheid vocdde, verpligten mij u raad te geeven. Gij verdenkt immers de rechtschapenheid mijner bedoelingen niet?

C H R I S T I N A.

Integendeel, Eerwaarde Heer! — ik dank u
voor

voor uwe vriendelijke waarschuwing — en ik smeek u om de voortduuring van uwe vaderlijke liefde en zorg.

E D E L H A R T.

Het zou mij grieven, zo zulk een braaf Meisjen, op de eene of andere wijze ongelukkig gemaakt wierd. — Geene omzichtigheid kan groot genoeg zijn, welke Meisjens van uwe jaaren niet van nooden hebben. Men behoeft niet eens zoo laag te vallen, dat men misdaadig wordt, om echter zich zelf ongelukkig te maaken, en hen, die in ons welzijn belang stellen, te bedroeven. — Uiterlijke schoonheid, voorgewende edele gevoelens, kunnen een niets kwaad vermoedend Meisjen ligt verblinden, en ongemerkt in haar eene zucht doen ontstaan, welke, in plaats van haar geluk te bevorderen, haar rampzalig maakt. — Hoe dikwerf koesterde niet een Meisjen liefde voor hem, welke haar nimmer te beurt kon vallen, en kwijnde, te laat geleerd, tot in het graf toe? — Hoe veelen, door uitwendigheden aangedaan, zuchtten om het genot van 't bemind voorwerp, en weenden jaaren achtereen, om dat haare zuchten verhoord waren. Bemint gij dus u zelve, en hen allen, welke belang in uw geluk stellen, draag u dan, omtrend elk jongling, hij zij dan wie hij zij, omzichtig; en, komt 'er somtijds iemand, die betuigt u lief te hebben, die u tot zijn levensgezellin maaken wil. CHRISTINA! gij hebt nog Ouders en Vrienden, hun raad gevraagd te hebben, zal u zeker niet berouwen.

CHRIS-

C H R I S T I N A.

Ik dank u voor uwe getrouwe lesfen , Eer-
waarde Heer! Gij zult zien dat ik 'er gebruik
van weet te maaken.

E D E L H A R T.

Dit zal de grootfte belooning zijn voor de
moeite, die ook ik, lief Meisjen, aan uwe op-
voeding besteed heb.

C H R I S T I N A.

Hebt gij ook iets aan Jufvrouw HENRIETTE te
zeggen? Eerwaarde Heer!

E D E L H A R T.

Ik heb haar reeds gesproken.

C H R I S T I N A.

Vaarwel, lieve Domine!

E D E L H A R T.

Goeden dag, CHRISTJEN!

N E G E N D E T O O N E E L.

E D E L H A R T.

De jonge VAN LINDEN is op lang na zoo braaf
niet, als hij zijn moest. --- Ik vrees voor HEN-
RIETTE. — Zij is teêrgevoelig. — Hij bezit alles
wat ter verleiding nodig is. Ik moet haar waar-
schuuwen, op dat hij niet eenmaal zich in zijne
overwinning verheuge, en zij in haaren val
traanen van berouw of wanhoop storte! —

VI. DEEL.

Q

TIEN-

TIENDE TOONEEL.

DE SCHOOLMEESTER, EDELHART.

DE SCHOOLMEESTER.
Goeden morgen Domine!

EDELHART.

Ha! wel nu, Meester! gij past op uw tijd.

DE SCHOOLMEESTER.

Dat hoort zoo, dat hoort zoo, Domine! wij Meesters zijn recht mannen naar de klok.

EDELHART.

Wel nu, hebt gij aan mijn verzoek voldaan?

DE SCHOOLMEESTER.

Ja, maar zie, Domine! ik begrijp niets van uw plan. Is het om de lijkpreek mooi te maaken, wat hamer! dan hebt gij zelfs maar huis aan huis te gaan, en binnen kort zult gij een dikke foliant kunnen vol schrijven over de deugden van MEVROUW VAN LINDEN.

EDELHART.

Meester! Meester! gij zijt reeds zoo oud, en nog zoo nieuwsgierig.

DE SCHOOLMEESTER.

Zie eens, Domine! in alle zaaken kan ik wachten tot het mijn beurt is, om het fijne van de mis'te weten, maar nu, zie ik kan het niet loogchenen, dat ik brand van nieuwsgierigheid.

EDEL-

E D E L H A R T .

Nu, ik zal u alles verklaaren. Zeg mij eerst welke lieden gij besprooken hebt.

D E S C H O O L M E E S T E R .

Gij hebt mij bevoolen naauwkeurig onderzoek te doen, wien van onze Dorpelingen, eenige reden had om over de gestorven Mevrouw VAN LINDEN te klaagen, — wie ooit door haar op de eene of andere wijze verongelijkt was. Nu, ik wist vooraf wel, dat de zulken te zoeken, vergeeffsche arbeid was; 'er is niemand op de geheele plaats, die haar niet zegent.

E D E L H A R T .

Ik zelf verwachtte ook niets anders. Maar nu verder.

D E S C H O O L M E E S T E R .

Voorts hebt gij mij gelast die geen op te zoeken, die de grootste blijken van weldadigheid en menschenliefde van Mevrouw VAN LINDEN genooten hebben. Nu, ik verzeker u, Domine! dit was een kwade post. — Elk een wil de grootste blijken gehad hebben, en zij weeten de omstandigheden zoo bij te brengen, dat men onzeker is of men een kleine weldaad niet dikwijls voor een grooter blijk van edelmoedigheid moet houden, dan een aanzienlijk geschenk. In één woord wilt gij al de beweldadigden van die goede Vrouw hier hebben, Domine! dan laat ik het heele Dorp, Mannen, Vrouwen en Kinderen

ren hier komen — en mischien vonden de huisdieren dan ook hier haare plaatse.

E D E L H A R T.

Meester! weinige redenaars die den lof van Vorsten, Princen en Landheeren na hun dood uitbazuinden, konden met zoo veel hartelijkheid zoo veel waarheid spreken, als gij van onze gestorven Landvrouw. Maar ik wil slegts eenige lieden hebben, — die bij uitneemenheid, gelijk men zegt, proeven van Mevrouws godheid genooten hebben.

D E S C H O O L M E E S T E R.

Nu dan, hier is een lijstjen, daar is CHRISTIAAN, van de Moolen. Hier is KLAAS, bij 't verlaat, en, hier de oude braave PIETER. — Zie, daar hebt gij een geheele lijst, zestien staan 'er op, en ik heb hen gelast dat zij over een klein half uur alle hier moeten zijn.

E D E L H A R T.

Best, ik dank u, Meester!

D E S C H O O L M E E S T E R.

Maar zeg mij nu toch, wat uw oogmerk is.

E D E L H A R T.

Gij weet dat het overal de gewoonte is, als lieden van rang sterven, dat 'er eene Lijkrede op hen gehouden wordt, waarin de redenaar alle krachten inspant, om zijne toehoorderen van iets te overtuigen, waarvan hij zelf in 't geheel niet overtuigd is; en 't welk zijn hoorders, van gant-

gantfcher harte ontkennen. Dus staat de braave man, die alom zegen om zich heen spreidde, gelijk met den booswicht, die zijne onderdaanen ten geesfel was. — Men had in *Egijpten* eene andere en betere gewoonte, men pleegde recht over de dooden. Zo iemand tegen een gestorven bij de veertig rechters, daartoe gesteld, billijke klagten inleverde, werdt de eer der begraavenis hem ontzegd, en de bloedverwanten moesten het lijk zoo lang in hunne huizen bewaaren, tot zij eenige verontschuldiging konden bijbrengen. Van deeze rechtspleging was de Vorst even min vrij als de geringste Egijptenaar. Gij kunt denken, Meester! welk een invloed deeze gewoonte op de harten der overblijvende maakten, en welk een gezegend gevolg dezelve ook in onze tijden hebben zou.

D E S C H O O L M E E S T E R.

Eene wonderlijke gewoonte waarlijk; zo die nog plaats had, was het te vreezen dat 'er niet veel lijken zouden begraaven worden.

E D E L H A R T.

Mischien, Meester! mischien. De mensch, die eenig gevoel van eer heeft, vreest, ook na zijn dood ten toon gesteld te worden, en dit kan hem terug houden van het begaan dier feilen, welke te straffen niet in het vermogen der Rechters is, en welke echter veele schadelijke gevolgen hebben.

DE SCHOOLMEESTER.

En wilt gij dan nu rechtspleging over de overleden Landsvrouw houden?

EDELHART.

Zoo iets dergelijks. De Baron beminde haar onbeschrijfelijk veel, en is over haar verlies zeer bedroefd. Hoe meer, hoe treffender hij van haar uitnemend karakter en ongeveinsde deugd overtuigd wordt, des te geruster zal hij over haar tegenwoordig lot zijn, en zijne droefheid paal en perk stellen; daarenboven zullen hier door onze Dorpelingen zijn hart te meer winnen, en het verlies, in Mevrouw geleden, hersteld zien. — HENRIÏTTE, door zulk eene nieuwe vertooning getroffen, zal niet ligt den indruk vergeeten, welke zij 'er van ontvangen zal, en dit moet haar, en haare medemenschen in het toekomstige van een onberekenbaar nut worden.

DE SCHOOLMEESTER.

Ik moet zeggen, Domine! dat dit een wonderlijke inval van u is, en evenwel, voorspel ik 'er mij veel goeds van.

EDELHART.

SOPHIA VAN LINDEN was te groot, om haar, door het enkel houden eener Lijkreden, gelijk te stellen, met zoo veel alledaagsche wezens, doch die door de geboorte in een hoogen staat gesteld waren. Haare deugd is te buitengewoon, dan dat wij haare nagedachtenis ook niet buitengewoon

woon vieren zouden. — Maar laat ons zien, hoe laat het is. Het wordt tijd dat ik mij naar het Lusthuis begeef. — Laat de lieden hier komen, Meester! Ik wil hen eenigzins van mijn oogmerk verwittigen.

DE SCHOOLMEESTER, *(aan het achtereind des tooneels gewenkt hebbende.)*

Daar komen zij reeds allen, Domine! —

E L F D E T O O N E E L.

De voorigen, CHRISTIAAN, KLAAS, PIETER, CORNELIA, MIETJEN, BOEREN
EN BOERINNEN.

A L L E N.

Goeden morgen, Domine!

E D E L H A R T.

Goeden morgen, mijne Vrienden! Hoe gaat het u.

C H R I S T I A A N.

Wel, Domine!

P I E T E R.

Ja, wel naar het ligchaam, Domine! was het hier maar wat geruster.

E D E L H A R T.

Wat deert u daar dan, goede oude man?

P I E T E R.

Lieve Hemel! hebben wij dan nu onze algemeene Moeder niet verlooren.

E D E L H A R T.

Ja, Kinderen! gij hebt veel verlooren, maar dit is 's Hemels wil; gij lieden moet hier niet om morren. Zij kon toch niet eeuwig op deeze wereld blijven. — Gij lieden hebt veel goed van haar genooten.

A L L E N.

Ja, zeer veel.

E D E L H A R T.

Wel nu dan, wees hier mede te vreden, en misgun haar de zoo lang gewenschte rust niet.

P I E T E R.

Neen, Domine! zoo moet gij ons niet verstaan, zij ruste in vrede, dat is de zegen der ongelukkigen.

E D E L H A R T.

Ik heb u hier doen verzoeken, mijne lieve vrienden! om eene zonderlinge reden. Gij lieden allen zijt bewelddadigden van onze overledene Landsvrouw. Gij schaamt u immers deezer weldaaden niet?

C H R I S T I A A N.

ô Foeij! zouden wij ons schaamen openlijk te erkennen, dat ons aller geluk het werk van de Landvrouw is.

EDEL-

E D E L H A R T.

Bij haar leven begeerde zij geene openlijke dankbetuigingen. Zij heeft aan u haare weldaaden in het geheim besteed. — Thands vordert uwe dankbaarheid eene openlijke erkentenis, van de verpligting welke gij aan haare asfche hebt.

C H R I S T I A A N.

Zonder haar, zoude ik met mijne goede Vrouw reeds voor twee jaaren van gebrek zijna omgekomen.

P I E T E R.

Had zij mij niet gered, zou ik door een onmedoogenden schuldeifcher reeds voor lang tot den bedelftaf gebracht zijn.

K L A A S.

Zonder haare hulp, zou ik met mijn lieve MIETJEN tot wanhoop vervallen zijn.

M I E T J E N.

Aan haar ben ik meer dan mijn leven, de rust van mijn hart verschuldigd.

E D E L H A R T.

Mijn lieve Vrienden ! Ik prijs uwe dankbaarheid. — Ik wil u nog heden bij den Landheer voeren; vertel hem, bij het lijk van zijne Gemalin, de weldaaden die SOPHIA VAN LINDEN u beweezen heeft. — Hier door zult gij balfem in de wonden van den troosteloozen man gieten, en hij zal uw Vader blijven, daar gij uwe Moeder verlooren hebt.

K L A A S.

Ja, de Landheer kan ook veel voor ons doen, maar nooit krijgen wij Mevrouw weêrom. Toen voorleden zomer alle drie mijne Kinderen aan de pokken lagen, en mijn Vrouw met de koorts op 't lijf te bed lag, heeft zij immers de Kinders geholpen, als of 't haar eigen ware, daar onze buuren, uit vrees van besmetting ons huis mijdden. Hoe zou ik mij in dit huis vol ellende geredderd hebben, zo zij mij niet een van haare Meiden gezondend had, om de zieken te helpen.

P I E T E R.

Ik zie haar nog, dunkt mij, Eerwaarde Heer! hoe vol zorg zij het bed der kranken bezocht, — zelf den lijder de geneesmiddelen toereikte, en verkwikking aanbod. Ik hoor haar nog, hoe zij den ongeduldigen hoop inboezemde, en den bedroefden vertroostte. Ach! nooit krijgt ons Dorp zulk een beschermengel weder.

C O R N E L I A.

Neen toch niet, Vader! haar weergaê is in het Land niet. Weet gij nog wel, hoe gaauw zij voor drie jaaren naar den Sergeant liep om mij mijn' Man wedertegeeven.

E D E L H A R T.

U, uw Man wedertegeeven?

C O R N E L I A.

Ja, Domine! wij waren negen maanden getrouwd geweest. Mijn Man, 't geen hij voor of
na

na dien tijd nooit gedaan heeft, ging naar de Herberg, en dronk meer dan recht toe. 'Er waren Soldaaten, die hem nog meer toefchonken, en hem, toen hij reeds niet meer wist wat hij deedt, als Soldaat aannamen. — JAAP KRELISZ. kwam mij dit zeggen, ik vloog naar de Herberg, ik bad de Soldaaten dat zij toch mijn' Man zouden loslaten, maar ik wierd uitgelagchen. — Ik liep naar den Schout, en deeze kon 'er niets aan doen. Daar zat ik toen, agt maanden zwaar, zonder Man, toen Mevrouw bij mij kwam, en pas had zij de oorzaak van mijne droefheid vernoomen, of zij ging naar den Officier en kocht mijn Man vrij.

E D E L H A R T.

Nu lieve Vrienden! mijn tijd is verstrecken, vertoef een uurtjen achter de Diergaarde van het Lusthuis; ik zal u dan laten waarfchouwen. — Gij wilt dit immers, mij ten gevalle, wel doen?

C H R I S T I A A N.

Waarom niet, Domine! wij gaan en zullen met geduld wachten.

E D E L H A R T.

Nu dan, tot fraks.

A L L E N.

Goeden dag, Domine! — goeden dag Meester!

TWAALF-

T W A A L F D E T O O N E E L.

EDELHART, DE SCHOOLMEESTER.

E D E L H A R T.

Waarlijk hij die geeft is gelukkiger dan hij dien ontvangt. Zielerust en genoegen in dit leven — de zegen der overgeblevenen na den dood, zijn het loon voor den weldoener des mensheids; en echter men treft meer menschen aan, die liever hunne schatten doen roesten, of dezelve ter verwoesting van hun waar geluk verkwisten, dan 'er al die genoegens voor te koop en, welke de weldaagheid ons aanbiedt.

D E S C H O O L M E E S T E R.

Ja, Domine! een oprechte weldoener is in deeze eeuw een zeldzaam verschijnsel. Men vindt 'er nog wel die het een of ander voor hun medemensch overig hebben, maar meestal zijn 'er inzichten bij, die het weldoen zijn schoon doen verliezen. De een doet het op hoop van wederdiensten, de ander om geprezen te worden, en veelen nog wel met boozen oogmerken.

E D E L H A R T.

Ik wenschte, Meester! dat ik uw gezegde kon loogenstraffen, maar helaas het is eene waarheid, welke de tegenwoordige waereld weinig eer aandoet. — 't Is maar al te waar, dat de handelingen der menschen door eigenbelang veeltijds bestuurd worden.

D E

D E S C H O O L M E E S T E R.

Wanneer de rijken overwoogen hoe veel geluk zij door hunne schatten kunnen sichten, 't zou haar, dunkt mij onmogelijk worden, dezelve te misbruiken. — Ziet hier ons Dorp, binnen tien jaaren is door de weldaadigheid, bijna alle kommer en ellende verdreeven.

E D E L H A R T.

Dit zijn werk te kunnen noemen, is ongetwijfeld het grootste geluk dat de rijkdom ons verschaffen kan. — Maar ik zie, de jonge Doctor nadert ons. — Ik wilde wel dat hij mij niet gezien had, want hij valt elk lastig met de geleerdheid, die hij niet bezit.

D E S C H O O L M E E S T E R.

Wel sloop hem af, wat behoeft men zich van gekken te laten bruijen.

E D E L H A R T.

Hij is een gast van den Baron, de welvoeglijkheid verbiedt mij om hem naar zijne verdiensten te behandelen.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

De voorigen, D E D O C T O R.

D E D O C T O R.

Ha! ha! ik vind de geestelijkheid vergaderd.
Commens vous va Monsieur le Ministre!

EDEL-

E D E L H A R T.

Verfchoon mij, mijn Heer! ik ben in de Fransche taal niet zeer bedreven.

D E D O C T O R.

Cela est impossible, Artium & Theologiæ Doctor, literarum bellarum imperitus!

E D E L H A R T.

't Is heden schoon weêr, Heer Doctor.

D E D O C T O R.

Sans doute! Ik maak 'er ook gebruik van om mijne longen te zuiveren; 'er is in het huis een *odeur insupportable*.

E D E L H A R T.

Dit verwondert mij met reden, Heer Doctor! van waar dan komt die?

D E D O C T O R.

Comment! Æstate adulta, laat men eene kist ongesloten, waar in een lijk is, dat met een vol ligchaam is gestorven? Zijt gij onnozél genoeg, *Monsieur le Ministre!* om niet te bezeffen, dat de lucht geweldig *infesteert*?

E D E L H A R T.

In het lommer zal zeker de lucht koeler en aangenaamer zijn, dan in een beslooten vertrek; echter moet ik u zeggen dat gisteren, toen ik, nog bij het lijk geweest ben, 'er geene onverdraagelijken reuk te bespeuren was.

D E D O C T O R.

Ne me prenez en mauvaise part, Monsieur le Ministre! maar dan is het met uwe reuk niet wel gesteld. — En al hinderde deeze reuk niemand, zoo kan men toch *a priori demonstree-ren*, dat de uitwaasfeming van een lijk, dat vijf dagen oud is, in den Zomer *neccessario* hinderlijk wezen moet.

E D E L H A R T.

Dat is zeer mogelijk, Heer Doctor!

D E D O C T O R.

De kist moest op den eersten dag reeds geflooten zijn geweest, en de reeten met kalk toegestreeken. 't Ware *desirable*, dat de hooge Overigheid hier omtrend een bevel uitvaardigde, daar 't bewezen is dat de *epidémique* ziekten alleen in zulk verzuim haaren oorsprong hebben.

E D E L H A R T.

Maar Heer Doctor, zo het dan eens geen wezenlijk lijk ware geweest.

D E D O C T O R.

Slaat gij dan ook al geloof aan schijndooden?

E D E L H A R T.

HUFFELAND, FRANK, THIERIJ en, reeds in zijn tijd, BEVERWIJK, hebben veele voorbeelden aangevoerd van schijnbaar gestorven menschen.

D E D O C T E R.

Ik zeg u, Domine! dat zij gebazeld hebben.

De

— De ademhaaling houdt op, de pols is niet meer merkbaar, en het geheele ligbaam koud. — Zie daar de onwraakbaarste tekenen, dat het leven vervloogen is. *Mon Dieu?* Zoo alles waar was, dat die menschen ons hebben willen wijsmaaken, hoeveel Jooden zouden 'er dan niet al levend begraven zijn.

E D E L H A R T.

Zij gelooven ook dat dit niet dan te dikwijls geschied. En om u de waarheid te zeggen; ik en alle oprechte menschen-vrienden wenschen hartelijk, dat men nog eenmaal hunne voorstellen, gehoor geven, en den mensch behoeden zal, tegen het verschrikkelijke van levend begraven te worden.

D E D O C T O R.

Ha! ha! doodenhuizen oprichten, om het geheele land tot een doodenhuis te maaken. Ik neem het u niet kwaalijk, Domine! dat gij aan de beuzelpraat van eenige kwart geleerden geloof slaat, en naar dingen wenscht, die de ondergang van 't geheele land met zich sleepen zouden, om dat gij 't niet kwaad meent, en u het vermoogen ontbreekt, om de *Sophismata* dier lieden te begrijpen; maar de uitstrooijers van dergelijke *heretique* stellingen, zou ik het land uitjaagen. — *J'ai l'honneur de vous saluer.*

E D E L H A R T.

Ik ben uw dienaar.

D E D O C T O R.

Adieu!

VEER-

VEERTIENDE TOONEEL.

EDELHART, DE SCHOOLMEESTER.

D E S C H O O L M E E S T E R .

Dat Heertjen zal de Doodgravers goed in de hand werken.

E D E L H A R T .

Dat ben ik niet met u eens, Meester! gekken die zwijgen kunnen zijn veel gevaarlijker, dan zulke babbelaars.

D E S C H O O L M E E S T E R .

Om dat men hen dan somtijds nog voor wijs verflijt.

E D E L H A R T .

Zij brengen ons dan ten minsten dikwijls aan 't twifelen. Maar deeze heeft slegts zijn mond te openen, om ons te overtuigen, dat hij een dwaas van de eerste grootte is.

D E S C H O O L M E E S T E R .

En is die goede Mevrouw VAN LINDEN aan zulk een kwakzalver toebetrouwd geweest, dan verwondert mij haar dood niet.

E D E L H A R T .

Gij slaat den bal geheel mis; zo gij recht had, zou of de Baron even dwaas als de jonge geleerde zijn, of hij zou het leven en de gezondheid van zijne Gemalin weinig geacht hebben. De Arts

VI. DEEL.

R

van

van den Baron is een zeer geleerd, beschaafd en voorzichtig man; met deezen heb ik in de voorgaande week den jongen windbuil in dispuut gehoord. Al het Fransch en Latijn, dat hij, zeker met heel veel moeite zal bijeen vergaderd hebben, braakte hij uit, om iets, zelf wist hij niet wat, te bewijzen. De waardige geleerde zag hem stijf aan, doch sprak niet één woord. 't Was der pijn waard te zien in welk eene verwarring hem dit zwijgen bragt, — hij was genoodzaakt zijn laatste hulpmiddel ter zelfsredding bij de hand te nemen; hij begon te schelden en te raazen, dan ook dit was niet in staat om zijne partij tot spreken te beweegen, en niets schoot hem overig dan vloekende en tierende de kamer te verlaaten.

DE SCHOOLMEESTER.

Hier aan had ik wel iets willen verzien.

EDELHART.

En na deeze vernederende nederlaag had hij nog de stoutheid te beweeren, dat hij zijn partij van haare botheid overtuigd en geheel verstormd had.

DE SCHOOLMEESTER.

Zoo behoort het. — Nu, Domine! Ik groet u, — tot na den middag.

EDELHART.

Vaarwel. (*Zij gaan aan verschillende zijden binnen.*)

Einde van het Eerste Bedrijf.

TWEE-

T W E E D E B E D R I J F.

Een Kamer. Ter rechterzijde de doodkist.

E E R S T E T O O N E E L.

HENRIETTE alleen. *(In eene zeer treurige houding peinst zij, bij de geopende kist.)*

Zoo zijt gij dan waarlijk niet meer, beste der menschen! — Nog slegts zeer korten tijd zal het mij vergund zijn, uw overschot, den sluier van uwe edele ziel te beschouwen, maar ook dien weinigen tijd zal ik mij ten nutte maaken. Hier bij uw lijk wil ik leeren sterven als gij stierft, op dat ook na mijn dood die vrolijke trekken van rust, op het verstijfd gelaat overblijven. — Hoe gelukkig is hij, die deeze waereld verlaaten kan zoo als gij, — wier geheel leven eene voorbereiding ter dood was. — Dit zijn dan die lippen, waarvan voor iedereen raad, vertroosting, bemoediging vloeijden, helaas! geheel verstijfd, lieve Moeder! voor mij zal van deeze lippen geene moederlijke raadgevingen, geene opbeurende troost meer vloeijen, uwe liefderijke hand zal de traanen niet wegvaagen, die nog soms ter nagedachtenis mijner lieve ouderen geplengd worden!

T W E E D E T O O N E E L.

HENRIETTE, FREDRIK.

F R E D R I K.

Hoe zoo treurig, lieve HENRIETTE! — waarom toch altijd bij dit lijk? met treuren zal men toch de gestorven niet terug bekomen.

H E N R I E T T E.

Neen, mijn Heer! maar 't is aangenaam zich nabij het geliefde voorwerp te bevinden.

F R E D R I K.

Ja, maar eene noodeloze droefheid wordt 'er slegts door gevoed. — Laat mij de kist toe doen. (*Hij legt de deksel op de kist, en bedekt die met het doodkleed.*) Laat ons van andere zaaken spreken.

H E N R I E T T E.

Vergeef het mij; uw mannelijk hart mag het smartelijke van treffende ongevallen kunnen overwinnen, — ik ben niet zeer geschikt om in gesprekken te treden.

F R E D R I K.

ô! Wat hebben toch de levenden met de dooden te maaken.

H E N R I E T T E.

Met reden moet ik mij over uwe onverschilligheid verwonderen. — Hoe, mijn Heer! gij spreekt

spreekt dus bij het lijk uwer braave Moeder? — Ik vreeze of ik mij in de beoordeeling van uw hart niet verschrikkelijk bedroogen heb.

F R E D R I K.

Lieve HENRIETTE! gij moet mij niet verkeerd verstaan; wel verre is het van mij dat ik onverschillig zijn zou over den dood van mijn lieve Moeder. — Ik betreur dit verlies, maar waarom noodeloos onze droefheid voedsel gegeven? De groote van ons verlies wordt hier door niets verminderd, maar wij vermeederen 'er onze kwellingen slegts door.

H E N R I E T T E.

Gij hebt gelijk, — gij spreekt, als man, en ik — mijn gevoel heb ik gemeen met dat der meeste Vrouwen.

F R E D R I K.

Wel verre van uwe gevoeligheid aftekeuren, dwingt zij mij meer en meer u oprechte achting toetedragen. Wij werden samen van onze jonge kindsheids af opgevoed, en bij het klimmen onzer jaaren, groeide de ongeveerinsde achting, die ik u altijd toedroeg, ook steeds aan. Geloof mij, lief Meisjen! geduurende den tijd, dien ik op de Hoogeschool, en met mijne reize doorbracht, heb ik nooit een Meisjen gevonden, die in ziels en ligchaams hoedaanigheden u kon evenaaren.

H E N R I E T T E.

Verschoon mij mijn Heer! ik had, vooral thands, voortgelijke vleijerijen niet verwacht.

R 3

FRE-

FREDRIK (*ernstig.*)

Gij miskent mij, HENRIETTE! zo gij mij van vleijerij verdacht houdt. — Waar ik mij ook sints al den tijd van mijne afwezenheid uit mijne Ouderen huis heb opgehouden, overal heb ik, met een grectig oog naar een voorwerp gezocht, 't welk u evenaarde, of flegts, op een tamelijken afstand, u gelijk was, en, ik spreek waarheid HENRIETTE! ik heb 'er nimmer een aangetroffen.

H E N R I E T T E.

En waarom zocht uw grectig oog, naar een persoon die mij geleeke?

FREDRIK (*haare hand vattende, welke zij echter weldra terug trekt.*)

Lieve Zuster! vergun mij u zoo nog te noemen, — dit was de benaaming welke ik u als Kind gaf; — o mogt die in eene tederer verwisseld worden.

H E N R I E T T E.

Uwe handelwijze verbaast mij, — maar gij beantwoordt mijn vraag niet.

F R E D R I K.

Nu dan, lieve Zuster! Ik zocht een Meisjen u gelijk, om eenmaal met haar, geduurende ons leven gelukkig te zijn, — volmaakter voorwerp hiertoe heb ik nimmer aangetroffen dan u, en zal nimmer een ander vinden.

H E N R I E T T E.

Verschoon mij langer uw gesprek aantehooren. — Ik ben verplicht zelfs reeds van dit weinige mijn Heer uw Vader te verwittigen.

FRE-

FREDRIK (*haar weêrhoudende.*)

HENRIETTE! wat wilt gij doen? — Welk eene overijling?

H E N R I E T T E.

Die de pligt mij voorschrijft.

F R E D R I K.

HENRIETTE! — Ben ik dan zoo haatelijk in uw oog, dat gij mij deeze behandeling waardig keurt.

H E N R I E T T E.

Gij zijt mij niet haatelijk, mijn Heer VAN LINDEN, maar zou het mischien worden, zo ik uw ontijdig gesprek niet vermijdde, en u belette in uw waarlijk zeldzaame, mischien misdaadige, voordragt voortevaaren.

F R E D R I K.

Is 't mogelijk, HENRIETTE! gij houdt mij verdacht van misdaadige oogmerken. Blijf, bid ik u — blijf, zo ooit een vonkjen van achting voor mij in uwe borst ontstoken was, hoor mij, — hoor de oprechte taal van mijn hart, voor de eerlijkheid mijner bedoelingen roep ik den rechtvaardigen Hemel ten getuigen.

H E N R I E T T E.

Maar wat deert u toch? Gij beeft — uwe stem is afgebrooken, uwe oogen branden.

F R E D R I K.

HENRIETTE! wie had meer gelegenheid alle
R 4 uwe

uwe deugden, alle uwe edele hoedaanigheden te leeren kennen, en, als 't ware, te zien ontluiken, dan ik? — Kan al het verheven schoon 't welk gij bezit, den jongling onverschillig laten? — Reeds voor lang wenschte ik eene neiging, van wier edelheid en rechtschapenheid ik u plegtig verzekeren, aan mijne Ouderen bekend te maaken, — hadde mij het vooroordeel mijner Moeder niet terug gehouden....

H E N R I E T T E.

o Houd op, bid ik u — laster de beste der Moeders niet (*haare hand plegtig op het hoofdeind van de kist leggende.*) Hier rust zij, die de zegen voor alle menschen was. — Hij wijke van mij, die mijne braave voedster lasteren durft.

F R E D R I K.

HENRIETTE! miskent gij dan op deezen dag hem, wien gij voorheen Broeder noemde, geheel en al? — Zou ik mijne Moeder, — mijne beste Moeder lasteren. Maar hoe goed, — hoe volmaakt zij ook ware, zij was nog geen Engel, — zij had nog zwakheden. — Gij kent haare gehechtheid aan den Adel. — Haare tegenzin tegen zoogenoemde ongelijke verbintenissen.

H E N R I E T T E.

Noch het een, noch het ander heb ik in uwe braave moeder opgemerkt. Alle menschen, van wat rang of aanzien, waren haare Broeders en Zusters. En wat zou de braave Vrouw met mij

van.

van huwelijkten spreken. In één woord, mijn Heer! gij begint mij verdacht voor te koomen, mijne deugd, uwe eer, en ons beider welzijn gedoogen niet dat ik langer met u alleen vertoef.

FREDRIK (*haar bij de hand vattende.*)

HENRIETTE! aanbiddelijk Meisjen! waarmede heb ik dit verdient.

H E N R I E T T E.

Ik mishandel u immers niet, mijn Heer! Ik weet wat ik u, als den Zoon van mijne weldoeners verschuldigd ben. — Ik bid u mijn Heer VAN LINDEN! laat mij gaan.

F R E D R I K.

HENRIETTE! dierbaarste HENRIETTE! verlaat mij niet. — Ô! Wist gij hoeveel het mij gekost heeft u mijn hart te ontdekken, — hoeveel zorg het mij koste, eer ik u dorst bekennen, „ik bemin u.” Want ik kende uwe naauwgezetheid, de vooroordeelen aan uwe strenge deugd, welke ik aanbid, verknocht. — HENRIETTE! ik bemin u, — met u alleen wil en zal ik gelukkig zijn; maar, om 's Hemels wil! laat deeze mijne verklaring nog één jaar voor ijderen mensch geheim blijven, dan ben ik mijn eigen meester, — dan verhef ik mij boven 't vooroordeel van rang en stand. — Ik bid u, aan uwe voeten bid ik u HENRIETTE! verlaat mij niet, doe mij ten minsten eerst hoopen....

H E N R I E T T E.

Maar mijn Heer! sta op. Indien iemand hier kwam.

R 5

FRE-

F R E D R I K.

HENRIETTE! neen ik sta van deeze plaats niet op, voor gij mij hoop op uwe wederliefde geeft, en mij bezweert alles geheim te zullen houden.

H E N R I E T T E.

VAN LINDEN! wien ik weleer Broeder noemde! Zoon van de braafste Moeder! — wat begeert gij van mij? Zijt gij dwaas genoeg van te denken dat ik uwe verzekeringen van eene eerlijke liefde gelooven zou; en al sloeg ik aan dezelve geloof, meent gij dan, dat ik ondankbaar genoeg zijn zou u in eene neiging te versterken, van welke gij zelf weet, dat uw Vader afkeerig zijn zou, — spreek mij hier van nooit weder, of ik zal terstond alles aan uwen Vader openbaaren. — Schaam u — hij die mij tot de snoodste ondankbaarheid verleiden durft, verdient billijk mijn afgrijzen.

F R E D R I K.

Dierbaarste HENRIETTE! maak mij niet ongelukkig! ik kan zonder u niet leven.

H E N R I E T T E.

Ga heen, onbedachtzaam mensch, die mijne deugdlaagen legt! welk een geluk voor mij, dat gij dezelve niet listig genoeg bedekt hebt. (*Zij wil vertrekken, FREDRIK staat op, volgt haaren wil haar bij de hand houden; zij worsteld zich los, en loopt EDELHART tegen 't lijf.*)

D E R.

D E R D E T O O N E E L.

De voorigen, EDELHART.

E D E L H A R T.

Zoo zoud gij mij wel omver loopen, HENRIETTE!

H E N R I E T T E.

Ik vraag u verschooning, Eerwaarde Heer! zeker het was buiten mijn schuld.

F R E D R I K (*driftig ter zijde.*)

Moet dan die Phariseër mij overal in den weg staan?

E D E L H A R T.

Ik had waarlijk niet verwacht u lieden, en vooral niet in deeze kamer stoeijenden te vinden.

H E N R I E T T E.

Waarlijk mijn Heer ik stoeide niet, geloof mij toch.

E D E L H A R T.

Ik wil u gelooven. — Verpligt mij door u een weinig te verwijderen.

H E N R I E T T E.

Zeer gaarne (*zij vertrekt.*)

F R E D R I K.

Ik heb de eer uw dienaar te zijn, mijn Heer.

E D E L H A R T.

Ó! Blijf een oogenblik.

F R E

F R E D R I K.

Verfchoon mij mijn Heer! ik heb bezigheden.

E D E L H A R T.

Slegts weinige oogenblikken.

F R E D R I K.

Zeker, mijne tegenwoordigheid wordt elders vereischt.

E D E L H A R T.

Gij zult haar wel een kleine poos uitstellen, om van een, u geliefd, voorwerp onderhouden te worden.

F R E D R I K.

Geliefd voorwerp!

E D E L H A R T.

In de daad. HENRIETTE en CHRISTINA zijn ongetwijfeld lieve Meisjens, en zullen u zeker niet onverschillig zijn.

F R E D R I K.

HENRIETTE is een aanvallig schepseltjen, ik bemin haar als haar Broeder, dewijl ik met haar opgevoed ben, en wat CHRISTINA betreft, gij weet ik heb eens haar leven gered, doch niet om haare schoonheid, maar alleen om dat zij mensch was.

E D E L H A R T.

Zulke gevoelens doen u eer aan, daar 't u integendeel tot schande zou verftrekken, zo gij met

met inzichten, welke haar ongeluk ten doel hadden, haar uit het klein gevaar, waarin zij in eene ondiepe floot was, gered had.

F R E D R I K.

Uwe inleiding doet mij voor eene bittere re-
denvoering vreezen.

E D E L H A R T.

Gij behoeft voor geene bitterheid in mijne uitdrukkingen te vreezen, dan alleen waar de zaken die onvermijdelijk doen zijn. Ik wil zelf vooronderstellen dat uwe handelwijze van heden morgen omtrend CHRISTINA, alleen ten oogmerk had, om haar te toetsen.

F R E D R I K.

En dit is ook waarlijk het geval.

E D E L H A R T. *baab 20 11*

Maar wanneer men hiertoe niet gerechtigd is, is zulks zeer onedelmoedig. Het eerlijkste, naauwgezette Meisjen kan op één oogenblik zwak zijn, en dus gelegenheid geeven van op 't grievendst miskend te worden, waarvan zij geen gevaar gehad zou hebben, zo niemand zich opgeworpen had tot haar verzoeker, welke zich zelve in gevaar begeeft, zijn oogmerk te vergeeten, zelf misdaadig te worden, en het voorwerp zijner onderneeming geheel ongelukkig te maaken.

F R E D R I K.

Heeft de Domine hier nog iets bij te voegen?

EDEL-

E D E L H A R T.

Gij schijnt mij met weêrzin aanteheoren.

F R E D R I K.

Indedaad — zo ik ter kerk ga, verwacht ik voortgelijke periodes, en ik getroost het mij; maar in het gemeene leven, vergeef het mij, klinken zulke toonen geweldig valsch.

E D E L H A R T.

Het doet mij waarlijk leed, dat gij dus denkt, maar hoe onaangenaam mijne woorden u ook zijn mogen, ik ben verplicht nog eenige oogenblikken u dezelve te doen aanhooren; mischien dat nog hier van de rust en het geluk van een schuldeloos schefsel afhangt.

F R E D R I K.

Maar wat bedoelt gij toch, Domine! ik versta niets van uwe raadfelachtige voorstellen.

E D E L H A R T.

Welaan, ik zal duidelijker spreekken. — Hier staat het lijk van uwe braave moeder, — zij was de opvoedster van HENRIETTE, zij prentte haar liefde tot eer en deugd in, — haar in waarlijk braave gevoelens te zien toeneemen, was haare voornaamste vreugd, — haar te zien volharden in naauw gezetheid en strenge eerbaarheid, was de belooning voor haare zorg. En gij, de Zoon van deeze achtingswaardige Vrouw, onderstaat het hier, — hier zelfs bij haar lijk, die deugd te verwoesten, voor welker behoud en aanwasch
zij

zij zoo zeer bezorgd was. — Hier, in den tempel der deugd, steekt gij de deugd naar 't harte; hier trachtte gij al de heilrijke lessen door uwe Moeder haar gegeven, uit haar hart te rukken, — hier leide gij u op den ondergang van haare rust en geluk toe. — Verstaat gij mij, Heer VAN LINDEN?

F R E D R I K.

Wel wie zou zulke duidelijke taal niet verstaan? Maar waarlijk ik had zulke ongegronde en beledigende gezegdens niet verwacht. — Wie heeft u het recht gegeven mij dus hoonend te behandelen.

E D E L H A R T.

Zeker veele lieden achten het zich een hoon, wanneer men hen waarheid zegt. — Vraagt gij dus wie mij recht gaf, u de waarheid te doen hooren? — De liefde en de achting, welke ieder mensch der deugd moet toedraagen, mijn hart — mijn ambt — en de liefde, die ik voor u, als den Zoon der braaffte Ouders, verschuldigd ben. — Ja, mijn Heer! de sterke toon, waarop ik heden u moet aanspreken, is het tegendeel van haat. — Een schuldeloos — een niets kwaads vermoedend Meisjen te verleiden, is eene misdaad, die, al ware het dan ook eerst op 't sterfbed, u ijselijk folteren zou.

F R E D R I K.

Nu, Domine! tekens van liefde of haat; 't is mij om 't even. — Wanneer het mijn Vader be-
haa-

haagen zal, u tot mijn Pedagoog te promoveeren, dan zal het u vrijstaan mij met uwe verveelende moraal lastig te vallen. Ik groet u.

E D E L H A R T.

Een oogenblik nog. Zal het u aangenaam zijn dat uwen Vader de ontmoetingen tusfchen u, HENRIETTE en CHRISTINA ontdekt worden?

F R E D R I K.

Handel hier mede volkomen naar uwe welgevallen. Intusfchen, de eene dienst is de andere waardig, zijt onzichtig in uwe verkeering met HENRIETTE?

E D E L H A R T.

Om welke reden mijn Heer?

F R E D R I K.

Cupido fchijnt reeds niet vergeefsch met zijne fcherpe pijlen op u gemikt te hebben; en misfchien ontftond uwe geheele zedekundige verhandeling meer uit jaloezij, dan uit liefde tot haare deugd.

E D E L H A R T.

ô! jonge Heer! ik ben boven uwe beledigingen. — Maar ik zie uw Vader nadert.

F R E D R I K (*met eene gemaakte vriendelijkheid.*)

Nu, laaten onze onderhandelingen maar geheim blijven. — Ik zal u niet meer in den weg ftaan.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

De voorigen, DE BARON.

DE BARON.

Van waar toch, en wel hier, een zoo driftig gesprek?

EDELHART.

Slegts ons beide betreffende, Heer Baron!

FREDRIK.

De Domine wilde een lijkreden beginnen op de deugd, welke echter nog niet overleden is.

EDELHART.

Ik zal redelijker zijn dan gij mijn Heer!

DE BARON.

Ik hoop niet dat 'er eenig geschil tusfchen u plaats heeft.

EDELHART.

Geen geschil, Heer Baron! Mischien zal ik daarna iets van de stoffe van ons gesprek mededeelen. Thands wenschte ik u liever over andere zaaken, cenige oogenblikken te onderhouden.

FREDRIK.

Ik zal u niet hinderen, Domine! — Ik ben u dienaar.

V I J F D E T O O N E E L .

DE BARON, EDELHART.

DE BARON.

Ik hoop niet, mijn waarde Vriend! dat mijn Zoon u eenige onaangenaamheid aangedaan heeft.

EDELHART.

Men doet dit fomtijds zondèr het te willen, Heer Baron! — Maar laat ons hier van niet verder spreken. Gij deedt mij gisteren bij u verzoeken, mag ik hier van de reden vraagen?

DE BARON.

Ach EDELHART, waarover zou ik u thands anders onderhouden kunnen, dan over treurige onderwerpen? — Het betreft dit overschot van de beste der Vrouwen.

EDELHART.

Ik ben in allen opzichten ten uwen dienst.

DE BARON.

Over twee of drie dagen zal het tijd worden, het lijk te begraven.

EDELHART.

Ja, ik twijfel 'er niet aan of het is waarlijk dood, en dus zoude ik u niet raden, dit langer uittestellen. Gij zult het zeker in het familie graf doen bijzetten.

DE BARON.

Niet in de Kerk; ik wil niet hebben dat 'er flegts

flegts de mogelijkheid zij, dat zij, na haaren dood, de overgeblevenen schadelijk zou kunnen zijn. — Ik wil een graf doen graven in het Iepenboschjen — daar in zal het overschot van al mijne Maagen rusten, zonder dat praal of gedenktekenen op het zelve zullen zijn opgericht.

E D E L H A R T.

Uw oogmerk bevat mij. Wat behoeven 'er gedenktekens op het graf van hen, welke 'er tallooze in de harten hunner medemenschen gesicht hebben.

D E B A R O N.

Ja, EDELHART! dit denkbeeld levert waare troost op. Wel geleefd te hebben, is de bron van waare rust, niet alleen voor den stervenden, maar ook voor den overblijvenden.

E D E L H A R T.

In haar kunsteloos graf zal zij de traanen van dankbaare beweldaadigden met zich voeren, en de zegen van elken braaven man haar eeuwigdurend gedenkteken zijn.

D E B A R O N.

Ik zal niet behoeven te vraagen of gij ter haarer nagedachtenis, eene Lijkrede houden zult. Dit is de gewoonte, en haare deugden...

E D E L H A R T.

't Is waar, dit is eene gewoonte, en de inrichting daarvan moet ten oogmerk hebben, om hen, die den verstorven hoogachten, eenen

grondigen troost op te leveren. Vergun mij echter thands van die algemeene gewoonte eenigzins aftewijken.

DE BARON.

Gij zult hier zeker reden voor hebben.

EDELHART.

Ja. Voor wien toch zou eene gewoone redenvoering dienen. Zij die haar kenden, kennen ook haare deugden. Zij die haar niet kenden mogten op het denkbeeld komen, dat men hen deugden voorloog, zoo als dit niet zelden plaats heeft. Maar vergun mij op eene andere wijze u eene onuitputbre bron van troost op te leveren.

DE BARON.

Op welk eene wijze? EDELHART! gij zijt raadfelachtig.

EDELHART.

Is het mij geoorloofd eenigen onzer Dorpelingen hier te voeren?

DE BARON. *(met een zucht)*
Volkomen. Maar ten welken einde?

EDELHART *(met vuur.)*

Om u de deugden uwer Echtgenooten uit het volle hart haarer bewelddadigden te doen vernemen.

DE BARON *(aangedaan.)*

Ga, braave Man!

ZES-

Z E S D E T O O N E E L.

D E B A R O N.

Ja, zalige Echtgenoot! veel, groot, buitengewoon waren uwe deugden! — Eene tedere Moeder voor Weezen, de stut der Weduwen, de steun des Ouderdoms, de toevlugt voor elken ongelukkigen! Geniet thands in rust, o mijne dierbaare! het loon uwer braafheid! Ik moet nog toeven, eer ik u daar, in de zalige dreeven des vredes omarme. — Gij waart te groot voor deeze waereld. Ik zal uw spoor volgen, om te spoediger u weder te zien.

Z E V E N D E T O O N E E L.

De voorige, HENRIETTE.

H E N R I E T T E.

De Bode is terug gekomen, mijn Heer! maar heeft uwe Zuster den Brief niet kunnen behandigen. Reeds vier dagen voor zijne aankomst, is zij met haare Kamenier op reis gegaan, en men weet niet waarheen.

D E B A R O N.

Het smart mij; ik had gaarne gewilt dat zij herwaards gekomen ware. De slag zal haar niet minder dan ons treffen.

HENRIETTE.

Ieder schreit, en evenwel wie heeft meer reden om traanen te storten dan uwe ongelukkige HENRIETTE! — in den gevaarlijksten leeftijd, op 't onverzienst, van eene toedere Moeder, van eene voorzichtige Raadvrouw, van eene beproefde Vriendin beroofd!

DE BARON.

Waarom ziet gij met een oog vol kommer in het toekomende? HENRIETTE! Hij die met een zorgend oog tot heeden u gade sloeg, leeft en — wie Hem niet verlaat, wordt nooit van Hem verlaaten. Gij zijt een braaf, deugdzaam Meisjen; wie twijfelt hier aan, die weet dat mijne gezegende Echtgenootte uwe Vriendin was? Zij was uwe Moeder, maar met haar hebt gij uwen Vader niet verlooren. Gij zult altijd mijne braave, lieve Dochter blijven.

HENRIETTE.

Ja, maar....

DE BARON.

Wel nu? Welke zorg bekommert u?

HENRIETTE.

Ik wilde gaarne zwijgen, maar misschien wierd mij dit daarna misdaadig. Vergeef het mij, zo ik u kommer veroorzaak, en droefheid tot uwe droefheid toe doe.

DE BARON.

Spreek toch, lieve HENRIETTE! welke kommer kunt gij mij veroorzaaken?

HEN-

H E N R I E T T E.

Gij wilt mijn Vader blijven?

D E B A R O N.

Die zal ik blijven.

H E N R I E T T E.

Uw huis zal ik echter moeten verlaten.

D E B A R O N.

Waarom toch? — Spreek gerust, als tegen
een vertrouwden Vriend.

H E N R I E T T E.

'Er in te blijven zou mij misdaadig of ondank-
baar maaken.

D E B A R O N.

Uwe woorden verbaazen mij! — **verklaar u**
toch duidelijk.

H E N R I E T T E.

Uw Zoon....

D E B A R O N.

Wel nu?

H E N R I E T T E.

Helaas! Ik vrees dat hij mijne deugd laag
legt.

D E B A R O N.

HENRIETTE! ZOU FREDRIK!....

HENRIETTE.

Ja, Hij spreekt mij van liefde, de Zoon eens Barons van liefde tegen een arm Weesmeisjen. — Hij wil dat ik zijne verklaringen voor u geheim houde, moet dit geen billijke achterdocht in mij verwekken?

DE BARON.

HENRIETTE! Gij bedroeft mij.

HENRIETTE.

ô Mijn Vader! vergeef het mij. — Hoe smart het mij dat ik u bedroeven moet, maar kan ik anders?

DE BARON.

Neen, Neen, braaf Meisjen! — Hoe, mijn Zoon durft het onderneemen....

HENRIETTE.

Toorn niet op hem. — Maar geef mij raad, hoe ik zijne strikken zal kunnen ontkoomen.

DE BARON.

Stel u gerust, — wij zullen hier over nader spreken. Gij kent mijne Zuster! Het evenbeeld van uwe Voedster; zij bemint u, bij haar zult gij veilig zijn.

HENRIETTE.

ô Mijn Heer! mijn Vader! hoe dankbaar ben ik voor uwe zorg.

DE BARON.

Er komt iemand — HENRIETTE! Laat niemand icts

iets van de misdaadige oogmerken mijnes Zoons gewaar worden. 't Is voor den Vader smart genoeg dat zijne Kinderen het pad der deugd verlaaten, al wordt hunne schande niet gemeen gemaakt.

A G T S T E T O O N E E L.

De voorigen, EDELHART, *Bedienden van den Baron*, CHRISTIAAN, KLAAS, FRANS, CORNELIA, MIETJEN, BOEREN EN BOERINNEN.

E D E L H A R T.

Zie hier, genadige Heer! het volk, wiens geheele ziel nog geheel van de goedheid en grootte uwer Gemaalin vervuld is, — het volk dat haare nagedachtenis zegent, en zoo lang zegenen zal, als hun eenvoudig hart de tempel der deugd is. — Hunne voornaamste troost, in den algemeenen slag, is het vast vertrouwen dat gij hun Vader zijn zult, gelijk uwe Gemaalin hunne Moeder was, en zij zullen uwe liefhebbende, uwe gehoorzame Kinderen zijn. — Hoor hunne eenvoudige taal, — hoor van hunne dankbaare harten den zegen afvloeijen, die hunne weldoenster, zoo wel verdient, met zich in 't graf neemt.

D E B A R O N.

Braave menschen! uwe hartelijkheid bevalt mij, en het loon voor de ongeveinsde liefde, welke gij mijne Vrouw toedraagt, zal mijne achtting en zorg zijn.

S 5

CHRIS-

CHRISTINA.

De Man van zulk eene braave Vrouw, zal ook ons, die door haaren dood Weezen zijn, niet verlaten. — ô Genadige Heer! wist gij al de edele daaden, welke de nooit genoeg geroemde Landsvrouw in het verborgen verricht heeft, — wist gij, hoeveel ellende zij overal wegnam, — hoeveel zij het leven draaglijk, aangenaam gemaakt heeft.

MIETJEN.

Verlaaten Vrouwen gaf zij haar Man weder.

CORNELIA.

Schreiende Weduwen vertroostte zij.

KLAAS.

ô Genadige Heer! Ik had dagen nodig zoo ik u al het goede, dat zij alleen mij en de mijne beweezen heeft, verhaalen wilde, en dan nog zou mijne taal de grootheid van haare goedheid niet uitdrukken kunnen.

DE BARON.

Lieve Vrienden! uwe hartelijke lofspraak doet mij op nieuw gevoelen welk een groot verlies ik in mijne Gade geleeden heb, den zegen van mijne onderhoorigen.

EDELHART.

Maar eene Gade, wier hoofddoel was der deugd getrouw te blijven, verliest men nooit; zij verlaat ons flegts voor een korten tijd, om daarna

daarna in haare armen het leed te kunnen verzoeten dat een kort afwezen ons deedt ondergaan.

D E B A R O N.

Ja zij stierf den dood der deugdzaam. —
Vrienden! wij zullen haar eenmaal wederzien.
Droog uwe traanen, — uwe Moeder heeft u
voor een korten tijd verlaaten, ik zal inmiddels
uw Vader zijn.

E D E L H A R T tegen FRANS.

Wees getroost dus, goede, eerlijke FRANS!
Zie hier uwen Landvader, die het werk dat zij-
ne Gade aan u begon, voltoojen zal.

F R A N S. *Wanhoopende?*

Ach, wij zijn gelukkig, maar hebben wij met
dit alles onzer aller Moeder weder? Oud en Jong
zegende haar, en kon de zuigeling jaaren genoeg
tellen om haar de blijken van verschuldigde dank-
baarheid te geeven? — 't Is nu vijf Jaaren gele-
den, genadige Heer! dat een medoogenlooze
schuldenaar, alleen om zich meester van onzen
kleenen akker te maaken, ons op 't lijf viel,
toen hij wist dat het ons onmooglijk was, onze
schuld te betaalen. Hij kwam met de dienaars
van 't gerecht, om mij naar den tooren, en mijne
Vrouw en twee arme Kinderen aan den bedelstok
te brengen. Met bevende handen deelde ik mijn
laatste stuk brood aan mijn ongelukkig huisgezin
mede, toen die wreedaart met zijne verschrikke-
lijke toefsel inkwam, — het geschrei mijner
Kinderen, — de traanen mijner wanhoopende
Vrouw,

Vrouw, — de plegtige verzekeringen van mijn onvermooogen, en de heilige beloften van hem te zullen voldoen, niets kon baaten; reeds tasten de ruuwe gerechtsdienaars mij aan, — mijne lieve Vrouw hing aan mijnen hals, mijne Kinderen omvatten de knieën van mijnen vervolger, toen de gezegende Landsvrouw intrad, de wanhoop verjoeg en de zegen mede bracht, — (*vuurig ten Hemel ziende.*) Hij volgt u, — hij volgt u den zegen van ons hart, — ons laatste woord zal zegning zijn over u en de uwen.

DE BARON.

Genoeg, genoeg, goede Man?

FRANS.

En zij deed geen weldaad ten halven. — Zij verzorgde ons van alles wat wij behoefde, zij zorgde voor de opvoeding onzer Kinderen, zij wees ons de middelen aan om het onheil, door het misgewas ons berokkend, te boven te komen, — zij....

(*Men hoort van achter het tooneel een ongewoon gedruisch.*)

DE BARON.

Wat is dit? — (*Tegen een der bedienden.*)
Ga zien wie ons zoo ontuimig nadert.

NEG ENDE TOONEEL.

De voorigen, JULIA, FREDRIK.

JULIA, (*driftig doordringende.*)

Dood! o mijne Zuster! (*Zij vliegt naar de kist, en stort voor dezelve neder.*)

DE BARON (*met drift naar haar toetredende.*)

Mijn Zuster! — Ongelukkige Zuster. (*Hij richt haar, met hulp van EDELHART en HENRIETTE op, en plaatst haar op een stoel, tegen EDELHART.*) Gij ziet mijn waarde Vriend, welk eene omstandigheid.

E D E L H A R T.

Ik begrijp u. (*Hij spreekt zacht tegen Bœren, welke geheel aangedaan hun goeden dag uitstaamelen en vertrekken.*)

D E B A R O N.

Mijne Zuster! — JULIA! — den Hemel zij dank, — zij opent de oogen.

JULIA (*zij ziet verbaast rondom zich.*)

Waar ben ik? Goede Hemel! Is 't dan waar? Mijne SOPHIE leeft niet meer.

D E B A R O N.

Troost, troost u, lieve JULIA! vermeerder door uwe droefheid de onze niet.

JULIA.

J U L I A.

Ach! na twee Jaaren afwezigheid, hoopte ik haar heden aan mijne borst te drukken; ik wilde haar verrasfen en vind haar levenloos. ô! Wat zijn de vooruitzichten der menschen? (*Zij gaat naar de kist.*) SOPHIA! lieve Zuster? Hoort gij mijne stem niet meer, de stem van uwe JULIA, die u zoo hartelijk beminde? Neen gij hoort mijne klagen niet, ô waarom moest gij de eerste sterven.

E D E L H A R T.

Misgun haar de rust niet, Mevrouw! 'Er is een ander leven, daar zult gij elkander wederzien; zij is niet voor altijd voor u verlooren.

J U L I A.

Ja, ik zal mijne SOPHIA wederzien. Ach! had ik haar slegts nog eenmaal op deeze waereld mogen omhelzen, nog maar eenmaal haar van mijne liefde mogen verzekeren!

D E B A R O N.

Zij is slegts zeer korten tijd onpafelijk geweest en niemand voorzag haar dood, toen zij op het onverwachtst stierf. De groote affland zou het onmoogelijk gemaakt hebben u van haare ziekte voor haar dood te verwittigen.

J U L I A.

En ware ik nu niet bij geval gekoomen, zou ik haar geheel niet weder hebben gezien.

DE

D E B A R O N.

Terftond na haar affterven, lieve Zuster! heb ik u een Bode gezonden, maar gij waart reeds op reis; hadden wij kunnen vermoeden dat gij ons verrasfen wildet, wij zouden niet nagelaten hebben om u die vreesfelijke schrik te bespaaren.

JULIA (*de kist open willende doen.*)

Laat mij voor 't minst haar na haar dood zien, welke ik niet meer levend omhelzen mogt.

D E B A R O N.

Maar dit gezicht zal thands uwe aandoeningen te veel opwekken.

J U L I A.

Laat mij lieve Broeder! laat mij haar zien. Is het aangenaam de beeldtenis van een verscheiden Vriend te zien en te kuschén, o dan! voor het laatst nog de trekken van de beste Zuster te zien, die met warme liefde traanen te besproeijen; — laat mij, Broeder! laat mij....

D E B A R O N (*de kist openende.*)

In 's Hemels naam.

JULIA (*van HENRIETTE en EDELHART gevolgd nadert de kist.*)

Ja, zij is het; ook in den dood hebben haar de trekken van rust en te vredenheid niet verlaaten. Kon dan dit gelaat den wreeden dood niet vermurwen? Is dan niemand, ook de edelste voor zijne pijlen veilig? — Zie Broeder! zie HENRIETTE, nog eens met opmerkzaamheid dit gelaat, waar

waar van voor den bedroefden troost , voor den bekommerden bemoediging afvloedde.

D E B A R O N .

Dat zij dan ruste!

J U L I A .

Ja, rust — rust beste SOPHIA! rust uit van al den kommer deezer waereld ; van al de zorg, dien gij besleed hebt om haar voor uwen medemensch aangenaam te maaken. Rust, SOPHIA! — maar nog eene moeite, zend ons troost over uwen dood toe!

E D E L H A R T .

Zoek dien bij u zelve Mevrouw! — in de deugden van de gestorvene!

J U L I A .

Ach! elke crinnering aan haare grootheid reit op nieuws de wonden open , om dat wij die grootheid thands misfen moeten. ô Zij was de beste Zuster. Van haare eerste jeugd altijd vriendelijk, verdraagzaam, toegeevend. Als ik haar somtijds door jeugdige ligtzinnigheid verongelichte, hoe liefderijk bragt zij mij dan hier over tot berouw, en zij was altijd de eerste die de armen opende, om aan elkanders borst vergeeving te vraagen en die met de heilige kusch der vriendschap hartelijk te schenken. — Kwam mij op mijnen weg eenige moeilijkheid te vooren, ô hoe haastte zij zich dan dien wegteruimen. — Had ik somtijds iets tegen onze Ouderen misdreeven, hoe spoedde zij zich om voor mij vergiffenis te smeecken.

ken. — Overal was zij de scheidsvrouw waar twist was, de middelaares waar vriendschapsbreuken plaats hadden, de vriendin ook van hen die haar afgangtig waren. — 't Geen mijne SOPHIA in haare jeugd voor mij en haare tijdgenooten was, was zij ook in gevorderden leeftijd, voor alle haare medemenschen, de beminnelijke, aangebedene SOPHIA. Thands dacht ik haar te zullen omhelzen, op nieuw in haar bijzijn met vreugd mij aan de dagen die voorbij zijn te errinneren; ô! hoe freelde mij deeze hoop op den weg! Ik stelde mij voor hoe vrolijk zij mij te gemoet zou ijlen, hoe vurig zij mij zou omarmen, — hoe veel zaligheid ik met haar genieten zou. Door-drongen van al die zoete beelden nader ik het huis, Hemel! welk eene huivering beving mij! al de vensters geslooten, alles doodelijk stil in den omtrek. — Wie betreft deeze plechtige stilte, dit was mijne vraag, die ik met een beklemd hart deedt, en een bevende Grijsaart, doet met traanen mij den naam mijner Zuster hooren. — ô Broeder, — het is te veel, — te veel in zijne beste, vrolijkste uitzichten zich zoo schrikkelijk te leur gesteld te zien.

E D E L H A R T.

Te leurstellingen, de verijdeling van de nuttigste en genoeglijkste plannen zijn het lot deezer waereld; verheffen wij ons boven dezelve, dat de kortheid van ons verblijf op deezen aardbol, — de zekere toekomst van een meer gelukkig leven, ons doen draagen en — zwijgen.

J U L I A.

Dit was ook haare les, ik wil draagen en zwijgen. — (*Met vervoering het lijk kusfchende.*) Slegts eene affcheidkusch aan u, — fchoone woonplaats voor eene fchoone ziel, — nog eene kusch.... dit zal mij krachten geeven. En gij die reeds in de eindlooze zaligheid het loon uwer deugden geniet, dat onze traanen over uw gemis uw genot niet flooren, — (*in vervoering*) zalige SOPHIE! 't zijn traanen der liefde, geen tekens van ontevredenheid. (*Zij kuscht andermaal het lijk met de zichtbaarste aandoeningen.*)

D E B A R O N.

Kom, lieve Zuster! verwijderen wij ons van het voorwerp dat onze smarten zoo grievend verlevendigd.

J U L I A.

ô Het is zoo zoet bij het overschot te zijn van haar, aan wie ons geheel hart toegewijd was.

D E B A R O N.

Houden wij ons met verhevener denkbeelden bezig, het stof vervoere ons niet.

J U L I A.

Welaan dan, gaan wij! maar ach! mijne voeten waggelen; SOPHIA mogt uw dood de oorzaak van den mijnen zijn, opdat wij te spoediger vereenigd wierden. (*Zij vertrekt door den* BARON en EDELHART *ondersteund*; HENRIETTE, *die*

*die geduurende het geheele tooneel in droefheid
verzonken was, wil hen langzaam volgen.)*

FREDRIK (*haar zacht terug houdende.*)

Lieve HENRIETTE! waarom verfmaadt gij mij
toch?

H E N R I E T T E.

Zwijg mijn Heer! is het hier de plaats om liefdes-
verklaaringen te doen?

F R E D R I K.

Gij hebt immers niets aan mijn Vader verklaard?

HENRIETTE (*hem met verontwaardiging
aanziende.*)

Wacht u steeds voor daaden, voor welkers
openbaarmaaking gij vreezen moet, (*zij ver-
trekt.*)

T I E N D E T O O N E E L.

F R E D R I K.

Wel verdoemt dat ik mij zoo heb laten bedrie-
gen! geen liefde huisvestte dan in haar hart? al-
les was dus slegts koude wellevendheid? Maar
neen, dit is niet mogelijk. — Zij heeft mij bemind
of zij zou eene uitzondering van al het jonge
vrouwvolk zijn; maar ik weet het wie mij in den
weg staat. — EDELHART is hier mijn partij;
maar ik zal het u doen ondervinden, fijnbaard!
dat gij het zijt. Zoudt gij met uwe voorgewende

T 2

deugd-

deugdzaamheid mijne ondervinding willen overdwarschen. Neen, dan zult gij dwaalen.

E L F D E T O O N E E L.

F R A N S , de voorigen.

F R E D R I K.

Wat komt gij hier doen , armzalige hals!

F R A N S.

Op bevel van den genadigen Heer , uwe Vader ! het deksfel op de kist leggen. (*Dit gedaan hebbende.*) Maar uw gehoorzaame knecht kon zich niet begrijpen , waarom gij hem den naam van *armzalige hals* toelegt.

F R E D R I K.

Wat hebt gij mij van CHRISTINA gezegd?

F R A N S.

Wat ik van CHRISTINA gezegd heb? — Zeer weinig , omdat ik zelfs niets meer wist.

F R E D R I K.

Hebt gij niet gezegd dat zij mij geprezen had?

F R A N S.

Haar Broeder heeft , voor zoo veel ik mij kan erinneren gezegd , dat gij een goed mensch waart. Maar genadige Heer ! heb ik u niet gewaar-schuwed dat gij voorzichtig zijn zoudt ; dit hebt gij waarschijnlijk vergeeten , en zijt dus , vriende-
de-

delijk of onvriendelijk afgewezen, is dit mijn schuld?

F R E D R I K.

Genoeg! ik wil op deeze *kwesfel* niet meer denken. Gij hebt nog heden morgen geld van mij ontvangen, om mij in dit geval behulpzaam te zijn, daar dit nu onnodig is, zoo geef het terug.

F R A N S.

Ei? Moet ik nu voor uwe onvoorzichtigheid en haare stijfkoppigheid boeten? — Neen dit kan u geen ernst zijn.

F R E D R I K.

Ik zeg u geef het terug.

F R A N S.

Dit is niet meer mogelijk, want het is reeds vervloogen.

F R E D R I K.

Hoe, zints heeden morgen?

F R A N S.

Denkt gij dan dat een knecht ook niet zijne be- trekkingen en lusten heeft; dat hij het van zijne meesters niet afziet, om somtijds schulden te maaken, maar echter met het eerlijkste hart, en het heilig voorneemen om dezelve te betaalen. Dit heb ik gedaan, en dikken PIET een gedeelte op rekening betaald, — en ieder, 't zij rijk of arm, heeft ook zijne vrienden en vriendinnen.

F R E D R I K.

Nu dan moet gij het op eene andere wijze verdienen.

F R A N S.

Ik ben geheel ten uwen dienste, spreek slegts en ik vlieg om uwe bevelen uittevoeren.

F R E D R I K.

Ik dacht dat HENRIETTE op mij verliefd was.

F R A N S.

En gij hebt mis gehad? — Dit is een dubbelde piek op de rekening.

F R E D R I K.

Zo lang mijne Moeder leefde, heb ik haar nooit durven aanspreken, om dat ik wist dat zij haar vertrouwde was; ik zocht dus haar genegenheid, door kleine diensten en zichtbaare vernederingen, te winnen, in hoop van eens vruchten van mijnen arbeid te zullen plukken.

F R A N S.

En de oogst valt verkeerd uit?

F R E D R I K.

Zoo even heb ik al mijn kunst, op mijne reizen en op de Academie verzaameld, in het werk gesteld, maar alles is vergeefs.

F R A N S.

En wat zal ik hier aan doen? Zeker als de Heer den bons krijgt, zal de Kuegt mede in geen goed blaadjen staan.

FRE-

F R E D R I K.

Ik ken hem, die haar van mij afkeerig heeft gemaakt. — 't Is EDELHART, de Predikant, — 't is op hem, dat ik mij wreken wil.

F R A N S.

En FRANS zal het werktuig weezen, door 't welk gij u dien wraak verschaffen wilt. — Maar, zeker mijn Heer, het is kwaad om het met de geestelijkheid aantelleggen.

F R E D R I K.

Geldwolf! ik begrijp u, — wel aan, gij zult tweemaal zoo veel ontvangen, als ik u gegeven heb, mits gij hem gevoelen doet, dat men nooit een Edelman wederstreeven moet. Want is hij niet rechtstreeks mijn medeminnaar, zoo is hij het toch welke haar die ijskoude zedeleer heeft ingeprent, die mij mijne voornemens dwarsboomt. Nu, wat zegt gij?

F R A N S.

Niet om 't geld, maar om de eer van een getrouw dienaar te zijn, zal ik op alles acht geven; en hem zoo vol mededoogen behandelen, dat hij in de eerste vier weken ten minsten, u hier niet zal in den weg staan.

F R E D R I K.

Maak dan staat op mijne erkentelijkheid. Zie daar intusfchen iets om u te vervrolijken.

F R A N S.

ô! Wie zou voor zulk een Heer niet door 't vuur loopen....

FREDRIK (*vertrekt glimlagchend.*)

FRANS (*hem nagezien hebbende.*)

.... Zo 't geen zeer deedt. — Nu, FRANS! weder een' nieuwen last op uwe schouders. Zo 't wel afloopt hebt gij een paar weken vermaak, — zo niet, dan pak in, en zoek een nieuw verblijf. — Want komt de zaak uit, dan wil de genadige Heer 'er niets van wecten, maar verfoeit het zelf, en FRANS krijgt eene belooning met stokken, en mag zijn fortuin zoeken; daar hij, als het schelmstuk gelukt, in eer en aanzien blijft. — O die Heeren, — die Heeren! Hoe gaarne wreken zij zich, als zij zelf in veiligheid kunnen blijven.

Einde van het Tweede Bedrijf.

DERDE

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

DE BARON, EDELHART.

DE BARON.

Gij zoudt mij verplichten met deezen nacht bij ons te blijven , zo uwe bezigheden dit slegts eenigzins toelaaten. Mijne Zuster heeft een trooster noodig , en ik die 'er zelf een noodig heb , kan haar daarvoor niet verſtrekken.

EDELHART.

Gij weet dat het mij een genoegen is u dienst te kunnen doen. Ik blijf dus gaarne , en zal Mevrouw uwe Zuster zoo veel opbeuren , als mij mogelijk is.

DE BARON.

Nu nog iets , mag ik niet weeten waaruit heeden middag twist ontſtond tuſſchen u en mijn Zoon?

EDELHART.

Verſchoon mij Heer Baron ! wij beloofden elkander voor als nog van ons geſprek geen derden kennis te geeven.

T 5

DE

D E B A R O N .

Gij hebt dus hoop om hem te verbeteren.

E D E L H A R T .

Hem te verbeteren? .... Heer Baron....

D E B A R O N .

Ja mijn vriend! ik geloof 'er de oorzaak thands van te weeten. Mijn Zoon, — mijn eenig kind is een verleider der onschuld. ô Mijn Vriend! dit moest ik heeden verneemen, heeden, daar ik reeds zoo veel te draagen had.

E D E L H A R T .

Maar Heer Baron stel u de zaak niet te zwart voor. Misschien zijn eenige ligtzinnige uitdrukkingen, welke de kieschheid van HENRIETTE kwetsten, en haar, wegens haare strenge eerbaarheid bevreesd maakten, de eenige oorzaken waarom men uw Zoon verdenkt.

D E B A R O N .

Gij wilt mij gerust stellen, mijn Vriend! maar ach! ik weet alles. Hij beloofde haar te huwen, maar wilde dat zij dit geheim zou houden, is dit, voor FREDRIK, geen oogmerk om te verleiden. Had hij haar tegen haaren wil gekuscht, — aanstootelijke uitdrukkingen gebeezigd, dit ware aan jeugdige losheid toeteschrijven. Maar nu, — zijn gedrag toont dat hij een plan ter verleiding heeft uitgedacht.

EDEL-

EDELHART.

Wel nu onttrekken wij dan het voorwerp zijner schandelijke liefde aan zijn oog.

DE BARON.

Goed. Maar 't geen hier mislukt, zal hij op eene andere wederom te werk stellen, en zoo blijft hij dan altijd de schande zijner Ouderen, — de verschrikking voor schuldelooze schepsels.

EDELHART.

Ik beklaag u, en wenschte dat hij overtuigd was, dat 'er voor een goeden Vader geen grooter smart is, dan een misdaadigen Zoon te hebben.

DE BARON.

't Is van u dat ik bid, hem hier van te overtuigen, en hem op den weg der deugd terug te brengen.

EDELHART.

Verschoon mij, maar ik geloof dat hier het gezach van den Vader meer klem zal hebben, dan dat van den Leeraar.

DE BARON.

Uwe welsprekenheid, — uwe menschenken- nis....

EDELHART.

Zijn genoegzaam ter overtuiging voor mijne gemeente, eenvoudige, schuldelooze schepsels, maar Heer Baron! gij weet welke heeden de smaak op de Academie zij. Men schijnt geene goede
op-

opvoeding gehad te hebben, wanneer men de geestelijkheid niet bespot, — en zelf hier in niet uitmunt; bespot men haar, ook alles wat zij voordraagt, is aan de bespottung blootgesteld.

DE BARON.

Jammer, jammer dat gij waarheid spreekt. Maar wat zal ik doen.

EDELHART.

Ik vreeze dat zijn gevoel reeds te koud zijn zal, om door bloote redenceringen in werking gebracht te worden. Een reis met hem naar de residentie! daar, waar de schrikkelijke toonbeelden van ongeoorloofde wellust zijn! bezoek daar de Gasthuizen, waar de ellendige te laat hun snood gedrag vervloeken, — de gestichten voor krankzinnigen, waar ook zeker wel ongelukkige wezens zijn zullen, die in hunne woede hunnen verleider vervloeken, en ten hemel om wraak schreijen. Beeft hij niet terug op't zien van zoo veel ramp, dan zijt gij een ongelukkig Vader.

DE BARON.

Uw raad is goed, hij zal mijn Zoon heilzaam wezen. Hij is toch welligt alleen boos door verleiding.

EDELHART.

Zijn bedienden moet gij van hem verwijderen, en een braaf deugdzaam man in zijne plaats stellen, — deeze zal hem in zijne oogmerken hinderlijk zijn, daar de ander op hoop van belooning

ning die niet alleen behulpzaam is, maar ook nieuwe slachtoffers zijner driften opspoort.

DE BARON.

Wie! FRANS?

EDELHART.

Dezelve, — een losbandig mensch, die den prijs der onschuld in den wijn verzwelgt, of dien met ligt vrouwvolk deelt.

DE BARON.

Die ondankbaaren, mijn Zoon te verleiden is dan het loon voor hem uit de armoede getoogen te hebben.

EDELHART.

Helaas! die op hoop van dankbaarheid weldoet vindt zich dikwijls deerlijk bedroogen. — Maar 'er is nog iets genadige Heer, waardoor gij voor de rust van uwen Zoon zorgen moet. Gij moet HENRIETTE van hem verwijderen.

DE BARON.

Hier voor heb ik reeds gezorgd. Mijne Zuster, die haar teder lief heeft, zal haar met zich neemen.

EDELHART.

't Zou vreesfelijk zijn te hooren, dat zij het offer waare geworden.

DE BARON.

Ach! daar komt nu die lastige Doctor! ik
wensch-

wenschte dat hij bij zijnen patienten ware gebleven.

E D E L H A R T.

Mischien is zijne afwezenheid hen heilzaamer dan zijne tegenwoordigheid.

T W E E D E T O O N E E L.

D E D O C T O R , D E B A R O N , E D E L H A R T.

D E D O C T O R.

ô Mon Dieu! Genadige Heer Baron! *est-il possible*, in deeze verpestende dampkring te leeven. (*Hij houdt een doek voor den neus.*) Hier moet de *autum*, en wel de *autum acre* kooiken, — hier moeten groenen boomtakken staan, men moet de *pulvis pyrius* ontsteeken, — en fulphur doen branden. Zoodaanig eene onvoorzichtigheid kan deezen geheelen oord verpesten.

D E B A R O N.

Stel u gerust Doctor! de lucht is hier bijna zo zuiver als de buitenlucht is.

D E D O C T O R.

Maar, *ô Ciel!* Heer Baron! dan heeft de Hemel u den reuk benoemen, de lucht zou even zuiver zijn in een beslooten doode kamer, als onder den vrijen Hemel? *Nous il voila*, gij spreekt *contradictoria*, & *ergo*.

D E

DE BARON.

.... Raaskal ik. Van mijnent wegen, Heer Doctoor! moogt gij concludeeren wat gij wilt, maar zeker, een waarlijk geleerd en goed mensch hoont nooit zijn Broeder. Zo gij hier een verpestende reuk gewaar wordt, dan is het met uw maag niet wel gesteld, en 't is alleen uwe verbeelding, die u de buitenlucht verkieslijk maakt, welaan dan! adem die in, en zorg niet met zoo veel drift voor onze gezondheid die hier in geen gevaar is!

DE DOCTOR.

Vous mettez vous en colere, mon Ami! Soiez tranquille! 't Is waar, ik vlei mij een geleerde te zijn, maar dit is zeker, en elk is 'er van overtuigd, dat ik een menschenvriend ben, — verwerp dan, *je vous prie*, mijnen raad niet. De lucht in dit huis is voor alle uwe sappen nadeelig; door u driftig te maaken, moet gij vooral het kwaad niet *augmenteeren*.

DE BARON.

Stel u gerust mijn Vriend! ik ben thands zeer wel. — Ik sprak met den Heer EDELHART over gewigtige zaaken.

DE DOCTOR.

Et c'étoit moi, qui vous interrompois, maar mede om u over eene gewichtige zaak te onderhouden. Ik heb in *Engeland* het genoeg gehad, onder de voornaamste *Sacerdotes Hippocratis* mij te oefenen. *His ducibus* had ik de gele-

gelegenheid de verwoesting op te merken, welke de *geïnfecteerde* dampkring aanrecht; zoo zag ik eens, bij voorbeeld, in het hospitaal van....

DE BARON.

Maar, mijn Vriend! bespaar u toch de moeite; 'er is niemand, dan gij, die een geïnfecteerde lucht gewaar wordt.

DE DOCTOR.

Mais, mon Dieu! is het mogelijk? — Sints vijf dagen staat hier een lijk, te midden van den Zomer. Reeds sints lang moest de kist gesloten geweest zijn, en de reeten onzichtig toegestreeken.

Omnia cadavera putredini sunt obnoxia,
Hocce in loco datur cadaver
Ergo.

En uit dit eene Argument zou ik 'er duizenden in Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Cefare, Camestres, Festino, enz. kunnen ontleenen. Let alleen hier maar op.

Putredini obnoxia, hominibus nocent.
& inde

Omne, hominibus noxium, est amovendum
Atqui Cadaver, adulta ætate, non noxium
esse non potest

Ergo. —

Dus Baron de kist toe, en al de openingen *bitumine* toegestreeken.

DE BARON.

Daar gij een geleerde, maar vooral daar gij een menschevriend zijt, verwondert mij uw gevoelen. Hebt gij dan in *Engeland*, waar gij uwen schat van geleerdheid zegt verzameld te hebben, nooit gelegenheid gehad om op te merken, dat een mensch alle uitwendige tekenen van leven kan verlooren hebben, schoon hetzelfde echter niet verlooren is?

DE DOCTOR.

Hoe dit in het brein van geleerden is kunnen opkomen, blijft mij nog altijd *incomprehensibile*. Ik heb verscheiden menschen zien sterven, maar dood blijft altijd dood. Een partij beuzelaars vertellen ons, dat zekere MILADIJ RUSSEL zeven dagen zou dood geweest zijn, en toen weder levend geworden. — Van een Profesors vrouw te *Tubingen*, die zes dagen levenloos was; vertellingen, mon Ami! *quæ contra sanam rationem, & experientiam* aandruisfchen.

Quis non vivit, mortuus est,
Mortuus non vivit,
Ergo —

DE BARON.

Maar, zo gij toch volstrekt spreken wilt, zoo gebruik, bid ik u, onze moedertaal.

DE DOCTER.

Hoe ongelukkig is een mensch zonder de kennis der taalen. Welaan, ik zal het u vertolken,

Al wie niet leeft is dood,
Een doode leeft niet,
Derhalven is hij dood.

DE BARON.

Uwe bewijzen zijn zeer geground. Men zal
aan uwe begeerte voldoen.

DE DOCTOR.

Gij zult mij bedanken, dat ik u hiertoe ge-
bracht heb. Ik haaste mij, om uw besluit ten
spoedigste *effect* te doen *forteeren*.

DE BARON.

Spaar die moeite, Heer Doctor! ik zelf zal voor
alles zorgen.

DE DOCTOR.

Pardonnez, pardonnez, 'er kan niet te veel
spoed gemaakt worden.

DERDE TOONEEL.

DE BARON, EDELHART.

DE BARON.

Een waarlijk geleerd mensch, die elk zijne
kunde wil doen weeten, is lastig in de samenle-
ving, maar een half geleerde is onverdraaglijk,
zo hij niet geleerd heeft te zwijgen.

EDELHART.

En het maakt hun en ons ongeluk uit, dat dit
eene onmooglijkheid is,

DE

DE BARON.

Men moest de Academie, welke zulke ellendige wezens tot de praktijk toelaat, het recht van promoveeren ontnemen.

EDELHART.

Dan zou het getal van Doctoren in de Geneeskunde en in de Rechten merkelyk minder zijn.

DE BARON.

Maar de Maatschappij zou 'er niet minder voordeel uit trekken.

EDELHART.

Evenwel verwondert mij zijne denkwijze over de Schijndooden. Hoe zeer men ook reeds voor lang van hun bestaan overtuigd was, heeft men echter nooit meer dan nu aangedrongen, om toch alle behoedzaamheid omtrend de lijken te gebruiken, en kan dus in dit opzicht als eene nieuwigheid beschouwd worden; en voortgelijke geleerden als de Doctor, verdedigen niets liever dan het geen nieuw is, het zij het op gronden rust of niet.

DE BARON.

Echter het liefst, 't welk van alle gronden be-roofd is. — Daar mij evenwel, helaas! geen twijfel meer over blijft aan den waaren dood van mijne geliefde SOPHIA, kan ik hem ligt genoe-gen geeven.

EDELHART.

♠ Ja. Men moet voorzichtig zijn, de warmte

V 2

is

is heeden vrij groot geweest. Daarenboven wekt het geduurig gezicht altijd nieuwe aandoeningen.

D E B A R O N .

Ik zal de kist heeden avond doen sluiten. Mischien dat nog de een of ander van mijne landlieden haar voor 't laatst begeert te zien. Ik sta hen dit zoo gaarne toe, men mooge dit zonderling noemen, maar hunne eenvoudige taal, — hunne kunstelooze loftuitingen, over hunne algemeene Moeder, giet balzem in mijne wonden.

VIERDE TOONEEL.

HENRIETTE, de voorigen.

H E N R I E T T E .

Mevrouw uwe Zuster wenscht u een oogenblik te spreken.

D E B A R O N .

Hoe bevindt zij zich thands?

H E N R I E T T E .

Zij is vrij wel, mijn Heer! zo zij had geweeten waar gij u bevondt, zou zij u zelf haare opwachting gemaakt hebben.

D E B A R O N .

Vergun mij een oogenblik u te verlaten. (*Hij vertrekt.*)

E D E L H A R T .

Waarom schreit gij, HENRIETTE?

HEN-

HENRIETTE.

Ach! ik vrees dat gij mij verdacht houdt.

EDELHART.

Ik verdenk uwe deugd niet, lief Meisjen!

HENRIETTE.

ô Uwe woorden doorsneden mij 't hart. Gij kondet dan denken, dat ik op deezen treurigen dag, hier, waar mij alles aan het sombere van den dood erinnert, stoeijen zou, en wel met den jongen Heer?

EDELHART.

Heb ik u beledigt?

HENRIETTE.

Ja, want wel verre van met hem gemeenzaam te zijn, wilde ik hem ontvlugten.

EDELHART.

En waarom wildet gij dit?

HENRIETTE.

De Baron verzocht mij, het aan niemand te openbaaren, echter u openbaar ik het gerust, dewijl ik weet dat gij zijn bijzondere vriend zijt. Hij speelde bij mij den minnaar.

EDELHART.

En was eigenlijk een verleider.

HENRIETTE.

Hij wilde mij huuwen, maar ik mogt zijn oogmerk vooral niet bekend maaken.

E D E L H A R T.

En daarop hielt gij hem verdacht?

H E N R I E T T E.

Ongetwijfeld.

E D E L H A R T.

Gij hebt zeer wel gedaan; wantrouw allen die op deeze wijze te werk gaan. Gij zijt jong, HENRIËTTE! en niet misdeeld van schoonheid, doch deeze kan u zeer ligt in gevaar brengen. 'Er zijn thands zeer veel jongelingen, die op eene misdaadige wijze door elke schoonheid getroffen worden, en alle kragten inspannen om den grond van haare verwoesting te leggen. — Zo dan ooit een jongeling u van liefde spreekt, HENRIËTTE! van uwe omzichtigheid, van spoedig raad vraagen aan vertrouwde en verstandige vrienden, hangt uwe rust af. Wantrouw altijd hem die te veel uwe schoonheid roemt, want hij is een vleijer. — Wantrouw hem, die te veel van zijne liefde spreekt, want van haar moet men u door daaden, niet alleen door woorden overtuigen. Maar vooral, wantrouw hem, die, gelijk de jongen VAN LINDEN, van zijne liefde een diep geheim willen gemaakt hebben, want deeze leggen zich, bijna altijd, op den ondergang van 't geliefde voorwerp toe.

H E N R I E T T E.

Welk eene tegenstrijdigheid in het gedrag van zulke jongelingen, te willen vernielen, 't geen men bemint!

EDEL-

EDELHART.

Ja, maar hunne liefde is flegts drift, niet die edele, verfijnde vriendschap, waarvoor alleen de redelijke ziel der menfchen vatbaar is.

HENRIETTE.

Maar vreezen zij dan bij dit boosaartig beftaan den vloek van de verleidde ongelukkigen niet? — Vreezen zij dan de verfoeijing van hunne medeburgers, — de wraak des Hemels niet?

EDELHART.

Wie, die zijne driften den ruimen teugel geeft, laat zich tijd dit alles te overdenken? Die handelt redelijk, die alleen zijne overdenkingen op redenloos genot bezig houdt? — Daarenboven, lieve HENRIETTE! de verfoeijing over foortgelijke misdaden, is in de tegenwoordige, verfijnde waereld zoo groot niet, — men keurt het af, — men noemt het een jeugdige dwaasheid, men vergeet dat het gebeurd is; en of zij aan de wraake des Hemels denken, wie heeft thands tijd om zich met Godsdienst optehouden?

HENRIETTE (*vriendelijk.*)

Vergeef het mij, gij fchildert de waereld met te zwarte couleuren.

EDELHART.

Neen, HENRIETTE! ik fchets u dezelve, zoo als ze, helaas! waarlijk is; blijf dezelve dus befchouwen, — en het zal u een prikkel ter voor-

zichtigheid zijn. — Goede raadslieden moeten u altijd dierbaar zijn, 't is een onberekenbaar geluk, in zijne jeugd niet alleen een wakkeren raadsman te hebben, maar hem te schatten, en zijn raad optevolgen, al is die somtijds srijdig met onze neigingen en begeerten. Mevrouw JULIA is eene goede, verstandige vrouw; acht en bemin haar. Gij weet dat gij met haar gaan zult?

H E N R I E T T E.

Ja, — en dewijl het mijne deugd beveiligen zal, heb ik alle reden om verheugd te zijn. Maar, zoo veele mijlen van hier, de plaats waar ik opgevoed werd, waar ik zoo veele braave vrienden achterlaat, — O FREDRIK! waarom verbant gij mij van hier.

E D E L H A R T.

Schrei niet HENRIETTE! de braave vindt overal vrienden, en valt het u smartelijk hen, die u hier beminnen, te verlaaten, denk dat wrange middelen, dikwerf het heilzaamst zijn. Uwe verwijdering van hier is noodzaakelijk voor u, en voor den jongen Iteer. Zijn gedrag toont, dat hij een plan gevormd heeft, 't welk hem weinig eer aandoet, en hij heeft verstand genoeg, om allerhande middelen, ter bereiking van het zelve, in 't werk te stellen. Tot heeden deedt hij geen rechtsreekschen aanval op uwe rust, en hadde hij dien ook gedaan, uwe deugd bezit sterkte genoeg om hem afteweeren. Maar, HENRIETTE! de mensch is niet altijd sterk; het past den voorzich-
tigen

tigen de verzoeking te ontwijken, en zich niet op zijne krachten te verlaaten.

HENRIETTE.

Ach! waarom heeft het Meisjen bevalligheid, als de jongling geen deugd bezit.

EDELHART.

Om door haar, met deugd en standvastigheid gepaard, den jongling tot de deugd zelve terug te brengen. — Maar 'er komt iemand. HENRIETTE! zo gij waarlijk achting voor mij hebt, gelijk ik voor u, — zoo blijf altijd deugdzzaam.

VIJFDE TOONEEL.

De voorigen, DE BARON, JULIA.

JULIA.

Ik heb thands kragts genoeg, zeker ik zal bedaard blijven.

DE BARON.

Even zijn uwe aandoeningen bedaard, — waarom ze weêr verlevendigd?

JULIA.

ô, Laat mij slegts afscheid neemen van 't lijk der beste Zuster.

DE BARON (*neemt met behulp van EDELHART het dekzel van de kist, vol aandacht beschouwt JULIA het lijk, haare aandoenlijkheid klimt meer en meer, bij eene diepe stilte, eindelijk in traanen uitbarstende.*)

Nu dan, vaarwel! tot op den morgen van een beter leven!

EDELHART (*stil tegen den Baron.*)

Heer Baron! Gij moest uwe Zuster afscheiding verzorgen, — haare aandoeningen kunnen haar gevaarlijk worden.

DE BARON.

Kom nu, lieve Zuster! laat ons eene wandeling doen, de Zon zien ondergaan, overreed dat hij morgen met nieuwen luister weér zal ten voorschijn treden.

JULIA (*volgt hem zwijgende.*)

ZESDE TOONEEL.

ROBERT, de voorigen.

ROBERT.

Uwe genaden! een jonge vrouw wenschte zoo gaarne u te spreken. Ik heb haar wel gezegd dat gij bezet waart, maar zij vraagt zoo dringende, en met traanen in de oogen.

DE BARON.

Wat wil zij?

ROB-

ROBERT.

Recht weet ik het niet, genadige Heer! maar ik geloof dat zij onze Mevrouw zou willen zien.

DE BARON.

Laat haar binnen koomen. — Gaan wij lieve Zuster, de Heer EDELHART zál de vrouw opwachten.

JULIA.

Neen laat mij blijven, — welligt is het eene haarer beweldaadigde, laat mij uit haare traanen de mijnen leeren droogen.

ZEVENDE TOONEEL.

ALIDA, *met eene zuigling op den arm, die een krans van levende roozen in het handjen houdt.* De voorigen.

ALIDA.

Vergeef het mij toch, genadige Heer! dat ik u hindernis aandoe. — Het was zulk eene goede vrouw, en zij is ons, helaas! zoo vroeg ontnoomen!

DE BARON.

Ô! Het is u gaarne vergund, zie nog voor 't laatst haar, die u als moeder beminde.

ALIDA (*het lijk beschouwende.*)

Vaar dan wel! gij die mij het leven verdraagelijk maakte. (*Tegen de zuigling.*) Zie lief kind, dit

dit is de vrouw die de oorzaak is van uw leven, — zonder haar zou ik, voor gij gebooren waart, van wanhoop gestorven zijn. Gij verstaat mij nu niet. — Maar zie echter, als gij groot zijt, en gij de weldoensler van uwe Moeder hebt leeren zegenen, dan zal ik u toch zeggen: Gij hebt haar gezien, schoon gij 'er toen geen bezef van hadt. (*Het handjen met den bloemenkrans befluurende.*) Dit uw schuldeloos handjen kroone haar, deeze bloemen zijn het eenigste dat wij missen kunnen, doch het hart van den geever bepaalt de waarde van het geschenk, — het is een offer der dankbaarheid. — En gij, onze verzorgster! uwe werken volgden u na, — onze dankbare harten, deeze eenvoudige bloemen, verzellen u in den hemel, en zijn de getuigschriften van uwe daaden op deeze waereld verricht. — En als ik eens daar boven bij u koom, — met u mijn beschermengel voor den throon van den oppersten Rechter nederkniel, zal ik tot hem zeggen, — zij was de spiegel der deugd, — de braven zegenden haar, — en de boozen zelf waren genoodzaakt haar te prijzen, daar zullen wij dan geheel gelijk zijn. — Gij zult mijn Zuster weezen, en eindeloos hang ik aan uwem boezem, dankbaar voor de weldaaden mij en mijne zuigeling beweezen. — Zie nog eens, lieve kleine! — ô waarom begrijpt gij mij nu niet, — waarom kunt gij nog niet gevoelen, 't geen ik gevoel, — maar ik zal u eenmaal leeren haar te beminnen, meer, oneindig meer te beminnen, dan de Wees zijne Ouders, welke hij
in

in zijne eerste kindschheid verloor, ooit bemin-
nen kan.

E D E L H A R T.

Wie brandt niet van verlangen een menschen-
vriend te zijn, die zulke tooneelen bijwoont.

A L I D A.

En nu, genadige Heer! laat ik mijn kind, mijn
onschuldig kind u opdragen. — Reeds voor
zijne geboorte was het vaderloos, thands heeft
het ook zijne weldoenster verlooren. Als ik niet
meer Moeder kan zijn, wees gij dan haar Vader,
gelijk uwe Vrouw mijne Moeder was.

DE BARON (*aangedaan het kind kuschende.*)

Ik zal uw Vader zijn. — Ik zal uw aller Va-
der wezen.

A L I D A.

En de Hemel zal de uwe zijn.

JULIA (*het kind vuurig omhelzende.*)

Lieve kleine! welk eene braave Moeder hebt
gij, — ga, ga, nu vrouw! gij hebt mij traanen
doen storten.

A L I D A.

ô Vergcef het mij toch, genadige Heer! zo ik
mij te veel verfstoutte. Ik had zoo gaarne eerder
gekoomen, maar ik moest in de Stad zijn om
voor mij en mijn kind het lieve brood te winnen.
Hoe haastte ik mij, toen ik hoorde dat uwe
godheid het ons arme menschen toestond, onze
wel-

weldoenster, nog eens, voor zij naar 't graf gaat te zien, — hoe haastte ik mij, om ook van deze gunst gebruik te maaken!

DE BARON.

Nu, ga, en wees gelukkig. Zo gij ooit raad of daadelijke hulp nodig hebt, mijn huis staat open voor elken ongelukkigen.

A L I D A.

Zoo lang de lieve Hemel mij gezondheid laat, genadige Heer! kan ik de kost winnen; 't is wel fober, maar wij zijn dat van kindsbeen gewoon.

DE BARON.

Braafheid en te vredenheid maaken ons het fobere aangenaam. Wees dit dus beide, en gij zult gerust leven. Wees intusfchen nooit bevreesd om bij mij hulp te zoeken. — Ik wil dat al mijn onderzaaten mij als hunnen Vader beschouwen.

A L I D A.

God zegene u, genadige Heer! om uwe goedheid! vaarwel!

DE BARON.

Vaarwel, goede Vrouw.

E D E L H A R T.

Gij komt morgen eens bij mij?

A L I D A.

Ik koome, — uw dienaares! — Ik ben u allen dankbaar voor uwe goedheid.

ACT-

AGTSTE TOONEEL.

De voorige, behalven ALIDA.

DE BARON.

Hoe heeft de eenvoudige, doch hartelijke taal van deeze vrouw mij getroffen.

JULIA.

Zulk een treffend dieproerend tooneel zag ik nooit. Wat zijn treurzangen? Wat zijn lijkredenen? Wat trotsche grafmaalden, bij de edele en vuurige dankbetuigingen van deeze vrouw— Zeg mij, Domine! wie is zij?

EDELHART.

Haare daaden zijn altijd de uitvloeijfels van haar hart, haar gedrag van heeden toone u, wie zij is.

JULIA.

Ongetwijfeld eene deugdzaame Vrouw, — maar zij schijnt arm.

EDELHART.

Eene hevige geduurig aanhoudende krankheid bragt voor eenigen tijd haar en haar man, een vlijtig Burger en braaf Echtgenoot, in den kommerlijksten toestand. Mevrouw VAN LINDEN redde haar uit de armen van den dood, en hem van den afgrond des wanhoops. Hunne vereenigde vlijt, hunne spaarzaamheid, verbeterde welhaast eenigzins hunne omstandigheden, doch — op 't onver-

onverzienst verliest zij haaren Man, — in het blij vooruitzicht op voorspoedige dagen, wordt zij Weduwe, en het Kind, 't welk zij onder 't hart draagt, een Weesjen. Toen heb ik een zwaaren taak gehad, om haar tot de bedaardheid, welke zij met haaren Man verlooren had, weder te geeven. Vereenigd met Mevrouw VAN LINDEN, gelukte mij dit eindelijk, en weldra genooten wij het genoeglijk loon voor onze pogingen, door in haar eene, schoon treurige, echter kalme Moeder te zien, van de zuigling, met welke zij zoo even hier was.

JULIA.

Ik wil haar staat verbetereren, opdat zij in rust al haare zorg aan dit lieve Kind moge toewijzen, — haar teder hart verdient dit.

NEGENDE TOONEEL.

ROBERT, de voorigen.

ROBERT.

De Theetafel is gereed, genadige Heer!

DE BARON.

Wij komen. — ROBERT! schroef de kist aan de vier zijden toe, hoor, sluit dan de deur en breng mij den sleutel.

ROBERT.

Zeer wel, genadige Heer!

DE

DE BARON.

Nu, gij blijft heeden mijn gast, Domine! —
Kom gaan wij.

JULIA, (*slaat een treurige blik op de kist,
en wil naar dezelve gaan.*)

DE BARON.

Kom, lieve Zuster! gaan wij, — wek geene
aandoeningen op, welke even beginnen te be-
daaren.

JULIA (*treurig.*)

Ja, kom — gaan wij.

TIENDE TOONEEL.

ROBERT.

Ei, nu zal FRANS zijn rekening verkeerd maa-
ken. Of hij boos zal zijn! — Nu, dit kan ik
niet helpen, 't is in alle gevallen nog beter boos
te zijn, om dat men geen kwaad kan doen, dan
zich te verheugen in de misdaad. — Maar laat
mij toch den ring eens zien, — doch neen;
FRANS zegt dat hij zoo fraai en zoo kostbaar is,
— men moet zich niet in verzoeking brengen....
Ik wilde hem toch ook wel eens zien, — zal
ik? — Kom! — Zodra ik eenige aanvechting
krijg, sluit ik daadlijk de kist — voorzeker,
zonder eenig verwijl, — ja, dan ben ik buiten
gevaar. (*Hij opent de kist, en beschouwd de
hand van SOPHIA.*) 't Is toch een magtige fraaije

VI. DEEL.

X

ring,

ring, — hoe kostbaar, de fleenen schitteren in het oog, — hoe schoon zou hij niet wel zijn als men hem in de Zon zag... 't Is toch jammer dat hij in de aarde bedolven wordt.

E L F D E T O O N E E L.

ROBBERT, FRANS.

FRANS (*in de deur.*)

Pff! Pff!

ROBBERT (*zonder hem te hooren.*)

Waarom of toch de genadige Heer dit hebben wil?....

F R A N S.

Pff! Pff!

ROBBERT (*verschrikt de hand van SOPHIA latende vallende.*)

Wie is daar?

F R A N S.

Zijt gij alleen?

R O B B E R T.

Ja, waarom?

FRANS (*optredende.*)

Ei, Fijnbaard! ik heb u beluisterd.

R O B B E R T.

Mij? — Nu, gij hebt niet kwaads gchoord.

FRANS.

FRANS.

Dat daar gelaaten. Wat doet gij hier?

ROBBERT.

Ik moet de kist toefschroeven, en de sleutel van de kamerdeur bij den Baron brengen.

FRANS.

Blijft gij nog bij uw voornemen van heeden morgen?

ROBBERT.

Waar omtrend?

FRANS.

Wel, omtrend de deeling van den ring.

ROBBERT.

Ik steel niet, — ik zal de kist toedoen. (*Hij maakt beweging om het dekzel op de kist te leggen.*)

FRANS (*hem weêrhoudende.*)

ROBBERT! ROBBERT! Trap uw fortuin niet met voeten.

ROBBERT.

Heb ik dan hier ook geen eeten, klederen en huisvesting? En dit heb ik op eene eerlijke wijze; waarom zou ik mij met onrechtvaardig goed verrijken?

FRANS.

Lompert! het is niet onrechtvaardig, het tegen-

gendeel zou onbillijk zijn; mag men de gaaven van den lieven Hemel in de grond sloppen.

R O B B E R T.

Maak dan die bedenking tegen den Baron, die heeft recht om den ring weg te nemen, maar gij niet.

F R A N S.

Wat zijt gij toch onbedenklijk dom, R O B B E R T! denkt gij dan dat hij zich door ons zal laten bepraaten? Neen, mijn Vriend! het is eene eigenzinnigheid, dat hij den trouwring met de getrouwde wil doen begraven.

R O B B E R T.

Wel nu, wat raakt het ons, al begroef hij al zijne schatten. Hij heeft zeker reden waarom hij 't dus wil hebben.

F R A N S.

Nu, gesteld dan dat hij 'er zelf een godsdienstig oogmerk mede had, hij verliest 'er niets bij, want hij weet niet beter of de ring blijft, daar hij hem gelaaten heeft.

R O B B E R T.

Kort of lang, ik doe 't niet. De ring blijve daar hij is.

F R A N S.

Gij wilt dus niet deelen?

R O B B E R T.

Neen. Maar gij zult ook geen diefftal begaan.

Ik

Ik maak de kist toe, en gij zult ze niet weêr open krijgen.

FRANS.

Zie ROBERT! nog meen ik het oprecht met u; zo gij mij een deel van den buit geeven wilt, zal ik zwijgen.

ROBERT.

Van welken buit?

FRANS.

Hoor eens, mijn Vriend! Gij weet zelf dat ik veel eerlijker ben, dan gij.

ROBERT.

Voorwaar, dat wist ik nog niet, — maar laat eens hooren, waarom.

FRANS.

Wilt gij u dom houden, kameraad? — Gij kunt FRANS toch niet ligt een rad voor de oogen draaijen.

ROBERT.

Nu dan spreek op.

FRANS.

Hou mij niet voor den gek, ik heb u immers gezegd, dat ik u beluisterd had.

ROBERT.

Zeg dan wat gij geluisterd hebt.

FRANS.

Denkt gij dan dat FRANS, zoo als hij hier voor

u staat, van den bolwurm geplaagd wordt. —
Wat was uw voorneemen, toen de hand van Me-
vrouw, waaraan de ring is, reeds op uw arm
lag?

R O B B E R T.

Spreek, ingezulte bedrieger! wat hebt gij van
mij gehoord?

F R A N S.

„ Eeuwig jammer, dat hij in de aarde bedol-
ven wierd, — ik zal hem daarom neemen, —
„ FRANS weet 'er niet van, en dus heb ik den
„ geheelen buit.” — Focij ROBBERT, als een
braaf kameraad heb ik u uw gerechtigt deel aan-
geboden, en gij wilt u alleen meester van den
buit maaken.

R O B B E R T.

Onbeschaamde Leugenaar! heb ik den ring
willen steelen?

F R A N S.

Wordt maar niet boos, mijn Vriend! en ont-
kennen baat ook niet, want ik heb getuigen.

R O B B E R T.

Vogels van uwe veêren.

F R A N S.

Dat raakt niet als 't maar getuigen zijn.

R O B B E R T.

Nu wie zijn die dan?

FRANS,

FRANS.

Ik ga voetstoots naar den Baron en openbaar hem alles, dan eerst zult gij mijn getuigen zien, en — de henker zal u uwe trouwloosheid met den rug doen boeten.

ROBBERT.

Doe gij wat gij wilt, ik weet dat alles geloogen is.

FRANS.

Dat zal men u wel anders leeren, zo mijn getuigen niet genoeg waren, wil ik zoo veel eeden doen als 'er hairen op uw hoofd zijn.

ROBBERT.

Foci! gij zoudt een valschen eed doen, om een arm man ongelukkig te maaken.

FRANS.

Wie praat van valsche eeden, Kaerel! gij wilt u dan dom houden, maar gij zult zien. (*Hij wil vertrekken.*)

ROBBERT (*verlegen.*)

Maar, FRANS! gij weet immers zelf wel, dat ik geen voorneemen gehad heb....

FRANS.

Praatjens om de kinderen in slaap te susfen. Zo gij den buit met mij wilt deelen, blijft alles geheim, maar anders — zie, zoo waar als ik een eerlijk Kaerel ben, ik ga naar den Baron.

R O B B E R T (*verlegen.*)

Lieve God! waar komt een mensch niet al toe, — nu moet ik wel toelaaten dat de ring gestolen wordt.

F R A N S.

Nu, kort beraad! — Hoe zal het?

R O B B E R T.

In 's Hemels naam, neem hem; maar ik ben onschuldig; ik wil 'er geen koperen penning van hebben.

F R A N S.

Nu, dat is juist geen onaartige vond. — Ja, die fijnen, — die fijnen, de eerlijkheid op de lippen, maar van binnen.... stinkende graven. — Nu dat is om 't zelfde, gij kunt staat maaken dat ik nu ook zwijgen zal.

R O B B E R T.

Kaerel! als gij alleen waarheid spreken wilt, behoeft gij niet te zwijgen.

F R A N S.

Nu, ROBBERT! niet te driftig! (*Hij gaat naar de kist en tracht den ring van den vinger te neemen.*)

R O B B E R T (*stilt.*)

Dit moet ik nu toelaaten, want de schelm zou mij ongelukkig maaken, wie weet met wien hij zamenpant, dien hij getuigen noemt. Armen ROBBERT!

FRANS.

FRANS.

De vinger is duivelsch gezwollen, — de ring wil 'er niet af. (*Hij neemt een mes uit zijn zak.*)

ROBBERT.

Wat wilt gij doen?

FRANS.

Wat hagel! ik kan 'er hem niet afkrijgen, ik zal den vinger affnijden.

ROBBERT.

Neen, al werd ik voor al mijn leven ongelukkig, dat zal ik niet toelaaten, — voort uit de kamer of ik roep hulp.

FRANS (*boos.*)

Goed! ik zal u hulp doen roepen. (*Hij wil vertrekken.*)

ROBBERT (*verlegen.*)

FRANS! waar wilt gij heen?

FRANS.

Dat zult gij zien. — Nu ben ik onverbiddelijk.

ROBBERT.

Maar, FRANS! blijf! — Zult gij dan Mevrouw den vinger affnijden? — Dat goede mensch!

FRANS.

Schaapshoofd! hebben de dooden bij u te land dan gevoel?

R O B B E R T.

Nu, doe wat gij wilt. Ik kan het niet keeren, doe gij de kist dan ook maar toe. — Ik wil 'er niet mede te doen hebben. (*Hij vertrekt.*)

F R A N S.

Die inval van beluisteren is recht goed uitgevallen. Die domkop, een kind kan hem om den tuin leiden. Zo hij intusfchen nu maar niets den onnozelen mond laat ontvallen, want mijn getuigen tegen hem zou ik wel kunnen zoeken, maar om ze te vinden! dat zou zoo iets in hebben, — en mijne eeden! — ja, ik geloof dat het enkel zeggen van den lummelachtigen ROBBERT. „Ik heb 'er geen gedachten aan gehad,” meer gelden zou, dan al mijn zweeren, of dat 'er maar niets op eene andere wijze van uitlekt; de ring gekaapt te hebben, zou 'er misfchien nog door kunnen, maar het lijkt te verminken, ei, dat zou op mijn huid verhaald worden. Maar, wat bekreun ik mij toch aan het toekomende? Wij leeven voor den dag van heeden, wat morgen komt, brenge ons ook dan eerst zorg aan, en komt het al uit.... ô! het heeft geen nood, 'er staat wel meer op mijne rekening, dat nog geheim gebleven is. (*Hij gaat naar de kist, en een sneede in den vinger gedaan hebbende, geeft SOPHIA een luiden kreet.*)

FRANS (*hevig verschrikt.*)ô! Alle Heiligen! (*Hij tuimelt ter deur uit.*)SOPHIA (*richt zich op, — ziet rondom zich, zucht en legt zich weder.*)

TWAALF-

TWAALFDE TOONEEL.

DE DOCTOR, SOPHIA.

DE DOCTOR.

Dacht ik het niet, dat men mijn raad verachte. — *Tout la maison est infecté — Et voilà!* hoe langer, hoe fraaijer! nu heeft men ze geheel opengezet.

SOPHIA (*kreunt.*)

DE DOCTOR (*verschrikt hevig.*)

Wat is dit?

SOPHIA (*zuchtende.*)

Ach!

DE DOCTOR (*in de uiterste ontsteltenis.*)

De Hemel erbarme zich onzer. (*Hij loopt drifzig heen, aan de deur ontmoet hem HENRIETTE.*)

DE RTIENDE TOONEEL.

HENRIETTE. De voorigen.

Wat is 'er, wat is er? Heer Doctor!

DE DOCTOR.

ô Hemel! wees ons genadig! Het spookt, het spookt.... (*Hij vertrekt.*)

HENRIETTE.

Heeft de Doctor geheel zijn verstand verloren?

ren? — Maar hoe? De kist open? — Wat is dit? (*Zij gaat naar de kist.*)

SOPHIA (*zwak.*)

HENRIETTE!

HENRIETTE (*verschrikt.*)

Hemel! Mevrouw!

S O P H I A.

Vrees niet....

H E N R I E T T E.

Hemel! Gij leeft! (*aan de deur.*) Heer Baron! Mijn Heer EDELHART? Kom toch haastig. (*Tegen SOPHIA,*) ô mijn Voedster! Gij leeft! — Gij leeft, — vloeit thands, traanen van vreugde, lang genoeg hebt gij van droefheid gevloeid. — Gij leeft, mijne Moeder! ô, in welk een verschrikkelijk gevaar zijt gij geweest!

S O P H I A.

Beur mij op! — Lieve HENRIETTE! wij hebben veel stof om te danken.

H E N R I E T T E.

Hoe vurig zullen wij danken?

VEERTIENDE TOONEEL.

EDELHART, *met azijn*, DE BARON, de voorigen.

HENRIETTE (*hem te ontmoet ijende.*)

Zij leeft, zij leeft, kom toch spoedig.

EDEL-

EDELHART.

De Doctor heeft dan gelijk?

DE BARON (*in overmaat van blijdschap.*)

ô Mijne SOPHIA! — mijne Gade! is 't mogelijk! op 't punt van begraven te worden, herleeft gij.

SOPHIA.

Dierbaare Echtgenoot!

EDELHART.

Heer Baron! Laat ons Mevrouw hulp toebrengen. (*De Baron en EDELIHART tillen haar uit de kist, en plaatsen haar op een Sopha; HENRIETTE bestrijkt haar de hoofdslagen met azijn, en houdt haar een doek onder den neus.*)

EDELHART (*stilt tegen HENRIETTE, terwijl hij haare bezigheid overneemt.*)

Zorg, dat Mevrouw JULIA niet te spoedig hier kome.

HENRIETTE (*vertrekt.*)

EDELHART (*bloed aan het kleed van SOPHIA bemerkende.*)

Maar wat is dit?

SOPHIA (*haare hand, die geheel bebloed is, toonende.*)

Zie hier; een middel, door de boosheid uitgedacht, deelt het verborgen leven zichtbaar worden.

DE

DE BARON (*nieuwsgierig.*)

Wat, wat is het dan?

S O P H I A.

Deeze ring....

EDELHART. (*Terwijl hij van zijn zakdoek een verband maakt.*)

Vermoei u niet, Mevrouw!

D E B A R O N.

Ik begrijp het. (*Aan de deur*) ROBBERT!

ROBBERT, (*opkomende, en SOPHIA bemerkende, verschrikt, en wil terug gaan.*)

D E B A R O N.

Neen, blijf! — wien heb ik gelast de kist te sluiten?

R O B B E R T.

Mij, genadige Heer!

D E B A R O N.

En wie wondde mijne Gemaalin? — Snoode, geveinsde Kaerel! denk niet dat de gelukkige uitwerking van deeze daad u eenigzins verfoonen zal.

R O B B E R T.

Ik ben onschuldig, genadige Heer! FRANS heeft mij gedwongen hem alleen bij het lijk te laten.

S O P H I A.

Hij is onschuldig.

DE BARON (*nieuwsgierig.*)

Gij weet dit?

S O P H I A.

Ik weet het.

E D E L H A R T.

Ik durf u ligt voor hem instaan, Heer Baron!
— ROBBERT! zit op, en ontbie hier ten spoedigsten den Geneesheer, — laat inmiddels een ander den Chirurgijn van 't Dorp haalen. — Gij vergeeft het mij Heer Baron, dat ik u voorkome.

D E B A R O N.

Gij zijt voorzigtiger dan ik. Ga heen, ROBBERT! — Maar laat zorgen dat FRANS niet ontvlugt, (*tegen SOPHIA.*) Maar, mijn Beste! hoe is het mogelijk dat u de onschuld van ROBBERT bekend is? Uw goed hart verklaart hem onschuldig, maar....

S O P H I A.

Neen. Luister dierbaare Gemaal, en beef als gij de omstandigheid verneemt waarin ik geweest ben. Alles, wat heeden, en een gedeelte van 't geen gisteren in deeze kamer is voorgevallen, heb ik onderscheidenlijk gehoord, zonder eenig teken van leven te kunnen geeven. ô! Dit was verschrikkelijk, elk oogenblik verwachtte ik, door 't sluiten van de kist gesmoord, of, nog levende, — nog bezeffende, begraven te worden.

D E B A R O N .

Afgrijsfelijk!

S O P H I A .

Zij die mijnen dood met heete traanen beschreiden, stonden op 't punt mij den vreesfeliksten dood te doen ondergaan.

E D E L H A R T .

ô Menschdom! weder een voorbeeld, en wanneer zult gij wijs, — rechtvaardig omtrend uwe broeders willen worden?

S O P H I A .

Waar is JULIA? Ik heb haare klagten gehoord, — laat mij thands van haare vreugd getuigen zijn.

D E B A R O N .

Ik zal haar voorbereiden, eene onverwachte vreugde mogt haar zwak gestel nog nadeeliger, dan haare droefheid zijn. Ik verlaat u een oogenblik. SOPHIA! deeze dag zal voor mij een gedenkdag zijn, en ieder, die door mijn toedoen behoed wordt, tegen het verschrikkelijke van levend begraven te worden, zal deeze dag zegenen. (*Hij omhelst haar teder en vertrekt.*)

E D E L H A R T .

In welk een verschrikkelijken toestand kan zich de mensch bevinden?

S O P H I A .

ô! Mijn Vriend! van de huijverende oogenblik-

blikken, die ik heb doorgestaan, kan geen beschrijving gegeven worden. — Als uit een diepen slaap ontwaakende, vernam ik, even als een sluimerende, menschen stemmen om mij. Ik ontwaakte weldra verder, en begon onderscheidenlijk de gesprekken te hooren, welke over mij gevoerd werden. Ik wilde mij oprichten, — ik wilde spreken, — onmogelijk. ô! Welk een vreeselijk gevoel, toen ik gewaar werd dat men mij voor dood hield, — dat men mij begraven wilde! Nu spande ik alle kragten in, om eenig teken van leven te geeven, maar ik vermogt niets. ô Domine! die gevoelen kost, wat ik gevoelde, zou met een vloek over 't menschdom op zijne lippen sterven, dat het geen gehoor geeven wilde aan de roepstem, om toch rechtvaardiger omtrend zijne dooden te zijn.

E D E L H A R T.

Vermoei u niet te zeer, Mevrouw! 't Is te hoopen dat men in deeze dagen, waarin manlijke kundigheden aan den eenen kant toeneemen, en het vooroordeel aan de andere zijde langs zoo meer geknot wordt, welhaast de raadgeevingen van beroemde mannen zal opvolgen.

S O P H I A.

't Zal mijn eerste pligt, 't zal het welbehaaglijkst offer van dankbaarheid zijn, te zorgen, dat onze onderdaanen niet, nog levende, aan de aarde worden toevertrouwd.

E D E L H A R T.

Hoe prijs ik uw voorneemen. Indien gij onder de twintig duizend-flegts een vindt, welke gij aan zijne schrijvende Vrienden en der Maatschappij wedergeeft, hoe rijkelijk is dan niet uwe moete beloond! — Maar, Mevrouw! daar gij alles gehoord hebt, moet uwe smart merkelyk gelenigd zijn door de hartelyke uitboezemingen van dankbaarheid uwer Onderdaanen. — Hier was het geen vleitaal, thands behoefde zij niet te vreczen, dat hunne openlyke dankbetuiging uwe kieschheid beledigen zou, — zij durfden nu, bij uw lijk, hun geheel hart uitschudden, en — had het den Hemel behaagd, u, langs zulk een verschrikkelijken weg uit dit leven te neemen, welk een denkbeeld? de zegen mijner Broederen vergezelt mij?

S O P H I A.

En aan u was ik deeze levendige erinnering verschuldigd. — Maar, mijn Vriend! de roozenkrans, waar is hij?

EDELHART (*neemt hem uit de kist, en overhandigt haar denzelfen.*)

S O P H I A.

Welk eene waarde heeft deeze, en tot welk een geringen prijs heb ik denzelfen gekocht! o Menschen! menschen! leert weldoen, en gij zult bij de geringste belooning zaligheid genieten. — Maar EDELHART! hoe jammerlyk werden mijne gelukkige overdenkingen getoord door mijn
Zoen,

Zoon, — hoe bitter was mij de gedachte: ik scheidde van de waereld, en laat 'er mijn eenig kind als een verleider, — als iemand, wiens gevoel voor deugd en eerlijkheid verftompt is, op achter — een kind, dat zijne broederen wel haast reden geeven zal om het zelve, en haar die het baarde, te vervloeken. ô Mijn Vriend! breng toch mijn Zoon terug op het pad der deugd.

E D E L H A R T.

Wij zullen saamen aan zijne verbetering werken, en dan kunnen wij hoopen.

S O P H I A.

Maar, waar blijft mijne lieve JULIA? Zou zij zich niet wel bevinden? Ik verlang zoo naar haar.

E D E L H A R T.

Mij dunkt ik hoor haar. Blijf toch vooral bedaard, Mevrouw! een heevige schok zou u thands doodelijk zijn.

S O P H I A.

Wees niet bevreesd, mijn waarde Vriend! ik heb mijne hartstochten leeren bedwingen. — Daar is zij.

VIJFTIENDE TOONEEL.

DE BARON, JULIA, HENRIETTE, de voorigen.

SOPHIA (*haare armen uitstreckende.*)

Koom, lieve JULIA!

JULIA (*haar vuurig omhelzende.*)

SOPHIA! SOPHIA! — Beste Zuster! — ô Hemel! deeze omarming is mij thands dubbel dierbaar.

S O P H I A.

Zoo mag ik u dan na twee Jaaren afweezen, na dat ik bijna in de koude armen des doods rustte, u omhelzen. — Lieve Zuster! schrei nu niet, welhaast zullen wij de vrolijke dagen van onze jeugd herhaalen.

J U L I A.

Smoor ze niet SOPHIA! 't zijn traanen van vreugde en dankbaarheid. — Ik verheugde mij in 't vooruitzicht u te omhelzen, — ik vond u dood, — al de genoegens, die ik in uwe zusterlijke omgang gehoopt had te smaaken, waren voor mij verlooren, — eerst in een volgend leven verwachtte ik de verzekering van uwe voordduurende liefde en vriendschap, en zie! ik vind u weder op deeze waereld. — ô Hemel! in al uwe daaden zijt gij goedheid.

SOPHIA.

S O P H I A.

Tedere, beste JULIA! gave de Hemel dat wij arm in arm, tot aan den einde toe den weg van dit leven bewandelden. Hoe zouden wij voor elkander roosjens zoeken tusschen de doornen.

J U L I A.

Ja, famen wandelen! roozen zoeken en die ook aan onze Broederen uitdeelen. Broeder! Zuster! ik wil bij u blijven.

S O P H I A (*verheugd.*)

Wilt gij dit?

D E B A R O N.

Lieve Zuster! gij wilt dan eindelijk aan onze bede voldoen.

J U L I A.

Ja, wij zullen faamen leven tot aan het einde toe, en als een onzer zich nederlegt, zal de overblijvende zijne Broeders vertroosten, met het vooruitzicht, van weldra in een beter leven kommerloos elkander te omhelzen. ô SOPHIA! Broeder! — wij zullen gelukkig zijn.

24
 jim 100v

201

L A A T S T E T O O N E E L.

FREDRIK, de voorigen.

D E B A R O N.

Zie daar FREDRIK!

FREDRIK (*SOPHIA willende omhelzen.*)

ô Mijne Moeder! hoe verheug ik mij....

SOPHIA (*hem zacht afveerende.*)

Niet verder, FREDRIK! ik vrees dat gij liegen zoudt.

FREDRIK (*bedremmeld.*)

Lieve Moeder!

S O P H I A.

Gij kondet, ware ik indedaad dood geweest, edeler, vrijer gehandeld hebben, want eene Vrouw, met vooroordeelen bezet, zou u niet meer hinderlijk zijn geweest. Lieg dus niet, dat gij u in mijne herstelling verheugd.

F R E D R I K.

Maar, lieve Moeder! wie wil mij toch bij u gehaat maaken?

S O P H I A.

Gij, gij zelf mijn Zoon! Maar waarom wilt gij dat eene goede Moeder u haaten zal? — Heb ik niet altijd voor u gezorgd, u niet altijd de tederste blijken van moederliefde gegeven, en dit alles

alles wilt gij beloonen met het bedrijven van misdaden.

F R E D R I K.

Lieve Moeder! men heeft mij ten onrechte beschuldigd, — ik verzeker u.

S O P H I A.

Geene verzekeringen.

F R E D R I K (EDELHART *aanziende.*)

'Er zijn eenige lieden die hun plan, ook ten koste van de rust, en 't genoegen eens anderen, bereiken willen. Ik had zeker niet gedacht dat men in dit uur reeds hier toe middelen zou in het werk stellen.

S O P H I A.

ô Gij spreekt, als of men u mishandelde. — FREDRIK! ook dit uw gedrag toont mij dat uwe inborst niet die van een braaf jongling is. — Weet, dat ik zelf gehoord heb, wat hier tusfchen HENRIETTE en u, — tusfchen deezen braaven man EDELHART en u, — tusfchen u, en uw' snooden bedienden zij voorgevallen.

F R E D R I K (*verward.*)

Gij zelf? — Hemel! — Moeder! gij zult mij voords niet haaten, ik zal u alle blijken....

S O P H I A.

Nog geen beloften. Volg den raad van deezen braaven man, welke bij u, om zijne deugden, zoo haatelijk is; leer uwe driftten eerst bedwingen,

gen, daaden zijn altijd meer dan beloften. En gij, HENRIETTE! hoe bevalt mij uwe deugd en braafheid, hoe edelmoedig beloond gij mijne zorg. Ga dus voort, lief Meisjen! om mij het leven aangenaam te maaken. — FREDRIK! leer uwe Moeder het leven niet haaten, — maak door uw wangedrag niet, dat levend begraven te worden, haar verkiefelijk worde boven een leven, waarin haar eigen Zoon haar alle genoegens verpest.

F R E D R I K.

Lieve Moeder! ik schaam mij. Ik heb berouw....

S O P H I A.

Toon dit in uw gedrag, en ik zal, als voorheen, u alle liefde toedraagen. FREDRIK! maak u toch de achting van uwe Moeder waardig! — Kom nu, mijn waarde Echtgenoot! herstellen wij ons om onze medemenschen nuttig te wezen; het geval van heeden spoore ons aan, hen tegen den verschrikkelijksten dood te behoeden.

E D E L H A R T.

En het menschdom zal u, om uwe edele pogingen, in zegenende nagedachtenis houden.

E I N D E.

HET

HET ONGEGROND
VERMOEDEN,
OF DE
GESCHEURDE BRIEF.

TOONEELSPEL.

Naar het Hoogduitsche.

P E R S O O N E N .

Mijlord OSSERIJ.

LUCINDE, zijn Vrouw.

NANCIJ, hun Dochtertjen.

TRUFORD, Vader van LUCINDE.

TRIJHALL, Broeder } van OSSERIJ.

JOHN, Knecht .

*Het Tooneel is te London, in het huis van
Mijlord OSSERIJ.*

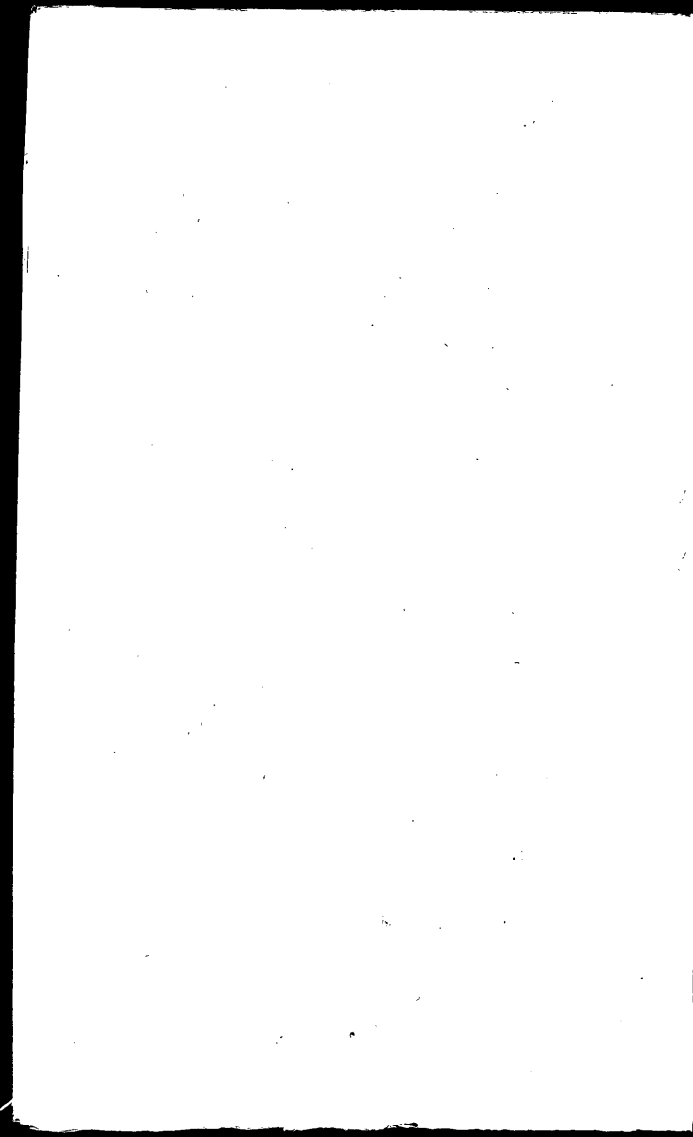

Am. 17. In der Luft, im Jahr 1798.

OSSEBY.

Sterf, Verrader!

JESU OEGGARD'S JESU MOEDER, XXI^{te} Dec.

HET ONGEGROND
VERMOEDEN,
OF DE
GESCHEURDE BRIEF.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

JOHN (*terwijl hij eenige klederen in een Mantelzak pakt,*) daarna OSSERIJ.

Dat eeuwig reizen en trekken! Het zal wel weêr op mijn hoofd thuis komen! Ik zal wel weêr meê moeten: ja, zeker! — En die satanische bok is zo hard dat men zich krom en lam daar op zit. Want offchoon men zegt dat ik wat doof ben, en ik dit ook wel geloof, zo voel ik toch zeer goed. Maar mijne leden worden reedste fram om dit nog langer uit te houden. Nu, dat voorbij is, is voorbij. Wat heb ik nu nog te doen?

OSSERIJ (*in reisgewaad, met een open brief in de hand.*)

Ga, en haal het overig goed om te pakken.

J O H N.

Lagchen? ô Ik denk in 't geheel aan geen lagchen. Mijlord? OS-

OSSERIJ (*hard schreeuwende.*)

Het goed om te pakken, zeg ik u.

JOHN (*hij schrikt, en gaat brommende heen.*)

Nu mag hem de Duivel tegenspreken.

OSSERIJ (*alleen.*)

Reeds lange heb ik dit gemerkt; waaröm zou hij anders zo dikmaals hier gekomen zijn. — Maar zulk eene ongehoorde ontrouw van een Vrouw, die ik zo teder beminde, die ik aanbad! Dit had ik nimmer kunnen denken. o Vervloekt! — wat zeg ik? neen, gezegend papier! want zonder u zou ik het nooit geweten hebben. Zij zou altijd bij mij voor eerlijk zijn gehouden, en zou dus doende mijne genegenheid, nog lange door haare ontrouw misleid hebben. Het is niet eens een geheelen brief! neen! slechts een afgefeurd stuk papier; zij moeten elkander al zeer wel kennen. (*Hij leest.*)

„ Mijn waarde!”

Dat was ik te vooren.

„ Mijn man is geemelijk en droefgeestig,

„ Hij is minnenijdig; en geheel onverdraag-

„ lijk”

Die Slang! zou ik het zijn, indien gij niet wilde dat ik het ware?

„ Ik haat niets in de Waereld zo zeer, dan

„ hem”

Vervloekte!

„ En

„ En evenwel merkt hij het niet; in de ver-
 „ warring
 „ Ziet hij niet welk eene Vrouw hij heeft;”

(*Met drift.*) Hij ziet het, bij mijn ziel! maar
 al te wel.

„ Die arme, goede en braave man! hem
 „ zo spoedig mogelijk weg te ruimen, is
 „ mijn wensch.”

Hemel! Hemel!

„ Kom toch, doet alles wat gij kunt
 „ Kom toch zonder fout: deeze avond
 „ is den besten en meest geschikten tijd,
 „ Wij zullen dan het vermaak genieten
 „ van onze tedere vriendschap.”

Vaar wel!

(*Woodend.*) Sterven zal hij, en die Furie van
 een Wif met hem! (*Hij gaat eenigen tijd, in
 stille overdenking heen en weder, intusfchen
 brengt JOHN een paar Pistoolen, die hij op de
 tafel nederlegt; houdende een Overrok op zijn
 arm.*) — Geef mij mijn Overrok. (*Hij legt
 den brief op de tafel, op welke nog meer pa-
 pieren liggen; JOHN helpt hem zijn Overrok
 aantrekken.*) Wie had dat immer kunnen ge-
 looven, toen ik haar als een zachtaartig, teder
 Meisjen hoogachtte; haar als eene beminnens-
 waardige Gade, jaaren agter elkander tederlijk
 beminde! (*Met drift.*) Maar zijn dit niet de
 verleidende kunstgreepen van haar gantsch ge-
 flacht? (*ontroerd*) ô Mijn Vader! wiens ouder-
 dom

dom u reeds naar het graf doet hellen! —
 (JOHN *wil de kaarsen snuiten.*) Vertrek! —
 wanneer hij het gewaar wordt, wanneer hij zijne
 strafwaardige Dochter nader zal kennen! Ach!
 het zal zijn dood zijn, zo als het de mijne is!
 (tegen JOHN.) Waarom gaat gij dan niet heen?

J O H N.

Ik ga reeds.

OSSERIJ *alleen.* (hij gaat als wanhoopend het
*Tooneel op en neder, drukkende in zijne ge-
 heele houding zijn vermoeden uit. Na
 eenigen tijd geluisterd te hebben, zegt hij.)*

Hoorde ik daar de stem niet van mijn Vrouw!
 — die stem die mij certijds zo lieflijk in de ooren
 klonk, komt mij nu voor, als het gebrul der
 Helle. — Het is of ik een Slang hoor sissen. —
 Dat is mijn Broeder! (Hij luisterd verder.)
 Neen, hij is het niet! — Maar ik zal mij zeker
 op hem wreken. (Hij haakt een toegekneepen
 briefje uit zijn zak.) Hij zal met mij gaan, in
 het vertrouwen dat wij ons op de Jagt zullen
 vermaaken; en ik zal hem de borst doorflooten;
 hem bij de hairen grijpen, in het stof rond sleu-
 ren, en nog driemaal doorsteeken. (Hij roept)
 He! JOHN! JOHN!

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

OSSERIJ, JOHN.

JOHN.

Mijlord!

OSSERIJ (*in diepe gedachten.*)

Daar, breng hem deezen brief.

JOHN (*de brief beschouwende.*)

Een brief! Aan wien? Mijlord!

OSSERIJ.

Aan mijn' Broeder.

JOHN (*in angst.*)

Wist ik maar wat hij gezegd had! — Wat zal ik doen?

OSSERIJ.

Hoort gij niet? Doove kwartel! ga heen, en gehoorzaam!

JOHN.

Wat! Karel! Karel! Mijn Heer is geheel in de boonen, of blind. Hij ziet mij nu voor mijn Kameraad aan.

OSSERIJ (*in gedachten geslaan hebbende.*)Neen, deeze wraak is te gering voor den hoon mij aangedaan: Zij moet, even als zijne ondeugd ontzaglijk zijn. — Geef hier. (*Hij noemt hem den brief uit de hand, en verscheurd dien.*)
Vertrek!
DER-

DERDE TOONEEL.

O S S E R I J.

Hij komt heeden zeker. Op het oogenblik dat hij bij haar intreed, zal ik het weeten; die laaghartige Broeder! — Broeder? Neen Monfieur! Een ondeugende die men geen te haatelijke naam kan geeven. Om haar beiden zeker te betrekken, wil ik mij zeer bedaard aanftellen. — Bedaard? — Kan het hart van een gefchonden Echtgenoot wel één cogenblik bedaard zijn? (*in vollen woede.*) Ha! En echter meet ik mij bedaard vertoonen, indien ik.... Zacht, daar komt zij. De rust die op haar aangezicht te leezen ftaat, kan de fchande haarer ziele niet verloogchenen.

VIERDE TOONEEL.

O S S E R I J, L U C I N D E.

L U C I N D E.

Hoe! mijn Gemaal! gisteren zijt gij eerst thuis gekomen, en gij wilt heeden weder op reis gaan?

O S S E R I J (*bitter.*)

Ja!

L U C I N D E.

Zonder mij een woord daarvan te zeggen?
Zonder affcheid te neemen?

es-

O S S E R I J.

Ja, Mijladij!

L U C I N D E.

En dat zo vroeg? (*Hij ziet haar met een verwilderd gelaat aan.*) Welk een gelaat! Wat scheidt 'er aan?

O S S E R I J.

Vraag mij niets.

L U C I N D E.

Mag LUCINDE dan het leed niet weeten, het welk het harte van haaren OSSERIJ drukt? Mag ik dat niet weeten, daar ik alles zo fierk gevoel, wanneer ik u zie lijden?

O S S E R I J.

Gij zult mij niet verblinden.

L U C I N D E.

Ik begrijp u niet. De oorzaak van uwe tegenwoordige reize....

O S S E R I J.

Behoeft gij niet te weeten. Genoeg: ik vertrek.

L U C I N D E.

Ik begrijp u niet, mijn waarde! Zedert eenigen tijd zijt gij omtrend mij zo koel, zo onverschillig, en zedert gisteren geheel ongevoelig. — Gij bemint immers uwe LUCINDE nog?

O S S E R I J.

Een wonderlijke vraag!

L U C I N D E.

Neen : dat gaat te verre. Uwe koelheid ont-
rust en foltert mij ten sterkste. Welk eene be-
kommering uwe ziel ook moge drukken, gij zult
er mij immers wel deelgenoot van willen ma-
ken? (*Zij neemt hem vertrouwelijk bij de hand ;
doch hij ontslaat zich driftig van haar.*)

O S S E R I J.

Laat mij los. Ik moet weg.

L U C I N D E.

Hemel! Welk eene ontmoeting! Nog maar een
oogenblik!

O S S E R I J (*roepende.*)

JOHN!

V I J F D E T O O N E E L.

De voorigen. J O H N.

J O H N.

Mijlord!

O S S E R I J.

Zijn de Paarden ingespannen?

J O H N.

Zo aanstonds, Mijlord!

OSSERIJ.

Zo dra zij ingespannen zijn, moet gij het mij komen zeggen.

ZESDE TOONEEL.

OSSERIJ, LUCINDE.

LUCINDE.

Elk oogenblik doet gij mijne ongerustheid verdubbelen. Van waar ontstaat die onverzoenlijke toorn?

OSSERIJ.

Ik heb het u reeds eenmaal gezegd: vraag mij niets. (*Hij zet zich aan een tafel; en legt zijn aangezicht op beiden zijne armen.*)

LUCINDE.

Welk eene ontroerende verwarring! — In 's Hemels naam! zeg mij toch, welk een verschrikkelijke vijand uwe ruste verstoord. Mag de gevoelige Gade niet deelen in de smarten van haaren dierbaaren Gemaal? — Geen woord? — Deeze behandeling, uw stilzwijgen, is voor mij smertelijker dan de dood zelve. (*Zij werpt zich aan zijne voeten.*) Spreek toch! Ontruk mij aan den dolk, die mijne ziel doorboort. — Wat scheelt u?

OSSERIJ (*opstaande, en heen en weder gaande.*)

Niets! — Niets! — Bezigheden! — nood-

zaakelijke verrichtingen. — Sta op! Sta toch op! — Genoeg: ik moet vertrekken. — Gij zijt zo weemoedig. Krenk u zelve niet. Gij zult mij gemakkelijk kunnen misfen. — Wees gerust! — Wees gerust; indien gij het zijn kunt.

LUCINDE.

Ik gerust zijn, bij uwen kommer die ik niet weet, maar die gij mij genoeg doet gevoelen.

OSSERIJ.

Alles zal zich spoedig ontdekken. Gij zult ras alles weeten. — (*op een bitteren toon.*) En dan....

LUCINDE.

En dan....

OSSERIJ.

Dan — dan zal ik te vreden zijn.

LUCINDE.

En dit zegt gij mij op zulk een' toon? O Gij vindt uw vermaak in uwe Gade te martelen.

ZEVENDE TOONEEL.

JOHN. De voorigen.

JOHN.

Het rijtuig staat gereed, Mijlord! (*Hij neemt den mantelzak, en draagt denzelfden weg.*)

OSSERIJ.

Goed: ik kom. (*Hij wil heen gaan.*)

LUCINDE.

Zonder afscheid te nemen? Zonder vaarwel te zeggen?

OSSERIJ (*koel.*)

Vaar wel!

LUCINDE (*hem bij de hand houdende.*)

Ik zal u tot aan het rijtuig vergezellen.

OSSERIJ.

Gij zijt veel te goed. Blijf maar hier. (*Hij ontruikt zich aan haar.*)

AGTSTE TOONEEL.

LUCINDE.

Is dat mijn Gemaal? of is het een onzinnige die mij verlaat? — Ik kan de oorzaak van zijn gedrag niet ontdekken. Hij wend voor, dat hij bezigheden heeft, maar die kunnen hem toch onmogelijk tegens mij in gramschap doen ontfleeken. Welke vreesfelijke gedachten! — Houd hij mogelijk mijne liefde, mijne trouwe, verdacht! — Neen, een hart, welks onschuld hij reeds zo veel jaaren kent, kan onmogelijk op een oogenblik in verdenking komen. (*Onder het spreken van de laatste woorden, is zij de tafel genaderd, op welke OSSERIJ den brief heeft laten liggen:*

Z 3

zij

zij ziet denzelfven en neemt hem op.) Hoe komt deeze brief in de handen van mijn' Man? Maar deeze kan hem niet beledigen.

NEG ENDE TOONEEL.

LUCINDE, OSSERIJ.

OSSERIJ (*op het hooren van de laatste woorden stuijft hij naar de tafel, en rukt haarden brief uit de hand.*)

Deeze kan mij niet beledigen? Niet? Ja ongelukkige, juist deezen is het, welke mij uw laage ziel ontdekt.

LUCINDE (*verschrikt.*)

Hemel!

OSSERIJ.

Ja, sidder vrij! sidder voor de woede van een beledigden Echtgenoot. (*Hij wil vertrekken.*)

LUCINDE.

Maar, hoor mij eerst! hoor mij.

OSSERIJ.

Waag het niet, om door gewrongene verdedigingen uwe schande te vergrooten, van welke ik overtuigd ben.

LUCINDE.

Ach! mijn waarde....

O S S E R I J.

Waarde ! Ik ? Dien gij bedroogen , misleid , dien gij verraaden hebt ! ô Wat wederhoud mijnen arm ? (*Hij grijpt naar zijn Hartsvanger.*)

LUCINDE (*bedaard.*)

Stoot toe , Barbaar ! Zie hier mijn borst. Doorboor een hart dat gij zo zeer miskent ; en vertrek met de zegepraal van eenen moordenaar.

O S S E R I J.

Welk eene stoutheid ! — Maar deeze moed..... ô ! ik kenne denzelven ; het is de laatste toevlucht van een wijf dat mijn eer bevleete : de ellendige kunstgreep om het oog van een' man te verblinden. (*Hij wil andermaal haar aanvallen.*)

T I E N D E T O O N E E L.

De voorige , J O H N.

J O H N (*driftig binnenkomende.*)

Hebt gij mij geroepen , Mijlord ?

O S S E R I J (*in verwarring.*)

Wat ? (*Hij steekt den Hartsvanger in de scheede.*) Wat ? (*Hij doet den Hartsvanger af, en geeft hem aan JOHN.*) Daar , leg hem in het rijtuig.

J O H N (*heengaande.*)

Daar steekt vast wat anders achter.

ELFDE TOONEEL.

OSSERIJ, LUCINDE.

OSSERIJ.

Gij ziet dat ik uwe schande niet openbaar wil maaken. Nog werkt het medelijden in mijn hart. Maar gij verdiend het niet. Hoor! ik had vergeeten om u dit te zeggen: Ik beveel u, om heeden nog uwen Vader uit mijn huis te verwijderen. Dit is het begin mijner wraake. Ik zal alle perfoonen aan u onttrekken, van welken gij, geheel onverdiend, einigen troost zoudt kunnen ontvangen. (*Hij vertrekt in de grootste woede.*)

LUCINDE (*hem naroevende.*)

Nog één oogenblik; slechts één enkel woord!

TWAALFDE TOONEEL.

LUCINDE (*zij valt als onmachtig op een Leuningstoel neder.*)

Ik moet mijn Vader van hier verwijderen! — Wat heb ik u toch gedaan, wreedaartig echtgenoot? Hij verlaat mij in de vreesfelijkste verdenking. Hij hoord mij niet eens aan. Welk eene woede; welk eene razernij heerscht in zijne ontruste ziel? — tegens mij; tegens mijne onschuld! — Deugd! wat zijt gij, wanneer gij ons tegens zulke beledigingen niet kunt beschermen? — Hemel!

mel! welk een tooneel vertoond zich voor mijne oogen! Welk een verschiet! Rampen op rampen! welke dagen staan mij te wagten, nevens mijne arme Kinderen! (*Zij staat op.*) Hemel! gij die het binnenste van 's menschen herte doorgront, gij weet of ik schuldig ben. Uwe voorzienigheid, uwe goedheid, zij mijn lot geheel aanbevelen.

DE TIENDE TOONEEL.

LUCINDE, JOHN.

JOHN.

In 's Hemels naam, Mijladij, wat scheelt Mijlord? Ik heb hem in al mijn leven nog zo toornig niet gezien. Tot een afscheid heeft hij mij omver geloopen, is over mijn' rug in het rijtuig gesprongen, en weggereeden.

LUCINDE.

Sprak hij niet van mij?

JOHN.

Ja, daar hebt gij gelijk in, Mijladij! een Bediende loopt nooit vrij.

LUCINDE.

Ik vraag u, of hij niet van mij sprak.

JOHN.

Ha! zo! van u? Neen, neen; geen woord. Maar vloeken deedt hij, dat de Paarden voor het

rijtuig stonden te beeven. En oogen heeft hij tweemaal op mij geslaagen, oogen, waarachtig, als ik hem niet zo goed gekend, en geweten had dat het Mijn Heer was, dan zou ik hem voor de levendige Satan gehouden hebben.

LUCINDE.

Ga heen, en roep mijn Vader.

JOHN.

Ik ga, Mijladij.

VEERTIENDE TOONEEL.

LUCINDE.

Hij zal komen, mijn Vader! Hoe zal ik hem dit bericht overbrengen? — Wat baat het aan eene braave Vrouw, dat zij liefde en trouw bezit, wanneer men zo beloond wordt? — Ik ben radeloos! — Welk een vreesfelijk gevoel verheft zich in mijne ziel. ô Mijne arme Kinderen! zij zullen als Weezen, in de armen van haare bedroefde Moeder, te vergeefs den naam van haaren Vader stamelen; hij zal haar niet hooren. Zij zullen, onschuldig door de klagten haarer Moeder bewoogen, haare tranen met de mijnen vermengen, zuchten, weenen; en eindelijk met mij, in wanhoop wegzinken. Ach!

VIJF-

VIJFTIENDE TOONEEL.

LUCINDE, TRUFORT, *welke NANCIJ aan de hand leidt, die een Breizak bij zich heeft, en die bij het inkomen de hand van haare Moeder kuscht.*

TRUFORT.

Goede morgen! mijne lieve Dochter! ik hoop dat de nacht zo gerust door u is doorgebracht, als ik wensche dat uw gantsche leven mag zijn. Zie, hier breng ik u nog iemand, die u niet onaangenaam zal zijn.

LUCINDE (*haar Vader omhelzende.*)

Mijn Vader! (*tegen NANCIJ.*) Mijn lieve Kind, hoe gaat het u?

NANCIJ.

Zeer goed, Mama. Ik weet dat gij mij lief hebt, en dat is mijn grootst vermaak. — Maar gij zijt niet welgemoed: wat scheelt 'er aan? Ik heb u toch nooit leed gedaan?

LUCINDE (*weemoedig.*)

Ach! gij niet, mijn Kind! (*Haar teder omhelzende.*) Gij niet.

TRUFORT.

Wat scheelt 'er aan, mijn Dochter? Ik ben niet gewoon u zo te zien. 'Er moet iets gewigtigs u op 't harte liggen. Gij kent het mijne; het heeft eenig recht op uw vertrouwen. Zeg mij wat u deerd.

LU-

LUCINDE.

Hemel!

NANCIJ.

Zeg het toch Mama; Grootpapa, meent het zeker zeer goed.

LUCINDE.

Arme NANCIJ! gij zijt de vrucht eener deugdzaame liefde, en — (*tegen TRUFORT*) ó Mijn Vader! geen vermaak is hier bestendig.

TRUFORT.

Hoe! zou ik het raaden? Is het iets met uw Man?

LUCINDE (*met hevige aandoeninge.*)

Ja, hij is in staat, om mijne trouwe en tederheid, van welken ik hem zo veele bewijzen gegeven hebbe, op de verschrikkelijkste wijze te verdenken.

TRUFORT (*na eenige overdenking.*)

Hoe! zal de dag van heeden mij dan het vermaak ontrooven, het welk uw beider eendragt en deugd mij heeft gebaard? — Maar wat is de oorzaak daar van? Spreek oprecht, op dat ik u helpen kan, wanneer gij 'er onschuldig in zijt.

NANCIJ (*ter zijde.*)

Hoe hard valt mij dit!

LUCINDE (*haar' Vader vertrouwelijk bij de hand neemende.*)

Dat ben ik. Hoor de gantsche zaak. Ik had eenigen tijd eene zekere verkoeling in het gedrag van mijnen man opgemerkt. Dit deed mij leed; maar nadien ik zoo veel eerbied als tederheid voor hem bezat, zo waagde ik het niet, om hem daar over te onderhouden. Eindelijk, liet hij mij de aanwassende bitterheid van zijne minnenijd, duidelijk blijken. Onwetende wien hij verdacht hield, besloot ik om aan zijnen Broeder te schrijven, dat hij komen, en zijn gemoed van dezze ongelukkige hartstocht bevrijden zoude. Daar mij intuschen vervolgens in gedachten kwam, dat zijn Broeder, buiten dat, hier zoude komen, zo verscheurde ik, den reeds door mij geschreven brief. Hij heeft een stuk van denzelven, mogelijk op mijne kamer, gevonden; en daar uit schijnt hij, ik weet niet hoe, mij van ontrouw te willen beschuldigen. Hij overlaadde mij met verwijtingen, en vertrok in woede. Zijn Broeder en ik zijn nu de voorwerpen van zijnen haat en wraakzucht. ô Mijn Vader! heb toch medelijden, en help ons, zo gij kunt. Maar wat zegge ik! hoe zoud gij ons kunnen helpen! Zijn toorn gaat zo verre, dat hij mij bevolen heeft, om u te zeggen: dat gij daadelijk dit huis zoudt verlaaten; om mij daar door, zo als hij zeide, alle vertroosting en geruststelling af te snijden.

T R U F O R T.

Dat is niets. Zulke lieden is het onmogelijk
in

in hunne oploopenheid tegen te houden. Hij zal te vreden zijn, en uwe onschuld erkennen. Gij zijt niet misdaadig, mijne Dochter! ik zie dit duidelijk. De ontrouw spreekt zo nadrukkelijk niet uit het binnenste des harte. Gij waart nooit lichtvaerdig; — gij zult nu niet beginnen, om het te zijn, en daar door mijn, door veele jaaren verkreegen vertrouwen, als ook uwe eere, nevens de mijne, te schenden. Wees niet bevreest; hij zal van zijne dwaaling te rug komen. Ik zal den storm wederstaan die u dreigt. Ik sta 'er u voor in: heeden zal ik u, uwen Gemaal, en uwe ruste, weder geeven.

ZESTIENDE TOONEEL.

TRIJHALL, de voorigen.

TRIJHALL.

Ha! goede morgen, mijn lieve Schoonzuster! *Bon jour* oude Papa! goede morgen, lieve NANCIJ! gij kleine kunstenaares, *toujours* vlijtig! (*Hij neemt haar op den arm, en kust haar.*) Hoe gaat het u?

NANCIJ.

Pas op, Oome!

TRIJHALL.

Pas op! pas op! gij kleine Oppaster. (*Hij zet haar neder op den grond.*) Maar mijn waarde Schoonzuster, wat scheelt u toch? Gij ziet 'er zo bedroefd en duister uit als Mijladij de Nacht;

zo zwaarmoedig als een afgeleefde Filosooph; en zo droefgeestig als een Sentimenteele dichters, wanneer de Maan niet schijnt. — Nu, ik weet het immers: mijn Broeder is reeds weder vertrokken: die heeft het zo druk als of hij een' nieuwen Chineeschen Keizer op den troon moest plaatsfen. Maar moet gij daarom zo droefgeestig zijn?

L U C I N D E.

ô Gij weet niet wat mij scheelt.

TRIJHALL (*laghende.*)

Ik zou niet weten, wat u scheelt! ik zou het niet weten! ha! ha! ha! Even of wij mans niet weten, dat de jonge Vrouwen, haare Mans gaarne altijd bij zich hebben. Nu, stel u te vreedden: ik heb heeden mijn goeden luim. Ik zal u het afzijn van uwen Man, door eenige mijner invallen eenigzins trachten te vergoeden. Ik herhaal wel duidelijk, eenigzins, want het geheele afzijn kan niemand vergoeden dan uw Man zelve.

L U C I N D E.

Ik twijfel zeer, of gij heeden wel in staat zult zijn, om mij, door uwe anderzins vrolijke invallen, te vermaaken, of liever op te beuren.

T R I J H A L L.

Gij twijffelt 'er aan? — Gij twijffelt? Ik verwed honderd Guinjes tegens een kop Chocolade. Apropos, Chocolade! dat is een zeer gelukkigen inval. Hebt gij reeds gedronken? Ik ben nog zo nuchter dat ik zesmaal zou kunnen ontbijten? —

He-

Hola, JOHN! — Waar is toch die gekke Kaerel? Die zal ik nu eens geheel dol maaken. Gij staat het mij immers toe, waarde Zuster! dat ik een kop Chocolade drink?

LUCINDE.

Gij kunt naar uw genoeggen bevelen.

TRIJHALL.

Dan twee koppen; ook voor u één; niet waar? (*Hij roept*) JOHN! JOHN!

TRUFORT (*tegen* LUCINDE.)

Tracht u van hem thans te ontslaan. Voor het overige kunt gij u op mij verlaaten. (*Tegen* TRIJHALL.) Hij zal u niet hooren; ik zal hem gaan roepen.

TRIJHALL.

Ja, ga Papatjen! ga.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

LUCINDE, NANJIJ, TRIJHALL, daarna JOHN.

TRIJHALL.

Mijn gezelschap 'is hem veel te levendig, naar ik merk. Maar wat kan mij dat scheelen? Dat betekend weinig. — Ha! daar is hij reeds!

JOHN.

Wat is 'er van uw dienst, Mijlord?

TRIJ-

T R I J H A L L.

Hoe gaat het, mijn waarde gek?

J O H N.

Goed, zeer goed.

T R I J H A L L.

Nu ga, en haal 'er ons twee.

J O H N.

Twee?

T R I J H A L L.

Ja twee! twee! (*Hij bootst hem naar.*)

J O H N.

Maar wat, toch twee?

T R I J H A L L.

Gij zijt toch een dommen duivel! verstaat gij dan geen Hollands? Twee, zeg ik u; twee!

J O H N.

Gij fopt mij zeker weêr. Want hoe kan ik weeten, wat gij hebben wilt, wanneer gij enkel zegt: twee! twee!

T R I J H A L L.

Nu, ga dan.

J O H N.

Waar naar toe?

T R I J H A L L.

Gij moet het mij maar brengen.

VI. DEEL.

Aa

JOHN

J O H N.

Maar, mijn Hemel! wat toch?

T R I J H A L L.

Het geen ik u gezegd hebbe.

J O H N.

Nu, indien het dáár (*wijzende op zijn voorhoofd*) niet goed beslagen waar, dan was ik in staat om gek te worden.

T R I J H A L L.

Nu, hoe lang zal het nog duuren? (JOHN *wil heen gaan.*) Waar gaat gij nu heen?

J O H N.

Dat weet ik zelfs niet.

T R I J H A L L.

Twee koppen Chocolaad moet gij brengen; verstaat gij het nu noch niet?

J O H N (*lagchende.*)

Ja, ja; nu versta ik het reeds.

N A N C I J (*tegen J O H N.*)

Breng mijn stoel ginter, ik wil bij Mama zitten.

J O H N.

Bij mijn ziel, dat heet nu weer vitten!

T R I J H A L L.

Ha! ha! ha! vitten! zitten wil zij; bij haar Mama wil zij zitten. (JOHN *zet de stoel bij* LUCINDE,

CINDE, *en* NANCIJ *'er op.*) Wat weet hij van vitten? Die dommen duivel!

JOHN (*brommende.*)

Het is wat te zeggen, altijd voor den gek gehouden te worden.

AGTTIENDE TOONEEL.

LUCINDE, NANCIJ, TRIJHALL

TRIJHALL.

Wat bromt hij! ha! ha! ha! Met die Kaerel zou ik mij den geheelen dag kunnen vermaaken. Maar, hoe drommel zit het hier? Wat scheelt 'er toch aan? Gij zit daar als.... als.... hoe zal ik dit als, nu spoedig genoeg uitdrukken? — als een standbeeld. Neem het mij niet kwalijk, dat ik het u zo voor de vuist zegge. Zijt gij niet gezond? Of zijn 'er twisten in het Huishouden ontstaan? Ik heb het geraaden, niet waar? Huwlijkstwisten?

LUCINDE.

ô Indien gij hem had zien vertrekken, zo....

TRIJHALL.

Wel dan had ik een gek gezien. Alle mansperfoonen zijn gekken, maar vooral de getrouwdeden. Ik ben zekerlijk niet getrouwd, maar ik ben toch ook een gek; doch daar geef ik weinig om. Maar mijn Broeder is een geheel bijzondere Dweeper.

LUCINDE.

Wanneer gij de onrust van mijn hart kondt voelen, dan zoudt gij in plaatse van spotten, mij beklaagen.

TRIJHALL.

Beklaagen? Niet vrolijk zijn? Dan bedriegt gij u zeer, mijn waarde Schoonzuster! hoe verstandig gij ook zijt. De weinige dagen die ik op de wereld te leven heb, moeten vrolijk voorbij vliegen. Droefgeestig te zijn, over eene kleinigheid, dan zou ik de grootste gek zijn; en die wil ik toch niet wezen.

NEGENTIENDE TOONEEL.

De vorige, JOHN (*met twee koppen Chocolaad, en twee glazen met Water.*)

TRIJHALL.

Ha! ha! daar komt mijn Origineeltjen reeds. — Geef hier — bedien u, naar goedvinden, Mijladij. (LUCINDE neemt een kop Chocolaad, maar zet denzelfven op tafel, zonder te drinken.) Deeze is voor mij. Ha! ha! ook geroosterd brood. ô! Gij zijt een knappe Kaerel, JOHN; gij zult ook een Vrouw alleen hebben. (*Hij drinkt bij tusfchenpoozen.*) De Chocolaad is hemelsch! Hebt gij dien gemaakt?

(*Geduurende dit Tooneel ziet LUCINDE telkens naar het werk van NANJIJ.*)

JOHN.

J O H N .

Neen, ik heb niets gemaakt: hij was reeds gemaakt.

T R I J H A L L .

Ha! ha! ha! ha! die Kaerel zal mij nog te barsten doen lagchen. Kijk hem toch eens aan, mijn lieve Zuster; welk een mal gezicht hij zet! ha! ha! ha! — Ei, kijk toch ook eens! — Maar zacht! Heeden moet ik Chocolaad drinken, en wel met smaak, niet waar?

J O H N .

Ja, ja; juist zo.

T R I J H A L L (*lagcht aanhoudend.*)

Ha! ha! ha! ô gij duivelsche Kaerel, houd toch uw mond of ik lagch mij, bij mijn ziel, nog dood. (*Hij bootst JOHN naar*) juist zo; juist zo; ha! ha! ha! Ziet hem daar eens staan. ha! ha! ha!

L U C I N D E .

Laat hem liever heen gaan, wanneer hij u ergert.

T R I J H A L L .

Neen, vast niet! — Nu heb ik wel. (*Hij zet de Chocolaad kop neder. JOHN neemt ze alle beiden op, en wil dezelve weg brengen.*) Neen, wacht wat: gij moet nog een oogenblik hier blijven. Zeg mij eens: hoe oud zijt gij?

J O H N .

Twee en veertig jaaren.

A a 3

T R I J -

TRIJHALL.

Twee en veertig jaaren? Zo, dan zijt gij al een tamelijk oude zot!

JOHN.

ô Er zijn ook jonge.....

TRIJHALL.

Bravo! bravo! dat was vast op mij gemunt! ha! ha! ha! Gij hebt gelijk, JOHN! gij hebt zeker gelijk. Maar zeg mij openhartig: hebt gij reeds een liefde? Gij zijt zulk een galante Kaerel: gij loopt altijd het Kameniertjen naar. Haar bevallige kleeding bekoord u, niet waar? Heb ik het niet geraaden?

JOHN

Kameraaden! ô wij zouden zekerlijk niet lang goede Kameraaden zijn.

TRIJHALL (*zeer sterk lagchende.*)

Neen: neen! ga nu heen; want ik kan het nu niet langer uithouden. Mijne ingewanden trekken te zamen; ô die verdoemde Kameraad!

JOHN.

Gelieft gij nog langer met mij te spotten?

TRIJHALL (*aanhoudend lagchende.*)

Neen, neen; ga heen; ik verzoek het u: want mijn leven loopt anders zeker gevaar. (JOHN wil de Chocolaad koppen weg neemen.) Wat wilt gij dan wegbrengen, Kaerel? Ik heb immers mijn kop

kop noch niet uitgedronken? of begrijpt gij dat de Chocolaad u beter zal smaaken dan mij.

J O H N.

Ø Ik begeer niets van uwe Chocolaad. Zij mogt mij naar het hoofd stijgen.

TWINTIGSTE TOONEEL.

LUCINDE, NANJIJ, TRIJHALL.

T R I J H A L L.

Nu, mijn waarde Zuster! heb ik genoeg gelagchen, en genoeg Chocolaad gedronken. Thans wil ik mij weêr voord maaken.

L U C I N D E.

Zoud gij mij niet de vriendschap kunnen doen, en eens naarvorschen, waar mijn Gemaal toch zo haastig is heen gegaan?

T R I J H A L L.

Hoe! gij zoudt een spion van mij willen maaken! Neen mijn allerbeste zuster; gij kunt alles in de Waereld van mij verkrijgen, maar dit alleen niet. Foei! schaam u; gij zijt, bij mijn ziel, minnenijdig.

L U C I N D E.

Neen, Broeder, dat ben ik niet. Maar ik vrees dat die gevaarlijke hartstocht mijn Gemaal heeft overmeesterd; en ik zie met ontzetting de treurige gevolgen daar van in het verschiet.

A a 4

TRIJ-

T R I J H A L L.

En ik zie met ontzetting, de treurige gevolgen van u te gemoete. — Ik stel mij dit voor, even als Bliksem, Hagel en Donder, door elkander gemengd: als ratelende werktuigen, — of als de *Aziatische Banise*. — Wat baat toch die Romannentoon? Ga heen, en wees gerust! uw man komt zekerlijk weder. En op wien zou hij toch minnenijdig zijn? Op mij? Ik heb hem 'er bij mijn ziel geen reden toe gegeven. Maar mogelijk op JOHN! ha! ha! ha! dat is een gevaarlijke Kaerel, die betrouw ik zelfs niet. Ha! ha! ha! Ja, die zal het zekerlijk wezen.

L U C I N D E.

Uwe spotternij gaat te verre: zij wordt beledigend.

T R I J H A L L.

Zie daar hebben wij het nu. Maar ik ben niet anders. Of zou ik ook met u zuchten, om dat gij zucht? Klaagen, elk minuut sterven? Nu, dat zou schoon zijn. Maar ik zie wel dat wij heeden niet over een zullen stemmen. Ik zal heen gaan, en weërom komen, (*op een gemaakten toon*), wanneer het woedend vuur van uwe verteerenden minnenijdig, door een plasregen van het verstand, gebluscht zal zijn. — Maar, zonder spotternij! schep moed. Ik heb nog eene boodschap te doen, dus, wanneer gij het begeerd, zal ik mogelijk u de eer aandoen, en komen van middag bij u eeten. (*Osserij komt op het Tooneel, zonder van een van beiden gezien te*

te worden.) Nu, het blijft dan zo! Gij hebt 'er immers niet tegen? Gêheel geen antwoord? Nu, wanneer het u niet geleegeen komt, dan kom ik evenwel, niet waar? Vaar dan wel. (*Hij kust haar de hand, en wil heen gaan.*)

EEN EN TWINTIGSTE TOONEEL.

De voorige, OSSERIJ.

OSSERIJ (*hij vat zijn Broeder bij de hand, en trekt met de andere hand den Harts- vanger, met welken hij op hem aanvalt: LUCINDE en NANCIJ, vliegen daarop daade- lijk in zijne armen.*)

Sterf, Verrader!

N A N C I J.

ô Mijn Papa!

L U C I N D E.

Hemel! mijn Gemaal.

TRIJDHALL (*verschrikt.*)

Broeder! zijt gij raazend? — wat fatan scheelt u?

OSSERIJ (*zich onder den aanval bedacht hebbende, met eene gemaakte bedaard- heid, uit welke men echter eene inwendige woede ziet doorblinken.*)

Niets — niets. — Ik wilde u alleen doen schrikken.

T R I J H A L L.

Het was mogelijk enkel spotternij! — Maar dan was het een vervloekte spotternij! — Broeder! wanneer gij nog eens uwe spotternij aan den man wilt helpen, zend dan een Barbier voor uit: die terstond daarop ader kan laten. (*LUCINDE is intusfchen magteloos op een stoel nedergezonden.*) Zie daar ligt 'er reeds een, welke over uwe spotternij zich dood lagcht. (*Hij vat LUCINDE bij de hand.*) Wat scheelt u, mijn waarde Schoonzuster! Zie, ik ben bij u.

L U C I N D E.

Ach! laat mij — Hemel! (*Zij ziet haar Ge-
maal schreijende aan.*) Wreedartig man! begeert gij mijn leven; neem het dan. Zij, die alleen voor u leefde, kan buiten u ligt sterven. Een onschuldig hart ziet de dood als zijn verlosser aan. Maar zeg mij eerst, wat mijne misdaad is: uit uwen mond zal het mij minder verschrikkelijk zijn.

O S S E R I J (*bitter.*)

Preëk nu, preëk nu! Gij Vrouwen kunt nooit beter praten, dan wanneer gij ons wilt misleiden.

T R I J H A L L.

Maar Broeder, wat betekend toch alle die gekheid? waar zal die Historie eindelijk op uitloopen?

O S S E R I J (*wild.*)

Op den dood der misdaadigen.

T R I J -

T R I J H A L L .

Zo!

O S S E R I J .

En gij zult de eerste zijn, om dat gij het meest misdaadig zijt. (*Tegen LUCINDE.*) Heeft uw Vader dit huis noch niet verlaaten?

L U C I N D E .

Neen; hij wil zelfs van u de reden verneemen, waarom gij hem verftoot: en indien zijne hooge jaaren, zijne grijze haaren, hem niet tegen alle verdenking befchermen, en gij op dit voornemen wilt blijven staan, dan zal hij...

O S S E R I J .

Zwijg! geene ontfchuldigingen. Ik beveel; en gij moet gehoorzaamen.

T R I J H A L L .

Neen; dat gaat te verre. Wees toch een enkel oogenblik verftandig, en zeg mij wat u fcheelt.

O S S E R I J .

Sidder! wanneer ik het u ontdek!

T R I J H A L L (*fottende.*)

Hoor Broeder, voor u kan ik waarlijk noch fidderen noch beeven, ten waare gij mij weder onvoorziens overvielt, zo als gij daar zo even deedt. Ik heb ook handen, en wanneer gij geheel en al voor gek wilt fpeelen, dan moet men u opfluiten.

O S S E R I J.

Deeze spotternij, deeze trotschheid ontbrak 'er nog aan. (*Hij vat TRIJHALL bij de hand.*) Kom rampzalige! toon dat gij zo veel moed hebt, om uwe euveldaad te verdedigen, als onbeschaamdheid om dezelve te bewimpelen.

T R I J H A L L.

Ik kan vrolijk zijn, zonder misdaadig te wèzen. Geloof niet, dat onder mijne vrolijkheid eene euveldaad verborgen ligt. Wanneer gij uwe zegepraal daar op moet bouwen, dan zal dezelve u zekerlijk niet volgen. (*Op een' ernstigen toon.*) Om u intuschen te overtuigen, dat ik ernst met ernst kan vergelden, zo volg mij.

(*Zij willen heen gaan: LUCINDE loopt hen n.a.; op dit oogenblik komt TRUFORT.*)

L U C I N D E.

Mijn Gemaal! TRIJHALL!

T W E E E N T W I N T I G S T E T O O N N E E L.

De voorige, TRUFORT.

T R U F O R T.

Waar heen, mijn Zoon? Ik kom om u te spreken.

L U C I N D E.

ô Mijn Vader! Zij willen vechten. De eene Broeder wil den anderen vermoorden.

TRU-

TRUFORT.

Mijn Zoon! een ongegrond vermoeden, of eigenzinnigheid is de drijfveer uwer woede. Eene verdenking zonder grond is strafbaar; en de eigenzinnigheid, die een ander benadeeld, is eene misdaad. Gij, die ik zo lang, als den tedersten echtgenoot, en liefhebbenden Zoon kenne; gij hebt zulk een sterken indruk op mijne ziel gemaakt, dat ik onmogelijk onverschillig kan blijven, bij de voorvallen die hier plaats hebben. 'Er moge u wedervaaren zijn wat 'er wilde, gij had het mij vrijelijk kunnen ontdekken; ja, ik moet zeggen, dat gij zulks had behooren te doen. Mijne grijzen hairen zullen u voor alles borge zijn, kunnende dezelve, zo al geen' eerbied, ten minsten vertrouwen van u eischen. Dat gij deeze niet voor mij voedde, doet mij meer leed, dan de strengheid met welke gij mij uw huis hebt laten ontzeggen.

OSSERIJ.

Wanneer ik u nu verklaare, dat mij de geheele waereld verdacht voorkomt, hoe zult gij u dan verontschuldigen?

TRUFORT.

Een braaf man, welke van geen misdaad voor zich zelve bewust is, vertoond, ter zijner verdediging, niets dan een blank geweeten aan zijna' beschuldiger, het welk, uit een vrijmoedig oog schitterende, denzelve daar mede beschaamd.

O S S E R I J.

Maar zijt gij niet de Vader, van eene ver-
raderlijke dochter? — Gij zult alles weeten.
Verlaat mij intuschen heeden, en onttrek aan
mijn oog een voorwerp, het welk mijne woede
elk oogenblik verdubbeld.

T R U F O R T.

Wij verlaten u. Roep uw verstand te rug,
en laat uwe gramschap niet langer rusten op bloo-
te verdenkingen. — Kom, mijne Dochter!
Zo waar als de Hemel rechtvaardig is, zo zeker
zal uwen toestand verligt worden.

L U C I N D E.

ô Hemel! — ô Mijn Vader! — Mijn Echt-
genoot!

O S S E R I J.

Laat mij gaan.

T R I J H A L L.

Ik ga om het gezelschap mede. Wie drommel
zou bij die gek alleen blijven.

NANCIJ (*haar Vader de hand kussende.*)

Lieve Papa!

O S S E R I J (*zijn hand wegtrekkende.*)

Voort!

NANCIJ (*hem bevreesd aanziende.*)

ô Hemel!

OSSERIJ (*neemt haar, na eenigen tijd van bedenkning, medelijdend op; kuscht haar, en zet haar daadelijk weêr neder.*)

Ga, ga! gij vermeerde mijne kwelling.

DRIE EN TWINTIGSTE TOONEEL.

OSSERIJ.

Gij waart het geluk mijner liefde: uw aanzijn knoopte den schoonsten band nog sterker toe — welken eene trouwlooze verbrak. — Ja, vertrack rampzalige! ga heen, en zoek de gronden van troost in uw bedorven hart. Wapen u met den loogen; gij zult mij toch niet misleiden. — Het is zeker: zij is misdaadig! Ik ben verraden, ongelukkig, voor altijd ongelukkig! (*Hij gaat met rasfche schreeden op en neder.*) Ja, dit is het laatste middel! (*Hij haalt een Papier uit zijn zak, en roept buiten de deur.*) JOHN! Een glas Water! — De dood alleen kan mij aan mijne kwelling, en mijne schande ontrukken. — Die onbeschaamde! geen enkel woord weet zij tot haare verdediging in te brengen. (*JOHN brengt Water, en neemt het glas; dat 'er nog stond, weêr mede.*) [*Terwijl OSSERIJ het vergif in het glas doet.*] Zo verre wordt de man, door de ontrouw zijner Vrouwe vervoerd. — Maar, ben ik dan genoeg gewrooken? Zullen die rampzaligen niet op mijn graf triumpheeren, en in ongestoorde rust hunne liefde genieten? (*Hij neemt het glas in de hand.*) Zij zullen zich verheugen! Genoeg, wanneer mijn verstijfd oog, de
schan-

fchande maar niet ziet. Genoeg, wanneer geen wanhoop het koude ligchaam meer verhit; en hunne poogingen geheel roerloos trotsfeerd. (*Hij zet het glas spoedig weder neder.*) Hemel! welke gedachten rijzen in mijne ziel op! Mijne Kinderen! (*Hij plaatst zich aan een andere tafel.*) Neen, de natuur beweerd haare rechten; ik ben niet misdaadig, waarom zou ik dan het offer zijn? — Verhef u, mijn hart! wees grooter dan uw ongeluk. (*Na eene wijle zwijgens.*) Ja, ik wil haar door godheid, door zachtmoedigheid beschaamen: mogelijk trek ik daar door haar afgedwaald harte weder tot mij; mogelijk, neen zeker zal, mij weder beminnen.

VIER EN TWINTIGSTE TOONEEL.

OSSERIJ, TRUFORT.

T R U F O R T.

Zijt gij bedwaard? mijn Zoon! is uw verstand thans in staat om de vermaaningen van een man, die door ouderdom en ondervinding wijs geworden is, te hooren? En is uw hart niet meer gefloten, tegen de stem der Natuur en der menschelijkheid: ga dan heen, en ziet in welk een toestand gij uwe Gemalin hebt nedergestort. — Ik wil niets zeggen van uwe bejegening ten mijnen opzichte; of van de ontzegging van uw huis.

OSSERIJ (*ontroerd.*)

TRUFORT! mijn Vader!

TRU-

TRUFORT (*bedwaard.*)

Mijn Zoon, heeden komt gij tot u zelveu.
Niet waar? wanneer de moord gedaan is, dan
beweend men denzelven.

O S S E R I J.

ô Indien gij wist.....

T R U F O R T.

Wat kan ik weeten, daar de verwijtingen niet
van op u komen? Ga heen en beschouw uwe
echtgenoot, die genoegzaam zonder leven ligt:
verzamel nu alle uwe boosheid te samen, om u
over haaren dood te verheugen.

O S S E R I J.

Neen waarde Vader! geen boosheid. (*Hij
haalt een brief uit zijn zak.*) Dit schrift, dat
ik hier onder mijne papieren vond, heeft mij in
deezzen toestand gebragt. Maar de smert, welke
mijne Gemalin ter nederdrukt, roept mij uit
mijne woede te rug, en gaat mij ter harte, hoe
misdaadig zij ook wezen moge.

T R U F O R T.

Zij is het niet; zij kan het niet zijn: ik sta u
daar voor in. Haast u, maak gebruik van dit
nog gunstig oogenblik. Het staat aan U haar le-
ven te behouden, indien het nog eenige waarde
voor u heeft.

O S S E R I J.

Ja, dat zal ik doen, mijn Vader! ik zal het
VI. DEEL. B b doen.

doen. Doch lees intusfchen deezen brief, en oordeel dan over mijnen toestand.

VIJF EN TWINTIGSTE TOONEEL.

TRUFORT.

(Hij leest den brief, voud hem vervolgens te zamen, en zegt na eenige overdenking.)

Is het mijne Dochter, die dit schrijft? — Zou zij welligt... ik fiddert! ... Maar indien het eens zo ware! indien OSSERIJ gelijk had! Hemel! welk een slag hebt gij voor mijne grijze haairen bewaard.

ZES EN TWINTIGSTE TOONEEL.

TRUFORT, JOHN.

JOHN.

Uwe Dochter roept om u, Mijlord!

TRUFORT.

Wat zal ik haar zeggen? Hoe kan ik haar rechtvaardigen?

JOHN *(het glas met vergif ziende.)*

Wat is 'er toch in dat water gekomen? *(Hij neemt het glas met vergif weg, en zet het andere glas, dat op de tafel bij de Chocolaad staat, in deszelfs plaats.)* Ik behoef dus geen ander water te haalen. *(Hij brengt het glas met vergif weg.)*

TRU-

TRUFORD (*na eenige bedenking.*)

Ik weet niet wat ik in dit geval doen zal.

ZEVEN EN TWINTIGSTE TOONEEL.

TRUFORT.

Kom ik niet, dan zal mijn Zoon meenen, da hij gelijk heeft, en dan zijn de gevolgen nog verschrikkelijker, dan zij te vooren waren. En als ik bij haar ga, zal hij dan niet duidelijk in mijn oog leezen, welk een onrust 'er in mijn hart omgaat?

AGT EN TWINTIGSTE TOONEEL.

TRUFORT, JOHN.

JOHN.

Zijt gij nog hier, Mijlord? In 'shemels naam, ga toch heen, men verwacht u met smarte.

TRUFORT.

Nu, ik moet dan wel. — De Hemel ondersteune mij.

NEGEN EN TWINTIGSTE TOONEEL.

JOHN, daarna TRIJHALL.

JOHN.

De Drommel mag weeten wat 'er heeden in dit huis te koop is. (*Hij ziet dat 'er nog Cho-*
Bb 2 *co-*

colaad in de kop is.) Ha! ha! daar is nog iets in gebleven. Dat is toevallig. (*Hij wil drinken.*)

TRIJHALL (*hem den arm vast houdende.*)

Zo, meester duivelskop! Toc, geef hier. (*Hij neemt hem de kop uit de hand.*) Dat is voor mij geschikt.

J O H N.

Het is koud.

T R I J H A L L.

Dat is hetzelfde. Was het dan voor u niet te koud? (*Hij geeft hem de andere kop.*) Dáár, wij zullen te samen deelen; neem gij het overfhot: ik zal de volle kop neemen.

J O H N.

Daar win ik niet veel bij. (*Zij drinken.*)

T R I J H A L L.

Koud smaakt het toch niet lekker. Nu, waar is dat water? (*Hij ziet het op de andere tafel staan.*) Ha! ha! daar staat het. (*Hij gaat naar die tafel toe, en drinkt het uit.*) Maar gij zijt een gulzige Kaerel, JOHN.

J O H N (*lagchende.*)

Ha! ha! begint gij al weër.

T R I J H A L L.

Neen, in ernst; zeg mij eens JOHN, hebt gij niet...

DERTIGSTE TOONEEL.

De voorige, OSSERIJ, LUCINDE, TRUFORT
EN NANJIJ.

OSSERIJ (*zeer verblijd.*)

ô Mijn waarde Broeder! Verheug u met mij.
(*tegens JOHN*) Laat ons alleen! (*JOHN vertrekt.*)
Verheug u, en vergeef mij tevens, dat ik u zonder
eennigen grond, heb durven verdenken.

TRIHALL.

Zie daar nu den gek in folio! Ik had het te
vooren reeds aan uwe spotternij gemerkt, dat gij
mij niet vertrouwde. Nu, het is mij toch aange-
naam, dat gezicht van HERACLITUS *den twee-*
den, in een anderen plooi te zien.

OSSERIJ.

Die vervloekte brok van een' brief.

LUCINDE (*in de papieren gezogt hebbende.*)

Hier is, bij geluk, de andere helft van den
brief. Mijn Vader zal de goedheid wel willen
hebben, om nu de stukken bij elkaër te houden,
en den brief geheel door te lezen. (*Zij geeft
het stuk van den brief, aan haaren Vader.*)

TRUFORT (*leest uit de twee stukken den vol-*
genden hier ingevoegden en uitstaanden
Brief. Zie bladz. 390 en 391. en zegt
vervolgens.)

Bb 3

Nu

Nu mijn Zoon, ziet gij uwe dwaaling?

O S S E R I J.

Ach! vergeef het mij, mijn waarde Gemalin!

L U C I N D E.

Waarde Man, de gevolgen uwer minnenijdzijn zijn bijna doodelijk voor mij geweest. Maar zij blijft altijd een bewijs van de sterkste liefde, en dit verschoont u genoeg.

T R I J H A L L.

Gij zult immers met mij ook niet weêr be-
ginnen?

O S S E R I J.

Neen, mijn Broeder, geene verdenking zal ons meer.... (*in eens zeer verschrikt*) Hemel! wie heeft dat water gedronken?

T R I J H A L L.

Ik. Waarom?

O S S E R I J.

Gij hebt den dood gedronken: het was ver-
gif.

T R I J H A L L (*vol angst.*)

Vergif! Vergif! — ô Hemel! ach! ach!

O S S E R I J.

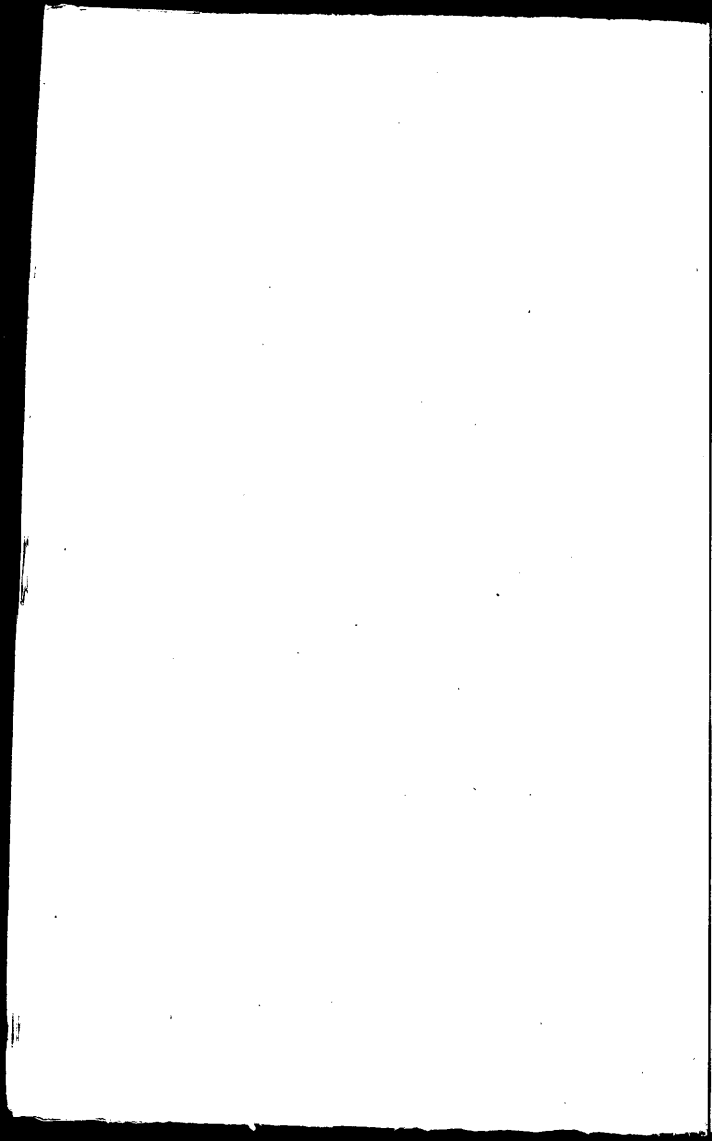
ô Mijn waarde Gemalin! het vergif dat ik voor mij zelve had gereed gemaakt, en uit on-
voorzigtigheid hier heb laten staan, heeft mijn
Broeder gedronken.

LU-

MIJN WAARDE : BROEDER!

Mijn man is goemclijk en droefgeestig, : welk eene kwelling voor eene hem liefhebbende Vrouw!
 Hij is minnenijdig; en geheel onverdraaglijk : is zijne twijffeling omtrend mijne tederheid.
 Ik haat niets in de Waereld zo zeer, dan hem : zich zelven te zien onteeren, door een ongegrond vermoeden:
 En evenwel merkt hij het niet; in de verwarring : die zijnen geest met droefheid vervuld,
 ziet hij niet, welk eene Vrouw hij heeft; : als die haar leven gaarne voor het zijne zoude geeven.
 Die arme, goede en braave Man! hem : te troosten, en zijne zwaarmoedigheid
 zo spoedig mogelijk weg te ruimen, is mijn wensch. :
 Kom toch, doet alles wat gij kunt : ter bevordering van ons wederzijdsch genoegen.
 Kom toch zonder fout: deeze avond : wanneer hij zijne schrikbeelden bij een famelt,
 is den besten en meest gefchikten tijd : om hem afleiding te verschaffen, en die beelden te verjaagen.
 Wij zullen dan het vermaak genieten : zijn verstand te herstellen, als mede het genoegen
 Van onze tedere Vriendfchap.

Vaar wel, :

L U C I N D E.

ô Hemel!

TRIJDHALL (*vol angst.*)

Het is waar, het was vergif. Het werkt reeds,
en trekt mij het ingewand te samen. Is 'er nu,
om 's Hemels wil, geene hulp voor mij?

OSSERIJ (*roept.*)

JOHN! JOHN!

L A A T S T E T O O N E E L.

De voorige, JOHN.

O S S E R I J.

Spedig een Doctör.

T R I J D H A L L.

Ook een Chirurgijn! Maar eerst water! wa-
ter! want mijn geheele ligchaam verbrand van
binnen.

JOHN (*verward.*)

Hier staat een glas vol.

O S S E R I J.

Dat was vergif.

J O H N.

De hemel bewaar mij. Ik heb het zo even
frisch gehaald. Het geen daar gestaan heeft,
scheiden wel vuil water, en was geheel troebel;
dat heb ik weggegoeten.

TRIJD.

TRIJHALL

Hebt gij dat water zo eerst hier gebragt, het welk ik zo even op de Chocolaad heb gedronken?

JOHN.

Ja.

TRIJHALL.

Het moet toch geen vergif zijn geweest : ik ben weêr volkomen wel. Nu kan men zien, wat de verbeelding kan doen. Mij heeft een glas water van mijn stuk gebragt, en u een brok van een brief.

E I N D E.

